شعبان زاده محمد افندینک
تحفۀ محمودیه ترجمه‌سی آداب
الحکام

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ
Kısmı: N. O.
Yeni Kayıt No: 4389/1-6
Eski Kayıt No: 4953
Tasnif No.

٤٩٠٦

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله

٤٩٩٩

وقف السلطان المكرم والخاقان المعظم السلطان ابن السلطان
السلطان ابو المحامد عثمان خان ابن السلطان مصطفى خان دام
[illegible] مؤلفة ودولته بعدله مسروره
انا الفقير الحاج ابراهيم حنيف المفتش
باوقاف الحرمين المحترمين
غفر له

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد موفور و شکر نامحصور که باز بلند پرواز عقل چندانکه جناح همت
و بال فکرت ایله حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک کرم و احسانی تعدادی
هواسنده طیران کوستره ذروه تعقل و آشیانه تعرفنده ایرشمک
محال و مرکب تیز تک وهم دور رو هر چند که معرفت و عرفانی
بیداسنده سیاحت ایدوب منازل بی پایاندن بر منزلی قطعه قادر
اولمق محتمل الاحتمال دکلدر نظم ازین اندیشه را دل ریش مانده
یقین هم در کمان خویش مانده کمالش روی هر اندیشه بربست
خرد را پشت ازین اندیشه بشکست چو اینجا بیخودی می آورد
هوشش عبارت را اشارت گفت خاموش نثر نثار درکاه حضرت
و بارکاه صمدیت مالک الملکی که انک دست قدرت کامل
و فرط لطف شاملی بی واسطه آلت و تدبیر و بی احتیاج وزیر
و مشیر اطباق سموات بلا عمد و اوتاد و اصناف مکونات و انواع
مخلوقات و مبدعات خیز عدم صحرای وجوده کتوردی نظم زبانع خزان
صنع پاکش نکو روان کرده بر روی برک آب زر ز نقره بسته
هنکام دی مکر بر میانها همه چوب دی نسیم بهار و سموم تموز
خرد را دلیلست روشن چو روز نثر وجود شریف انسانی
خلاصه مصنوعات و نقاوه مخلوقات سایر [illegible] اندن انواع
کراماتیله کزیده و ممتاز ایلدی و سموات و ارضین و مافیهما
من الخلایق اجمعین صفت علم و عقل ایله شرف امتیاز قلدی

و مستعد قبول امانت ربانیه و متحمل موهبت سبحانی ایلدی و عنصر
لطیف حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و سلمی که مقصود کونین
و جام جهان نمای عالمین در آیینه جمال شهنشاهی و مظهر صفات
الهی قلدی اول جهتدن تعلیم شرایع و احکام و سنن سنن مناهج
حلال و حرام و تمهید مصالح قواعد کافه انام و تشیید مبانی امور
عرب و عجم و ازهمین جنس انس و معشر بشر و حضرات انبیای
معظم و رسل مکرم علی ارواحهم الجلیله تحف بهیه من الله
الذی خلق البرایا آنلری فرستاده قلدی و آنلره اعجوبه خلاف
طور و خارق عادات و کرامات و معجزات باهرات احسان ایلدی
باجل ارشاد مقیمان مطموره خاکه و هدایت ساکنان معموره
کنبد افلاکه مامور ایلدی تا واسطه دلالات ظاهره و براهین
باهره قاهره ایله خلایق عالمی ظلمات جهالتدن و حجب غوایت
و بطالتدن خلاص اولمق ایچون و منهج قویم و صراط مستقیم
که سبب رستکاریدر درکات نیراندن و وسیله درجات
جنانه دعوت ایلدیلر و هلم جرا تا عهد خلقت و نوبت نبوت
باشرف مخلوقات و اکمل مکونات سیمرغ قاف قدسی
و شهباز فضای انس صدر مسند کنت نبیا و آدم بین الماء
و الطین صاحب رایت و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین
طوطی سخن سرای و ما ینطق عن الهوی بلبل بستانسرای
سبحان الذی اسری شهباز بلند پرواز تا سید ولد آدم
عندلیب خوش آواز و علمک ما لم تکن تعلم اولا نور
نبوت کبری که چون بطحای مکه دن طارح اولدی انک صبح
نبوتی جهانک صحنی ضلالت ظلمتندن پاک و تطهیر ایلدی

و اول آفتاب رسالت علیا که چون مشرق کعبهٔ والادن طالع
اولدی زنک آلود اولان کوکللر آیینه سنه صیقل هدایت ایله جلا ویردی
و انک خلقی همه خلقی شرک شرکدن خلاص ورها ایلدی • خاتم
انبیا • و سرور اتقیا و اصفیا • مقدم خبر و مؤخر مبتدا • اولان
سلطان سریر اصطفا محمد مصطفی صلی الله علیه و علی آله و اصحابه
اجمعین

مثنوی در نعت شریف

کل گلزار جهان لولاک • بلبل باغ لقد ارسلناک •
نیجه وصفنده اوله دل خاموش دلده دریای شکیب ایتدی خروش
خاک درگاهنی هر شام و سحر ایدینور کحل بصر شمس و قمر
ایتدی هر جانبی نوری روشن آب و تاب ایله جهانی گلشن
شهریاری که خیل اوست همه همه عالم طفیل اوست همه
زانکه مطلوب اولینش اوست بلکه مقصود آفرینش اوست
شاه ایوان مکه و یثرب ماه تابان مشرق و مغرب
بود برتر ز انجم و افلاک زان نیفتاد سایه اش بر خاک
آنکه بگذشت از سپهر برین سایهٔ او کجا رسد بزمین •
پنجهٔ آفتاب را برتافت • بیک انگشت قرص مه بشکافت
ساغر ماهی که ایتمش ایدی شق دو کلور داغی می ناب شفق
سایه سی اولمدیغی حکمت • بودر ای دل که او مهر عزت
خاک راهی اوقدر ایتدی منیر سایه نک رنگنی ایتدی تغییر •
همنشین اولمغله خاک رهی سایه ترک ایلدی رنگ سیهی
ذاتی گنجینهٔ طلسم اعظم نامی دیباجهٔ اسم اعظم •

نوریز تیره زدای ظلمات
نور دیدار محمد صلوات

شعر من هدی الخلق بالرساله • صلی علیه و علی آله نثر پس
بر مقتضای این کار • از برای دفع انکار • حضرت کردکار •
سلاطین نامدار • و خواقین کامکاری • اول جهتدن مؤید
بتأیید آسمانی • و موفق بتوفیق سبحانی • قلدیکه حمایت حوزهٔ
دین و ملت • و رعایت بیضهٔ ملک و مملکتده سعی تمام • و کوشش
و اهتمام مالاکلام ایدوب • بر وفق اجتهاد • و بر موجب فرمان
خالق العباد • دار السلام اسلام و مدینة الاسلام ایمانی تطاول
فرقهٔ کفره • و تغلب فسقه و فجره دن محمی الاکناف • و محفوظ
الاطراف طوته لر اما بعد مفسرلرک ممتاز و گزیده سی • و علمای اعلامک
اعلم و زبده سی • شیخ علی بن الشاهرودی البسطامی المشتهر بمصنفک
وفقه الله تعالی لمراضیه • و جعل حال العقبی خیرا من ماضیه حضرتلرینک
هر فنده تألیفات عدیده • و مصنفات گزیده و ناشنیده سی اولوب
ولی محمود پاشا یه بر کتاب جلیل • و بی مثل و عدیل تألیف
ایدوب تحفهٔ محمودی نامیله مسمی قیلمش • قدس سره العزیز •
حقا که بو کتاب مشکین نقاب • بی بدل و کمیاب اولدوغی اثبات بدر
لکن لسان ترکیده اولمدوغندن ناشی بعضی اولیای نعم حضراتی
بو کتاب ترجمه اولسه نفعی عام • و انتفاع جملهٔ انام • اولمغه
جدیر و شایسته در دیو تنبیه اکید بیورملریله بو فقیرکم مایه چه بر
اعتباردن افتاده • یعنی محمد شعبان زاده • شب تار ظلمت مادرزاده •
فلک زده • و غم دیده ایکن • الحاح و ابرام • و تکلیف مالاکلام
اولدوغندن المأمور معذور مفهومنجه بو قلیل البضاعه • و عدیم
الاستطاعه • روپوش شاهد الفاظ عجمیه سن برقع انداز طور
رومیانه ایله معانی و نکاتن اظهار و بیان • و رموزات و استعارات

اصل کتابک بو لغتی

اسم کتاب

عیان • ایتمکه شروع اولنوب متوکلاً علی الحی القدیم • ومستعیناً
بالله الکریم • ثبت وتمنیقه مباشرت اولندی • وآداب الحکام اسمیله
مسمی قلندی • والله ولی التوفیق • وهو نعم الرفیق • بو کتاب بکمیابی
اون باب اوزره موضوعدر باب اول فضیلت علم ودانش بیاننده در
ایکنجی باب ملوک ووزرآ وحکام اصناف خلایق وانواع طوایف
ایله کیفیت معاشرت وزندگانی بیاننده در اوچنجی باب تهذیب
اخلاق وصفات جمیله تحلی وصفات ذمیمه دن تعری بیاننده در
دردنجی باب شرف جود وجوانمردی وفضیلت وقربت سماحت
وسخا وماجری هذا المجری بیاننده در بشنجی باب گناهلردن
توبه وگچمش ناتمردن ندامت ایلمک فضیلت وشرفنده در التنجی
باب ارباب حاجاتک مقاصد ومراداتنی حاصل ایلمکه سعی
ایتمک شرف وفضیلتنده در یدنجی باب حقوق ولی نعمتی بیلمک
وخداونده وفا ایلمک فضیلت وشرفنده در سکزنجی باب
بی وفایی دنیا ومحنت بی نوایی داربلا وفنا مذمتنده در
طقوزنجی باب امر معروف ونهی منکر • وتقویت دین وترویج
ملت سید المرسلین بیاننده در • صلوات الله وسلامه علیه و
علی آله وصحبه اجمعین • وعلی التابعین لهم باحسان الی یوم الدین
اوننجی باب رحمت حق وکمال مغفرت وشفقت حضرت ایزد
متعال بیاننده در • فهذه ابواب عشرة تلک عشرة کاملة •

مناجات قاضی الحاجات

حق سبحانه وتعالینک کرم الهی • وفضل نامتناهی سندن •
تمنی ورجا ایدرم که اولاً بو بیچاره نک قلمنی زلل وخللدن
نگاه ایلیه • ثانیاً بونده اولان فواید ونصایحی عموماً مقبول

خواطر ناظران • وبرگزیده عالمیان صاحب عرفان ایلیه •
ثانیاً توفیق الهی رفیق اولوب بو عمل برکاتیله مقاصد
دوجهانی یه وصول میسر قیله بیت این دعا بیست که
برچرخ فلک نارفته • کندسن فیض الهی بقبول استقبال •
باب اول فضیلت علم ودانش بیاننده در • معلوم اهل
عرفان • ومفهوم صاحب اتقان اوله که • آیات صریح •
واحادیث صحاح • فضیلت علمده فراوان وبسیار • ودلایل
عقلی ونقلی شرف دانشده بیحد وبیشماردر • اما بو رساله
بی همال • وبو مقاله بیمثالده ایجاز واختصار • مرعی طوتلوب
نبذهٔ درر ادله واخبار سلک عبارته کشیده قلندی • قال الله
تعالی وتبارک • هل یستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون
وقال الله تعالی • وقل رب زدنی علماً • وقال سبحانه وتعالی
والذین اوتوا العلم درجات • الی غیر ذلک من الآیات • وقال
رسول الله صلی الله علیه وسلم • اذا اتی علی یوم لا ازداد
فیه علماً یقربنی الی الله فلا بورک لی فی طلوع شمس ذلک الیوم
یعنی سلطان کونین • ورسول ثقلین • صلی الله علیه وسلم
حضرتلری بیوررلر که هرگون که قرب حقه وسیله اولان
مرادات ومقصود حاصل اولمیه اول گونده طلوع شمس بنم
اوزره مبارک اولمز • وقال رسول اکرم • صلی الله علیه
وسلم • یوزن یوم القیمة مداد العلماء ودم الشهداء •
الی غیر ذلک من الاحادیث • علم لغتده معناسی بیلمکدر
علم بر نوردر تابیدر که حضرت کردکار تعاظمت نعماؤه نظر
عنایتی اوله بنده ارجمند ونجیبا رک قلبنده نهاده قیلور

وعلم و دانش بر جوهر سبحانیدر که هر قلبه دخول ایتسه مرده یی
زنده قیلور ❊ فمن صار حیاً بالعلم لم یمت ابداً ❊ قال مالک رحمه الله
العلم نور الهی یضعه الله حیث یشاء ❊ یعنی علم بر نور الهیدر که
حق سبحانه و تعالی مراد علیه سی اولان بنده سنک قلبنه وضع
و احسان ایدر علم غدای قلب و قوت دلدر حیات دل علم و
دانشله در حیات بدن آدمی اکل و شرب ایله اولدوغی کبی
اکل و شرب منقطع اولسه بدن آدمی هلاک اولور همچنان
هر وقت که علم و معرفت دلده منتفی اوله حیات دل منقطع
اولور ❊ انقطاع حیات بدن موجب هلاک جسمانیدر اما انقطاع
حیات دل هلاک قلبدر هلاک قلب سبب شقاوت ابدیدر نعوذ
بالله من ذلک **حکایت** منقولدر که حضرت عمر رضی الله عنهنک
خلافتلری وقتنده ابن عباس رضی الله عنه صغیر السن جوان ایکن
صحابه دن ایدی اکا زیاده تعظیم ایدرلردی سایر پیران صحابه گزین
رضوان الله علیهم اجمعین تقدیم جلوسده اعتراض ایلدیلر که کبر
سن جهتندن بزانک پدری مقامنده یوز آنی بزم اوزریمزه
تقدیمه سبب ندر صورت اعتراض اول حضرته معلوم اولدقده
ضمیر منیرلرنده پنهان ایدیلر تا برکون اصحاب جمع اولدقده
حضرت عمر رضی الله عنه پیران صحابه یه بیوردیلر که مرادمدر
تفسیر سوره اذا جاءی سزدن استماع ایدم پیران اصحاب
دخی ظاهر الفاظ معنایی بیان ایلدیلر پس حضرت ابن عباسه
متوجه اولوب بیوردیلر که سز دخی سویلک ابن عباس رضی الله
عنه بیوردیلر که معانی ظواهر الفاظ جمله نک معلومیدر اما
حقیقت معنی اول سوره شریف حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمک

فواقدن

فواقدن خبر ویرر چون امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه توجه
پیران صحابه ایدوب بیوردیلر که بو جوانک سزلره سبب تقدمی
بودر زیرا شایسته تقدیم علمی زیاده اولاندر ❊ و بو قضیه
حضرت عمریه برهان ناطقدر بو معنایه که ظواهر الفاظ معانیسی
فهم وادراک ایتمک چندان قدر و منزلتی یوقدر عالم معتبر ولایق
تقدیم شول کسه در اولیقدر که دقایق علوم اسراری و نکته‌لری
لطایف سخنی فهم وادراک ایده نیتا چون الیوم اکملت لکم دینکم
واتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام آیة کریمه سی نازل
اولدی جمله مهاجر و انصار خرم و شادان اولدیلر حضرت ابوبکر صدیق
رضی الله عنه استماع ایتدکده گریه و فریاده باشلدی سؤال ایتدکلرنده
بو آیة کریمه‌دن دنیادن فراق کلیور دیو بیوردیلر ❊ رجعنا الی نحن فیه ❊
فردن دل صفت کفار در حضرت حق و قادر مطلق جهنمده حال
کفاردن خبر ویرر ❊ لایموت فیها ولایحیی ❊ یعنی لایموت فیها حتی
یتخلص من العذاب ❊ ولایحیی حتی یتلذذ بالنعیم والثواب یعنی
جهنمده اولمزلر که حتی عذابدن خلاص اولهلر ❊ اکثره حیات
دخی یوقدر که حتی نعیم و ثواب ایله متلذذ اوله لر ❊ خلاصه کلام
علم ظاهر بنفسه لذیذدر و جهلدن خلاصه سبب و بادیدر اما
علم باطن مطلوب بذاته سعادت اخرویه وسیله ❊ و قرب
رب العالمینه ذریعه در ❊ و تحقیق هذا المقام مرض بدن
ایچون اطبا واردر بدنه معالجه ایدر و صحت و فسادینی
و ضرر و نفعنی تشخیص ایلر ابتدا حمیه ایله تنبیه بعده مرضنه
کوره ادویه و اشربه ایله علاج ایلدیکی کبی مرض قلب
اطباسی انبیای عظام ❊ و وارث انبیا اولان اولیای کرام

و علمای اعلام و اطبای ظاهر کبی اول حمیه ایله امر ایلرلر که حمیهٔ معنوی امر الهی یه امتثال و اجتناب عن المناهی در که قرب حقه و وصولنه سبب اولورلر کما هو الاشارة النبویه علیه الصلوة والتحیه بقوله لترک ذرة مما نهی الله خیر من عبادة الثقلین یعنی حق سبحانه و تعالینک نهی ایلدیکی شیدن بر ذره سن ترک ایتمک عبادت ثقلیندن خیرلودر سعادت ابدی قرب حقه واصل اولمقدر رزقنا الله و ایاکم بو معنی معرفت و علم ثمره اولمز زیرا حقی ناشناس قرب حقه واصل اوله مز لیس اول حقی ذات و صفاتیله بیلوب قرب حقی و بعد حقی فهم ایتمش اولور و غایت عمارت بدن استیفای ملبوسات بهیه و مأکولات شهیه و تمتعدر حظوظ عاجله ایله بو ایسه امر عدیم البقا و سریع الانقضادر **بیت**

کر مثال مشک تن را جا شود • وقت مردن کند او پیدا شود •

طغرای آسمانی و منشور سبحانی خبر ویرر که خوف و خشیت الهی مقدمهٔ سعادت نامتناهی در علمادن غیریده اولمز انما یخشی الله من عباده العلماء یعنی حضرت حقک جلال و عظمتندن خوف ایتمزلر مکر علما اوله زیرا خوف تابع معرفتدر هر کس که حقی عارف اوله اول حقدن خایف اولور **نظم**

نبی کفت ازانکه عارفترم • من از جمله خلق خایفترم •

ضحکتم قلیلاً بکیتم کثیراً من الخوف عمن الیه المصیر **حکایت** منقولدر که سفیان ثوری رحمه الله خوف جلال الهیدن مریض اولدی جملهٔ اطبای عصر و حکمای دهر آنک تشخیص مرضندن عاجز اولدیلر اول دیارده علم طبده حاذق و فن تشخیص مرضده فایق بر نصرانی طبیب وار ایدی آنی کتوردیلر طبیب ترسا مریضی کوردکده

قاروره سن طلب ایلدی **نظم**

چو قاروره بردند و ترسا بدید • بصد درد دل آه سردی کشید •
لبش خشک و چشمش تر و چهره زرد • سرشکش بسی کرم و دم کشته سرد •
بکفت این مداوانه کار منست • که دارو دوا بخشش رنج تنست •
مریض شما هست بیمار دل • طبیبان چه دانند بیمار دل •
دلیلش خبر میدهد کین علیل • ندارد مرض غیر خوف جلیل

نثر طبیب دیدیکه بو مریض خوف و خشیت الهیدن خسته اولمش کوکلی خسته سیدر طبیبلر دلخسته سنی نیجه تیمار ایده بیلورلر اول ساعت هدایت الهی یه مظهر اولوب مسلمان اولمش حق سبحانه و تعالی تعاظمت آلاؤه داود پیغمبر صلوات الله و سلامه علیه حضرتلرینه بیوردیلر که یا داود عظ نفسک ثم عظ الناس یعنی اول سن حقدن خوف ایله و کندی نفسکه پند و نصیحت ایله صکره ناسه پند و نصح ایله **بیت**

بترس ای آنکه بترسانکه تا • ز ترس تو ترسا شود آشنا •

من خاف الله خافه کل شیء • چون بو رساله خوش مقال اختصار شرطیله مشروطدر و وعد ایجاز ایله موعوددر بو مقدار ایله اختصار اولندی

ایکنجی باب

ملوک و وزرا اصناف خلایق و انواع طوایف ایله کیفیت معاشرت و زندکانی بیاننده در بو باب بر قاچ فصلی مشتملدر

فصل اول

سلاطین و پادشاهان جهانک کیفیت و معاشرتلرنده در قال الله تعالی یا داود انا جعلناک خلیفة فی الارض فاحکم بین الناس بالحق ولا تتبع الهوی فیضلک عن سبیل الله • قال رسول اکرم صلی الله علیه و سلم ستحرصون علی الامارة و سیکون ندامة یوم القیمة • صحاح مصابیحده مذکوردر معلوم اولوا الالبابدر که حضرت عزت تعالی آلاؤه انسانی عبث خلق ایتمدی بلکه معرفت و عبادت ایچون خلق ایلدی

وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون • یعرفون ایله تفسیر ایتمشلردر
سعادت آخرت دنیاده معرفت وعبادته وابستهدر • امور
آخرتی دنیاده تدارک ایتمک کرکدر زیرا آخرتده کسب اولمز
وترقی دخی اولمز • الدنیا مزرعة الآخرة • دنیا مزرعهٔ آخرتدر
بونده زراعت ایدن آخرتده بچر • مادام که بونده نظام بولمیه
آخرتده انتظام اولمز • پس حضرت واجب الوجود تبارک وتعالی
سلاطین ووزرایه بو مرتبه بخشش وعطا احسان ایلدیکه تا
قطع وفصل خصومات ایلیوب مظلومانک ظالملردن ظلملرین دفع
ایلیه • بو جماعت حکام که کار جهان انلرک قبضهٔ تصرفلرنده در
اکر انلرک حکمی بر وفق هوا وجهت مصالح دنیا اوله انتظام عالمه
خلل کلور دنیانک خرابنه وهلاکنه سبب وبادی اولورلر اما
حکام بر وفق فرمان الهی • وبر موجب فرموده قائل
ارنا الاشیاء کما هی اوله کار عالم • ومصالح بنی آدم بر وجه احسن
انتظام پذیر اولور • ان قوله تعالی • ولا تتبع الهوی تنبیه علی النهی
عن اتباع هوی النفس مطلقاً • یعنی مطلق هوای نفسک اتباعندن
نهیه تنبیه الهیدر زیرا هوای نفس امر الهینک مخالفنه سوق ایدر
برکسنه نک هواسی غالب اولسه اندن اخلاص سلب اولنور
زیرا هوا صاحبنی جهنمه چکر • والیه الاشارة الالهیة بقوله •
افرأیت من اتخذ الهه هواه • زیرا فرعون الوهیت دعواسن
ایتمدی الا هوای نفسی سببیله • وبنی اسرائیل عجلی اخذ ایتمدی
الا نفسی هواسیله • کذلک ابو جهل لعین حضرت نبی اکرم •
صلی الله علیه وسلمه بغض وعداوت ایتمدی الا نفسی سببیله • وغیر
ذلک کاینا من کان هر فرد امر الهیدن خروج ایتمدی الا نفسی سببیله

بو جهتدن حضرت حق عز شانه • وعظم برهانه • داود پیغمبر صلوات الله
علیه جنابلرینه امر ایلدیلرکه • فاحکم بین الناس بالحق • ای احکم الله •
معلوم اوله که ملوک وحکام خلفای الهیدر زیرا که جمیع ناسک
مابیننده اولان نزاع ودعاویسن بحسب الشرع شریف حکم ایدوب
فیصل ویرسه حقیقتده اول کسن خلیفه اولور • فقوله جل طوله •
یا داود انا جعلناک خلیفة فی الارض فاحکم بین الناس بالحق •
یعنی ای داود چون بز سکا بو جلیل عطیهٔ کبرایی اعطا واحسان
ایتدک پس سن دخی بو نعمت عظمانک شکرنه اشتغال ایله • ای اذا اعطیناک
هذه العطیة الکبری فاشتغل انت بشکر هذه النعمة العظمی
وبو نعمتک شکری ضابطهٔ شرع شریفی اجرا وقاعدهٔ عدل
منیفی محافظه درکه بو خصوصده سعی وکوشش ایلیه سن • حق سبحانه
وتعالی حضرتلرینک ادای حق معبودیتده واقامت مراسم اوامر
ونواهیده قوللرینه تنبیهی وارد • سیما سلطنت وخلافت
صاحبلری پادشاهان وجهانکیری وحقوق جهانداری رعایتنده
وعدل کستری ورعیت پروری وعبادت وطاعت الهی واداء حقوق
اوامر ونواهیده صرف مقدور ایلمکده • خصوصا حدیث صحیح وارد
اولمشدرکه حضرت کردکار روز قیامتده خلوق اوزرینه اوچ کمسنه یی
حجت اتخاذ ایلدی • بری حضرت سلیمان صلوات الله علیه وسلامه دیو
چون پادشاهان جهانک حسابی کورلیوب تقصیرلری آشکار وظاهر
اولدقده دیه لرکه خداوندا حکومت وسلطنتده سنک بنده لکنده
مقیم اولمق ممکن اولمدی بو کونه عذرلر ایلیه لر حضرت حق جل وعلا
حضرت سلیمان پیغمبری علیه السلام انلرک اوزرینه حجت ابراز ایلیه
وفرمان الهی اوله که بن اکا خلافت روی زمینی احسان ایلدم

واقامت مراسم بندکیدن عدول ایلمدی ° وبرجماعتی دخی کتورهلرکه
دنیاده برتق وعبودیت مخلوقه مبتلا اولمشلر حسابلری کورلکوب
تقصیراتلری ظهور ایتدکده دیه‌لرکه خداوندا بز دنیاده
عبودیت مخلوقه مبتلا اولدق سنک عبودیتکده اولمغه قادر
اولمدق دیو عذر ایلدکلرنده حق سبحانه وتعالی حضرت یوسف
علیه السلامی انلره حجت ابراز ایلیه ° بعده محنت زدکان و
خستکانی کتوره‌لر انلرک تقصیراتلری ظهور ایلدکده دیه‌لرکه
خداوندا بز دنیاده مرضلره مبتلا اولدق اول جهت ایله سنک
عبودیتکده اولمغه قادر اولمدق حق جل وعلا انلره حضرت
ایوب علیه السلامی حجت ابراز ایلیه تا جمله‌نک عذر وبهانه‌سی
قالمیوب تقصیراتلرینه معترف اوله‌لر تخصیص سلطنت وخلافت
صاحبلرکه عدل وانصاف ایله اوامر ونواهی‌یه رعایتده
راسخ دم وثابت قدم اولمه‌لری حضرتنک قربتینه وسیله
اوله‌لر ° حق سبحانه وتعالینک قول شریفلریکه فاحکم بین الناس
بالحق سلاطین وحکامه تنبیه‌درکه مشتغل اوله‌لر حکمه و
فصل قضایایه بنفسه غیره امور ناسی تفویض ایتمیه مهما امکن
کندی شغلیله قایم اوله‌لر زیراکه فرمان الهی درکه ای داود
برسکا خلافتی ویردک وبو ایشک عهده‌سنی سنک کردنکه
آتدق یعنی بیلکه کیر وبونک صلاح وفسادینی سندن سؤال
ایتسک کرکدر زیرا حقک مرحمتی عبده لانهایه‌در حق سبحانه
وتعالینک عباده مرحمتی بی‌غایه اولدوغی کبی پیغمبر صلی الله
علیه وسلم حضرتلرینک دخی امتی اوزرینه شفقت ومرحمتی
برمرتبه‌ده‌درکه قلم دوزبانیله اعلام وافاده ممکن دکلدر

سلاطین

حجاج وقت نزعده غفار
الذنوبک کمال کرمینه
اعتقاد ایله والده‌سنه
ویردیکی جواب

سلاطین وحکامک دخی رعیت وعباد اللهه مرحمت وشفقتی
زیاده کرکدرکه آخرنده مسئول اولمیه‌لر **حکایت** حجاج وقت نزعه
کلدکده مادری اضطراب بسیار وکریه بیشمار ایله دیدیکه سنک
مؤتکدن خوف وباکم یوقدر خوفم خلایق ایله حسن زندکانی ایتمدک
حجاج دیدیکه ای مادر اکر قیامتده حق جل وعلا بنم سؤالمی وکارمی
سکا تفویض ایلسه سن بکا نه کونه معامله ایدرسک مادری دیدیکه
سکا رحم ایدردم وتمام سنک کناهلرینی بغشلردم حجاج دیدیکه
والله ان الله ارحم بی منک الف الف مرة ° یعنی تحقیق حق
جل وعلا بکا سندن نیجه بیک کره ارحمدر چون حجاج آخرته کتدی
حسن بصری رحمه اللهدن سؤال ایلدیلر حجاج نه کونه کتدی
حسن بصری آه سرد چکدی ودیدیکه والله بن اکا غبطه
ایدرم **نکته** سرّ طلب وخواهش حضرت سلیمان علیه السلامدن
صادر اولدیکه رب هب لی ملکا لا ینبغی لاحد من بعدی انک
انت الوهاب یعنی خداوندا بکا بر ملک بغشله که بندن صکره
برکمسه‌ده اولمیه زیراکه دهنده وبخشاینده سنسن **سؤال** شایدکه
خاطر قاصردن کذر ایدرکه لا ینبغی لاحد من بعدیدن حسد
ملحوظدر انبیا صلوات الله وسلامه علیهم حضراتی بو صفتدن
مبرا ومعرادر پس نیچون لا ینبغی لاحد من بعدی بیوردی **جواب**
بو سؤاله برنیچه وجه اوزره جواب ویرمشلردر **جواب اول**
مراد ملکدن قدرتدر یعنی خداوندا بکا بر قدرت ویرکه
غیریده اولمیه تا نبوتده بو قدرت بنم معجزم اوله ° والقرینة
المشعرة بذلک قوله جل طوله ° فسخرنا له الریح زیراکه بادک
فرماننده معجزه عجیبه وقدرت غریبه ایدی ° فقوله لا ینبغی لاحد

من بعدی • معناه اذن لا یقدر احد علی معارضتها ایکنجی جواب
اولدرکه چون حضرت سلیمان صلوات الله وسلامه علیه مشاهده ایلدی
زوال سلطنت دنیانک و انک بی بقاسنی و ملاحظه ایلدی قضیه
نکینی پس دیدیکه خداوندا بکا بر ملک ویرکه منتقل اولمیه بندن
غیری یه و اول ملک ملک آخرتدر بیت پادشاهی بچشم اعتبار •
آفت این ملک دیدم آشکار • هست این در جنب عقبی مختصر •
ملک عقبی بعد ازین خواهم دگر اوچنجی جواب اولدرکه دنیا
لذتندن احترازدر زیرا قدرت بغایت مشکلدر زیرا بو لذات
حاضر و لذات آخرت غایبدر پس خداوندا بکا بر ملک عظیم
ویرکه تا بن بو مملکتده اریده احتراز تمام ایدم و خدمت عبودیتده
اشتغال ایلیم تا جهانیان اوزرینه آشکارا اوله حصول دنیا مانع
اولمیه خدمت عبودیت مولی یه بو اجلدن اول مرکز دایرهٔ
مجد و معالی • امام محمد غزالی • رزقه الله فی العقبی مراتب الاعالی •
بیوردیکه حضرت سلیمانک علیه السلام دنیا و سلطنت الندە ایدی
کوکلنده دکل ایدی پس لاجرم اکا بوندن زیان ترتب ایتمز دردنجی
جواب اولدرکه اول کمسه که مناصب عالیه کورمشدر علی الدوام
اول مناصبی تمنی ایلر و آنی بر شی ظن ایدر و حقک طاعتنده
دایما مشوش اولور بو سببدن طاعتنده حضور قلب حاصل اولمز
اما چون کورمش و تجربه ایتمش اوله انک حقیقتنی بیلور چون آندن
اعراض ایلیه و عبودیت حضرتنه اشتغال کوستره خاطرنه
اول منصبک دغدغه سی اولمز و حضور که اصلدر طاعتنده حاصل
ایلر آنی اول اجلدن مناصب دنیایی حمامه تشبیه ایتمشلردر هر کسکه
بیرون حمامدر انک طلبی کرمابه یه کیرمکدر و اول کس که حمامده در

انک

انک همت و طلبی طشره یه چقمقدر بشنجی جواب اولدرکه اول ملک
بغایت عظیمدر و اول آفاتی بسیار و مکدراتی بیشمار اولدوغندن
غیری بندن صکره ویرمسونلر مبادا که اول رضای حقله قایم اولمیوب
مظلمه یه معتاد اولوب شقاوته مبتلا اوله حضرت سلیمان علیه السلام
اکا شفقت و مرحمة بیوردیلر پس معلوم و محققدرکه پادشاهلق
و سلطنت و خلافت حضرتنه موجب قربتدر آنی اول اجلدن بیوردیلر
که عدل ساعة خیر من عبادة سبعین سنة سلطان کونین و رسول
ثقلین صلی الله علیه و سلم حضرتلرینه چون ممالک کونین کندیلره
عرض اولندی التفات بیورمیوب بعدم مازاغ البصر وماطغی
ایله عزیمت بیوردیلر و ترک ماسوی ایلدکلرندن بو صدا
کروبیان و ملاء اعلینک کوشلرینه ویردیکه بیت چندانکه فرو نشست
درد آن • در ناستدن هزار چندانست • لاجرم بر سلطنتی کسب
و اختصاص بولدیلرکه میر میمنه جبرئیل و میر میسره میکائیل ایدی
صلوات الله و سلامه علیهما ایکنجی فصل سلاطین کذشته و پادشاه
پیشینه صفت و سیرلرنده در • قال الله تعالی اولئک الذین هدی الله
فبهدیهم اقتده • و قال النبی صلی الله علیه و سلم مارآه المسلمون
حسنا فهو عند الله حسن • و قال السلف الصالحون • خذوا الصنایع
من اربابها • معلوم اوله که حضرت خالق کردکار جلت عظمته خلافت
سعادتنی بی سابقهٔ استحقاق • و کرامت و حشمت و سلطنتی بی نهایهٔ
استعدادکمیه ارزانی قیلمز • پس بر کروهی که حضرت عزت نظر
عاطفتنه مخصوص ایلیه • و تاج سلطنتی انک فرق مبارکنه نهاده قیله •
البته بر مقتضای الذی احسن کل شیء خلقه اول قوللری مصالح
ناس ایله نورا هتدا • و مناظم حال عباد ایله فیض رشاد ارزانی •

قیلور • پس اسکندر ذو القرنینك حالندن خبر ویروب بویورلر كه
قوله تعالی • انا مكنا له فی الارض وآتیناه من كل شیء سببا
فاتبع سببا • سبب لسان عربده راه وطریقه دیرلر • یعنی عظمت
وجلالمز له بز آفریدكار زمین وزمانز اسكندر ذو القرنینی سایه
بنده لریمزدن كندی عنایت بی غایتمزله ممتاز قلمشزدر • وتاج سلطنت
وجهانداری انك فرق مبارکنه قومشزدر • وكمر شاهی وكامكاری
انك میاننه بز بغلمشزدر • بعده سعادت عقل راه نما وكرامت
فكر باصفا ایله انك بازوسنه قوت ویرمشزدر • ومصالح رعایا
وجمهوره متعلق اموره وتدبیرنده لباس دانش وخلعت بینشی
بردوشنه ایلمشزدر • تا اول عقل كامل وفكر شاملی ایله كندی
مقاصدینه ایرشدی • وهر طرفه كه اول متمایل اوله وعنان
ارادتی نه جانبه صرف ایلرسه غبار خیبتدن سالم وكرد مغلوبیت
وخجلتدن خالی فتح وظفر وفیروزی ایله سرحد ولایته قدم بصدی
بیت شنیده كه سكندر همه جهان بگرفت • مراد هاش برآمد
بفضل سبحانی • چنانكه تمام عالمی ضبط وجمله اقالیم ربع مسكونی
قبضهٔ تصرفنه آلدی • تفاسیرده مسطوردركه تمام ربع مسكونده
بر كز زمین قالمدی كه انك حكمی جاری وانك لشكری كذر ایتمیه •
بونده مفسرلر مختلف اما زهد وصلاحنده متفقلردر • هر كارنده
مصلحت دینی مصلحت دنیاوی اوزرینه تقدیم ایدردی حكایت
منقولدركه بر وقتده ارسطاطالیس نامه یازوب اسكندره
رسول كوندرمش واول فصلده تمهید اصلی بو نمط اوزره
كوسترمش اجعل الدین موضع ملكك فمن خالفك فهو عدوك
والملكك ای ملك خدم امر الملك علی امر الدین فلملكك آفة وزوال

سریع والملك لا یبقی صیر دنیاك وقایة لآخرتك ولا تجعل آخرتك
وقایة لدنیاك • یعنی ای اسكندر آگاه اولكه بر كمسه ملك جاویدده
راحت استمیه وكسب آخرته سعی ایتمیه پادشاهلق اول كمسنه یه پایدار
اولمز پس سن انجلین عمل ایلكه كه اساس دینی محكم ایده سن
زیرا دین برقرار اولمیه ملك پایدار اولمز وچون عباد الله
قواعد دین اختلال قبول ایده مبانی ملكدن اثر قالمز وهر كیم
بو معناده سنك مخالفكدر حقیقتده سنك دشمنكدر بیت این
دغل دوستان كه می بینی • مكسانند گرد شیرینی • هر پادشاه كه
ملك اوزرینه دینی ترجیح ایدر • ودینك رعایت مصالحنی مهمات
ملكه مقدم طوتر البته مستحق پادشاهی وسزاوار شهنشاهی
اولور • وهر پادشاه كه مصالح دین اهتمامنده ملك مفاسدینك
انتظامی اجلندن مهمل طوته انك پادشاهلغی تیز زواله ایرشور
حكایت سلطان محمود رحمه الله چون كیجه اوله عبادت پروردگار
ایچون مخصوص بنا ایلدیكی خلوتخانه سنه كیدردی اول بر قاچ
ركعت نماز ادا اسندنصكره كندی احوالی وكندی نفسنی محاسبه سنده
متفكر اولوردی كه اول كونده ناسه نه معامله ایلدی اكر ناسك
ایشنده تكاسل وخلل مشاهده ایتدی ایسه ایرتسی انك
تداركنده اولوردی وخلوتنده دعا ایدردی كه خداوندا محموده
توفیق احسان ایله دولتی شریعته تابع ایله پس بر مقتضای آیت
بالبشارت اولئك الذین انعم الله علیهم فبهداهم اقتده • حكام
مشرف دولت وفرقت بزینت ملت وشریعت اوله اول حكام
نام نیكو ایله دولتی پایدار اولور • پس پادشاهان وحكام
سزاوار اولی اولدر كه سلوك سلف وكذشتكانی بلوب اطلاع

تحصیل ایده لر که ملک و حکومتی نه وتیره اوزره ضبط و ربط
ایلدیلر و نه طور ایله حرکت و نه سیاق اوزره جهانده نام
نیکو ایله نامور و نامدار اولدیلر و کدامین روش و خصلت ایله
دولتلری امتداد بولوب کسب آخرت ایلدیلر تا که سالک
اولدقلری جادهٔ شریعته سلوک ایتمکه جد و اهتمام و سعی مالا کلام
ایلیه لر • و بر موجب قضیهٔ مرضیهٔ و ما راه المسلمون حسنا فهو عند الله
حسن هر طریقه که طوایف امجاد و گزیدگان اشراف مرضی بیلمشلر
و هر بر وتیره که حکمای الهی و مخصوص بفضل نامتناهی مسلوک
طوتمشلر در لایق اولدر که آنلرک اعقابی اوزره اقتفا و
انلرک آثاری ایله حرکت و اقتدا ایلیه لر • و بو صنعتک قانونی
و بو حرفتک قاعده سنی انلردن اوکرنه لر که خذوا الصنایع
من اربابها هر بر کاری صاحب فندن اوکرنمک کرکدر و بو معنی
اول زمان میسر اولور که آنی احوال گذشتکاندن اطلاع
تحصیل ایلیه لر پس پادشاهان و حکامه کرکدر که تدقیق
شریعتدن صکره قانون و حرکت دولتی کندی ابنای جنسندن
معلوم ایدینه لر و گذشتکان اهل سلطنتدن اطلاع تحصیل
ایده لر حکایت لقمان حکیمدن سؤال ایتدیلر که ملوکدن قنغی شی در
که ملکنه زینت و زیور ویرمکه شایسته اوله دیدیکه اول پادشاه
و حکامدرکه انده بر قاچ صفت اوله • علم • عدل • راستلق • رحیملک
خوف الهی • عقل و دانش • مردانکی و دلیری • نیک خویی • مدارا
ناس • منقولدر که اسکندر ذو القرنین اون ایکی سنه تمام عالم قبضهٔ
تصرفنده اولدی مجاهد اصحاب مفسرینندن ذکر ایدرکه ذو القرنین
پادشاه اولمزدن مقدم واقعه کوردیکه ایکی قرن آفتابی النده طوتدی

معتبرلر مشرق و مغربی متصرف اولورسن دیو تعبیر ایتدیلر اول
اجلدن ذو القرنین تسمیه اولندی • اهل تفسیر بر قاچ وجه نقل ایدرلر
اول قرن لغتده شاخه دیرلر مشرق و مغرب که ایکی شاخدن عبارتدر
متصرف اولدیغی ایکنجی وجه قرن عصر معناسنه در انکچون ذو القرنین
تسمیه اولدی زیرا مدت سلطنتی ایکی قرنده منقرض اولدی اوچنجی
وجه ذو القرنین ملک فارس و ملک رومی تسخیر ایلدی اول ایکی
ملک ملک عظیم اولدوغندن فکانهما لعظمهما دنیانک ایکی قرن
کبی در دردنجی وجه جنک و حربده آلت حرب ایله جنک ایتدیکی
کبی رکابیله ده جنک ایدردی بشنجی وجه غایت دلیر و پهلوان
ایدی عرب شجیع اولانه اسد و غوج دیرلر بوکادخی اسد و
غوج دیرلردی بر سبیل تشبیه و استعاره آلتنجی وجه انک تاجی
اوزره قرنه مشابه ایکی دردانه وار ایدی یدنجی وجه انک
ایکی کیسوسی وار ایدی مانند دو شاخ اوچنجی فصل وزرانک
سیرتنده در • معلوم اوله که سلطنت و پادشاهلق نیابت الهی در
همچنین وزارت نیابت خلافت شهنشاهی در • چون صدر کاینات
و فهرست مدراج مخلوقات • صلوات الله و التحیات • حضرتلری
دار بقایه رحلت بیوردقلرنده • حضرت ابو بکر صدیق رضی الله
عنه مسند شریعتده اولتوردیلر آنلره صحابهٔ عظام خلیفهٔ
رسول الله صلی الله علیه و سلم دیدیلر و آنلر انتقاللری وقتنده
عمر بن خطاب حضرتلرینی رضی الله عنه کندی یرلرینه تعیین
بیوردیلر حضرت عمر رضی الله عنه بن خلیفهٔ خلیفه یم دیو
بیوردیلر لکن سز بویله دیرسکز سوز طویل اولور بکا امیر
المؤمنین دیک دیو فرمان ایتدیلر ابتدا اسلامده امیر المؤمنین

اطلاقی حضرت عمر رضی الله عنه دیمشدر بوندن مقصود پادشاه
عالم نایب الهی و وزیر خلیفهٔ سلطاندر و وزیره وزیر دیدیلر
زیراکه وزر لغتده گناه دیرلر معنی وزیر حامل وزر در یعنی
گناه گتوریجی چون گناه پادشاهی یوکلندیگی حامل اولدوغی
ایچون وزیر دیدیلر اما وزیرلر امور و حالنده صادق القول
کرکدر کذبدن زیاده احتراز لازمدر **بیت** وز آثار راستی خواهی
نبینی که مقلوبش کمی کرد ز ترازو **حکایت** کبرادن منقولدر بر شخص
حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلمه کلدی و دیدیکه یا رسول الله
استرم که سکا ایمان کتورم لکن بنم سندن بر حاجتم واردر اکر
بنم حاجتمی قبول ایدرسک ایمان کتوره یم بیوردیلرکه سنک حاجتک
ندر دیدیکه بنم اوچ خصلتم واردر اول اوچ خصلتدن کچمک
ممکن دکلدر بری زنا و شرب خمر و دروغ سویلمک اکر بر سنه
توبه ایت ترک ایله دیو فرمان ایدرسک ایمان کتوره یم
حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکه دروغدن توبه ایله
و ایمان کتور القصه دروغدن توبه ایلدی و ایمان کتوردی و کیتدی
بر قاچ کون کچدی کندویه شرب خمری تکلیف ایتدیلر فکر ایتدیکه اکر
نوش ایدرسم حضرت صلی الله علیه وسلم وارد قده بندن خمر
ایچدکمی دیو سؤال ایلسه اکر اقرار ایدرسم بنی تعزیر ایدرلر
و اکر انکار ایدرسم کذب ایتمش اولورم و توبه دخی شکست
اولور و بوندن صکره زنایه عرض ایتدیلر اول کبی ابا ایتدی
و حضور حضرت صلی الله علیه وسلمه کلدی و دیدیکه یا رسول الله
چون بکا کذبدن توبه ویردک تمامی قبایحدن خلاص اولدم
ببرکت صدق • و فی دلیل آمدن بالا و نه سگی برهان آمدن

والاتردرکه حضرت عزت تعالت آلاؤه بیوردیلرکه • یا ایها
الذین آمنوا اتقوا الله وکونوا مع الصادقین • کونوا مع
العاملین او الصالحین بیورمدیلر الی غیر ذلک • و وزیر عاقل
اولدرکه جاه و دولته اعتبار ایدوب مغرور اولمیه **بیت**
مشو مغرور جاه و حرمت خویش • مکن آزار درویشان دلریش •
بجاه خود منازای صاحب جاه • که روز دولت و جاهست کوتاه •
حکایت سلطان العارفین ابو یزید بسطامی قدس الله روحه
سؤال ایتدیلرکه بم نلت ما نلت یعنی نه خصلت ایله بو مراتب
و مقاماته نائل اولدک بیوردیکه مؤمنک قلبنه ادخال فرح
و سرور سببیله یعنی غم زنگ گاهی شاد ایتمکله بو مقام عالیه یه
نائل اولدم پس چون بو خصلت ایله بویله مقامات و سعادته
ایرشمک ممکن اوله البته مقتضای عقل و همت اولدرکه خاطرهای
بیچاره و غمکسار و آواره بی آباد • و عباد ستم معتادی
دلشاد ایتمکه سعی موفور • و بذل مقدور ایتمک کرکدر تا که
عند المنکسرة قلوبهم مقرّ اسنجه قلوب عباد مؤمنین نظرگاه
الهی در **دردنجی فصل** طوایف مختلفه ایله پادشاه و وزرانک
کیفیت زندگانیلرنده در • اما زندگان پادشاهان اولدرکه
پادشاهلرده بر قاچ حالت واردر حالت اول کندی نفسیله
اولان حالتدر ایکنجی حالت حضرت حقله اولان حالتدر اوچنجی
حالت خلایق و زیردستانیله اولان حالتدر و آنک هر حالتنده
بو اوچ حالتدن اوچ شیء ایله مأموردر و اوچ شیءدن
نهی اولنمشدر اما حالت اول که کندی نفسیله اولان حالت
اوچ شیء ایله مأموردر عدل • و احسان • و ایتاء ذی القربی در •

و اول اوچ شیئ که منهی در فحشا و منکر و بغی در چنانکه حق تعالی
جل وعلا بیورر که ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی
القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی یعظکم لعلکم تذکرون
و عدل بو حالده توحید ایلمکلک ایله تغییر ایلمکلردر و احسانی
ادای فرایض ایله و ایتاء ذی القربی ایله رعایت حقوق
جوارح وارکانیله و معاندهٔ نفس و مراقبهٔ دل و محافظهٔ
حواس ظاهره و باطنه لایق اولدوغی اوزره و فحشا
عبارتدر فعل ناپسندن و منکر قول ناپسنددن و بغی حال
ناپسندن فسوق و فجور کبی و کفران و غضب و دروغ و بهتان
و حرص و حسد و کبر و عجب و بونلرک امثالی و تا پادشاه ادای
خلافت خاصه که کندی نفسنه متعلق اولانی ایتمیه غیری که
اهل عیال و اهل بیت و اتباعه متعلقدر خلافت ایتمکه قادر
اولمز و تا بو پادشاهلغی کندی عهده سندن طشره گتورمیه
خلافت کبری که عموم رعایایه متعلقدر خلافت ایتمکه قادر
اولمز زیرا که برکمسه دریاده شناورلک علمی حاصل ایتمیه
کندویی غرقابدن خلاصه قادر اولمیه سایر غرقی غرقابدن
هیچ قادر اولمز خلاص ایتمکه اما انک برحالی که کندی حالنی
ایله در اولدر که اوامر و نواهی الهی یه سعی ایلیه و انک
عهده سندن کما ینبغی کلمکه اهتمام ایده و اما عموم رعایا ایله
اولان حالت اولدر که خلقه چشم شفقت و رحمت ایله نظر ایده
و اوامر و نواهی الهی یی انلره اجرا ایتدره و یکسر مو طریقهٔ
شریعتدن طشره گیتمیه و دیمشلردر که اگرچه مکارم اخلاق
چوقدر اما ایکی کلمه ده منحصردر التعظیم لامر الله والشفقة علی

خلق الله و هر پادشاه که بو ایکی کلمه نک معنای اداسی عهده سندن
گله یعنی حاصل ایده البته ملک فانی و ملک باقی هر ایکیسنی الکورر
و اذا رأیت ثمه رأیت نعیما وملکا کبیرا و پادشاه گرکدر که اخلاق
الهی ایله متخلق اوله و بخلوق الهی با خلق الهی معامله ایلیه پس حضرت
داود صلوات الله و سلامه علیه هر کونی اوچ بخش ایدرلردی
بر بخشی راحت نفس ایچون اکل و شرب و نوم و اولکه حاجات
انسانیه در اهل عیال و مصالح خانه صرف ایدرلردی و ایکنجی بخشنی
طاعت پروردکار و عرض حاجات حضرت آفریدکاره مشغول و ممارست
ایدرلردی و اوچنجی بخشنی مصالح رعایا و قطع و فصل قضایا و عدل
و احسان و مانند آن خرج و صرف ایدرلردی خصوصا زندکانی
وزرا اولدر که برقاچ شیئه رعایت ایلمک فرض و واجبدر اول
راستی که هر اقوالنده صادق القول اوله و نیک خواه دولت
و سلطنت اوله و پادشاهک دین و دنیاسی معمور اولوب رضای
حق اوزره حرکت ایتدرمکه سعی و کوشش ایلیه و پادشاه خیرات
و حسنات همتنه راغب اولدقچه اعانت ایلیه و دنیا و آخرته مؤدی
نقصانه سبب اولانلردن منع ایلیه و بو حرکت محمودی تحصیلده حکم
پادشاه حقیقی حضرت حق جل و علا در ملک و ملکوتنده ذرات
بر ذره ارادت علیه سز جنبش و حرکته قادر دکلدر سفلی و
علوی دنیا و ما فیها و جملکی خلایق و عالم عقبا حقک قبضهٔ
قدرتنده اولدوغن مشاهده و تفکر ایدوب رضای الهیده
ثابت قدم و راسخ دم اوله **اوچنجی باب** تهذیب اخلاق
و تخلق باخلاق ملک خلاق و تحلی بصفات جمیله و صفات
ذمیمه دن تعری بیانندهدر قال الله تعالی و انک لعلی خلق

عظیم ۰ وقال سبحانه وتعالی ۰ فاما من ثقلت موازینه فهو فی عیشة
راضیه واما من خفت موازینه فامه هاویه وما ادریک ماهیه
نار حامیه ۰ وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم تخلقوا باخلاق
الله ۰ وقال رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ان الله عز ذکره
اختار لکم الاسلام دینا فاحسنوا صحبته بالسخاء وحسن الخلق
معلوم اوله که حسن خلق عالم قدس صوامع نشینلرندن اقتباس
اولنمش بر نور الهی ۰ و ملاء اعلی یه عالم انس اشعه
انوارندن اکتساب اولنمش بر پرتو نامتناهی در که انک
مبناسی کسر نفس ورد مرادات دنیا اوزرینه در که اعظم مراتب
قربت و زلفی ۰ وافضل درجات علیا در ۰ قنغی تنبیه نبیه بونک
اوزرینه شرفتر ۰ ونه شکل برهان بونک فضیلتی اوزره رفیعتر در
اول اجلدن حضرت عزت جلت عظمته ۰ انا عند المنکسرة
قلوبهم بیوردی ۰ کورمزمیسن که اول خلاصهٔ بشر ۰ مادم اساس
جهان روشنتر ۰ بیان کنندهٔ راه هدایت ۰ حضرت رسالت صلی الله
علیه وسلم ۰ چون مکهٔ مبارکه دن مدینهٔ شریفه زادها الله
شرفاً توجه بیوردیلر و مبشر قدوم میمنت لزوم حضرت اهل
مدینه یه ایرشدی جملهٔ سکان مدینه حضرتنک استقبالنه کلدیلر
و چون چشم جهان دیدار مبارک حضرت ایله روشنایی پذیر اولدقده
رکاب عزت ماآبلرینه یوز سوروب کرد پای مطیهٔ ارین کحل
ایدوب چشملرین قرار اولوب اعیان و رؤسادن هر بری آیا
کیمک منزلنه نزول بیوروب سر افتخاری پای فرقدانه براز اولور
دیو التماس والنجاده ایدیلر ابو ایوب انصاری رحمة الله امنیاری
ایدی و آرزو ایدرلردی لکن درونلرنده دیرلردی که بن

فقیره نیجه بو شرفه نائل اولمق میسر اولور بو قدر رؤسای قبایل
و صنادید اغنیا و اعیان اهل ثروت وار ایکن بنم کبی فقیره
نه محل و مکنت در که بو رتبهٔ عالیه دن دم اورم دیو منکسر البال
اولمش ایدی چون حضرت صلی الله علیه وسلم وحی و فراست
ایله ابو ایوب انصارینک جبین مبارکندن بو معنی یی مشاهده
ایلدیلر و بیوردیلر که هر قنده بو بنم مطیه م اناخت ایدرسه
اول محله نزول اولنور زمام اختیاری ناقه نک اناخه سنه
تعلیق بیوردیلر اول ناقه ابو ایوب انصاری حضرتلرینک
سرایلری قپوسنه وارنجه و اناخت ایتدی بو معنی دن جمله
کروه تعجبده قالدیلر و حضرتدن صلی الله علیه وسلم بو
سرّدن سؤال ایتدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم تبسم
ایدوب انا عند المنکسرة قلوبهم بیوردیلر هر کیم که منکسر
البال و شکسته خاطر اوله اول کمسه حضرتک قربتیله شاد
اولور بو اجلدن حضرت عزت تعالت آلاؤه حضرت رسالت
صلی الله علیه وسلمی مدح ایدوب وانک لعلی خلق عظیم
بیوردی تا جهانیانه بو تنبیه اولور که هر کسک خلقی خوبتر و بهتر
اوله اول حضرته قریب و نزدیکتر اولور حضرت عایشه دن
رضی الله عنها سؤال ایتدیلر که خلق حضرت صلی الله علیه وسلم
نه کونه ایدی بیوردیکه کان خلقه خلق القرآن یسخط بسخطه
و یرضی لرضاه یعنی انلرک خلقی خلق قرآن ایدی و انلرک
عادتی عادت کتاب کریم ایدی هر کسه که قرآن انک اوزرینه
خشم طوته سایهٔ رضای سید انبیا صلی الله علیه وسلم انک
اوزرینه دشمن و هر کسدن که قرآن راضی اولدی خشم خدا انک

اطرافنده طولانمز اول اجلدن تخلقوا باخلاق الله بویوردی
یعنی تابع اخلاق قرآن اولک مکارم اخلاقده اوامر و
نواهی یه اقتدا ایدک و هر کس که امور دینیه و دنیویه ده
و اعمال و اقواله قرآنه اقتدا ایده و قرآنک مکارمنی
پیشوا ایدینه اخلاق ردیه و صفات ذمیمه اندن دور
اولور و خوی بدن و عادت ناپسنددن پاک و طیب اولور
حدیث شریف بو معنی یه اشارت اولمشدر که ان الله اختار
لکم الاسلام دینا فاحسنوا صحبته بالسخاء وحسن الخلق
یعنی حضرت عزت تعالت آلاؤه دین اسلامی که اشرف
ادیان و اعظم مللدر سزک ایچون اختیار ایلدی و سزه ارزانی
قلدی پس سز انک صحبتنی غنیمت بیلک و اخلاق حسنه
و مکارم عادات ایله اندن اوکرنک چون حضرت عزت جل جلاله
کندی رسولنه حسن خلقله منت ایلدی و رسول الله صلی الله
علیه و سلم کندی امتنه انکله متصف اولمغی و انک خلقیله تخلقی
امر ایلدی پس یقین بیلمک کرکدر که هیچ ذات آدمیده مکارم
اخلاقدن نیکوتر و محاسن صفاتدن پسندیده تر فضیلت و خصلت
اولمز خصوصا ملوک و وزرا و گروه حکامه که مرجع مردمان و ملجا
و پناه حاجتمندان اوله حکایت نقل ایدرلر که بنی اسرائیلدن
بر آدم وار ایدی انک نامی عوف ایدی و اول بر مدت ایدیکه
امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه حضرتلرینک حلم و کرمنی
اشتمش ایدی امتحان ایتمک ایچون غایت اوزاقدن یولله
کلدی چون حضرتک سرای قپوسنه کلدی کوردیکه حضرت کندی
سرای قپوسنده اوتورمش سلام ویردی دیدیکه ای حسین

بنم بیک آلتون بورجم وار در کلدم بکا قرض ویر امیر المؤمنین
غلامنه اشارت ایلدی بیک آلتونی کتوردی و اکا ویردی عوف
آلتونی آلدی و آتدی و دیدیکه بیک آلتون دخی استرم غلامنه
اشارت بیوردیلر بیک آلتون دخی کتوردی و ویردی عوف
آنی دخی آلدی و آتدی و دیدیکه اشتدم که بر صاحب جمال
جاریه وار ایمش بکا ویر حضرت امیر المؤمنین غلامه وار کنیزی
کتور بوکه تسلیم ایله دیدی اندن صکره بویوردیلر که ای عوف
بیلدم که بنی امتحانه کلدک هر عطا که دیلرسک ویریرم و هر جفا
که ایدرسک چکرم دیو بیوردیلر بیت کوه وقار ما متزلزل
نمی شود ۰ لو دکت السماء و لو بست الجبال حکایت بزرجمهردن
سؤال ایتدیلر که هیچ بر نعمت بیلورمیسن که بسیار و بیشمار اوله
و اول نعمت صاحبنه حسد ایلمیه لر و هیچ بر بلیه بیلورمیسن که
برکمسه اکا مبتلا اوله بلیه سی دخی چوق اوله و اکا کمسه
مرحمت ایلمیه بزرجمهر جوابنده دیدیکه بلی تواضع بر نعمتدر که
انک صاحبی نه مرتبه نعمت بی پایانه نائل اولسه برکمسه اکا
حسد ایتمز و تکبرلک بر بلیه کبری در که انک صاحبی نه قدر
بلای بسیاره مبتلا اولسه اکا کمسه ترحم ایلمز انکچون متکبر
هم مبغوض خلق و هم مردود حق در بیت تواضع نمود آدم
و مسکنت ۰ ازان شد سزاوار این سلطنت ۰ برکمسه صفت
ذمیمه ایله متصف اولسه تا اول صفات ذمیمه و خبیثه دن
پاک اولمدقچه لایق جنت اولمز اکر دنیاده پاک اولورسه
فبها و نعمه و الا آنی دوزخده آتش ایله پاک ایدرلر حکایت
منقولدر که بر کون بر شخص ابو هریره رضی الله عنه حضرتلرینه

دشنام و ناسزا سویلدی ابوهریره رضی الله عنه خدایه نیاز
ایندیکه خداوندا اول شخص راست دیدی ایسه بکا رحمت ایله و اگر
افترا و دروغ سویلدی ایسه اکا رحمت ایله اللهم اغفرلی ان صدق
واغفرله ان کذب حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بکا
بیوردیلر که هرکس که سکا ظلم ایلیه انکیچون استغفار ایدک تا والعافین
عن الناس زمره سنه داخل اولوب عفو و حلم ثوابندن بهره یاب
اوله سز **بیت** تواضع کند هوشمند گزین • نهد شاخ پر میوه سر بر زمین
شعر تواضع اذا نلت فی الناس رفعة • فان رفیع القدر من یتواضع
بیت چون زلف بتان شکستگی عادت کن • تا صید کنی هزار دل
هر نفسی **در دنجی باب** شرف جود و جوانمردکی • و فضیلت و مرتبهٔ
سماحت و سخا • و ما جری هذا المجری • بیانندهدر • قال الله تعالی
واما ما ینفع الناس فیمکث فی الارض • و قال النبی صلی الله
علیه وسلم • السخاء شجرة فی الجنة فمن کان سخیاً اخذ بغصن منها
فلم یترکه ذلک الغصن حتی یدخله الجنة والبخل شجرة فی النار فمن
کان بخیلاً اخذ بغصن منها فلم یترکه ذلک الغصن حتی یدخله النار
الی غیر ذلک من الآثار والاخبار • بلکه جود بر نوردر عالم قدس
انوارندن و سخا بر شعاعدر که عالم ملکوت اشعه سندن جوانمردان
عالمک انفاس نفیسه لری اوزره واسخیاء بنی آدم فیض آلور
و اول فیضک برکاتندن دنیانک سعادتنه و عقبانک دولتنه
قرین اولور حقیقتده جود صفت حقدر زیرا که جواد حقیقی حق
تبارک و تعالی در اول ویرر و اصلا عوض طلب ایلمز نه دنیاده
و نه عقبیده و بویله بی عوض جود و سخا حضرت حق جل و
علادن غیریده اصلا اولمز زیرا که هرکس بر شیئی بر کمسیه ویرر

دانک عوضنده بر شی آخر طلب ایدر یا دنیاده و یا عقبیده کرک
ثواب اولسون و کرک مدح و ثنا اولسون بو عینی معاوضه در
آلوب صاتمق کبی خرید و فروخت معامله سیدر اول کسه
جواد دینمز و بو فعله جود اطلاقی صحیح اولمز بونک مثالی صیاد
دانه نثار ایدر و اول دانه‌یی مرغان ایچون دام دوزر
و صیدی اله گتورر اول صیاده جواد دینمز صید ایچون دانه
نثار ایتمکه جود اطلاق اولنمز زیرا داد و ستد جود دکلدر
چون حکام و وزرا و امرا جودی عادت و سخاوتی پیشه
ایدنلر قلوب ناسی تملک ایتمش اولورلر الانسان عبید الاحسان
مضمونجه جمله عباد مطیع و منقاد اولور • بزرگان دیمشلردر که
لا یرتقی الی الدرجة العلیا الا کریم بخیل درجهٔ رفیعه و
مرتبهٔ شریفه‌یه ایرشمک محالدر حضرت رسالت صلی الله علیه
وسلم بیوررلر • البخیل لا یدخل الجنة والسخی لا یدخل النار
بیت شرف مرد بجود است و کرامت بسجود • هر که این هر دو
ندارد عدمش به ز وجود • و سخی و جوانمردک جود و سخاسی
میمنت و مبارکندن هم عمری و هم مالی زیاده اولور
برهان صادقدر که حضرت عزت جل و علا • و اما ما ینفع الناس
فیمکث فی الارض بیوردی • بر کسک که ناسه منفعتی اوله انک روی
زمینده بقاسی زیاده اولور **نظم** خدا را بر آن بنده بخشایش است
که خلق از وجودش در آسایش است • کرم ورز دانی که
مغزی درست • که دون همتانند بی مغز و پوست • زر از بهر خوردن
بود ای پسر • ز بهر نهادن چه سنگ و چه زر • بخیل توانگر بدینار و سیم
طلسمیست بالای گنج مقیم **نثر** حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم •

بیوردیلرکه ایکی فرشته اخشام و صباحده دعا ایدرلرکه اللّهم
اعط لکل منفق خلفاً یعنی خداوندا هرکس که مالندن مستحقینه
بذل و نثار ایدر انک مالنه ایثاری سببندن نقصان ایتمه عوض
احسان ایله • و فرشتهٔ دیگر دخی دعا ایدرکه اللّهم اعط لکل
ممسکٍ تلفاً یعنی خداوندا هرکس که بخیل اوله و امساکی عادت
ایدینه انک مالنی هلاک ایله بخیللک دنیاده درد و محنتدن
و حسرت و غمدن غیری بهره و نصیبی یوقدر بیت گر بجای نانش
اندر سفره بودی آفتاب • تا قیامت روز روشن کس
ندیدی در جهان • و هر چند که جود و سخانک فضلی و شرفی بسیاردر
اما بونک دخی شروط و قیودی واردرکه آنی بیلمک لوازم
مفروضاتدندر اوّل اولدرکه افراطدن که اسرافه بالغ اوله
پرهیزی واجب بیله • و تفریطی که امساکه داخل اوله احترازی
لازمدر بو بابده نص تنزیل وارد اولمشدرکه ولا تجعل یدک
مغلولة الی عنقک ولا تبسطها کل البسط آیت کریمه سنی کندو
معتقدا قیله • و خیر الامور اوسطها یی کندینک نصب عینی ایلیه
ایکنجی اولدرکه انک موضع و موقعنی بیله • و بر انفاقدن که
نفاق حاصل اوله آندن دور اولمق گرکدر • و بر اعطادن که
ریا آمیز اوله تجنب ایتمک گرکدر زیرا اعطا و سخا چون موضعنده
اولمیه امساک اندن بهتردر شعر فوضع الندی فی موضع السیف
العلی • مضر کوضع السیف فی موضع الندی بیت هر کجا
داغ بایدت زمود • چون تو مرهم نهی ندارد سود • و بزرگان
بیوردیلرکه هرکس که جود و احسانک صرفنده تمییزی ترک ایلیه
و موقع و موضعنی بیلمیه ظلم ایتمش اولور • نقل اولنمشدرکه

امیر المؤمنین حضرت علی کرّم الله وجهه بیوردیلرکه هرکس که
جود و عطاسنی موضع استحقاقنه صرف ایلمیه اکا اول عطادن
برحظی اولمز و اول سخادن نصیبی اولمز بشنجی باب گناهلردن
توبه ایتمک و گچمش ماتمدن ندامت ایلمک فضیلت و شرفنده در
قال الله تعالی • توبوا الی الله جمیعا ایها المؤمنون لعلکم
تفلحون • و قال الله تعالی • یا ایها الذین آمنوا توبوا الی الله
توبة نصوحا عسی ربکم ان یکفر عنکم سیئاتکم • و قال الله
تعالی • ان الله یحب التوابین و یحب المتطهرین • و قال رسول
اکرم صلی الله علیه و سلم • التائب من الذنب کمن لا ذنب له
معلوم اوله که توبه بر نهالدر باغ الهیده که انک منبتی زمین
عجز و نیاز در بدرگاه بی نیاز که وسیله اول درگاهه
بوندن مقبول و فاضلتر یوقدر آیات و احادیث بو
معنی یه مشعردر توبه حقنده تفاسیرده سخن بسیاردر اما حاصل
معنی بر وجه اختصار اولدرکه اوچ شیء گرکدرکه تا توبه درست
اوله اوّل علم • ایکنجی حال • اوچنجی فعل • اما علم بوراده
اندن عبارتدرکه بیله لر هر گناه که بندهٔ مؤمندن صادر
اوله بیله که اول گناهک مضرتی بسیاردر انک مضرتی اولدرکه
اول گناه حجاب اولور انکله و حضرت حقک بینده و چون
حضرتدن دور اوله پس تمامی مرادات و مقصوداتندن
محروم اولور پس و انک گناهی مقداری اولور انک مقداری
بعدی اگر گناه نهایته ایرشدیسه انک بعدی دخی غایته
ایرشور پس تمامی مرادات و محبوباتندن علی الاطلاق دور
دوشر چنانکه حضرت حق و محبوب مطلوب بو معنی یه تنبیه

بیوردیلر وحیل بینهم وبین ما یشتهون کما فعل باشیاعهم من
قبل • یعنی حجاب اولورلر جماعت کفّار ومشتهیات بیننده انک
تماشندن محروم قالورلر زیرا که انلرک کناهی نهایته ایرشدی
ونهایت کناه کفردر ونهایت دوری اولدر که جمله مراداتندن
وهمکی محبوباتندن محروم قالورلر وبو سخنی کزافه وبیهوده
ظن ایتمک بونی بر خوش اصغا ایتمک کرکدر زیرا که نزدیک
عقلا مقرّردر که هر کس که بر پادشاهک ملکنده اولسه اول
کس اول پادشاهه عاصی اولسه البتّه پادشاهک نظرِ
قبولندن دور اولور انک مقدار بعدی پادشاهدن کناه
ومخالفتی مقداری اولور اگر مخالفت وکناهی سهل اولسه
پادشاه دخی اکا مسامحه ایدر واگر کناهی زیاده اولورسه
غضب وعتابه مظهر اولور وچون کناهی نهایته ایرشمش
ایسه پادشاه فرمان ایدر آنی هلاک ایدرلر • واما حال
که ایکنجی امردر امور ثلثه دن بو نده عبارتدر بر المدن که
کوکلده حاصل اولور بعد حصول العلم زیرا که بر کمسه‌نک
یقینی اوله که افعال بد جهتندن درکاه حقدن دور قالور
البتّه انک کوکلنده بر الم حاصل اولور کندی فعلی سببیله
اولدوغندن بو الم قلبنه پشیمانلق کتورر • امّا فعل که
اوچنجی امردر امور ثلثه دن بو نده عبارتدر قصد فعلی دن هر وقت
که کوکلده تبادر ایده که بو فعل بدم جهتندن درکاه حقدن
دور اولدم جزم ایلیه که غیری زمان استقبالده بو نجلین فعلدن
صادر اولمیه دیو عذر ایلیه بقدر امکان بعضیلر دیدیلر که حقیقت
توبه الم قلبدر که اکا پشیمانلق دیرلر وچون مقرّر اولدیکه کناه

حجاب

حجاب اولدی بین العبد وبین درکاه حق مطلقا • پس مقتضای
عقل وجود اولدر که بو حجابک رفعنده سعی بلیغ ایلیه والّا شقاوت
ابدیده قالور ومطلق سعادتدن محروم اولور نعوذ بالله من ذلک •
پس توبه واجب اولدی جمیع حالده انکچون آیت کریمه ده
وجوب توبه‌یه فرمان الهی اولدی توبوا الی الله جمیعا ایها
المؤمنون لعلکم تفلحون • یعنی جمله کز سز درکاه حقه توبه
وانابت ایدک ای مؤمنان شاید فلاح بولاسز وذلّ حجابدن
خلاص اولاسز • توبه اوچ قسمه منقسمدر اوّلها التوبة ثانیها
الانابة ثالثها الاوبة • فمن تاب من خوف العقوبة فهو صاحب
التوبة یعنی بر کمسه عقوبت وجزا خوفندن توبه ایلسه اول
کمسه صاحب توبه اولور • ومن تاب طمعا بالثواب فهو
صاحب الانابة یعنی بر کمسه ثواب طمعیله توبه ایلسه اول کمسه
صاحب انابت اولور • ومن تاب ومطلوبه هو الله لا للثواب
ولاخلاص فهو صاحب الاوبة یعنی ثواب واجر ایچون
اولمیوب مطلوب مطلوبی الله اولان کمسه تائب اولسه اکا
صاحب اوبه دیرلر • قال الشیخ ابو القاسم القشیری رحمه الله
التوبة صفة المؤمنین لقوله تعالی توبوا الی الله جمیعا ایها
المؤمنون • والانابة صفة الاولیاء والمقرّبین • قال الله
تعالی • وجاء بقلب منیب • والاوبة صفة الانبیاء والمرسلین
صلوات الله علیهم اجمعین • قال الله تعالی • نعم العبد انّه اوّاب •
قال ذو النون مصری رحمه الله • توبة العوام من الذنوب
وتوبة الخواص من الغفلة • وقال الشیخ ابو الحسین النوری
رحمه الله التوبة ان یتوب من کل شیء سوی الله • فائده

چون مقدمات سابقه دن معلوم اولدیسه که ذنوب حجابدر
و توبه بو حجابی رفع ایدر وقتاکه حجاب زایل اوله بعد
قربیته مبدل اولور و چون بعد قربه مبدل اوله حجاب کلیت
ایله زایل اولور کانه عن اصل اولمامش کبی پس التائب
من الذنب کمن لا ذنب له بو راده روشن اولور و یقین
اوله که تائب حبیب حقدر زیرا هر کسک که کناهی اولمیه اول
حبیب درنتهکم آیت کریمه بو معنی یه ناطقدر که ان الله یحب
التوابین ویحب المتطهرین پس معلوم اوله که توبه هر ساعتده
و هر لحظه ده فرضدر هر بنده مؤمنه ترک و تأخیر توبه معقول
دکلدر زیرا تأخیر توبه نک ایکی آفت عظیمه سی واردر آفت
اول اولدر که شاید موت بغتةً نازل اوله و رفع حجاب
میسر اولمیه آول اجلدن حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم
بیوردیلرکه اکثر صیاح اهل النار من التسویف فما هلک
من هلک الا بالتسویف اهل دوزخ دوزخده چوق
فریاد ایده لر تأخیر توبه دن دنیاده توبه یی تأخیر
ایلدیلر و بو کونک کارنی فردایه صالدیلر و آنلری
عقاب اجل قاپدی و انلر رفع حجاب ذنوبه اشتغال
کوسترمدیلر و خبرده وارد اولمشدر که سلطان الکونین
و رسول ثقلین صلی الله علیه و سلم حضرتلری بیوررلر
معنای حدیث شریف بودر که هیچ بر روز یوقدر که انک
فجری طالع اوله و هیچ بر شب یوقدر که انک شفقی غایب اوله
البته ایکی فرشته آواز بلند ایله ندا دیرکه کاشکه
بو خلوق برادلمامش اولایدی و فرشته آخر دیرکه چون

برادلدیلر بیلیدیلر که آنلر نه شی ایچون برادلدیلر کیرو فرشته نک
بریسی دیرکه چون بیلیدیلرکه نه ایچون خلوق اولندیلر کاشکه
انلر بیلدکلری مقتضاسنجه عمل ایده لردی کیرو فرشته نک بریسی
دیرکه چون عمل ایشلمدیلر کاشکه توبه ایده لردی منقولدرکه
حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم بیوردیلرکه انسانک صاغ جانبنده
کاتب الحسنات و جانب یسارنده کاتب سیئات ایکی ملک مأمورلردر
کاتب الحسنات کاتب سیئات اوزرینه حاکمدر حتی انسان بر حسنه
عمل ایشلسه بلا توقف اول بر حسنه یی ملک یمین اون حسنه
یازر حتی بر عمل سیئه ایشلسه حاکم اولان کاتب حسنات کاتب
سیئاتی یدی ساعت یازمقدن منع ایدر اوله که اول آدم
یا تسبیح ایده یا استغفار ایده هذا الحدیث مذکور فی الکشاف
ای مسکین غافل کرم و رحمت کردکاری یه کور و پنبۀ غفلتی
کوش عقلدن بیرون ایله ع علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد
مضمونیله عامل اول نقل صحیحده کلمشدر که حضرت حق جل
و علا قوللرینه ایکی یرده خطاب ایلدی ایکی وقتده بری اول
اول وقت که شکم مادردن طشره کله خطاب عزت اولور که
ای بنم قولم سنی دنیایه کتوردم پاک و نظیف روحی سنده
امانت قودم و سنی انک اوزرینه امین وضع ایلدم بکا نیجه
عبودیت ایدرسن و امانتی نکونه محافظه ایدرسن ایکنجیسی
چون روح بدندن طشره چیقه اول وقتده بیوررکه بنم قولم
نه ایلدک امانتی که سکا نهاده ایتمش ایدم چکونه محافظه
ایلدک عهدیکه وفا ایتدکمی تا بن دخی عهده وفا ایدم
و الیه الاشارة الالهیة اوفوا بعهدی اوف بعهدکم والآیه

هم لامانا تهم وعهدهم راعون • ذکره ابن الاثیر فی جامع الاصول
بروایة ابی هریرة رضی الله عنه • معناه حدیث شریف چون
بنده بر گناهی ایشلر اول گناه انک کوکلنده اثر ایلر و انک
اثری گناهی مقدارنجه اولور گناهی مقدارنجه ظلمت و سیاهلق
صفحهٔ دلنده ظاهر اولور پس اگر بنده اول گناهدن توبه
و استغفار ایدرسه ینه قلبنی مصیقل ایدر و اول ظلمت نوره
مبدل اولور کلا بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون •
قال الحسن البصری رحمه الله • معنی الآیة انه یصر علی الذنب
بعد الذنب حتی یسود القلب • قال مجاهد رحمه الله الرین
هو الذنب علی الذنب حتی یحیط الذنوب بالقلب وتغشاه
فیموت القلب • وعن رسول الله صلی الله علیه وسلم •
ایاکم والمحقرات من الذنوب فان الذنب علی الذنب یوقد
علی صاحبه جحیماً ضخمة • وعن مجاهد القلب کالکف فاذا اذنب
العبد انقبض القلب واذا اذنب ذنباً آخر انقبض ثم
یطبع علیه وهو الرین • کذا فی التفسیر الکبیر • وفی روایة الاحیاء
ان ذلک هو القفل وبالجملة فقد تقرر ان الانسان کلما اذنب
حصلت فی قلبه نکتة سوداء حتی یسود القلب فحصل هناک اقسام
فبعضها رین وبعضها طبع وبعضها قفل واقفال • معلوم اوله که
هر دل که وار در مبدأ فطرتنده پاکدر و ظلمتدن دور در فان
کل مولود یولد علی الفطرة • چون معاصی و ذنوب پیدا اوله
لوح دل گناه اثرندن سیاه اولور و خاشاک گناه دلی احاطه
ایدر و رحمت کردگار آنی اقتضا ایدر که دل ناپاکی دخی بر
طریق احسان ایدر که اول طریق ایله دلی پاک ایلر طریق اولدر که

الّا

الضخم بالفتح فیهما یعنی غلیظ • والضخم • والانثی ضخمة • والجمع ضخام • الضخم فی کل شیء الغلیظ بالتکبیر • کذا فی الصحاح

آتش پشیمانی کوکل خاشاکنی سوزان ایدر و آب چشمله که کرم
اولمشدر ندامت آتشیله تنظیف و تطهیر دل ایدر تطهیر دله زبان
قرآنده تزکیه اطلاق ایدرلر • و یقین بیلکه تا لوح دلی تطهیر و
تزکیه دنیاده ایلمیه پس اول دل عقباده فلاح بولمق ممکن دکلدر
اول اجلدن قد افلح من زکاها وقد خاب من دسیها بیورلدی
فلاح وصف دل پاکدر • و خسران آخرت وصف دل ناپاکدر •
دل نظرگاه خالقدر و جاه و اسباب منظر خلقدر غفلت خلقی
کورکه منظر حقی ناپاک و منظر خلقی پاک ایدرلر • و حضرت عزت
جل جلاله حال زبانده خطاب ایدر که عبدی طهرت منظر الخلق
سنین فهل طهرت منظری ساعة • و الی هذا اشار من قال شعر
ما بال دینک ترضی ان تدنسه • و ثوبک ضحک مغسول من الدنس •
ترجو النجاة ولم تسلک مسالکها • ان السفینة لا تجری علی الیبس •
التنجی باب ارباب حاجاتک مقاصد و مراداتنی حاصل ایلمکه
سعی ایتمک شرف و فضیلتنده در • قال الله تعالی • الم تروا ان الله
سخر لکم ما فی السموات و ما فی الارض و اسبغ علیکم نعمه ظاهرة
و باطنة • و قال رسول الله صلی الله علیه وسلم • من نفس عن
مؤمن کربة من کرب الدنیا نفس الله عنه کربة من کرب القیامة
و قال صلی الله علیه وسلم • ان الله فی عون العبد ما دام
العبد فی عون اخیه • و قال صلی الله علیه وسلم الراحمون
یرحمهم الرحمن ارحموا من فی الارض یرحمکم من فی السماء • معلوم
اوله که ارباب حاجاتک حاجتن روا ایتمک قرب درگاه
الهی یه بهترین وسیله • و اسعاف مقاصد اهل فقر و احتیاج
برترین ذریعه در • و درگاه ایزد متعالی یه اول وسیله ایله

تصاعد بمصاعد دولت • و تدرج بدرجهٔ ارتقاء مزید عزت
و رفعت • میسرا ولور **بیت** فرو ماندکان زادر پادشادکن •
که روز فرو ماندکی یادکن • حضرت عزت جل جلاله بو نعمتی
نعمت جلیله دن عد ایتدی و بنده لرینه بو نعمتی احسان ایتمکی
منت صایدی و بیوردیکه بز سزی خلق ایلدک و آسمان و زمینلرده
اولان اشیایی سزه مسخر ایتدک و سزک نعمتلریکزی تکمیل ایلدک
اول نعمتلردن بعضی نعمت ظاهره درکه جمله ناس بیلورلر
و بعضی اول نعمتدن نعمت خفیه درکه هر کس آنی بیلمز • اهل تغییر
نعمت ظاهره یی بو سیاق اوزره تفسیر ایتدیلرکه نعمت ظاهره
اولدرکه برکمسه مرجع ناس اوله و حاجات محتاجانک حاجتنی حاصل
ایتمک انک دست اختیارنده اوله • و نعمت باطنه اولدرکه
برکسکه مرجع خلایق و ملجاء مردمان اوله و هر کسک حاجتنی روا
ایلیه • و فقیه فضیلت بوندن زیاده درکه برکمسه دنیا غمارندن
برغمی و دنیا شدتلرندن برشدتی و بلالردن بربلایی مؤمن بنده نک
کوکلندن دفع و زایل ایلیه حق جل و علا برکونده که بن
اولین و آخرین جمنده و شدتده اوله لر اول کوننک شدتلرندن
برشدتنی اول کسدن دفع و رفع ایلیه و بو جهانده انک
عوضنی ویردکدن صکره آخرتده دخی عوض احسان ایدرکه
الله فی عون العبد ما دام العبد فی عون اخیه • و هر کس که
روز قدرت و قوت زیردستنده اولنلره ترحم ایلیه
رحیم مطلوب و معبود بحق انک عجز و اضطرارینی کوننده اکا
ترحم ایدرکه الراحمون یرحمهم الرحمن بیورلمشدر • برکمسه حضرت
حقی نعمت و قدرت زماننده ذکر ایلیه حضرت عزت جل جلاله

آنی هنگام عجز و احتیاجده یاد ایدرکه فاذکرونی اذکرکم ای
اذکرونی فی زمان النعمة اذکرکم فی زمان المحنة اذکرونی
فی الرخاء اذکرکم فی الشدة و الدلمیه اذکرونی فی الخلوات
اذکرکم فی الفلوات اذکرونی فی زمان القدرة و الاستغناء
اذکرکم فی زمان العجز و الاحتیاج **حکایت** عمر بن عبد العزیز
خلافتی هنگامنده کندی عادتی اوزره دایما صباحدن تا نماز
پیشین مسند حکومتده اوتوریدی و قطع و فصل خصومات
ایدردی برکون وقت نماز پیشین اولدی و اکا ملال و کلال حاصل
اولدی و کندی خلوتخانه سنه کتدی تا آسایش و راحت ایلیه خدامی
کلدی دیدیکه محتاجلر قپوده مجتمع اولدیلر و سن بوراده
آسوده اولورسن مکر حضرتندن بیچارات نجات کلمزلر
عمر بن عبد العزیز خدامدن بو سوزی ایشتدی بی توقف
خلوتخانه سندن طشره چیقدی و مسند حکومتده اوتوردی
بیت تو خوش خفته در هودج کاروان • مهار شتر در کف ساربان •
پس هر کس که حکومت اختیار ایلیه و مرجعیت مردمانی قبول قیله
اهل حاجاتک حاجتنی ادا • و محتاجانک مقاصد و مرادلری
حصول پذیر اولمسنه سعی و همتده پایرجا • اولمق کرکدر
حکایت منقولدرکه هشام بن عبد الملک که خلفادن ایدی
ابو حازم که علماء اعلامدن ایدی سؤال ایتدیکه بن بو کارده
بولندم نجاتی نه شیئدن طلب ایدیم ابو حازم بیوردیکه نجات
اندن طلب ایله که محتاجانک حاجتن روا ایده سن و ضعفانک
ضعفنه مدد ایریشه سن مقصودناسی حصول پذیر اولمغه سعی
و کوشش ایتمک ذریعهٔ فیروزیدر • بیچاره لرک مقاصدینی تحصیلنده

اهتمام اوزره اولمق کندی مقاصدینه ایرشمکه وسیله در حالی
سلف و بزرکان کذشته بو بابده اهتمام عظیم ایدرلردی تا
اکر برکون کیجه بر حاجتمندک حاجتنی روا ایتمیه اول کیجه غم و
المدن کوزلرینه خواب کلمزدی **حکایت** منقولدر که اسکندر
ذوالقرنین بر وقتده نماز شامی ادا ایتمش ایدی فوت عمره
تحسر ایله ملالت عظیم کندویه مستولی اولمش و کریه آغاز
ایتمش ارسطاطالیس که انک رئیس وزراسی ایدی کلوب بو
حالده غمکین کوردکده دیمشکه اضطراب خاطرکز نه ایچوندر
المنة لله تعالی ربع مسکون تمام قبضهٔ فرمانکزده در اکر لشکر
وحشم وخزاین ایچون ایسه شکر وسپاس حضرت حقه واهب
مطلقه که بر قصور یوقدر و خلق عالم و همه بنی آدم قید حیاتده
اولدقجه بارکاه شاهی یه قبلهٔ آمال و کعبهٔ امانی قیلمشلردر
وسایهٔ حمایت وظل حراستده آسوده لردر و فر همایون
ومقارنت میمون ایله انیاب نوایب دهر بوقلمون
شکسته اولمشدر اسکندر چون بو مقالاتی استماع ایتدی
دیده لرین پر آب ایلدی و بویوردیکه بنم آه تلهف وتحسرم
طلب زیادت دولت و مزید سلطنت و رفعت ایچون
دکلدر بلکه اول اجلدندر که تحقیقاً بو کون کیجدی بر مظلومه
نصرت ایلمدم و بر ظالمک ظلمنی دفع ایتمدم و بر مهموم و
مغمومی فرحناک ایلمدم و بر حاجت صاحبنک حاجتین قضا
ایتمدم نه کیفیت ایله بو روزی بن عمردن عد ایدرم و نه کونه
بو روزک کوهرنی رشتهٔ حیاته چکرم • پس بو حکایه دلالت
ایدر که اهتمام سلاطین ماضیه و طبایع حکام سابقه اوزره

انتباه و ایقاظده اولهلر **حکایت** مذکوردر که چون روز قیامت
کله آمنا و صدقنا و جملهٔ خلق اولین و آخرین اول عرصه ده
مجتمع اوله لر و همه خلق حیران و سرکردان موقفده قاله لر اول
جمعیت میاننده بر منادی ندا ایده که فلیقم من کان له عند الله
قربة حتی نحاسبه الا من قضی حاجة ذی حاجة فقد عفونا عنه
ولا نحاسبه یعنی قالقسونلر اول کس که درکاه عزتده قربیتی
اوله و حسابکاهه کلسونلر تا انک حسابین بن کوره یم مکر اول کسانه
که حاجت حاجتمندان و نیازمندانی دنیاده حاصل ایتمش اوله
آنلری عفو ایلدم و انلرک کناهلرینی و محاسبه لرینی بغشلدم
الراحمون رحیم الرحمن • و مکارم اخلاق مع کثرتها ایکی شیئده
منحصردر • اول تعظیم لامر الله • ثانی الشفقة علی خلق الله
حکایت تفسیرده کلمشدر که حضرت رسالت صلی الله علیه وسلمه
برکون طایفدن بر قاچ خوشه انکور حضور عالیلرینه کتوردیلر
و هر خوشه نک اوزرنده مهر اولمشکه حضرته مخصوص اولدیغیچون
انکوری زمین اوزره قودیلر جمله سی قسمت ایلدیلر انجق
بر خوشه یی کندیلر تناول بیورمق ایچون آلیقودیلر ناکاه
قپویه بر سائل کلدی سؤال ایلدی اکل مراد شریفلری ایکن
دست مبارکلرین چکدی و اول خوشهٔ انکوری اول سائله
ویردیلر چون سائل خوشه یی آلدی و بر مقدار راه کیتدی
ناکاه حضرت امیر المؤمنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه سائله
راست کلدی سائلک خوشه سنی کوردی و کوشه نک مهرینی
که نام حضرت صلی الله علیه وسلم اوزرنده نقش اولنمشیدی فهم
ایتدیکه حضرت ایچون فرستاده اولمش سائله دیدیکه بو خوشه یی

صنارمیسن سائل بلی دیدی ابو بکر صدیق رضی الله عنه اول خوشه‌یی
انلرن صاتون آلدی و حضرته کتوردی اوکلرینه قودی چون حضرت
دست مبارکلرین دراز ایلدیلرکه تناول بیوره‌لر کیرو سائل
کلدی سؤال ایلدی ینه حضرت دست مبارک بیوسنلرین چکدی
وهمان خوشه‌یی سائله ویردیلر سائل خوشه‌یی آلدی وکتدی
ناگاه امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله عنه قرشو کلدی برهان
طریق بو خوشه‌یی سائلدن صاتون آلدی وکتوردی حضرتک
اوکنه قودی چون حضرت دست مبارکلرین تناول بیورمغه
دراز ایتدیلر ینه اول سائل کلدی سؤال ایلدی کیرو خوشه‌یی
سائله ویردیلر آلوب کتدی ینه راهده حضرت عثمان رضی الله
عنه راست کلدی بهمین طریق خوشه‌یی سائلدن صاتون
آلدی و حضرتک اوکنه قودی سائل اسلوب سابق اوزره
ینه کلوب سؤال ایلدی حضرت کیرو سائله خوشه‌یی ویردیلر
سائل کیتدی بو دفعه امیر المؤمنین حضرت علی رضی الله عنه
راست کلوب سائلدن خوشه‌یی صاتون آلدی و پیش حضرته
نهاده قیلدی ینه سائل کلدی سؤال ایلدی حضرت صلی الله علیه
وسلم بیوردیلر که آسائل انت ام تاجر یعنی سن سائل میسن
یاخود بازرکان چون حضرت صلی الله علیه وسلمک بو کلمه
زبان مبارکلرندن صادر اولدوغی کبی آیت کریمه نازل
اولدیکه • واما السائل فلا تنهر یعنی ای محمد کمال حلم وکرم
و مرحمت وشفقتدن عجب دکلمیدر سائلی رد ایلدک تبس کوکل کوزین
آچ وخطاب عتاب آمیز حضرتی کوروبوندن قوت عقل ایله
فهم ایله که ردِ سائلک حالی نه کونه در و مقصود سائلی حاصل اتمک

نیجه

نیجه در و حاجتمندانک حاجتنی روا ایلمک فضیلتنده بو آیت کریمه کافیدر
فکیف که بو بابده دلایل بسیار وارد در اما چون بو کتابده شرط
اختصار مرعی طوتیلوب بر بهمین اختصار اقتصار اولندی بیت
بد رویشی درویشان محمد فخر می آرد • بسی آیت فرستاده خدا
در شان درویشان • یدنجی باب حقوق ولی نعمتی بیلمک وخداوند نعمته
وفا ایلمک فضیلت وشرفنده در • قال الله تعالی • لئن شکرتم لازیدنکم
ولئن کفرتم ان عذابی لشدید • وقال الله تعالی • واما بنعمة ربک
فحدث • قال النبی صلی الله علیه وسلم حکایة عن الله • من لم یرض
بقضائی ولم یشکر لنعمائی فلیطلب ربا سوائی ولیخرج من ارضی و
سمائی • بلکه شناختن حق ولی نعمت و وفا ایلمک احسان وعطیت
خداونده واجباتک اهمندن و مفروضاتک الزمندندر زیراکه
شکر منعم واجب عقلاء قضیه مرضیه ومقدمه مسلمه در و کفران
نعمت کفره چکر بلکه کفرندن زیاده در • تفاسیرده مسطوردر که حضرت
حق جل وعلا بر وقتده موسی صلوات الله وسلامه علیه حضرتلرینه
نبوت احسان ایلدی و بیوردیکه اذهب الی فرعون انه طغی
و بیوردیکه فرعونه سوزی نرم و رفق ایله سویله سخن درشت
ایله سویلمه زیراکه سنک ولی نعمتکدر و انک سنک اوزرینه
چوق حقی واردر سنی اوغلی کبی طوتدی و سنی کندی نعمتیله
پرورده ایلدی اکر کندی نعمتنی سنک اوزرینه منت ایدرسه انک
نعمتنی انکار ایلمه و انک منتنی قبول ایله فرعون اکرچه خزینه دار
مشابه سنده در اما میانه ده وصوله واسطه و محل ظهور اولمشدر
و کلیم کندوبه خطاب ایدرکه انک نعمتنی انکار ایلمه و انک منتنی
قبول ایله تا بر شتمه نا حق شناسی اولمه رتبه نبوته لایق اولمیان

افعال ایله موسوم اولمه بیت هر آن کس بر تو دارد حق آنی •
فراموشش مکن در هیچ بابی • من لم یشکر القلیل لم یشکر الکثیر • یعنی
برکمسه که حق قلیلی بیلمیه و انک شکرنی یرینه کتورمیه حق بسیاری
دخی بیلمکه قادر اولمز حکایت مسطوردر که چون قیامت قایم
اوله و خلق اولین و آخرین مجتمع اولهلر ندا کله که تقم الحمادون
برزمره لوا قالدروب قالقهلر جنته داخل اولهلر قیل ومن الحمادون
یا رسول الله فقال الذین یشکرون الله علی کل حال یعنی حمادون
انلردر که نعمتک شکرنی ادا ایلدیلر و حق ولی نعمتی اکلدیلر •
ولی نعمت حقیقتده حق جل وعلادر که دنیاده و عقباده تمامی
نعمتلری جمله یه اول ویرر حق ویرمسه غیرلر ویرمکه قادر دکلدر
و حق آلمسه غیرلر آلمغه قادر دکلدر پس هر نعمت که وار در همه خلقه
حقدندر و انک نعمتی شکری کما هو حقه ممکن دکلدر زیرا که شکر نعمت
نعمتی بیلدکدن صکره اولور و نعم الهی یه جمله بیلمک متصور دکلدر
که نعم الهی نامتناهیدر بلکه شکر دخی بر نعمتدر حقک نعم بی پایاندن
و هلم جرا اول اجلدن موسی و داود صلوات الله و سلامه علیهما
حضرتی بیوردیلر که کیف اشکرک والشکر نعمة اخری منک توجب
علی شکرا آخر فاوحی الله تعالی الی کل منهما اذا عرفت هذا فقد
شکرتنی • بو کلام بطریق رمز تنبیه در انک اوزرینه که شکر حقی
بیلمکلک شکرک اداسندن کندی عجزنی بیلمکدر دیمشلر شکور
اولدر که شکرنده کندی عجزنی بیله و بعضیلر دیمشلر که شکور
اولدر که شکرک هر اوچ قسمنی ادا ایلیه زیرا شکر اوچ قسمدر
اول الشکر باللسان وهو اعترافه بالنعمة بنعت الاستکانة الثانی
الشکر بالبدن وهو اتصاف بالوفاق والخدمة الثالث الشکر

بالقلب

بالقلب و فسروه بانه اعتکاف علی بساط الشهود بادامة حفظ الحرمة
و التفسیر الجامع للاقسام کلها ما ذکره الامام رحمه الله فی احیاء العلوم
و هو ان الشکر عبارة عن استعمال النعمة فی اتمام الحکمة چون هر نعمت
که واردر عالم غیب و شهادتده نعمت حقدر و ولی نعمت حق سبحانه
و تعالیدر پس شکر حقیقی اکا سزاوار اولور و مشکور حقیقی و منعم حقیقی
حقدن غیری اولمز زیرا سایرلری حقک خزینه دار و وکیللریدر
جمله یه ویریلان بر حسب ارادت نعمت الهیدر اما اول کمسهلرک بحسب
الظاهر وصول نعمت اولملردر و انلرک الندن ناسه نعمتلر ایریشور
انلرک شکری و انلرک حقوق نعمتنی دخی بیلمک و فهم و ادراک
ایلمک واجبدر نظم شکر میکن مر خدارا در نعم • لیک میکن شکر
لطف خواجه هم • رحمت مادر اکرچه از خداست • خدمت او هم
فریضه است و سزاست • زان سبب فرمود حق صلوا علیه •
که محمد بود محتاج الیه نثر اما غریقان بحار نعم الهی • و فایزان
بالا و عطایای نامتناهی • حضرت عزت تعالت آلاؤه حقک
عطایای بحر احسانی جرعهلری تجرعندن مواهب واهب مطلقک
شکرنده حد شکره ایرشمشلردر • و بعضی ارباب حال • و اصحاب
کمالدن بو شیوه ده لطیفه ذرشلر و آنی صورت نظم رایق
و بیان فایقله ادا ایتمشلر بیت هندوی مست خفته را دیدم
گفتمش حال چیست گفتا شکر • و فا کردن با ولی نعمت • و محافظه
حق عطیت • امر واجب و فرض لازم بیلمک کرکدر • و آلا شرایط
شکر نعمتک عدم رعایتی سومندن اوج عزتدن حضیض ذلته
دوشر • و کفران نعمتدن عقوبات و بلایایه مبتلا اولور حکایت
مذکوردر که زمین بابلده بر پادشاه وار ایدی و انک بر فرزندی

وارایدی طفل ایکن پادشاه متقاضیٔ اجل ایرشدی دار فنادن
دار بقایه انتقال قریب اولدی کندی برادرنی اقامت کاه پادشاهیده
قایمقام نصب ایلدی و فرزندینک تربیت و تعهدین اکا تفویض
ایلدی و دیدیکه بن زمام قبض و بسط ملکی سکا تسلیم ایتدم
شول شرطله مشروط و مربوط ایلدم که چون فرزند طفلم مرتبهٔ
عقل و درایت و کفایت اهمات مهماته ایریشه بنم حق نعمتمی
محافظه و بنم حقوقمه وفا ایله که بن سنک ولی نعمتک اولدم
اول وقتده آنی صدارت علیایه اوتورت و کندیکی انک فرمانی
زیر دستنده بیل وانک اطاعتندن استنکاف کوسترمه اکر
شیطان سکا وسوسه ایدرسه و سنک باطنکه بر شی القا ایدرسه
که تا دیم رعایت حقوق اوله قضیهٔ رضیهٔ ان الله یامرکم ان
تؤدوا الامانات الی اهلها یی خاطره کتوره دیو بو نهج اوزره عهدی
مسبوق و رابطهٔ وثوق بغلدی و پادشاه آخرته انتقال ایتدی
و برادری تخت سلطنتده نشست اولدی بر مدتدنصکره شهزاده
مقام مزاحمت و مطالبت ملکه ایرشدی پادشاهک عشوق
مملکت و ذوق سلطنت جان و کوکلنده یر ایلدی اندیشه
و فکر ایلدیکه بو فرزند هوس رتبهٔ پدری طوتر عنقریب استرداد
حکم و مملکته قالقر سودای سلطنتی کوکلنده محکم ایلمشدر اکر بن آنی
مدافعت و ممانعت ایتمزسم امرا و وکلا دخی آنی پدرینک عهد
سابقی اوزره تخت سلطنتی بندن آلورلر و آنی اجلاس ایتدررلر
کار او درکه بر طریقله انک وجودنی جهاندن قالدرم پس بر کون
شکاره طشره کیتدی و شهزاده دخی همراه ایتدی شکارکاهه
کلدیلر و لشکر هر جانبه متفرق اولدیلر شهزاده یی آتدن ایندردی

و کتدی ایلله ایکی چشمنی کور ایلدی و اول یردن کتدی بیچاره شهزاده
اکرچه دیدهٔ ظاهری عالم محسوساتی مطالعه سندن کور قالدی اما
دیدهٔ باطن ایله صحایف اسرار قضا و قدری مشاهده ایدردی
و آن بو واقعهٔ حادثه و حادثهٔ واقعه نک خلاص و رستکارلیغن
طلب و امید ایدردی و پردهٔ امکانده ندای و ابرئ الاکمه
والابرص واحیی الموتی یی سمع فؤاد ایله ایشیدردی و زبان
حالله بو مقاله یی سویلردی شعر ولا تیأس عن صنع ربی انني
ضمین بان الله سوف یزیل القصه چون شب تتق ظلام
رواق افق اوزره چکدی و نقشبندلر کواکب آبکون پرده دن
بازیهای کوناکون ایله طشره کتوردیلر شهزاده بر ملجأ طلب ایلدی
انک دستی بر درخته راست کلدی سباع و وحوش خوفندن
اول درختک بالاسنه چیقدی واردات غیبیه و ظهور الطاف
علیه یه مترصد و مترقب اولدی ناکاه قضای الهی دن شاه پریانک
اول درخت هر شب نشستنکاه پریان ایدی کالاول زیر
درختده کلوب اوتوردیلر و پریان اول درختک اطرافنده
جمع اولدیلر و مصاحبت و مسامره یه آغاز ایتدیلر و وقایع
روزکار و حوادث دهر ناپایداردن اخبار عجیبه و آثار غریبه
نقل ایتدیلر و خبایای اسراری اقطار زوایای دنیادن
کشف راز ایلدیلر ناکاه اول پریاندن بریسی دیدیکه بو کون
شهریار بابلی شهزاده یه بویله کید و ظلم ایلدی بیت چو نخچیر کار
بازم در ربودی چو دیدم عاقبت خود کرک بودی شاه پریان
چون بو حکایه یی استماع ایلدی دیدیکه اکر شهزاده بو درختک
خاصیتندن و قوتی اولیدی بو درختک بر برکنی چشمنه سوردی

انک چشمی بینا اولوردی وفلان خارستانده بر درخت وار
اول درخت تختنده بر اژدها آرام ایتمشدر شهریار بابلک طالعی
دا اول مارک عمری ایکیسی بردر اکر اول ماری شهزاده هلاک
ایتمکه قادر اولسه هلاک پادشاه مقرر اولوردی چون شهزاده
بو مقاله‌یی استماع ایتدی اول درختدن بر برک آلدی چشمنه
سوردی هر ایکی چشمی چراغ افروخته کبی اولدی صورت قدرت
الهی بی چشم روشنیله کوردی وآفریننده خدای پاکه شکر
وسپاس بی قیاس ایلدی چون خورشید جهانتاب طالع اولدی
درختدن اشغی اندی واژدهانک وطننه روانه اولدی
خلاصه شهزاده اژدهایی قتل ایلدی درحال شهریار بابل جانی
قابض ارواحه تسلیم ایلدی وشهزاده سلامت ایله مسند
دولتده اوتوردی • واول مکار بدبخت حق ولی نعمتی رعایت
ایلمدوکی شا آمشندن تخت سلطنتدن خاک مذلته دوشدی
درجات سلطنت وسعادتندن درکات عجز وشقاوته اولاشدی
ان فی ذلک لذکری لمن کان له قلب او القی السمع وهو شهید
حکایت مذکوردر که سفیان ثوری رحمه الله بر کون یوله کیتمش
ایدی بر طفلی کوردی که بر بلبلی قفسه قومش چون نظر سفیان اول
بلبله دوشدی اوکردی اول بلبلک قفسده طبطاب واضطراب
مشاهده ایلدی بلبلک قفسدن رها اولمه‌سن نیاز ایلدی سودمند
اولمیوب آخر الامر سفیان بلبلی بهای تمام ایله صاتون آلدی بلبلی
رها ایلدی چون سفیان خانه‌سنه کلدی اول بلبل دخی معا
خانه‌یه کلدی وهر جا که سفیان کیدر ایدی اوتوردی اول بلبل اندن
جدا اولمزدی سفیان مادام که حیاتده ایدی بلبل انکله بیله ایدی

وچون

وچون سفیان انتقال ایلدی وآنی تابوته قودیلر بلبل بالای
تابوت پرواز ایدردی واضطراب کوستردی چون سفیانی
دفن ایتدیلر همچنان برقرار معهود انک قبری اوزره ملازم ومجاور
ایدی بیت چو مرغی در وفاداری چنین بود • چه مرغی تو که نتوان
کم ازین بود • پس وفادار ولی نعمت وانک حقوق رعایتی
همت صاحبنک ذمتنه لازم بر امردر وجمیع عالم اوزرینه واجبدر
من فاز فقد فاز فوزا عظیما سکزنجی باب بی وفایی دنیا ومحنت
بی نوایی دار بلا وفنا مذمتنده در بو باب بنجه فصلدر
فصل اول دنیانک بحقیقت بی وفا وبی بقاسی بیاننده در
ایکنجی فصل حقیقت موت واکا متعلق احوالدر اوچنجی فصل
حکمت موت وانک فوایدنده در دردنجی فصل حقیقت زیارت
قبور واکا متعلق امورده در بشنجی فصل مراتب ارواح انسانی
بیاننده در التنجی فصل امور متفرقه بیاننده در فصل اول بحقیقت
دنیا وانک احوالنده در • قال الله تعالی • وما الحیوة الدنیا
الا متاع الغرور • وقال الله تعالی • اعلموا انما الحیوة الدنیا لعب
ولهو وزینة وتفاخر بینکم وتکاثر فی الاموال والاولاد • الی غیر
ذلک من الایات • قال النبی صلی الله علیه وسلم • الدنیا سجن المؤمن
وجنة الکافر • الی غیر ذلک من الاحادیث والاخبار • بلکه دنیا
آخرت راهنک منزللرندن بر منزلدر وخلق وآدم جمله مسافرلردن
بر مسافردر شبانگاه منزل راهده قونرلر وصباح اول منزلدن
کوچ ایدرلر کیدرلر تا کندی مقصدلرینه ایرشنجه چون دخی
مقصدلرینه ایریشه‌لر آنده قرار ایدرلر • ودنیا بر منزلدرکه
انک ایکی قپوسی واردر اولکی قپو دخولدرکه دخول ایدرلر

وهو الرحیم اول رحمدر ایکنجی قپوکه باب خروجدر که اندن خروج
ایدرلر وهو اللحد اول قبردر ودنیا بقا ایچون خلق اولنمامشدر
فنا ایچون خلق اولنمشدر کار آخرتی دزمک ومهیا ایتمک
ایچون خلق اولنمشدر پس هرکس که دنیاده بقا آرزوسنده
اوله وکوکلنی اکا بند ایلیه بقایی بولمز ملول ومحزون گیدر
وملول ومحزون اولمه سی اولدر که نیچون ناپایداره پایندگی
طمع صوندم دیو پشیمان اولور اما نه فایده وآدمی بو منزلده
بر مسافر تاجر گبیدر واول تاجر بر بازرگانی گوندرر واکا
سرمایه ورأس المال ویرر اول رأس المالی سرمایه دوزر
دفایده وسود ایدر ورأس المال انک انفاس حیاتیدر
هر نفس بر جوهردر که انک قیمتنی خدادن غیری کمسه بیلمز هر بر نفسده
سعادتدن بر سعادت کسب ایدر چون وطن مألوفه که عالم
آخرتدن عبارتدر گیدر آنده ابدالآباد عزتده باقی ودولتده
سرمد قالور واگر رأس المالی ضایع ایدرسه اصل وفرعی
هم برباد ایدر خجالتده ابدی وخیبت وخسرانده سرمدی قالور
نعوذ بالله من ذلک **حکایت** بر تاجر وار ایمش بر مملکتدن
بر مملکته تجارته گیدر وانک سرمایه سی یخ ایمش ویخ اگرچه اول
شهرده عزیز وباقیمت ایمش اما فروختی اولنجه بو گون یارین
اهمالی سببیله تأخیر ایدر چون گورر که یخلر تمام اریمش گداخته
اولمش تحسر ایدر اول زمان تحسر وندامت فائده ایتمز زیرا که
کار الدن گیتدی وتدارک ممکن دگل همچنین آدمی گیندی رأس
المالی که انک انفاسیدر تضییع ایدر خدمت پروردگارده
تقصیر ایتمش اولور چون اجل گله ورأس المال مانند یخلر

تمام فانی وگداخته اولمش وکار الدن گیتمش وپشیمان وحسرت
ایله قالمش پس بر کمسه که نفسنی ضایع ایده وتأخیر توبه ایدوب
دیه که سال آتیه ده توبه ایدرم نفس هر چند که هوا وهوسده
گذران ایده قوت نفسی افزون اولور وحال دنیا مانندهٔ حال
سایه در که ناظر دقیق النظر هر چند نظر دقیق ایلیه اکا نظر
ایده ظن ایدر که سایه ساکندر وحال آنکه گذرانی متحرکدر
دائما مرکز مجد ومرتضی امام فخر الدین رازی رحمه الله سلطان
محمد خوارزمشاه تعزیت نامه سنده ثبت ایتمش تمثیل روح انسانیده
بر سبیل الاجمال که چون بر کمسه نشسته کشتی اولسه گورر که کشتی
ساکن وکنارهٔ دریا حرکتده در بو ایسه غلطدر زیرا کشتی حرکتده
وکنارهٔ دریا ساکندر روح انسانی که نشستهٔ کشتی تندر
وکشتی تنی دنیانک دریاسنه قومشلردر ظن ایدر که
کشتی تن ساکن ودریای روزگار حرکتده در بو ایسه بر عکسیدر
زیرا که کشتی تن جسد واسطه سیله حیات جسمانی حاصل ایدر
حرکتده در ودریای ادوار روزگار باقی وبر قراردر هر کیمسه نک
قوت بصیرتی بر حده ایریشه که زمرهٔ کاملان وفرقهٔ صاحب
دلاندن اوله اشیایی اولدوغی گبی گوره حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم دائما بویررلردیکه اللهم ارنا الاشیاء
کماهی یعنی اشیایی اولدوغی گبی بکا گوستر حضرت حق جل
وعلا بویوردیکه وما الحیوة الدنیا الا متاع الغرور وهر تاجر
خبیر که اول علم تجارتده بصیرت ومهارت حاصل ایلمشدر
وهر کالا ومتاعی اولدوغی گبی بیلور البته مغرور اولمز زیرا
بیلمشدر که بو متاع غرور حقیقتدن دوردر پس آنلر که تاجران خبیر

اوله لر وانلر که ارنا الاشیاء کما هی حاصل ایده لر انبیا
واولیا کبی و بیلدیلر که حیات دنیا متاع غروردر لاجرم بو متاع
غروره التفات ایلمدیلر وکندی علی مقتضاسنجه عمل ایلدیلر
ومردانه وار بو مزرعه دن عبور ایتدیلر وخزانهٔ آخرتی همه
جمع ایلدیلر وکندولردن اول کوندردیلر وکندیلر دخی
درعقب کتدیلر بیت چون آخر کار ما فراقست • ای کاش نبودی
آشنایی • بو دنیای دنیه نک کاری مکر وحیله در و همکی بونده
فرح وسرور خدع وسروردر • نتکم آیت کریمه خبر ویرر •
وما الحیوة الدنیا الا متاع الغرور • یعنی ای بنم قوللرم کوزیکز
هوشکزی طوتک دمکر وحیلهٔ دنیادن احتراز ایلک حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورر دیلر که ای بنم امتم دنیادن
پرهیز ایلک دنیا هاروت وماروتدن جادوتردر و سزه
جادوکری وسیله سیله بازیچه لر کوناکون • وشعبده لر نکون
کوسترر بیت جهان می جادویی سازد زمانه • که کس دستش
نبیند درمیانه • بو معنی دن آیت کریمه خبر ویرر که • اعلموا
انما الحیوة الدنیا لعب ولهو • یعنی دنیا دنیه سزه بازیچه لر عجب
ایدر کودکان بازیلوق ایتدیکی کبی بو بازیلوق سببیله بعد حقه
سبب اولور وسزی بازیچه های خیالیه یه مشغول ایدر وانکله
افتخار ومباهات ایتدرر وکثرت مال وفرزندان واتباع که
حقیقتده بونلر دشمنلردر مشعوف ومغرور ایدر بیت اکر
کودک نه ای بنکر پس و پیش • بهنکامه مرو از دوست بیخویش •
ودنیا لایق اعدای خدادر حقک دوستلری اندن نفرت ایدرلر
وحقیقت اوزره دوستلر دنیادن قچرلر هر کس صاحب همتدر

وحضرت صلی الله علیه وسلم بیورر لر اکر حقک قتنده دنیانک
مقداری بر پشه قدر وقیمتی اولیدی هیچ کافره حق تعالی دنیادن
بر شربت آب ویرمزدی و بیورر دیکه الدنیا سجن المؤمن
وجنة الکافر • زیرا چون دنیا کافرک لایقیدر و آنلر کندی
هوا و هوسلرنده هر نه که دیلرسه ایدرلر لاجرم دنیا انلرک
جنتیدر حکایت برکون امیر المؤمنین حضرت حسن رضی الله
عنه بر اسب جواده سوار اولوب وجمع کثیر غلامان وخادمان
همراه کتدیلر ویول اوزرنده بر کافر سائل طورردی
پلاس پوشی دفقر و مذلتده هر کس که یولدن کچردی
اندن شیء طلب ایدرایکن چون حضرت حسن رضی الله عنه
بو کوکبه ایله مرور ایلدی انلردن شیء طلب وسؤال ایلدی
احسان ایتدیلر ویانلرینه کلوب دیدیکه سزدن بر سؤالم
واردر بیورر دیلر که سؤال ندر کافر دیدیکه سنک جدک محمد
صلی الله علیه وسلم بیورمشلر الدنیا سجن المؤمن وجنة
الکافر بیورر دیلر بلی کافر دیدیکه بو سوز نیجه راست اوله
سنک حالکی کورر و بنم حالمی کورر دنیا سنک جنتک بنم زندانمدر
حضرت حسن رضی الله عنه بیورر دیلر که هر چند که دنیاده
مؤمن لذت ونعمتده دخی اولورسه اما آخرتده انک
ایچون نعیم مالانهایه آماده ایدرلر که ما لاعین رأت ولا اذن
سمعت ولا خطر علی قلب بشر نعیم آخرت دنیانک نعمته نسبت
دریادن بر قطره در پس دنیا اکا نسبت ایله مؤمنک زنداندر
وکافر دنیاده هر چند محنتده اوله بو محنت آخرت محنتلرینک
یاننده که انک ایچون آماده ایلمشلردر مانند قطره در دریادن

پس دنیا اکا کوره کافرک جنتیدر و اهل تفسیر بو آیت کریمه‌ده
تفسیر ایدرلرکه • انه من عمل منکم سوءا بجهالة ثم تاب من بعده
واصلح فانه غفور رحیم • یعنی هر کس که کناهی ایدر حضرت
عزته عاصی اولورلر اول نادانی و جهلندندر اکر بیلیدی
بو کناه سببیله آخرتده آندن نه نفعلر و نه لذتلر فوت اولور
هرکز بو کناهک اطرافنه قدم بصمزلردی پس هر شیئی که دنیاده
کسب ایدرسن آنی آخرته همراه کتوررسن بیت نخواهد ماند
با تو هیچ همراه • مکر سوز دل و آه سحرکاه • الدنیا ساعة فاجعلها
طاعة • دنیا سرعت اوزره انقضاده و سریعا و تیز زوال و
فناده عمر ساعتلرندن بر ساعت منزله سنده در سکا کرکدرکه
بو ساعتی طاعت و عبادته صرف ایلیه‌سن حکایت ذکر
ایدرلرکه سالکان طریقت • و حافظان شریعتدن زمانی
اولده بریسنه اجل قریب اولدی و وقت استرداد امانت
حیات کلدی انک قید تصرفنده و تحت تملکنده اوچ شیئی
وار ایدی زنی • و باغی • و مصحفی • وقت انتقالنده زنه
دیدیکه ای رفیق موافق • و ای یار مساعد نیجه سالدرکه سنکله
مصاحبت و حقوق صحبت میانمزده رسوخ بولدی شیمدی دوست
صادق • و یار موافقلق اولدرکه حق صحبت قدیمی فراموش
ایتمیه‌سن • و قضیهٔ ان الله یحب الود القدیم مضمونینی
پیش خاطر ایده‌سن الان بن سفر آخرته عزیمت اوزره‌یم
کندی مرادم فی الضمیرکدن بنی آکاه ایله که بکا وفادارلقده
نه ایشلمک استرسن زن دیدیکه بنم موافقتم سکا اول یولده
اصلا ممکن دکلدر وهم مصاحبتم سکا متصور دکلدر اما چون

پس اول منزله ایریشوب و خیمهٔ اقامتی اول دیارده
آماده ایده‌سن مدت معهوده غیری ایله سر بالش قومق
و صحبت دیکری اختیار ایتمک مقرردر بیت یکی چون شود دیکر
آید بجای • جهان را نماند بی کدخدای • چون اول نیک مرد بو
کلماتی استماع ایتدی زندن نومید اولدی شعر دع ذکرهن
فما لهن وفاء • ریح الصبا و عهودهن سواء • پس اول مرد
باغه کلدی و دیدیکه ای باغ سن بر شورستانده ایدک
سنی کلستان ایلدم و انواع زحمتلر ایله سنی بستان ارم کبی
پر زینت ایلدم و حالا بن سفر آخرته عزیمت ایتدم سن بکا
نه وفادارلق ایدرسن و بنمله معاً کیدرمیسن یاخود سنده
زن کبی رقم بی وفایی و بدعهدی صحیفهٔ خاطره چکرمیسن
باغ زبان حال ایله دیدیکه ای سلیم القلب سن کشتهٔ دکران اولدرک
و طمع ایدرسنکه غیرلر سنک کشتک اولیوب سنک کبی هالک
جوق بولورم اول نیک مرد بو کلامی استماع ایتدی نوحه
و زاری یه آغاز ایتدی و قطرات اشکی صفحهٔ رخسارنه
آقتدی و دیدیکه بربخت اولمه درکه زخارف دنیایه
مغرور اولهبن بیچاره کبی وقت فرو ماندکی ده دربدر ناله
بیت تا بدانی که وقت پیچاپیچ • هیچ کس مر ترا نباشد هیچ •
اندن صکره مصحف شریفه کلدی و دیدیکه ای مونس دل
درویشان • و ای قوت دل نیازمندان • نیجه سالدرکه قوت
باصرهٔ روحم سنک قرائتکدن • و قوت دل و نغمهٔ سنک
تلاوتندن خالی اولمدی • شیمدی لباس سفر آخرت بر دوشیم
و جرعهٔ مفارقتی نوشتم • دیلرم که سنک نورک راه ظلمتده

بکا بیشتر دوراه نما اوله و بنم آب رویم اول درکاهه سنک
برکتکله کله یا خود سندن باغ و زن کبی داغ بی وفایی
جانم اوزره نهاده می ایدرسن مصحف شریف دخی
گفتاره کلوب دیدیکه بن جبل متینم هرکس که بنمله مونس
اولدی آنی ضایع ایتمدم و هرکس که بنمله الفت ایدی
آنی مکان رحمت رحمانه و مقام مغفرت و رضوانه ایصال
ایدرم فارغ باش که بن سکا قبر ظلماتنده شمع افروز اولورم
و بادیهٔ قیامتده راهنمای سلامت و سعادت اولورم و سنی صراطدن
کذر ایتدررم و اهل تحقیق حال دنیایی بیان واضح ایله مثال ایلمشلر
که حال دنیا مانندهٔ حال زن درکه شر و فساد اوزره مجبولدر
مردانی کندویه مغرور ایدر و کندوسی انک اوکنده انجلین کوسترر
هرکز غیریلره دست اورمامش و غیریلره کویا کورشمکه مراد ایتمه
بو قدر نامردی کندویه عاشق ایدر و آنلری صید ایدر و جمله‌سینی
هلاک ایدر **حکایت** حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم بیوررلر که
روز قیامت دنیایی کتوره‌لر دیه که خداوندا بکا کمترین نامی
ویرکه سنک قوللرندن تا بن دخی ضایع اولمیم حق تعالی جل
و علا فرمان ایده که ای ملعون راضی دکلم که بنم رضام اولمیان
شیئی کندی قوللرمه ویرم سن هما آنلری مغرور ایلدک و طاعتدن
آنلری چقاردک و دوزخه ایرشدردک شمدی دخی استرسنکه آنلرکه
اولهسن و آنلردن جدا اولمیه‌سن اذهبی فکونی هباء منثورا
اول ساعت دنیا نیست اولدی **حکایت** منقولدرکه بر وقتنده
بر زن وار ایدی حسن جمالی بر غایتده ایدیکه هر قنده خرامیده
اولسه بر بوستان اولوردی و هر کجا که قدم قویه بر دستان سنبور

انکه

انکه عارض کلرنکی هزار خاری صبر عاشقانک پایی شکست
وانک میکون لبی بوسه عشوه‌سیله هزاری دلی عشق سوداسیله
مست ایدردی و بو بجلین کمال حسنله بو زن شوهرینی شوم
ایدردی و هر نا جبار شوهرکه اکا عقد نکاح ایدرلردی و سلک تزویجه
چکرلردی انکله مباشرت و معاشرتی یکماه کچمزدی بو نسق اوزره
یکرمی بش شوهر صاحب دیانت و کامل العقلی هلاک ایلدی و آنلره
کورستانی معمور ایلدی چون نوبت یکرمی آلتییه ایرشدی قضا
ایله بر اعرابی صاحب فصاحت و خردمند مالک بلاغت اول قضایه
کرفتار اولدی و آنی تحت نکاحنه آلدی چون بر ماه مدت کچدی
اول اعرابی مسکین قولنج عظیمه کرفتار اولدی و حیاتدن بالکلیه
قطع امید ایلدی حالت نزعده زن انک بالینی اوزره که
هر شوهرینه ایدردی قاعدهٔ سابقه اوزره اولتوردی و رقتدن
و سوز فرقتدن دکل بلکه بطریق کلفت کوز یاشنی آقیتدی
زیرا که اول حالت عادت قدیمه‌سی ایدی و اثنای کریه‌ده دیدیکه
ای شوهر سن کیدرسن بنی کیمه سپارش ایدرسن اعرابی زبان
آچدی و دیدیکه یا میشومه الی السابع العشرین یعنی ای بدبخت
دار شوم سنی یکرمی یدنجی شوهره سپارش ایتدم **حکایت**
مذکوردرکه حضرت عیسی صلوات الله و سلامه علیه مکاشفاتنده
بر صاحب جمال زن کوردی زندن سؤال ایتدیلر که سن نمقدار
شوهره مالک اولدک دیدیکه انک عدد حسابه کلمز اما بو قدر
بیلک شوهر بنی طوتدی و بن دخی هنوز بکرم و هیچ بنم بکارتمی
آلمغه قادر اولمدیلر و جمله‌سنی هلاک ایلدم بیوردیلر که نه کونه
هلاک ایلدک دیدیکه آنلرکه مرد ایدیلر بکا نظر ایلمدیلر و اصلا

بکا التفات کوسترمدیلر وانلرکه بنی طوتدیلر وکندیلرینه مجنون
عدا ایتدیلر وجزئی وقتده قادر اولمدیلر که بنم بکا رعیتی ازاله
ایده لر نظم زعقل خود مشو مشغول دنیا • که تا فردا نشوی مقبول
عقبا • یقین میدانکه مرد راه آنست • که سود این جهان اورا
زیانست • کرت ملک جهان زیر نکینست • باخر جای تو زیر زمین است •
حکایت منقولدر که چون اول صاحبقران خافقین • اسکندر
ذی القرنینی شهباز اجل کی قاطع حیات • املدر قنادی آلتنه
آلدی چون اسکندر عرصهٔ مملکت • وطول وعرض سلطنته •
نظر ایتدی کوردیکه مشرق ومغرب عالم • وجنوب وشمال دخی
اولاد بنی آدم • زیر حکم وفرماننده در • ومع ذلک بو کونلرده
هیچ شی دافع این صیاد مرغ روح • ومانع این کشنده ستمکار
هر فتوح قادر دکلدر • وبو اموال وحشم وخدم ایله هیچ کمسنه
بنم هلاک ایلیز • ازدل پر درد آه سرد چکوب دیدیکه •
آه چون بن انتقال ایدم بنی تابوته قوددقده بنم ایکی دستمی
طشره قویک تا خلق عالم بیلهلر که همه عالمی ضبط ایلدم
وآخر ایکی دستم تهی بو عالمدن کتدم • وبو دنیا بر دنی
باد کبی درکنارده اولان هر برخسی کتورر بقا مقصود دکلدر
حکایت حضرت عیسی علیه الصلوة والسلام برخرابه قریه یه
اوغرادی وانک خانهلری ورواقلری وباغلری خاک ایله
یکسان اولمش وصاحبلرندن رسوم واطلالدن غیری باقی
قالمامش عیسی علیه السلام مناجات ایتدیکه خداوندا بو
خرابهنک حالنی بکا کشف ایله حق تعالی بیوردیکه سن سؤال
ایله خرابهدن بن سکا جواب الیویرهیم عیسی علیه السلام

سؤال ایتدیکه ایتها القریة این الذین بنوا بیوتک وعمروها واین
اموالهم فقالت القریة اما صواحبنا فقد هلکوا واما اموالهم
فقد جمعوها بحرص وترکوها بحسرة یعنی ای قریه سنک بیوت و
خانهلرکی کیملر بنا وتعمیر ایتدی واموالکز نیجه اولدی امر الهی ایله
قریه دیدیکه بنم صاحبلرم هلاک اولدیلر واموالی حرص ایله
جمع ایلدیلر وحسرت ایله ترک ایلدیلر نظم این قصرهای دولت
خانه بازپرس • کین ساکنان همه زینجا کجا شدند • آن خسروان
دهر وامیران روزکار • آنها که بر جهان جهان پادشا شدند • آمد ترا
جواب اکر بشنوی بهوش • رفتند زیر خاک واسیر قضا شدند •
ایکنجی مثال دنیا بر پیر زن کبی در زشت رویکه نیکو لباسلر کیمش
وکندی روینی لباس کوناکون ایله اورتمش وهر کس که
آنی اوزاقدن کوره انک عاشقی اولور وآنی مغرور ایلر
وآنی ابتلا دامنه دوشورر هرکز اکا یوز کوسترمز وهر روز
آنی کندی عشقنده مست وشوریده تر ایلر والبته آنی مکر
حیله ایله هلاک ایلر چون انک وقت هلاکی قریب اوله
آنی کندی حیاتندن ناامید ایدر اکا اول زمانده روینی آچر
نامبارک جمالنی کوسترر چون بو شخص پیرزن دنیانک
زشت وقباحتنه اطلاع ایدر ندامت بسیار وپشیمانلق بیشمار
کلور وهیچ فایده وسود حاصل اولمز کار الدن کیتمش اولور
نه فایده • همچنین محبان دنیا که سموم خدع وغرور سببیله
بلاسنی بولور چون دار آخرته کیدر وحجاب تنندن قالقر
دنیانک قبح وفضاحتنه اطلاع کلی حاصل ایدر • الناس
نیام فاذا ماتوا انتبهوا • بعده چون انتباه کله پشیمانلق سود

ایتمز • سید کاینات • و فهرست مدارج مخلوقات • صلی الله علیه
وسلم حضرتلری بیوردیلر که دنیایی روز قیامت حاضر ایلیه لر دیبه لر که
خداوندا بویله زشت و بد صورتدر نعوذ بالله جواب کله که
بو دنیادر که سز بونک الفاسیله ناسه بو قدر حسد و دشمنلک
ایلدیکز بغیر حق قتللرده بولندیکز و اکا فریفته اولدیکز اول
وقت فرمان الهی صادر اوله که دنیایی دوزخه کتوره لر دیبه که
خدایا بنم دوستلرم نره ده در فرمان اوله که انک دوستلرینی
دخی دوزخه کتورک • بو دنیای غدارک عادتی • و بو دهر مکارک
شیوه‌لری دار و خصلتی • اولدر که وسایل حیل ایله ناسی
اژدهاوار جکر و هلاک ایدر • و دنیا بر کاسه مرادده هیچ کسه
بر شربت نوش ایتدرمدیکه زهر هلاهل ایله تجعیه ایتدرمیه و انک
غروری و مستانی زهر چشنده اولدیلر و غفلت و مدبریدن
بر ساعت نجات بوله مدیلر بیت چون پر زهر نوشند مدبری •
از طرب یکدم نجنباند سری • بعد یکدم زهر در جانش فتد •
زهر در جانش کند داد و ستد اوچنجی مثال جو بینده دنیا
بر جماعت مثلیدر که نشسته کشتی اولالر و کشتی بر جزیره‌یه
ایرشدکده ملاحان اهل کشتی‌یه ندا ایده که یک ساعت کشتیدن
طشره چیقک قضای حاجت و طهارت و استراحت ایچون
و کیرو تیز کشتی‌یه کلک که کشتی تیز کذرا و زره در مبادا که
جزیره‌نک عجایبلرندن بر شیئه مشعوف و مشغول اوله سز
کشتی کذر ایتمش اوله صکره سز جزیره‌ده قالور هلاک اولورسز
چون بو صدا و ندایی اهل کشتی استماع ایلدکلری کبی کشتیدن
بیرون اولالر و جزیره‌یه متفرق اولالر هر بری بر طرفه

کیده

کیده لر بعضی که عاقللردر و حقیقت حاله خبیردر جزیره‌یه کلدکلر
و کارلری و حاجتنی ادادن صکره تیز کیرو کشتی‌یه کلوب فخور و
و مستریح اولالر و کروه آخر که غافل و جاهللردر چون جزیره‌یه
کلدلر و عجایبات جزیره‌یی مشاهده ایده لر سبزه‌ها و باغها و
جایهای کشاده‌یی سیر و تماشا ایده لر کشتی‌یه عودتنی بالکلیه
فراموش ایده لر چون وقت رفتن کشتی کلدکده کشتی
قالقوب کیده اول جماعت احمقان حزین و ذلیل اول
جزیره‌ده قاله لر جمله‌سی هلاک اوله لر نعوذ بالله من جمیع المهالک
نظم مشو مغرور ملک و کنج و دینار • که دنیا یاد دارد چون تو
بسیار • بهر کاری خدا را یاد می دار • خدا را تا توانی از یاد
مکذار نثر دنیانک حقیقت حالنده کتابلرده مثال و حکایات بسیار •
و تحقیقات بیشماردر • لاجرم بو مقدار ایله اقتصار اولندی و من
لم ینفعه القلیل لم ینفعه الکثیر ایکنجی فصل حقیقت موت و اکا
متعلق احوال بیاننده‌در • معلوم اوله که حقیقت موت مفارقت
روحدر بدندن و لکن بو مفارقت مذکوره‌نک لوازم مخصوصه‌سی
واردر پس لازم موت هر کس تابع حال انکس‌درکه محب دنیا
اوله و کوکلنی دنیایه بند ایلمش اوله انک لازم موتی محبوبات
و مشتهیاتندن مفارقتدر و اول کروه که محب حقدر و کوکلنی
حقک محبتنه بند ایلمشدر و ماسوادن که حقک غیریدر کریزان و اجتنابی
واردر انک حقنده لازم موت کندی محبوبنه ایرشمک و شادی
و سرور و وصل اولمقدر • نزدیک عقلا روشندر که هیچ دنیا
مشتهیاتی مفارقتندن صعبتر بر عذاب یوقدر ثابت اولدیکه محبوبات
و مشتهیاتنه ایرشمکدن لذیذتر و شریفتر بر دولت و سعادت اولمز

زيرا كه هر شينك لذتِ صحبتى مفارقتنك غم و المى مقدارى اولور
و چون مقرر و مبين اولدى كه لازم موت هر كس تابع حالِ
اول كسدر كه اكر انك حالى محبت محبوب مطلق و مقصود بحق
اولان آنك لازم موتى مطلوب حقيقى يه وصولدر اول اجلدن
بيورلمشدر كه الا ان اولياء الله لا يموتون ولكن ينقلون
من دار الى دار نفى موت ايلديلر اولياءدن مقصودلرى اهلِ
شقاوتك حالنه نسبت ايله در شك يوقدر كه حقيقت موت روحك
مفارقتى در بدندن بو ايسه ولى ايچون دخى بى ايچون مقرردر
بانه كيفيت ايله اولياءدن نفى موت صحيح اولور بو معنا ايله جواب
ويريلور كه بو ذكر الملزوم ارادة اللازم قبيلندندر اما اول
كمسه كه انك حالى دنياده درد و محنت و شدتدر آنى راحت
و خلاصلقدر اول اجلدن ديديلر يا رسول الله ان فلانا قد مات
فقال مستريح او مستراح منه يعنى رسول الله صلى الله عليه وسلم
حضرتلرينه فلان فوت اولدى ديديلر بيوردىلر كه مستريحميدر
ياخود مستراح منه يعنى بر شخصدن ناس متأذى اولميوب انك
موتندن ناس مغموم اولسه اول مستريحدر و اگر اول شخصك
ايذا و شرارتندن ناسه اريشمش اولسه خلق انك موتندن راحت
اولسه اول شخص مستراح منه اولور چون هر شيئى كه دوست
طوتسن كركدر كه اول انك حالنى ملاحظه ايله اكر سندن
جدا اولمز باقيدر آنى دوست طوت والا آندن احتراز
ايله و حياتده ايكن موتى فراموش ايلمه بيلورسنكه هر چند
زندكانى بسيار اوله البته انك موتى در عقب درپس انجلين
زندكانى اولكه وقت مردن مستريح اولسن يوخسه خلق سنك

موتندن مستراح اولميه بيت ياد دارى كه وقت آمدنت * همه خندان
بدند و تو كريان * آنچنان زى كه وقت رفتن تو * همه كريان شوند تو
خندان * اهل تحقيق بيوردىلر كه نار فراق تابع نار جهنمدر كما صرح
به قوله تعالى كلا انهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون ثم انهم لصالوا الجحيم و چون
امام فخر الدين رازينك رحمه الله بر فرزند دلبندى وار ايدى
محمد نامنده و امام انك ناميله تأليف بسيار ايلمش ايدى آخره
ارتحال ايلدى سلطان محمود خوارزمشاه امامه تعزيت نامه كوندردى
امام جوابنده اول فصل اوزره بر رساله يازدى القصه اول
رساله نك نسخى بابنده امام ايراد ايدر كه جمله عذابلر دردِ
فراقده منحصردر و حقيقت دردِ فراق دوستندن جدا قالمقدر
هر بر كمسه كه بر شيئى دوست طوتسه اندن جدا قالسه درد
اولور بونك مثالى اولدر كه هيچ سختتر درد يوقدر آتشه يانمق
دردندن و بو حقيقتده جدالق دردى بدترين معلوم اوله كه
آتشه يانمقلق دردى راجحدر دوستدن جدالق دردينه
بلكه دوستدن جدا اولمق آتش احتراقنك فوقنده در
زيرا كه زخم تيغ جدايى بر عضوده ظاهر اولور اما آتش جدايى
همه اجزاده ظاهر اولور لاجرم اول درد كه دردِ تيغدن آتشه
يانمق دردى زياده اولديغى معلوم اولسونكه همه عذابلر منحصردر
دوستدن جدا قالمقده و محبوب و مطلوبك مفارقتنده اما دليل
سوختن آتشدن فراق محبوب اشد اولدوغنه بر قاچ وجه
كتورمشلردر وجه اول اولدر كه نقل اولنور حضرت امير المؤمنين
على رضى الله عنه جنكده كفار رانلرى اوزره تيرا ورديلر
اول تيرى چيقرمق مراد ايلدكلرنده تير شكست اولوب

پیکان کوشت ایچنده قالدی جراح دیدیکه تا استره ایله کوشتی
یارمیونجه چاره یوقدر استره ایله شکافته ایسه طاقت ممکن دکلدر
بیوردیلرکه وقتاکه نمازه قایم اولم دینم روح وقلبم متوجه حق
اوله کوشتی یارک وپیکانی برون ایدک صلوته متوجه اولدقلرنده
مباشرت ایلدیلر شعورلری اولمدی قلرندن نمازدن فارغ
اولدقلرنده جراحه دیدیلرکه نیچون ایشلمدک جراح دیدیکه
پیکانی چیقردم ونه کونه خبریکز اولمدی حیف سهو ده انک
شعوری الم ظاهری حاصل ایتمز معلوم ومبرهن اولدیکه دوستدن
نار فراق نار حسی دن که جسمی یاقر زیاده در زیراکه لذت
وصال هر شئ آنک شدت فراقی اندازه سیله در چون نار
فراق حق زیاده در نار جهنمدن وصال غالب اولدی
نار جسمانی اوزرینه زیراکه فوت لذت وصالک شدت فراقک
اندازه سیله در ایکنجی وجه اولدرکه چون حضرت کردکار
اهل بهشته عرض تجلی ایده لر بو تجلی دن اهل بهشتک
بوزسال یادخی زیاده الی ماشاء الله نعم ولذات بهشته
شعورلری اولمیه وبو سخن محقق ومعلومدرکه همه کس مشاهده
ایدرکه وقتاکه غضب مستولی اوله ویا برکمسه محاربه ده کرم
حربه مشغول اوله اول وقتده زخم تیر وشمشیری احساس ایلمز
چون اول حال آندن زایل اوله انک شعوری حاصل اوله
پس معلوم اولسونکه لذت وصال دوست لذت نعیمدن
والم فراق دوست الم جحیمدن زیاده در پس مقتضای عقل و
کیاست اولدرکه عاقل اولان برشئ که عرضهٔ زوالده اوله
آنی کندویه دوست طوتمیه وبرشئ که زوالدن منزه در اول

حضرت آفریدکار در جل وعلا انک محبتی وهر شئ که حقیقتده انک
محبتنه راجعدر اول مغزدر باقی همه پوستدر هرکس که حقی دوست
طوته هرکز اکا فراق دوست حاصل اولمز وچون فراق اولمیه
نار فراق دخی اولمز نار فراق انک کردی پیرامونی طولاشمز وغم
واندوه انک اطرافنی طولانمز وبو راده نکتهٔ زیبا الا ان
اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون پردهٔ کمونندن حاصل
اولور وچون حقی دوست طوته پس دوست شرطنی یرینه
کتورمک کرکدر شرط دوستلق انک حبیبنه متابعتدر قل ان کنتم
تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله ویغفر لکم ذنوبکم • ومقدار
محبت متابعت مقداریجه در • وحضرت حبیب اکرم صلی الله
علیه وسلمه متابعت دنیادان اعراض وعقبایه اقبالدر بلکه جمله
ماسوالدن اعراضدر • ومختصر هذا المعنی قولنا لا اله الا الله
وبو دولت برکمسیه میسر اولورکه حقه عرفان حاصل ایتمش اوله
زیرا برشیئی که بیلمیه پس آنی دوست ایتمک ممکن اولمز • وبومقوله
سخنان بسیار • وفواید بیشماردر • لکن بو مختصرده تطویل مناسب
کورلمدی عرفها من عرفها وجهلها من جهلها اوچنجی فصل حکمت موت
وانک فوایدی بیاننده در • قال الله تعالی • الذی خلق الموت
والحیوة لیبلوکم ایکم احسن عملا • حضرت حق جل وعلا چون
روحی اول عالمدن بو عالمه کوندردیکی وخطاب الست بربکم ده
اقرار ربوبیت ایلدیلر جمله سی • حکمت الهی آنی اقتضا ایلدیکه
بر قاچ کون هرکسک زمام اختیاری النه ویره تا معلوم ومتمیز
اوله که تجدید سابقه وفا ومقتضاسی اوزره عمل کیم کوستررر
وکیم کوسترمز حیاتده اولمق کرکدر وموت دخی اولمق

ایکنجی حکمت اولدرکه چون روحی بو عالمه بازرکانلغه کوندردیلر
وانک سود و ربحی معارف الهی و ادراک حقایق نامتناهی در
کسب و تحصیل ایلیه پس غربتده تهی قالموق مصلحت دکلدر مصلحت
اولدرکه کیرو وطن اصلیکه رجوع ایده سنکه ارجعی الی ربک
راضیة مرضیة بیورلدی اوچنجی حکمت اولدرکه اکر اودمیشه بر یرده
قالدر غیرلر ایچون جای قرار قالمز پس حکمت الهی اقتضا ایدرکه
هرکس دنیاده قالمه دن نصیبنی بوله و قالقه و غیرلر انک
یرینه اوتوره دردنجی حکمت اولدرکه امام فخرالدین رازی
رحمه الله خوارزمشاهه کوندردیکی رساله سنده ذکر ایتمشدر که
لذات حیات جسمانیه بس مختصر و مکدردر بو جهانک کدورتیله بو بدن
زیاده حاصلی بو قدر چون چاشت اوله صاحب خانه اوکنه
طعام قور و نماز پیشین ده آفتابه آبی اوکنه کتورر لکن بر جماعتی
کورورسن بری برینه دروغ سویلرلر و نفاق ایلر و فاسق
کچورورلر حاصل حیات جسمانیه بو جهانده بودر فقط بودر عاقل و
دانا اولدرکه حضرت حقک و رسول اکرم صلی الله علیه و سلم
حضرتلرینک کلامندن غیری کلامی استماع ایلمیه اکر استماع
ایدرسه نفرت ایده بو نوع سخن استماع ایتمک عمری ضایع
ایلمکدر و چون لذات و سعادت دنیا مختصر و مکدر خصوصا
جمله سی مکدردر آدمه لایق دکلدر که دایما منهمک اوله اما
سعادات آخرت فیها ما لا عین رأت و لا اذن سمعت و لا خطر
علی قلب بشر پس البته موت کرکدر تا روح بو عالم خسیسدن
خلاص و رها بوله و عالم شریف و علویه رحلت ایلیه بشنجی
حکمت اولدرکه بر کمسنه تحصیله کیتسه وطن اصلیسندن غربته

مهاجرت اختیار ایلسه و غربتده علومده مرتبهٔ کماله ایرشسه انک
اهل و اتباعی وطننده انکچون حکومت و پیشوالیق و ریاست و اسباب
عیش و بسیار لذت آماده ایدر پس اکر اول غربتده قالسه
انلردن محروم اولور مصلحت اولدرکه کندی اصلینه عودت ایلیه
و کندی یارانی و برادرلریله وطن اصلینده اوتوره پس متعلم
روح عالم روحانیدن غربته کلور و عالم جسمانیده علم تحصیل
ایتمش برادرلری اولنلر که الذین انعم الله علیهم من النبیین و
الصدیقین و الشهداء و الصالحین مهمانلر اخوانلر ایچون نعمتلر
متقابلین سریرلر اوزره آراسته ایلرلر پس مصلحت اولدر که
غربتدن روینی وطن اصلیه دوندره و عتبهٔ علیهٔ پادشاه
ثم ردوا الی الله مولیهم الحق حاضر ایلر و کندی حرمتنی
اول درکاهده مشاهده ایلیه و کندی غربت و غمومندن خلاص
ایلیه بیت جانا بغریبستان چندین بنماند کس • باز آی در غربت
قدر تو چه داند کس التنجی حکمت اولدرکه آدمی مادام که حیاتده
همنشین نبات و حیواندر بعد از مرگ همنشین فرشتکاندر مصلحت
بونده در یدنجی حکمت اولدرکه مقرردرکه جوهر روح عالم
جنس فرشتکاندر عالم اجسام جنسندن دکلدر و حکمت الهی
اقتضا ایدرکه بیت کند هم جنس با همجنس پرواز • کبوتر با کبوتر
باز با باز سکزنجی حکمت اولدرکه مادام که آدم حیات جسمانیده در
حضرت حقدن حجابده در و خلوت ایله الفت و حضوردن دور
و بعد از حیات حقله حضورده در بو ایسه اولی و اعلادر
دردنجی فصل حقیقت زیارت قبور و بوکه متعلق امور بیاننده در
قال رسول الله صلی الله علیه و سلم • اذا تحیرتم فی الامور

فاستعینوا من اهل القبور • معلوم اوله که انبیا و اولیا و علما و صلحا
عالم بقاده اگرچه بجسد وانتها سعادانه ایرشمشلردر اما انلرک ارواح
طیبه‌لری کندی قوالب ظواهرلرینه تمام تعلقی واردر و چون
بو تعلق انلرک ابدانی وارواحلری بیننده حاصل اولمشدر هر کس که
انلرک زیارت قبورلرینه کیده‌لر و تأدب واستفاضه شرایطین
آنده مرعی طوته‌لر البته انلرک ارواح طیبه‌لرندن اول کسنه
انلرک فیضی ایریشور و اهل تحقیق بونی ایکی طریق بیان
ایلمشلردر طریق اول اولدر که متعلق بدن ایکی شیئدر
تن حدر و تن روان در و بو روان روحه شعاع مانندیدر خورشیدن
نسبت ایله و روح اگرچه بدندن موتدن صکره غایبدر اما روان
دایما پیوسته ملازم بدن و قبردر انجلین که خورشید آسمان چهارمده
اما انک شعاعی خانه‌لرده و زمینده پیوسته‌در پس هر کیمسه که
آنلرک قبرینه زیارته کیده و انلردن استمداد واستفاضه
طلبنده اوله البته حضور روانی واسطه‌سیله انلرک فیض
روانی اول مکانده اول کسنه ایریشور و سایر مواضع بو تجلیدن
اولمز و بو فایده مخصوص بو موضع مبارکه‌یه مخصوصدر اول
جهتدن بزرکان بو قدر زحمت چکرلر و قطع مسافه بعیده
ایدرلر و زیارت قبوره کیدرلر • صاحب مترجم حضرت شیخ
مصنفک قدس سره بو رساله‌سنده بو کونه تقریر ایدر که
بو فقیر بیچاره ذی القعده‌نک یکرمی بشنجی جمعه کوننده که سنه
ست وخمسین وثمانمائه‌ده مدینه مبارکه زاد الله برکتها مسجد
رسول الله صلی الله علیه وسلمده میان قبر و منبرده اوتوروب
توجه روحانیت حضرت صلی الله علیه وسلم ایتمش ایدم کوردم که

حضرتنک روضه طیبه‌سندن بر طشت زرین پر عسل مطهره کتوردیلر
و بو فقیر بیچاره‌نک اوکنه قودیلر و دیدیلر حضرت بیوردیکه بونی
بخش ایلسونلر فی الحال مراقبه‌دن کندیمه کلدم و بکا روشن اولدیکه
عسل علمدر اکا اشارتدر که نشر علوم ایدوب افاده وافاضه ایلمک
کرکدر و طشت زرین که ظرف عسلدر بدن و قلبک طهارتنه
اشارتدر که ظرف علمدر و ایکیسنک نفاستنه اشارتدر و اشارتدر
که پاک و بیغش اولمق کرکدر تا فایده طرفین حاصل اوله و طشت
زرین که آلت افاضه و ایصالدر زبانه اشارتدر که آلت نشر
علوم وافاضه معارفدر • کرم الهیدن امیدواردر که توفیقینی
رفیق ایلیه و طهارت بدن و قلب ولسانی که مقصود اصلیدر
اشاندر حاصل ایلیه • و بو حکایه‌دن مقصود اصلی اولدر که
حضور قبور و زیارت متبرکه و حصول فیضه اقربدر زیرا که
قالب حاضر واسطه فیضدر و بو واسطه قویدر پس روح
چون تندن جدا اوله اول روحک بدنه تعلقی قوی اولور
چون بر کمسه قبرک زیارتنه کیده روحک زیارت ایدیجی
دخی تعلق خاص ظاهر اولور و اول روح که تندن جدا اوله
انک خود قبرینه تعلق تمامی واردر پس ایکی روح بری برینه
مناسبت و نزدیکی حاصل ایدر و بو حال ایکی آیینه حالی
مانندیدر که چون ایکی آیینه ایکی مقابلده واقع اولسه
هر قنغینک استفاضه‌سی نوره استعدادی زیاده اوله
روشنترا اولور نوری زیاده کسب ایدر و بونک تحتنده بر سر
عظیم واردر اسرار الهیدن زیرا که اول روح بدندن
مفارقت ایلیه انک اول عالمده کسب واکتسابه قوتی بو قدر

لكن قوت تجلّی حاصل ایدر بدندن تجرّد واسطه‌سیله و
جسدلرینك جسمانی غواشیدن خلاص اولمق واسطه‌سیله
و زیارت ایدنلك روحندن كسب و اكتسابه قوتی واردر
بو عالمده زیرا كه هنوز بدن مركبنه سواردر اما قوت تجلیسی
یوقدر زیرا كه هنوز علایق جسمانیه و عوایق جسدانیه‌دن انقطاع
بولمامشدر پس چون هر ایكی روح متقابل یكدیگره واقع اولسه
و روح زایرده اكا بر فیض ایریشور اول دخی انك عوضنده
فیض ایریشدرر. و بو افاضه و استفاضه حسن اعتقاد ایله
حاصل اولور. و تجربه اولنمشدر كه چون بر كمسنه زیارت قبوره كیده
هر طاعت كه زایر ایشلر قرائت قرآن و صلوة و صدقه
و بونلر امثالی كركدر كه روح مزوره بخشش ایلیه و دیه كه
فلان طاعتك ثوابنی انك روحنه بخشش ایلدم تا چون
انك ملكی اولور بطریق شرع اكا بوندن بهجت و مسرت
حاصل اولور پس اول دخی بونك عوضنده فیض ایریشدرر
و اول حدیث شریف كه اول ذكر اولنمش ایدی. اذا تحیرتم
فی الامور فاستعینوا من اهل القبور برهان نیّردر انك اوزرینه
كه ارواح پاكانك اول عالمده بو عالم اهلنه امداده قوتلری
واردر و بونلر صعب و دشوار ایشلرنده مدد طلب ایتمك
كركدر و بونك باقیسی علم مكاشفه‌یه تعلق ایدر. عرف من
عرف. و فواید زیارت چوقدر جمله‌دن تذكر و اعتباردر تذكر
اولدر كه موتی یاد ایده‌سن و كندی حالكی دخی اول كسنك
حالنه قیاس ایده‌سن كه اول نه كونه بولجقدر و تازه
محسوس اولمشدر و نه كونه انك اعضا و اجزاسی متغیر و متفسخ

اولمشدر

اولمشدر بلكه كندی دخی عنقریب اكا ملحق اولور و تشكل
و صورت و اعضا و اجزاسی دخی بونجلیین اولاجقدر حكایت
علمادن بریسی عمر بن عبد العزیزه واردی كوردیكه صورتی بغایت
متغیر اولمش كثرت بیدارلقدن و افراط طاعت و عبادتدن
دیدیكه یا خلیفه بو نه تغیردر كه سزك چهره‌كزده ظاهر و نمایاندر
خلیفه جواب ویروب دیدیكه چون بنی قبره قویه‌لر اوچ كوندن صكره
اكر بنی كوره‌یدك سنك تعجبك زیاده اولوردی تغیر شكل و تبدل
صورتمدن بیت روی خود را زعفرانی كن به بیداری شب
تا بروز حشر روی زعفرانی باشدت. و هر كس كه تذكر موت
و اعتباری كندویه عادت ایتسه غالب اولدر كه آخرتی دنیاده
درمش اولور. و خاصیت تذكر و اعتبار اولدر كه آخرتی یاد
ایدوب شاد اوله‌سن و دنیاده شاد ایكن آخرتی تذكر
ملول اوله‌سن حكایت زمان سابقده بر پادشاه واریدی
و انك بر عاقل وزیری واریدی بر كون پادشاه وزیره دیدیكه
استرم كه بنم ایچون بر شیء ایده‌سن كه اكا نظر ایلیم اكر ملول ایسم
شاد اولم و اكر شاد ایسم ملول اولم وزیر عاقل اوچ كون
مهلت طلب ایلدی و اوچ كون تفكر بسیار ایلدی و بر حكاكی كتوردی
داوا ایتدیكه بو صنعتده بر خاتم یاپه و اول خاتمده تم ماذا
لفظنی نقش ایله یعنی بوندنصكره نه اولور یعنی بو دولت و
كامرانلغك حاصلی موتدن غیری نه اولمق احتمالی واردر
موتدن غیری بر شیء یوقدر بو خاتمی پادشاهه وزیر كتوردی
و دیدیكه هر حالكه خاطره كلور و ظهور ایدر بو خاتمه نظر ایله
و انكشتریده اولان نقشی تأمل ایله هر كاه كه پادشاهه غرور سلطنت

ومستیٔ مال وجاه حاصل اوله و بادِ تکبر انک دماغنه وزان
اوله خاتمده اول نقشه نظر ایلرلر و بیلورلر دیکه بونک عاقبتی
موتدر اول غرور ومسلک زایل اولور دیو اول تکبرلک
دماغندن کیدردی وحلیم ومتواضع اولوردی و هر وقت که
سلطنت ومملکت دارینه مشکلاتندن بر مشکل ظهور ایتسه
وانک عهده سندن کلمکده صعب ودشوار اولسه بغایت
ملول اولورلرکه اول محل خاتمه نظر ایدرلردی چون بیلوردیکه
عاقبت موتدر انک ملالی مندفع اولوردی وخاطری شاد
وخرم اولوردی و هر وقت که اکا غضب کله وبر کمسیه سیاست
ایلمک مراد ایلسه اول نقشه نظر ایدردی غضبی تسکین اولوردی
پس خاصیت تذکر واعتبار بودرکه انسان کندی حالندن بر
غیری حاله منقلب ایلر و بیلمک کرکدر که ارواح اهل قبورده
شب جمعه ده وروز جمعه بتمام وشب شنبه وروز شنبه تا وقت
طلوع آفتاب کندی قبورلرنده ابدانلری اوزره حاضر وملازملردر
و سلطان عالم مجد ومعالی امام محمد غزالی کتاب احیاسنده
کتورمشدر که محمد بن واسع که بزرکان سلفدن بریسیدر هر روز جمعه
زیارت قبوره کیدرلردی ودیدیلر که اکر تاخیر ایلسکز دوشنبه ده
کیدنسه کز بهتر اولوردی وجوابده دیدیلر که ان الموتی یعلمون
بزوارهم یوم ولیوما قبله ولیوما بعده وکل ذلک لکرامة یوم
الجمعة وفضله یعنی تحقیقاً موتی کندولری زیارت ایدنلری
بیلورلر یوم جمعه ده و بر کون اول که پنجشنبه در و بر کون صکره که
یوم سبتدر بو ایسه یوم جمعه نک کرامتی وفضیلتی در حکایت
منقولدر که آل عاصم جحدری دن بری دیدیکه بن عاصمی

خوابده کوردم وفاتندن ایکی سال کچمش ایدی اکا دیدم که سز
انتقال ایتدیکز ایدی دیدیکه بلی بن دیدم نه یرده سز دیدیکه انا
والله فی روضة من ریاض الجنة بن وبنم اصحابمدن نفرم جمع
اولورز هر جمعه کیجه سی وجمعه نک صباحنده سؤال ایلدم که
اجسامکزله یا خود ارواحکزله می فقال هیهات بلیت الاجسام
اندن صکره ارواح ملاقی اولورز بن دیدم سزی زیارت ایدنی
بیلورمیسز قال نعلم بها عشیة الجمعة ویوم الجمعة کله ویوم السبت
الی طلوع الشمس بن دیدم بو یله بوردیکز حکمتی و ذلک لفضل
یوم الجمعة وشرفه دیدی نبهنا الله وجمیع المؤمنین من نومة الغافلین
بشنجی فصل مراتب روح انسانی بیاننده در قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم الناس معادن کمعادن الذهب والفضة
معلوم اوله که حال آدمیان معادن زر ونقره لری مانندیدر که چون
معدن زر ونقره اصل خلقتده متفاوت ومختلف دوشمشلردر
بر معدن واردرکه آنده زر ونقره اندک وآزدر و بر معدن واردرکه
آنده زر ونقره بسیار وکثیردر و بر معدن واردرکه چون نظر
ایلسک جمله زر ونقره در و محققان بیان ایتمشلر طاغلرک و بیابانک
جمله سی خاک تیره در بیشتر وغالب اولدرکه بعضنده اصلا زر ونقره
بولنمز و بعض قسم که اجزاء عالمدن آنده زر ونقره بولنور بو قسم
دخی بغایت متفاوتدر بعضنده زر ونقره آز اولور آنجلین که
یوز قنطار سنک وخاکی یا یقاموغ واله مک کرکدر که تا آنده
اندک وآز زر یا نقره بولنه بو یله تفاوت اوزره در تا بر حده
ایرر که انک اجزاسندن زر یا نقره الهکیر مک ممکن اوله و بر محلده
مصادف اولنور که تمام زر خالص یا نقرهٔ خالص اوله بو قسم

بغایت نادر و قلیل الوجود در و اعصارده الکبریت الاحمر بلکه انک
حکایتی ناس بیننده اولور • و قال ارواح انسانی دخی بو منوال
اوزره در اکثر ارواح عشق و محبت خدادن خالی اولورلر و چون
ناس که دعوی معرفت و محبت ایدرلر تقلید یولندن در و از برای
حفظ مصلحت دعوای دروغ ایدرلر و انلرک روحی بو معنیدن
هیچ بر نصیبی اولمز بیت هر نفس را که عشق حقیقی شعار نیست
نابوده به که بودن او غیر عار نیست • و قسم دوم اولدر که ارواح
معرفت و محبت حقدن نصیبی اولور رباعی آنها که دل از الست
مست آوردند • جان از عدم دوست بدست آوردند • از دیده
قدم نهاده اند بر سر جان • تا یک دل دیوانه بدست آوردند •
همچنین بونک تفاوتی زیاده اولور تا اول درجه یه ایرر که
جمله روحی غرق عشق و محبت و معرفت حق اولور آنک سخنی
حقدن اولور و آنک ذکری فضل حقدن اولور و آنک اعتمادی
عصمت حق اوزره اولور و آنک فکری دلایل حقده اولور
و چون بلا گورسه هو الضار دیر و چون راحت گورسه هو
النافع دیر و اگر همه کاینات اکا عرض ایلسه لر هیچ بر کره نظر
ایلمز دایما لا هو الا هو دیر التنجی فصل امور متفرقه دره و بو فصلده
نیجه اصل وار در اصل اول هر شیئی که حق تعالی جل و علا آفریننده
خلق ایلدی محبت و لذتدن دنیاده گوستردی اول خلق ایتدوکینی
تا منکرلرک انکاره مجالی اولمیه و عقول قاصره آنی فهم ایلیه
انک بیاننده در ایکنجی اصل دنیانک مصیبتلری و غموم و همومی
ذکرنده در و دنیاده صبرک فضیلت و اجری بیاننده در اصل
اول قال الله تعالی • فانظر الی آثار رحمة الله کیف یحیی الارض

بعد موتها ان ذلک لمحیی الموتی و هو علی کل شیء قدیر • و قال
رسول الله صلی الله علیه و سلم • اغتنموا برد الربیع فانه یفعل
بابدانکم ما یفعل باشجارکم و اجتنبوا برد الخریف فانه یفعل بابدانکم
ما یفعل باشجارکم • معلوم اوله که حضرت عزت تعالت آلاؤه و
تعاظمت نعماؤه آدمی بعبث یراتمامشدر بلکه کندی طلب سعادتی
اجلیچون خلق ایلدی و آدمک رتبهٔ سعادتی معرفت کردکارده
و طاعت و عبادت و طلب آخرتده در و شقاوت آدمی بو اموری
ترک و بولوردن خالی اولمقده در • و انبیا و رسلی علی ارواحهم
التحیة تحف الهدایا من الله الذی خلق البرایا عالمه گوندردی
ارشادلیچون اوتری و انلره کتب ویردی و اول کتبده ولا رطب
ولا یابس الا فی کتاب مبین راه سعادت و راه شقاوتی بیان ایلدی
و جانبلرینی اوزرینه مبرهن و روشن ایلدی و نزد یک عقلا منور
و مبین در که ارشاد صاحبلری خلقی لا ابالی اولمشدر ترغیب
ولا یوق اولمیانده تنفیری تمام محقق و عیان ایلدیلر زیرا که کسالت
نفوس بشری اوزرلرینه غالبدر و نفس و هوا خلقه مستولی
اولمشدر و شیطان دریکمیندر و حاصل ترغیب و تنفیر امر و نهی در
و انا وعد و وعید اولمسه بو ایش تمام اولمزدی وعده لذت نعیم
و وعید محنت و عذاب جحیمه متعلقدر و بو کار و قتا که تمام اولدی
مخبر صادق لذت نعیم و محنت جحیم اول جهاندن خبر ویردی
و چون نفوسه غفلت و قصور عقول جهتیله اوزرینه غالب
اولدی لاجرم حکمت الهی و کرم نامتناهی آنی اقتضا ایتدی که
هر بر شیء دن که اول جهانده برابر آدمیلره وعد و وعید ایتمشلردر
انلره که وار در بو راده دخی اول منوال اوزره بر نمونه

مخبر صادق اول حالدن خبر ویردی مخلوق و موجود درنا موجب
کسر صورت انکار منکرانی و سبب فهم عقول قاصراتی ایلیه لر تا بطریق
تیقظ و انتباه کار تمام اوله • و حضرت کردکار بو آیت مذکوره ده
آثاره نظر ایله امر ایلدی و بیوردیکه فانظر الی آثار رحمة الله
کیف یحیی الارض بعد موتها • فهذه الآیة اشارت در فصل ربیعه که
بو موسم ربیع رحمت الاهیه نک زمانی بروزی و حیات ازهار و
ریاحین و قوای نامیه نک ظهوری وقتیدر و حق سبحانه و تعالی عز
سلطانه و عظم برهانه دنیانک سنه سنی فصول اربعه اوزرینه
مرتبه ایلدی بو فصول اربعه ربیع • و صیف • و خریف • و شتادر •
و بو فصول اربعه نک تحتنده اسرار جمه الهیه واردر و بونی بطریق
الجزم بیلمک خالق و مبدعنه مفوضدر • و عنده مفاتح الغیب
لا یعلمها الا هو • اما بونک سری بطریق الاجمال خفی دکلدر که
تحقیقا ربیع مبدانه شهادت ایدر بو زمان عقول کیسه صاحبلرینه
نشأه اولیدن خبر ویرر بو موسم نشأه اولیدن خبر ویردیکی
کبی کذلک نشأه ثانیه نک صدقنه دخی خبر ویرر نتکم اشاره
الیه بقوله تعالی • ذلک لمحیی الموتی • یعنی حق تعالی قادردر
ارضی احیا ایلمکه ارضی موتندن صکره • قادر علی ان یحیی الناس
بعد موتهم • یعنی حق تعالی جل و علا ناسی موتندن صکره احیایه
قادردر • و الحاصل ان الربیع شاهد صدق علی النشأتین جمیعا
الا ان الکفار لما انکروا الثانیة • یعنی تحقیقا ربیع نشأتینه
شاهد صدقدر جمیعا الا کفار نشأه ثانیه یی انکار ایتدیلر و اما
الخریف فهو شاهد صدق علی المعاد اعنی العود الی العالم
الذی جاء الانسان منه و العود انما هو بالموت فالخریف

شاهد صدق بالموت و الامانة و کلاهما شاهدا صدق علی ذلک
العالم و الیه اشار من قال بیت تو زکجا میرسد کهنه کجا میرود •
کرنه ورای نظر عالم بی منتهاست • ففی الفصلین المذکورین
تنبیه الهی علی الاصلین المطلوبین و هما المبدأ و المعاد یعنی
بو ایکی فصلده تنبیه نبیه الهی واردر مطلوب اولان ایکی اصله که
مبدأ و معاددر و تحت ربیعده مودع اولان یعنی امانت اولان
اسرار اولدر که مخبر صادق خبر ویردیکه بهشت محل تنعم دوستاندر
جمله لذتدر و هیچ محنت یوقدر همه شادیلقدر و انک هواسی
معتدلدر نه سرد و نه کرم همه مغز حقدر پس بر کمسه مفرحی کورمش
اولا انک هواکی اعتدالنی عقول قاصره فهم ایده فزار ربیعک ظاهری
فرح و باطنی غم و ترحدر ظاهری سرور و باطنی غروردر و الخریف
خریفک ظاهری هموم و باطنی نشاط و سروردر و تحقیق ذلک
ان الربیع ظاهره السرور من جهة ظهور القوی النامیة لما فیه من
الحیوة الحسیة المتعلقة بالجسمیات یعنی ربیعک ظاهری سروردر
قوای نامیه نک ظهوری جهتندن زیرا جسمه متعلق حیات حسیه
واردر نامیه ده الا فراق و بعددن خبر ویرر که بعد وطن
اصلیدر که عالم ملکوتدر کان باطنه البعد و الفراق یعنی
باطنی بعد و فراق اولدی • و الخریف و ان کان ظاهره الموت
و الفناء و هذا یورث الهم و الغم ظاهرا الا انه من حیث
انه رجوع الی الوطن الاصلی منبع جنة الانسان یعنی خریفک
ظاهری موت و فنا اولمغله مورث هم و غم اولدر و وطن
اصله رجوع ایتمک حیثیتیله باطنی سرور اولدی من حیث انه
عود الی العالم یعنی بر عالمه عود ایدر که رب عزته محل قربتدر

فرح و سرور ایراث ایدر زیرا بو وصولدر جوار ملک غفوره خلاص
اولمقدر محنت فرقتدن و شدت غربتدن و کربت حرقتدن فاهل
الاعتبار یعتبرون بالفصلین و یتنبهون لما فی ضمنهما من الوصل
والبین ان فی ذلک لعبرة لاولی الابصار و تیقظا لاهل التیقظ
والاسرار و هؤلاء هم العارفون • واما اصحاب ظواهر معکوسلردر
و سرایردن غافللردر موسم ربیعده اهل فسوق فسقلرن تکثیر
ایدرلر و نشاط اظهار ایدرلر اکثر و اکثر و بونلرک همی لذت
و سروری لذت جسمانیه و دنیاویه حصر ایدرلر واما ارباب سعادات
وقت ربیعده طاعتلرین تکثیر ایدرلر و بو موسمده تکثیر طاعت
اسرار اوزرینه مبنیدر • اسرار اول برکمسه وطننه محبت اینسه
و ابتلار غربت اولسه و وطنندن براحد کلسه محبوبندن خبری اولسه
اکا مالایحصی مسرت حاصل اولور بو نعمت جلیله نک شکرینه
اشتغال ایدر اهل سعادتک شکری تکثیر طاعتدر • ایکنجی اسرار
اگر وطنندن برکمسه کلسه اکا محبوبندن خبری اولسه قلبنده
مضمر اولان محبتی تهییج ایدر و محبتی هیجانی و فتنده روحی وطنی
جانبنه طیران ایدر • واما صیف اگر حرارتی شدید اولسه اول
حر جهنمدن خبر ویرر و سنک حالنی تذکیر ایدر سن نه شکل ویک
اولورسن و اوزرینه واجب اولان فعل و ذکری نیجه اولور تو
و اگر معتدل هوا اولورسه عند النفوس مرغوب اوله طیب
هوای جنتدن و اعتدالی صفاسندن خبر ویرر • واما شتا
برد جهنمدن خبر ویرر ولقد نبه رسول الله صلی الله علیه و سلم
تنبیها بلیغا علی ان اشتداد الحر اثر من آثار نار الآخرة حیث
قال اذا اشتد الحر فابردوا بالظهر فان شدة الحر من فیح

جهنم

جهنم • یعنی اشتداد حر نار جهنمک آثارندن براثردر اگر حر مشتد اولسه
سز ظهری تبرید ایدک بویورلمشدر • فثبت ان کل فصل من فصول السنة
واعظ بلیغ و ناصح شفیق • ان فی ذلک لذکری لمن کان له قلب
او القی السمع و هو شهید • ایکنجی اصل ذکر غموم و هموم و دنیاده
مصیبتلرنده و صبرک اجر و فضیلتنده در • قال الله تعالی و ما اصابکم
من مصیبة فبما کسبت ایدیکم و یعفوا عن کثیر • وقال رسول الله
صلی الله علیه و سلم ان العبد اذا اذنب ذنبا فاصابته شدة
او بلاء فالله اکرم من ان یعذبه ثانیا • بیت هر نیک و بدی که
در شمارست • چون در نگری صلاح کارست • نعم الهی اگرچه نامتناهی
و بی حد و شماردر لکن اول نعمدن بری نعمت تطهیردرکه چون
برکمسه بو نعمته ایریشه بو نعمت انک سبب کفارت گناهی اولور
و اول کس بو نعمتده ببرکت صبر محنت الحنده نجاست ذنوب
و آثامدن پاک اولور و بو احلدن دیمشلردرکه • ان نعم فی
السراء نعمة التوفیر و فی الضراء نعمة التطهیر • حضرت عزت
جل و علا هنگام شادلقده اولان بر نعمتدرکه اکا نعمت توفیر
دیرلر صورتا بو زندن احساندر اول نعمت اول کسنه تعظیم
ایچوندر نعمت مال و جاه و اتباع و سلطنت و حکومت و
عزت دنیا کبی • و هنگام غمده بر نعمتدرکه اکا نعمت تطهیر دیرلر
صورتا بو نعمت محنتدر لکن معنا یوزندن بو نعمت صاحبنی پاک
ایلمکدر نجاست آثام و ذنوبدن و حضرت عز جل و علا بو
معنایه اشارت بیوردیلرکه و ما اصابکم من مصیبة فبما کسبت
ایدیکم و یعفوا عن کثیر • یعنی هر مصیبت که سزه ایریشه و ایرشدی
سزک گناهلریکزک شومندندر با وجود که سزک چوق گناهلریکزی

حق جل وعلا کرمندن عفو ایتمشدر اکر عفو ایتمش اولمسه کار بغایت دشوار
اولوردی واهل عالم هلاک اولوردی وبزرکان دیدیلرکه من لم یعرف
ان ما وصل الیه من الفتن والمصایب باکتسابه وان ما یعفو عنه
مولاه فهو قلیل النظر فی احسان ربه • یعنی هرکس بیلمزکه بو غم و
اندوه که اکا ایرشدر اختیاریله ایلدیکی کناهلرک شومندندر وبیلمزکه
حق جل وعلا کندی فضل وکرمندن چوق کناهلری عفو ایتمشدر
اول کس بی عقل وکم فکر اولور حق جل وعلانک کرم واحسانلرنده
لان العبد ملازم للجنایات فی جمیع الحالات وجنایاته فی طاعته اکثر
من جنایاته فی معاصیه لان جنایة المعصیة من وجه وجنایة الطاعة
من وجوه والله یطهر عبده من جنایاته بمصایبه لتخفف عنه اثقاله
یوم القیمة ولولا فضله ورحمته وکرمه لهلک فی اول خطوة • یعنی
تحقیقا عبد جنایات وعصیانه ملازمدر جمیع حالاتنده وطاعتنده جنایاتی
اکثردر معاصیده اولان جنایاتندن معصیتده اولان جنایات بر وجهلهدر
وطاعتده اولان جنایات وجوه ایله در حق سبحانه وتعالی قوللرینی
دنیاده مصایب ایله تطهیر ایلر کناهی یوم قیامتده خفیف اولمق
ایچون اکر حقک فضل وکرم ورحمتی اولمسه کناهی دنیاده عفو
ایتمه بر خطوه ده هلاک اولورلردی • وعن علی رضی الله عنه من
عفی عنه فی الدنیا عفی عنه فی الآخرة ومن عوقب فی الدنیا
لم یثن علیه العقوبة فی الآخرة • وعنه رضی الله عنه هذه ارجی
آیة للمؤمنین فی القرآن • کرم آلهی آنی اقتضا ایدرکه چون
انک کناهی سببیله دنیاده برکمسه مصیبت ایرلیشه واول مصیبت
ایچون معذب اولسه اکا آخرتده کیرو عذاب ایلمزلر انکیچون
حدیث نبوی بو معنی یی تصریح واقع اولمشدرکه • فالله اکرم

من ان یعذبه ثانیاً • وبونده نیجه شیئ واردرکه تا آنلری بیلمیه لر مقصود
تمام حاصل اولمز اول اولدرکه مصیبتدن مراد ندر ایکنجی اولدرکه
تا مصیبته صبر ایلمیه پس اجر حاصل اولمز و مصیبت کفارت کناهان
اول وقت اولورکه اول مصیبته صبر ایلیه پس اوچنجی اولدرکه معنی
صبر ندر بیله پس انک حقیقتی بر شیئ درکه اجر وفضیلت اکا بار بسته در
دردنجی اولدرکه بلا ومصایبه ابتلاده حکمت ندر آنی اولکه
مصیبتدن مراد ندر انک جوابی اولدرکه مصیبتدن مراد خاطر
آدمک ملالتنه سبب اوله هر شیئ که آدمی انکله متأذی اوله
وانک خاطری آندن ملول اوله صاحب شرع اکا مصیبت دیدی
وبو سخنه برهان اولدرکه بر کیجه حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
اوتورمشلر ایدی مجلس شریفلرنده ناکاه چراغ افروخته مرده ومنطفی
اولدی حضرت صلی الله علیه وسلم انا لله وانا الیه راجعون بویوردیلر
اصحاب دیدیلرکه یا رسول الله بو دخی مصیبت میدر بویوردیلرکه
بلی کل شیئ یؤذی المؤمن فهو له مصیبة یعنی هر شیئ که مؤمن آندن
متأذی اوله وانک خاطری انکله ملول اوله اول مصیبتدر
پس طریق اولدرکه چون آدمه مصیبت ایرلیشه استرجاع ایلیه
استرجاع اولدرکه انا لله وانا الیه راجعون دیه • فقد روی
عن رسول الله صلی الله علیه وسلم انه قال من استرجع عند المصیبة
جبر الله مصیبته واحسن عقباه وجعل له خلفا یرضاه • مصیبت دنیا
بسیاردر واسباب غموم وهموم آدمی بیشماردر عطایای آلهی
آدم حقنده اکرچه نامتناهی در اما اعتقاد ایتملو کرکدرکه جملهسی
ودیعه در وبو امانتلرک مالکی حقدر جل وعلا پس مالک بر شیئی
ودیعه ایلسه ینه امانت صاحبی آلسه اکا ملالت عقل وکیاستدن

بغایت دوردر عقلا قتنده اول کسه حماقت ایله موسوم اولور و مضحکهٔ
خلق اولور و عقلسزلق صفتیله موصوف و مشهور اولور حکایت نقل ایدرلر که
زمان نبوتده مدینهٔ مبارکه زاد الله برکتها و رزقنا زیارتها کرة بعد
اخری ده انصارلردن بر شخص وار ایدیکه نامنه ابو طلحه دیرلردی
وانک بر عورتی وار ایدیکه اکا رمیضا دیرلردی و انلرک بر فرزندی
وار ایدی مادر و پدر بغایت محبت ایتمشلر ایدی ناکاه اول فرزند
خسته اولدی برکون اول خستهلکده فرزند فوت اولدی اول کون
مادر و پدر صایم ایدیلر و پدری طشره کیتمش ایدی فرزندک فوتندن
بیخبر ایدی والدهسی جنازهیی خوابانیده کبی بر خانهیه یاتردی
و روینی پوشیده قلدی و افطار ایچون ترتیب کولاته اشتغال
ایلدی پدری ابو طلحه وقت افطارده کلدی رمیضا پخته و آماده
ایتدیکی شیئی کتوردی هر ایکیسی افطار ایتدیلر ابو طلحه وقت اکلده سؤال
ایتدی که خسته نه کونهدر رمیضا دیدیکه سایر کیجهلردن بو کیجه حالی
خوشدر افطار ایتدیلر ابو طلحهنک رمیضا دستنی طوتدرد
پسرک اوکنه کتوردی و یوزندن پوشیدهسنی آچدی و دیدیکه
بو پسر که بزم قتمزده عاریت حق ایدی شمدی عاریتنی آلدی
الحکم لله ابو طلحه استرجاع ایلدی چون بو حالی حضرت صلی الله
علیه و سلمه عرض ایلدیلر اللهم بارک لهم فی لیلتهم بیوردیلر کراوی
دیرکه بعد ازان حق جل و علا انک فرزندی عوضنه یدی پسر ویردی
و کوردم که دائما مسجد رسول الله صلی الله علیه و سلمده قرآن
اوقورلردی رسول الله صلی الله علیه و سلم حضرتلرینک برکت
دعالریله ﴿ اما صبر کرکدر که مصیبتده نا موجب جزع اوله بونک تحقیقی
اولدر که حضرت صلی الله علیه و سلم بیوردیلر که بلا وقتنده مؤمن

اوزرینه صبر فرضدر انجلین بیوردیلر که افترض علینا الشکر اذا اعطی
و الصبر اذا ابتلی یعنی بزم اوزرمزه شکر فرض اولدی احسان و عطاده
و ابتلای بلاده صبر فرض اولدی و دلیل دیکر اولدر که حضرت صلی الله
علیه و سلم بیوردیلر که الصبر نصف الایمان و سئل عنه مرة ما الایمان
فقال الصبر اول بر حقیقت صبری بیان ایلیهلم تا بو سخنک حقیقتی ظاهر
اوله پس معلوم اوله که اهل تحقیق صبری بویله تعبیر ایلمشلردر که الصبر
عبارة عن ثبات جند الحق فی محاربة جند الباطل اذا قام القتال
بین الجندین یعنی صبر عبارتدر حقک لشکر ثباتندن لشکر باطل
مقابلهسنده وقتی که ایکی جند بینده مقاتله قایم اوله و بو مقاتلهنک
محل معرکهسی بندهٔ دل مؤمندر و تحقیق این سخن بر وجه اقتصار
اولدر که کاه اولور که دل میل ایلر بر شیئه که شرعا اول شیئی
ناپسندیدهدر عقل و ملائکه که موکل آدمیدر منع ایدر اول شیئی ایتدوکی
و نفس و هوا و شیطانلر آنی ناپسندیدهیه دلالت ایدر پس بو ایکی
کروه میاننده بندهٔ مؤمن کوکلنده دائما منازعت واردر پس
بندهٔ مؤمن بو حالده اکر عقل و شرع اقتضاسی اوزره عمل ایدوب
و اول نامعقول و ناپسندیدهیی کوکلندن قمع و قلع ایلرسه
بو حاله صبر دیرلر پس مبین و مبرهن اولدی که صبر هر حالده
فرضدر و صبرک متعلقاتی بسیاردر اکر بطن و فرج شهوتندن اولورسه
اکا عفت دیرلر و اکر مصیبتده اولورسه اکا صبر دیرلر قرآن و حدیث
زبانی اوزره و انک مقابلی جزعدر و اکر غناده و سلطنت و حکومتده
اولورسه اکا ضبط نفس دیرلر و انک مقابلی بطردر یعنی تکبرلک و اکر
حرب و قتالده اولورسه اکا شجاعت دیرلر و انک مقابلی جبندر
و اکر خشم و غضبی تسکینده اولورسه اکا حلم دیرلر و اکر حوادث

زمانده اولورسه اکا سعتِ صدر دیرلر ومقابلی ضجر وتبرم وضیق
الصدردر واگر اسرارِ دلبر ستر کتم وپوشیده ده اولورسه اکا کتمان
سر دیرلر واگر ترکِ زوایدِ دنیا اولورسه اکا زهد دیرلر مقابلی حرص
واگر دنیادن قدرِ یسیره اکتفا ایلمک اولورسه اکا قناعت دیرلر
ضدی شره وحرصدر وبالجمله اساسِ صبر متعلقاتی اختلافی جهتیله
مختلفه در صبرک قرآن کریمده اقسام معتبره سی اوچ قسمدر اول
صبردر اداءِ فرایض اوزره ایکنجی محرماته صبردر اوچنجی صبردر
مصایبده عند الصدمة الاولی اما آبِ چشم وملالتِ خاطر منافیِ
صبر دکلدر فانه لما مات ابراهیم ولدِ رسول الله صلی الله علیه وسلم
فاضت عیناه فقیل له اما نهیتنا عن هذا فقال صلی الله علیه وسلم
ان هذه رحمة انما یرحم الله من عباده الرحماء حکمت دنیایه کوکل
بغلمق سرِ کناهاندر ودلی دنیادن عالی طوتمق جمله طاعتلرک مجتبیسی
باشیدر پس اگر امور دنیا تمام بروفقِ مراد حاصل اولسه دنیا
نتیجه سی آنک کوکلنده مستحکم اولور وکوکلنی دنیایه بند ایدر
ودنیا آنک حقنده جنت اولور وقت رفتنده کار دشوار اولور
اما بسیار مصایب کورسه ومشاهده ایلسه که عطاءِ دنیا بلا ایله
آمیخته در وشرابِ دنیا زهر ایله آلوده اولمشدر آنک رغبتی دنیایه
منقطع اوزره اولور لذاتِ آخرته میلی اولور وموتی کندویه راحت
بیلور که زنداندن بستانه انتقال ایدر کبی در بو معنا غایتِ بیتماندر
صدیقاندر وهرکس که بو مرتبه ده صدیق اولدر نکته نه حکمتدر که
حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم صبری نصفِ ایمان طوتدی آکاه بو دیکه
الصبر الایمان جواب اولدر که حجة الاسلام احیاءِ علومده وسیف
الاسلام امام فخر الدین رازی تفسیر کبیرنده ایراد ایتمشلر که ایمانک

ایکی

ایکی رکنی واردر رکنِ اول اقوال واعمال وعقایددن لایق
اولانی تحصیلدر رکنِ ثانی اعراضدر لایق اولمیانلردن وهذه
الامور فالاستمرار علی ترک ما لا ینبغی هو الصبر یعنی لایق اولمیان
شینک ترکنه مستمر اولمق صبردر وهو النصف والاستمرار
علی ما ینبغی هو الصبر وهو النصف الآخر یعنی لایق اولان
شیئه مستمر اولمق صبردر نصف آخر اولور فمقتضی ذلک ان یکون
الایمان کله صبرا طقوزنجی باب امر معروف ونهی منکر وتقویتِ
دین وترویج ملتِ سید المرسلین صلوات الله وسلامه علیه بیانندهدر
قال الله تعالی ولتکن منکم امة یدعون الی الخیر ویأمرون بالمعروف
وینهون عن المنکر وقال الله تعالی کنتم خیر امة اخرجت للناس
تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر وقال رسول الله صلی الله
علیه وسلم من رأی منکم منکرا فلیغیر بیده فان لم یستطع فبلسانه
فان لم یستطع فبقلبه وذلک اضعف الایمان معلوم اوله که حضرت
عزت تعالت آلاؤه وتعاظمت نعماؤه طغرای آسمانی ومنشور قدیم
سبحانیده امر معروف ونهی منکری بو امتک اوزرینه فرض ایلمشدر
وبونی سببِ فضیلت ورجحان ایتمش بو امتی امم ماضیه اوزرینه
پس امر معروف ونهی منکر فرضدر بر ذمتِ همتِ همکنان وواجب
ولازمدر بر جملهٔ آدمیان چنانکه حدیث مذکور بوکا ناطقدر انکیچون
حضرت حق جل وعلا آنی سلکِ صلوة وزکاتده بوردیکه الذین
ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلوة وآتوا الزکوة وامروا
بالمعروف ونهوا عن المنکر واهل تفسیر نقل ایدرلرکه فردوس که
اعلای طبقاتِ جنتدر بر جماعتک منزلیدرکه دنیاده امر معروف
ونهی منکری یرینه کتورمش اولا ایتمش اوله حکایت بعضی کتب

معتبره ده مذکوردر که خداوند تعالی جل وعلا ملائکه یه فرمان
ایلدیکه فلان شهرک اهلنی هلاک ایلک فرشتکان دیدیلرکه خداوندا
سنک دوستلرندن دوستک واردرکه هرگز سکا عاصی اولمامشدر
حق جل وعلا بیوردیکه اول نه کونه دوستدرکه هرگز روی ترش
ایلمدی منکراتی ایشلین کمسیه یعنی امر معروف ونهی منکر جمله یه فرضدر وانک
ترکی روا دکلدر هیچ بر وجهله **حکایت** ایدرلرکه عایشهٔ صدیقه
رضی الله عنها روایت ایلدیکه حضرت رسالت صلی الله علیه وسلمدن
بیورمشلر حضرت کردکار جل وعلا بر شهر اهلنه عذاب کوندردیکه
اول شهرده اون سکز بیک مرد عابد وار ایدی اصحاب سؤال
ایلدیلرکه سبب نه ایدی بیوردیلرکه ارتکاب منکر ایدنلره هرگز خشم
ایلمدیلر وخشیت کوسترمدیلر **حکایت** نقل اولنورکه ایزد تعالی وحی
کوندردی یوشع علیه السلامه که سنک قومندن یوز بیک مرد هلاک
ایتسم کرکدر قرق بیک نیک مرددان و آلتمش بیک بد مرداندن یوشع
علیه السلام دیدیکه خداوندا نیک مرددان اولانلر نیچون هلاک ایدرسین
حق جل وعلا بیوردیکه آنلر بنم دشمنلرمه هرگز هیچ بر دشمنلک ایلمدیلر
بنم رضامی طلب ایچون **باب دهم** ذکر رحمت حضرت باری وکمال
مغفرت وشفقت حضرت ایزد متعالیده قال الله تعالی قل یا عبادی الذین
اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا
انه هو الغفور الرحیم الی غیر ذلک من الآیات وقال النبی صلی الله
علیه وسلم اذا اذنب العبد فاستغفر یقول الله تعالی للملائکة انظروا
الی عبدی اذنب ذنبا فعلم ان له ربا یغفر الذنوب ویأخذ بالذنب
اشهدکم انی قد غفرت له وفی خبر آخر لو اذنب العبد حتی تبلغ
ذنوبه عنان السماء غفرتها ما استغفرنی ورجانی الی غیر ذلک من

الاخبار بلکه رحمت ومغفرت الهی بی نهایت ونامتناهیدر وحضرت
حق جل وعلانک مغفرت ورحمتی اول درجه ده دکلدرکه تا وجود
سعت ساحت عباراته و پهنای صحرای الفاظ واستعاراته مهندس عقل که طواف
عوالم معنی درانک کرد پیرامونینی دولانمغه قادر اوله وآنک
کرم ومرحمت ولطفی اول مرتبه ده دکلدرکه طایر فکر ووهم
با وجود که قرین کاخ کیوان اتیاندر کرد سراپرده سنی طیرانه ایتمکه
قادر اوله انکیچون آیات کریمه واحادیث صحیحه بو معنی یه مشعر
وناطقدر که قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من
رحمة الله یعنی ای واسطهٔ عقد رسالتک وای سلطان ارباب ارشاد
وهدایت سویله بنم قوللرمه اول بندهلرکه کندی نفسلرینه ظلم
بسیار ایلدیلر وارتکاب معاصی وذنوب کوستردیلر ای بندکان
حق وای آفریدکان مطلق کندی کردن امیدلرین قلادهٔ قنوط
ونومیدی ایله رحمت ایزدیدن دوندرمسونلر **بیت** این درکه ما درکه
نومیدی نیست صد بار اکر توبه شکستی باز آ زیرا که بنم رحمتم دریاسنک
کناری یوقدر بنم رحمتم عامدر تمامی عالم وجملهٔ بنی آدمه ندر وجمله
ایرشمک ممکن اولورکه ان الله یغفر الذنوب جمیعا **حکایت** حدیث
صحیحده کلمشدرکه بنی اسرائیلده ایکی شخص وار ایدی بری غایت
عابد وعبادتده صاحب جد ودیکری عاصی وکناهکار عابد عاصییه
دایما دیردیکه اقصر عما انت فیه یعنی اول فعلدن که سن دوشمشسین
آندن الک چک وعاصی جواب بنده دیدیکه خلنی وربی ابعثت
علی رقیبا یعنی بنی بندن فراغت ایله بنی براق تا بنم خالقم
بنی بنم اوزرمه دیده بانی ایلمدی تا کونلردن برکون اول عابد
کناهی بزرک اولان عاصی یه کوردی ینه اکا دیدیکه اقصر عما انت فیه

اول عاصی دخی خلقی وربی ابعث علی رقیبا دیدی پس عابد
دیدیکه والله لا یغفر الله لک ابدا ولا تدخلک الجنة یعنی خدایه
سوکند ایدرم که خدا سنی یارلغمق مراد ایتمز هرکز سنی بهشته قومز
پس حق تعالی بر ملک کوندردی تا هر ایکیسینک روحنی قبض ایلدی پس
هر ایکیسی درکاه عزتده مجتمع اولدیلر حق تعالی جل وعلا اول عاصی
وکناهکاری بیوردیکه ادخل الجنة برحمتی یعنی بنم مغفرت ورحمتم
ایله بهشته کیتورک • وقال للآخر استطیع ان تحظر علی عبدی رحمتی
فقال لا یا رب اذهبوا به الی النار حق تعالی جل وعلا عابده دیدیکه
سن قادرمیسک منع اولمغه وممنوع قلمغه بنم رحمتمی قوللرمدن دیدی
یارب قادر دکلم پس حق تعالی بیوردیکه بونی دوزخه ایلدک •
وقفنی بشارت بوندان بهتردرکه حضرت عزت جل وعلا بیوردیکه
بن آتش دوزخی کندی دشمنم ایچون آماده ایلمشمدر واما کندی
دوستلرمی بوندن ترسانم • فقال الله تعالی لهم من فوقهم ظلل من
النار ومن تحتهم ظلل ذلک یخوف الله به عباده • وقال الله تعالی
واتقوا النار التی اعدت للکافرین حکایت صحیحینده مذکوردر که
بنی اسرائیلده برشخص وار ایدی طقوز یوز طقسان طقوز نفسی بغیر حق
قتل ایتمش ایدی بوندن صکره وطن اصلندن طشره کیتدی تا سؤال ایلیه
که بکا توبه اولورمی اکا دیدیلر که فلان قریه ده بر راهب واردر
اکا کیت وآندن سؤال ایله بوندن صکره بکا توبه اولورمی یا اولمزمی
اولدخی اول راهبه کیتدی وکندی حالنی عرض ایلدی ودیدیکه هل
من توبة فقال لا فقتله وکمل مائة یعنی بکا توبه وارمیدر دیدیکه
سکا توبه یوقدر وار یوزی تکمیل ایله دیدی اول دخی کیتدی ویوزی تکمیل
ایلدی وبر غیری یره کیتدی وآنده سؤال ایلدی بر مرد

عالما

عالما اول عالم دیدیکه اخرج من قریتک هذه فانها قریة سوء وائت
قریة کذا وکذا فان فیها قوما صالحین • یعنی طشره کیت بو قریه دن که
سنک قریه کدر زیرا که بد قریه در وفلان قریه یه کل که زیرا انک اهلی
صالح مردملردر پس توجه ایتدی اول قریه که اول مرد عالم دیمش ایدی
یولده اجلی یتشدی ونزع حالنده روی اول قریه یه متوجه اولدیکه
توبه ایتمکه اول قریه یه کیتسه کرک ایدی ملائکهء رحمت وملائکهء عذاب
انک اوکنه حاضر اولدیلر ومنازعه ایلدیلر انک قبض روحنده
ملائکهء عذاب دیدیلر که انک روحنی بز قبض ایدرز زیرا که اول
اهل عذابدر وملائکهء رحمت دیدیلر که انک روحنی بز قبض ایدرز
زیرا که اول اهل رحمتدر پس حضرت عزت جل وعلایه رفع وعرض
ایتدیلر حق جل وعلا بیوردیکه کوریکز قنغی قریه قریبدر اکر
هجرت ایتدیکی قریه یه نزدیک ایسه ملائکهء عذاب انک روحنی قبض
ایلسونلر واکر عزیمت ایتدیکی قریه قریب ایسه ملائکهء رحمت انک روحنی
قبض ایلسونلر وحق سبحانه وتعالی زمینه فرمان ایتدیکه درهم کش
واول قریه یه نزدیک اول وهجرت ایتدیکی قریه یه فرمان الهی اولدیکه
سن دور اول پس ملائکه زمینی مساحه ایتدیلر رحمت قریه سی
قریب بولدیلر پس انک روحنی ملائکهء رحمت قبض ایلدیلر حق جل
وعلا اکا رحمت ایلدی بیت کرم بین لطف خداوندکار • کنه بنده
کرده است واو شرمسار حکایت انس بن مالک رضی الله عنه حضرت
رسالت صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدرکه حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم جناب حق جل وعلادن درخواست ورجا ایتدیلر که
خداوندا بنم امتمک حسابنی بکا سپارش بیور که تا هیچ کس مطلع
اولمیه آنلرک حالنه وانلرک حالنی همین بن بلیم فقط حضرت حق

جل وعلا بیوردیکه آنلر سنک امتک بنم قوللرمدر و رحمت وشفقتم
انلرک حقنده سنک شفقتکدن زیاده در آنلرک حسابنی بن کوررم
تا نه سن و نه سندن غیری انلرک حالنه مطلع اولمیه **نظم** کر تو میخواهی که
کس نداند در جهان • از کناه امتت بنود نشان • من چنان میخواهم ای عالی کهر
کز کناه شان هم ترا نبود خبر • پا برون نه از میان رو بر کنار • کاین امت
روز و شب با من کذار **نثر** و بویله نقل ایدرلر که وقتا که لاجل امت
درخواست و نیاز ایتدکده حق تعالی جل وعلا بیوردیلر که سنک
امتنک کناهی بسیار و عظیم و بیشماردر و سنک اول قدر کناهه
تحمل و طاقتک یوقدر عایشه که محبوبترین خلق ایکن سنک اکننده
بر تهمت اجلندن آندن بیزار اولدک و بو قدر بیحد کناه و بو قدر
بیشمار کناهکاره نیجه طاقت کتوررسین و نیجه تحمل ایدرسین • کما رواه الامام
حجة الاسلام • فی الاحیاء عن انس رضی الله عنه فی حدیث طویل
ان اعرابیا دخل مجلس رسول الله صلی الله علیه وسلم وقال یا رسول الله
من یلی حساب الخلق فقال الله سبحانه وتعالی فقال هو بنفسه قال نعم
فتبسم الاعرابی فقال صلی الله علیه وسلم مم ضحکت یا اعرابی قال
ان الکریم اذا قدر عفی واذا حاسب سامح فقال صلی الله علیه وسلم
صدق الاعرابی ولا کریم اکرم من الله تعالی وهو اکرم الاکرمین ثم
قال فقه الاعرابی یعنی خلقک حسابن قیامتده کیم کورسه کرکدر
یا رسول الله بیوردیکه حق تعالی جل وعلا اعرابی دیدی حق تعالی کندی
بیوردیلر که بلی حق تعالی جل وعلا کندی حساب کورسه کرکدر پس
اعرابی تبسم ایلدی حضرت بیوردیلر که ای اعرابی نه سبب ایله تبسم
ایلدک اعرابی دیدیکه ان الکریم اذا قدر عفی واذا حاسب سامح
قانون کرم کریمان اولدر که چون قادر اولهلر عفو ایدرلر و چون

محاسبه کورهلر مسامحه کوستررلر یعنی کار دشوار اولمدی بلکه کار
آسان اولدی **بیت** تو مکو ما را بدان شه بار نیست • با کریمان کارها دشوار
نیست • پس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیکه اعرابی
راست دیدی و هیچ کریم حضرت پروردکاردن کریمتر یوقدر عالمک
کریمانک کرملرینک جملهسی حقک کرم انوارینک اشعهسندن بر پرتودر
و جملهسی انک خلق ایتمهسی و ایجادی و اعطاسیدر اکر حق جل وعلا
آدمک کوکلنه القا و اعطا ایتمسه آدم کرملک نیجه دم اورمغه
قادر اولورلردی • ابو موسی الاشعری رضی الله عنه روایتیله حدیث
صحیحده کلمشدر که حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که بنم
امتم امت مرحومهدر آخرتده آنلره عذاب ایتمزلر و آنلرک عذابی
دنیادهدر فتن و مصایبدن • و چون روز قیامت اوله بنم
امتلرمدن هر بریسی ایچون اهل کتابدن بریسنی الالر و دیرلرکه
بو سنک فداکدر دوزخ آتشندن • و روایت اخریده کلمشدر که
بنم امتمدن هر برینه بر یهودی و یا بر نصرانی کتوررلر و دیرلرکه
بو بنم فدامدر آتشدن و آنی آتشه آته و خلاص بوله و کیده •
و صحیح بخاریده کلمشدر ابو هریره رضی الله عنه روایتیله که
حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که • ان الله لما قضی الخلق
کتب عنده فوق عرشه ان رحمتی سبقت غضبی • بدرستیکه حضرت
حق جل وعلا چون مخلوقاتی خلق ایلدی و ثابت اولدی حقک علم
ازلیسنده بر وجهله چیز ادراکدن مرفوعدر که بنم رحمتم غالبدر
غضبم اوزرینه **سؤال** اکر سؤال ایتسهلرکه رحمت و غضب صفت
حقدر و حقک جمیع صفاتی قدیمدر و کمال و نقصاندن مرتبهسنده اولمق
محالدر پس نه کونه رحمت زیاده اوله غضبدن و غضب کمتر و مغلوب اوله

وبو مغلوب جواب اولدرکه مراد غلبهٔ رحمتدن انک آثار رنک
غلبهسیدر مستور و پوشیده اولمیه که آثار رحمت زیاده در آثار
غضبدن خاتمه بلمک کرکدرکه رحمت آلهی نامتناهی در امّا اعتماد
کلّی کرکدر • و ترک عمل ایتمک و سیاست حقدن امنده اولمق
کوزدر • بل الایمان له رکنان احدهما الرّجاء • وثانیهما الخوف یعنی
ایمانک ایکی رکنی واردر اوّل رجا و ایکنجیسی خوفدر • تا زیرکان
عالمه تنبیه اوله که خوف و رجا توأمدر زیراکه اگر خوف اولمسه
امن لازم کلور حقّک غضبندن امن کوزدر و اکر رجا اولمسه یأس
لازم کلور یأس دخی کوزدر • و بو بابده قرآنه اقتدا ایلمک کرکدر
و آنی امام اتخاذ ایتمک لازمدر • و حدیث نبوی صلّی الله علیه
وسلّمی نصب عین طوتمق کرکدر • و رئیس رئیسان ناصحان و اعظان
عالم قرآن مکرّمدر • و بو ناصحک نصیحتی همیشه ترغیب و ترهیب
ووعد و وعید ایله ممزوجدر • زیراکه قرآنک مواضعندن هر موضعده
آیت رحمت مذکوردر و آنک پهلو و عقبنده آیت عذاب دخی
مسطوردر • و نصیحت قرآن جملهیه بو جهانده و اول جهانده فیده
و بعضی عرفا ظرفادن دیمشلردرکه اوّل حرف قرآن بادر
و آخر حرف قرآن سیندر • و بو نکتهده افتتاح و اختتامده بدرکه
تنبیه اوله زیرکانه که بو قدر کافیدر یعنی بس • متوقّع از ناظران
و ملتمس از فاضلان و کاملان آنست که • برین کتاب کمیاب بچشم
محبّت نظر کنند • و بنظر عنایت این را مشرّف سازند شعر
فعین البغض تبرز کلّ عیب • وعین الحبّ لا تجد العیوبا •
و از سر لطف و افضال • اهل فضل و ارباب کمال • از قبایح و
مقابح این اغماض نمایند • و کجوات و هفوات این را اصلاح فرمایند نظم

خداوندا بر ندان بلاجوی که یک یک را ازین افکار افکار بچشم اهل فضلش خوب گردان	خداوندا بمستان ثناگوی تو از چشمان بدگویان نگهدار ز نامحرم رخش محجوب گردان

اگر چیزی خوشت آید ز جانی
من بیچاره را گویی دعایی

قد اتفق الفراغ عن اتمام هذا الکتاب وتحقیقه • بعون الله
تعالی وحسن توفیقه • علی ید مترجم الفقیر المنهمک فی بحار التقصیر •
محمد شعبان زاده •

هذا رسالة ابو السعود الكوكبي

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

يا من لا مانع لعطائه ولا معارض لقضائه ولا ناقض
لاحكامه ولا دافع لابرامه صل وسلم على نبيك النبيه
ما دار البحث على قانون التعديل والتوجيه وعلى اله
واصحابه المنتهضين لالزام كل مكابر باستنادهم الى
اعظم الوسائل ما جرت المناظرة بين المعلل والسائل
فان تراب اقدام العلما وغبار مجالس الفضلاء
اقل عباد الله الصمد ابو السعود بن احمد بن محمد الكواكبي
اصلح الله حاله ونور بمعرفة حقايق الاشيا باله يقول
هذا شرح علقته على ارجوزتي المسماه بتحفة الطلاب
في نظم الاداب مع اشتغال بال واشتغال بلبال واني
معترف بقلة البضاعه لا سيما في هذه الصناعه لانه
بذيل كل فاضل حسن خيمه وجبل على الانصاف والتجنب
عن الاعتساف طبعه واديمه في ان يبدل الخطا بالسداد
فساد حبر اصلح الفساد وعلى الله جل شانه اعتمادي وعليه

حسن

حسبي ونعم الوكيل قوله

حمدا لمن قد منح الافاضلا معرفة الاداب للبحث فلا
يعرجون نحو خبط فيه وذلك لالتزامهم تافيه

للحمد معنيان مشهوران احدهما عرفي والاخر لغوي وقد كفت
شهرتهما مؤونة ذكرهما ولا يخفى ما في قوله معرفة الاداب وقوله
فلا يعرجون الخ من براعة الاستهلال فالضمير المجرور عايد الى
البحث المذكور وفيه اشارة الى تعريف الفن وغايته على ما
ستعلم تفصيله ثم ان الاداب جمع ادب وهو مقول بالاشتر اك
على معنيين ادب النفس وادب الدرس وهذا هو المراد هنا
فتامل والبحث لغة التفتيش والتفحص واصطلاحا يطلق
على معان احدها اثبات النسبة الايجابية او السلبية
بطريق الاستدلال وهو المشهور وثانيها حمل الشئ على الشئ
واثباته له سواء كان بديهيا او نظريا وثالثها المناظرة من
المباحث فتامل واعلم ان علم اداب البحث والمناظرة في صناعة
التقرير والتحرير كعلم المنطق في الروية والتفكير وبها
يقصر سبل المرام وتخلص عقيلة الكلام حتى ان متقدمي
المنطقيين كانوا يجعلون مباحثها ذيلا لتصانيفهم ثم ان
المتاخرين افردوها على حدة ودونوا فيها كتبا ورسائل لتوفر
الدواعي اليها في المباحثة لدى الافاضل هذا وقد كان

من اداب اصحاب التصنيف والتدوين شكر الله تعالى
سعيهم ان يصدروا رسائلهم بطائفة من الكلام في بيان
ماهية العلم وموضوعه والحاجة اليه يدعونه بمقدمة
الشروع وحيث اشرنا الي تعريف العلم في ديباجة هذا النظم
فلا علينا في اقتفاء اثارهم واقتباس ضوء انوارهم فنقول
اداب البحث صناعة نظرية يستفيد منها الطالب معرفة
طرق المناظرة وشرايطها صيانة له عن الخبط في البحث والز
للخصم او افحامه وموضوعه المباحث والابحاث من حيث
التاليف والتوجيه ثم لما كان ذلك مختلفا بالاختلاف كل
مسئلة وكل علم فان لم تكن ضرورية فلا بد لحصول العلم
او الظن بها من توضيحات وادلة وازالة شبه واسولة
وتعرف اقسام الاعتراضات والتوجيهات وهي ليست بضرورية
فلاجرم دعت الحاجة الي قانون يفيدنا معرفة القدر الكافي
من الهيأت واقسام الاعتراضات والجوابات الموجهات
منها وغير الموجهات وهو هذا العلم ومما ينبغي ان يعلم ان كل
علم يقع فيه البحث اما ان يتعلق بالالفاظ او بالمعاني او بهما
جميعا اما الاول فكاللغة والنحو والصرف والعروض وغير
ذلك من العلوم الادبيه واما الثاني فاقسام المعقولات
كالالهي والطبيعي والرياضي والطب والاخلاق وجملة ما لا

تعلق له بالالفاظ واما الثالث فعلم التفسير وعلم الحديث
وعلم اصول الفقه وما شابه ذلك وفي كل واحد من هذه
العلوم اصطلاحات ومسلمات يجب على الباحث في ذلك
العلم تسليمها فيه سواء كانت يقينية او غير يقينية وذلك
لان ادلة كل علم لها غاية في القوة والمرتبة يتعسر التجاوز الى
ما فوقها ويحصل الغرض من ذلك العلم بها كالفقه مثلا
فان قصاري ادلته الظن الغالب ويحصل المطلوب به من
الفقه وهو العلم بوجوب العمل فلا يطلب في كل علم الا ما
هو متيسر فيه فالفقه والنحو مثلا لا يطلب فيهما البرهان
بل يقتصر على حصول الظن الغالب والاخذ بالاولي والاحسن
ثم ان دلائل العلوم قد ترتب في القوة والضعف ادناها
مرتبة دلائل النحو والتصريف وما يتعلق بعلم اللغات ثم دلا
الفقه ثم اصول الفقه والخلاف ثم الحكمة ثم المنطق
ثم الهيئة ثم الهندسة وهي اعلى الدلايل قوة على ما ذكروه قوله

ثم صلوة وسلاما دايما على الذي للرسل كان خاتما
محمد واله وصحبه كذا على اتباعه وحزبه

قد تقرر في العلوم الحقيقيه ان استفادة القابل من المبدا
تتوقف على مناسبة بينهما وهذا مما لا سبيل الى الشك فيه
وكثير من المطالب الحكميه يبتني على ذلك منها قولهم ان الروح

الحيواني الذي في العروق الضوارب اشد مناسبة في
اللطافة للنفس الناطقة فتتعلق به اولا ويفيض منها عليه
سائر القوي ثم تتعلق بالاعضاء وتسري اليها بتوسط تلك
القوي ومنها قولهم ان جميع الممكنات من حيث هي باسرها
قابلة للوجود وكمالاتها على انحا مختلفة ووجوه شتى الا
ان بعض تلك الوجوه ابلغ نظاما واحسن انتظاما للكل من
حيث هو كل فهي من حيث قبولها لذلك الوجه الاكمل
اشد مناسبة للمبدا الكامل من جميع الجهات فاستحقت
ان يفيض عليها ذلك الوجه الابلغ الاحسن اعني النظام
المشاهد الواقع فيها واما امثلته من المواد الجزئية فلا
تكاد تنحصر كالمعلم والمتعلم فانه كلما كانت المناسبة بينهما
اقوي كانت استفادة المتعلم اكثر وكالنار والحطب فانه كلما
كان الحطب ايبس كان اقبل للاحتراق من النار بسبب المناسبة
في اليبوسة كذا افاده المحقق الشريف قدس سره اذا عرفت
فنقول يجب على العاقل في جميع اموره وكل شؤونه ان
يستعين بجناب قدسه سبحانه ويسأله افادة طلبته
وانجاح بغيته لكن لابد من نوع ملايمة وقرب معنوي بين
المفيض والمستفيض على ما تقرر ولكوننا متعلقين غاية
التعلق بالعلايق البشرية والعوائق البدنية ومتدنسين

بادناس

الروح الحيواني جسم لطيف
منبعث من تجويف القلب الجسماني
وينتشر بواسطة العروق الضوارب
الى سائر اجزاء البدن والنفس الناطقة
هي جوهر مجردة عن المادة في ذاتها
مقارنة لها في افعالها كذا افاده
السيد قدس سره

بادناس اللذات الحسيه والشهوات الجسميه وكونه
تعالي في غاية التجرد ونهاية التقدس تكون الملايمة والمناسبه
منتفية راسا فاحتجنا في سلوك سبيل الاستفاضة منه
جل وعلا الى متوسط له وجه تجرد به يستفيض من الحق
تعالي ووجه تعلق به يفيض علينا لان وجه التجرد يتسبب
بملايمته لجوار الحق تعالي ووجه التعلق بملايمته لنا وهذا
المتوسط اصحاب الوحي عليهم التحية والسلام واعظمهم
رتبة وارفعهم مرتبة نبينا صلى الله عليه وسلم فلذا كان من
داب ارباب التصانيف التوسل في مستهلها ومفتتحها
بالصلوة عليه عليه الصلوة والسلام ولذلك ايضا توسلوا
بالصلوة على اله وصحبه لكونهم متوسطين بيننا وبينه
فان ملايمة الال والاصحاب لجنابه صلى الله عليه وسلم
ومناسبتهم له اكثر من ملايمتنا ومناسبتنا بهم اكثر منها
به صلى الله عليه وسلم فتبين لك ان الصلوة عليه صلى الله
عليه وسلم وعليهم واجبة عقلا كما انها واجبة نقلا قوله

وبعد فالمفتقر الذليل ابو السعود المنتجي يقول
اذا اراد الجانبان النظرا في نسبة كي الصواب ظهرا
فذاك في اصطلاحهم مناظرة وطرفها للجانبين ناظره

هنا مقامان احدهما ان المناظرة ماخوذة من النظر

جوز الامام ابن مالك الفصل بين كي والفعل
الذى دخلت عليه بمعمول من غير ان يبطل
عملها خلافا للكسائي وشرح ابن بدر
الدين كلامه فقال وقد يفصل
بالمعمول او بجملة شرطية
فيبقى النصب من كلامهم
جئت كي فيك ارغب وجئت
كي ان تحسن ازورك
بنصب الفعلين والكسائي
يجيز الكلام برفع الفعلين
دون نصبهما كذا افاده
الامام ابو حيان في
الارتشاف فتامل

صطلاحا

بالبصيرة اومن النظر بمعنى الانتظار او الابصار وا
على ما قاله الامام النسفي في المقدمة هي النظر بالبصيرة
من الجانبين في النسبة بين الشيئين اظهارا للصواب
والمراد بالنظر بالبصيرة الفكر بقرينة استعماله بفي لا
التفات النفس الى المعاني كما ذهب اليه بعض الشراح
فان النظر اذا كان بهذا المعنى يستعمل بالى كما يعلم من
موارد استعمالاته والقول بان النظر اذا كان بمعنى
الالتفات يكون مستعملا بفي واذا عبر عنه بلفظ الا لتفات
يكون مستعملا بالى تعسف عند من وجه بما هو المشهور
واما عدم صدق التعريف على المنع المجرد بناء على ذلك
التفسير فان السائل اذا اقتصر على مجرد المنع لا يصدق
عليه ترتيب امور على وجه يؤدي الى استعلام ما ليس
بمعلوم وهو معنى الفكر فقد اجيب عنه بان الفكر
مقول بالاشتراك اللفظي على معنيين احدهما الحركات
التخييلية والثاني ترتيب امور الخ والاول اعم من الثاني
وليس المراد بالفكر هنا المعنى الثاني بل المراد به المعنى
الاول فح يتناول التعريف تلك الصورة بلا كلفة فان
المانع منعا مجردا اذا منع مقدمة من مقدمات الدليل
فلا بد له من حركات تخييلية بان المنع وارد ام لا فان كان

وارد

وارد على اي مقدمة فان من المقدمات ما لا يتوجه عليه
المنع اصلا كالبديهيات والمسلمات ثم ان المراد بالجانبين المعلل
والسائل بحسب عرف هذا الفن لا المتخاصمان كما قيل ولا يرد ان
الجانبين اعم من المعلل والسائل والعام لا دلالة له على الخا ص
بدلالة اصلا فان ذلك بحسب اللغة واما في عرف هذا
الفن فهما موضوعان للمعلل والسائل وضعا اوليا
اي بلا واسطة فدلالتهما عليهما اولية دون غيرهما واما
عدم شمولها لصورة المعارضة الا بكلفة بناء على ان
السائل طالب والمعارض ليس بطالب بل هو معلل ايضا
فلا بد من ان يتكلف ويقال المراد بالمعلل الحافظ
للوضع باقامة الحجة وبالسائل الهادم للوضع بالمنع
او المعارضة فيمكن دفعه بان المعارضة منع للمدلول مع اقامة
الدليل على خلاف ما اقامه عليه الخصم وان التعريف باقامة
الدليل مسامحة مشهورة على انه لا تكلف في ذلك الحمل اصلا
فانه احد المعاني التي ذكرت للمعلل والسائل فتنبه والمراد بالنسبة
النسبة التامة الحكمية المفيدة للمخاطب فائدة ايجابية كانت
او سلبية والمراد بالشيئين طرفا الحكم مفردين كانا او قضيتين
والمراد باظهار الصواب اظهار ما هو واقع في الواقع وهو
اشارة الى غرض المناظر هذا والمقام الثاني ان الناظر في

في هذا التعريف اختلفوا في قيوده فمنهم من ذهب الي انها
احترازيه بجملتها ماعدا القيد الاول حيث قال النظر كا الجنس
البعيد لدخول المناظرة وغيرها من الاشيا المباينة لها تحته
وقوله بالبصيرة احتراز عن النظر بالبصر وهذا القيد مع
الاول كالجنس المتوسط وقوله من الجانبين احتراز عن النظر
بالبصيرة الذي يصدر من شخص واحد في مسئلة علمية
فانه لا يسمى مناظرة وهذا مع القيدين الاولين كالجنس القريب
وقوله في النسبة احتراز عن النظر بالبصيرة منهما لكن
لا في النسبة بل في المحكوم عليه او به من المسئلة التي مناظرتهما
فيها فانه ليس من المناظرة في شئ وقوله بين الشيئين احتراز
عن النظر الواقع بين المتناظرين في حقيقة النسبة بانها ما هي
واي شئ هي من غير اعتبار منتسبين معينين فانه ليس
بمناظرة اذ المناظرة يجب ان يكون المحكوم عليه والمحكوم به
متعينين فيها ليتعين محل النزاع ويظهر صحة كلام الجانبين
وفساده وقوله اظهارا للصواب احتراز عن المكابرة
اذ غرض المكابرين ونظرهم ليس اظهار الصواب بل الزام
الخصم واظهار الفضل فقوله في النسبة الى قوله للصواب
كالفصل القريب ومنهم من جعل بعض تلك القيود احترازيه
وبعضها لبيان الواقع بل في حكم الاستدراك وهو قوله

بالبصيرة وبين الشيئين معا اما الاول فلان النظر المستعمل
بفي يدل على البصيرة قطعا فيكون ذكره مستدركا ولا يرد
ان دلالته على البصيرة للالتزام والدلالة الالتزامية مهجورة
في التعريفات لان النظر بهذا الاستعمال موضوع للبصيرة
فيكون دلالته عليها بالمطابقة على انا لا نسلم ان دلالة
الالتزام مهجورة في التعريفات بل هي مهجورة في جواب
ما هو كما حقق في محله واما الثاني فلان قيد النسبة يغني
عنه لانها لا تكون الا بين الشيئين واما حديث الاحتراز
به عن النظر في حقيقة النسبة ففيه بحث مشهور وبما
قررناه يظهر لك ان ترك هذين القيدين من النظم غير
مضر وهنا ابحاث احدها ان تعريف المناظرة مشتمل
على العلل الاربع كما هو المشهور فالنظر اشارة الى العلة
الصورية والجانبان الى الفاعليه والنسبة الى المادية
واظهار الصواب الى الغائيه وانما عرفها بهذا الوجه لان
المراد بيان حقيقة المناظرة والتعريف بهذه العلل
يفيد حقيقة المعرف فان وجود المعلول في الذهن من
لوازمها فاذا وجدت في الذهن يلزم وجوده فيه ولا
نعني بالعلل حقائقها بل ان هذه الامور على سبيل التشبيه
والمجاز فان العلل الاربع في الحقيقة انما تكون للماهية

الموجودة في الخارج وماهية المناظرة اعتبارية وبهذا
يندفع ما ورد من ان التعريف بالعلل تعريف بالمباين
وهو غير جائز على انه قد نقل عن الشيخ الرئيس في الشفا انه
ذكر ان التعريف اما بحسب الماهية وهو بالاجزاء المحمولة
او بحسب الانية اي الوجود وهو بالاجزاء الغير المحمولة
كالتعريف بالعلل الاربع الثاني انه نوقش في هذا التعريف
بانه قد يكون الغرض من جانبي الخصومة تغليط الخصم
صاحبه فلا يصدق عليه التعريف واجيب بان غرضية
اظهار الصواب لا تنافي غرضية التغليط لان المناظر
المغالط بحسب الظاهر في صدد ان بحثه لاظهار
الصواب غاية ما في الباب ان الاصابة لا تكون غرضا
له ولا يلزم من عدم كون غرض المناظر الاصابة ان لا
يكون اظهارها غرضا له ولك ان تقول ان اريد بالغرض
ما هو غرض بحسب الحقيقة فلا نسلم ان اظهار الصوا
ب غرض للمغالط بحسبها وان اريد به ما هو غرض بحسب
الظاهر فعدم التنافي بين الغرضين مسلم لكن الكلام
فيما هو غرض بحسب الحقيقة الثالث ان الامام
السمرقندي اعترض في شرح المقدمة النسفية على
التعريف المذكور بانه مفاكرة لا مناظرة والصواب

ترويجها بمدافعة الكلام من الجانبين اظهارا للصواب
ويجاب عنه بان المراد من الجانبين المعلل والسائل كما عرفت
وشئ منهما لا يصدق على المفاكرة على انه ارتضى هذا التعريف
الخواجه ذكره في الرسالة وقد تعسف بعض الفضلا
في توجيه التدافع بين كلاميه بانه مجرد متابعة للامام
النسفي فتامل قوله

وظائف السائل جاءت ثنا (هضه) في المنع والنقض كذا المعارضه
اذ افلا بحث كذا المنقول لانه ان سلم الدليل

اعلم ان القضايا التي يقع البحث فيها لا تكون مما يستغني
عن الدليل من جميع الوجوه والا لما وقع البحث بل مما يحتاج
الى الدليل اما في نفس الامر او عند السائل وكل دليل
لابد وان يكون اكثر من مقدمة واحدة وادناه ان يكون
مركبا من مقدمتين واكثره غير محدود فاذا شرع المعلل
في البحث يجب عليه قبل اقامة الدليل على ما ادعاه تحرير
المباحث وتقرير الاقوال والمذاهب اذ ربما يقع الخلل في
البحث من ترك ذلك لان المعلل اذا وضع غير المنازع
مقام المنازع فقد يستعمل في اثناء البحث مقدمة او مقد
مات
مسلمة عند ذلك الغير على انها مسلمة عند المنازع
فيلزم الخبط كما اذا قيل العالم حادث خلافا للمتكلمين

بيد/ اشعار بان الدليل هنا عبارة عن
المركب من قضيتين للتادي الى مجهول
نظري لا ما يلزم من العلم به العلم بشيء
آخر كما هو المشهور لانتقاضه طردا
بالمعرفات بالنسبة الى معرفاتها وعكسا
والملزومات بالنسبة الى اللوازم البينة
البينة وعكسا بالادلة الغير الصورة
الانتاج وبالدليل الفاسد الصورة
سواء كان على زعم الصحة او على قصد
التغليط فتامل

فيجعل المتكلمين منازعا ثم يستعمل في اثناء البحث مقدمة
هي ان الواجب مختار على انه مذهب المنازع ويثبت
حدوث العالم بناء على ذلك ثم ان المعلل اذا انتهض
باقامة الدليل على المدعي فاما ان يمنعه السائل او لا يمنعه
اصلا فان لم يمنعه فقد وافقه في مرامه مسلما لكلامه
وان منعه فح يكون له ثلاث وظايف احدها المنع وهو
المناقضه وثانيها النقض اي الاجمالي لانه المراد عند ذكره
مقابله وثالثها المعارضه وقد اشرت الى ايضاحها بقولي

اولا فان لجزء منه منعا فالنقض بالتفصيل اسما سمعا
مجردا يأتي كذا مع السند اعني الذي عليه منعه اعتمد

اعلم ان السائل ان لم يسلم الدليل المذكور فلا يخ اما ان
يمنع قبل تمام الدليل اي قبل استلزامه للمدعي او بعد
تمام الدليل فان كان الاول فانما يكون على جزء اي
مقدمة او اكثر من مقدمات الدليل ويسمى هذا النوع
مناقضه ونقضا تفصيليا لانه منع مقدمة معينة وهو
اما منع مجرد او منع مع السند لانه اما ان يقتصر السائل
على مجرد المنع او لا يقتصر وعلى الثاني اما ان يذكر السند او
لا يذكره بل يستدل بدليل على انتفاء تلك المقدمة التى
منعها قبل ان يستدل المعلل على ثبوتها والاولان

على قانون التوجيه والثالث غصب وهو غير مسموع وسيأتي
تحقيقه ثم ان المقدمة تطلق تارة على ما يتوقف عليه الابحاث
الاتيه وتارة على قضية جعلت جزء قياس وتارة على ما يتوقف
عليه صحة الدليل والمراد بها في هذا المقام احد المعنيين الاخيرين
والمعنى الاول اعم منهما لان كلما جعل جزء الدليل و يتوقف عليه
صحته يتوقف عليها الابحاث الاتيه من غير عكس والمعنى الثالث
اعم من الثاني لان كلما جعل جزء الدليل يتوقف عليه صحته
من غير عكس كايجاب الصغرى وكلية الكبرى فان صحة الدليل
تتوقف عليهما وليسا بجزئي الدليل بل هما خارجان عنه
هذا واما قولي اعني الذي عليه منعه اعتمد فهو تفسير
لسند المنع والمراد بالاعتماد الاعتماد في نفس الامر وهو اولى
من تفسيره بما يذكر لتقوية المنع بزعم المانع وان لم يكن
مفيدا في الواقع لانه يقتضي ان يكون السند الاعم والسند
الغير الملزوم للمنع بل السند المباين في الواقع ايضا داخلا
في السند وفردا من افراده مع ان كلا منها لا يصلح للسندية
على ما سيتضح لك وكذا من تفسيره بما يكون مصححا لورود
المنع الغير المقترن بالسند صحيحا وهو ممنوع هذا وللسند
ثلاث صيغ احدها لا نسلم هذا لم لا يجوز ان يكون كذا
وثانيها لا نسلم لزوم ذلك وانما يلزم ان لو كان كذا وثالثها

اعلم ان السيد السند قدس سره جزم في حاشيته
الصغرى بعموم هذا المعنى حيث قال والمقدمة
بهذا المعنى متناولة لمقدمات الادلة
وشرايطها كايجاب الصغرى وفعليتها وكلية
الكبرى في الشكل الاول ونتايجه ولوازمه
في الحاشية الكبرى بذلك بل اورد كلمة
المفيدة اما الظن او التشبيه فانه بعد
ان ذكر المعنيين قال وكان الثاني
اعم من سابقه وقد خفي وجهه على كثير
من الفضلاء وجم غفير من الاذكياء
وان اردت الوقوف على كشف ذلك
فارجع الى تعليقات المولى محمد داود

المنع اذ يلزم منه ان لا يكون مع

لانسلم كيف والحال كذا واعلم ان شرط المناقضه ان لا
تكون مقدمة الدليل من الاوليات ولا من المسلمات والا
لم يجز منعها اما اذا كانت من التجريبيات والحدسيات او
المتواترات فيجوز منعها لانها ليست بحجة على الغير كذا
افيد ثم لما فرغت من بيان المنع قبل تمام الدليل وهو النقض
التفصيلي شرعت في بيان المنع بعد تمام الدليل وهو
النقض الاجمالي والمعارضه بقولي
اولفساده بشاهد اتى فالنقض بالاجمال يدعى يا فتى
النقض الاجمالي وان كان بحسب الظاهر عبارة عن منع
الدليل لكنه في التحقيق عبارة عن دعوي فساد الدليل
مع شاهد يدل على ذلك مطلقا فهو ما يدل على فساد
اعم من ان يكون تخلف الحكم المدعى عن الدليل او استلزا
فساد آخر كالدور والتسلسل واجتماع النقيضين
الى غير ذلك وليس منحصرا في التخلف كما يفهم من ظاهر
كلام بعض المحققين وهذا التعريف للنقض اولى
من تعريفه بتخلف الحكم عن الدليل لما عرفت ولان
النقض صفة الناقض والتخلف صفة الحكم فلا
يصح تعريف احدهما بالآخر وان اجيب عنه بان
المعرف هو المعنى الاصطلاحي للنقض دون المعنى

اللغوي وصفة الناقض هو المعنى اللغوي دون
الاصطلاحي فلك ان تقول ان المعنى الاصطلاحي
ليس مما يخرجه عن المعنى اللغوي بالكلية بحيث لا
يكون وصفا لشئ اصلا بل لابد ان يكون وصفا
لشئ فان كان للناقض عاد الاشكال وان كان لغيره
فلابد من بيانه ولصدقه على القلب فان المعلل اذا
اقام على مطلوبه دليلا يمكن ايراده على نقيض مطلوبه
ايضا فهنالك يمكن ايراد كل من المعارضه والنقض فان
قال السائل ان دليلكم مما لا يصح ان يستدل به لتخلف
الحكم عنه يكون نقضا على طريق الاجمال وان قال دليلكم
وان دل على مطلوبكم ولكن عندنا ما ينفيه وهو هذا
الدليل بعينه يكون معارضة على سبيل القلب فتامل
وينبغي ان يعلم ان النقض قد يكون باجراء الدليل
بعينه في مادة التخلف وقد يكون باجراء زبدته وخلا
فيها وليس المراد بجريان الدليل بعينه فيها ان لا يتفا
الدليلان في الموضعين اصلا ضرورة ان تعدد المدعي
يستلزم تعدد الدليل بل المراد ان لا يتفاوتا الا باعتبا
المحكوم عليه في الاقيسة الاقترانية وباعتبار الجزء
المتكرر بعينه اما نفيا او اثباتا في الاقيسة الاستثنا

وعلى هذا القياس الاستقرا والتمثيل قوله

او منع المدلول مع ايراده دليلا اخر وفق مراده
فذاك بالمعارضة دعوه في الحكم والعلة قد رووه

التعريف المشهور للمعارضة انها عبارة من اقامة الدليل
على خلاف ما اقامه عليه الخصم ونوقش فيه بوجهين
احدهما ان المعارضة منع المدلول مع اقامة الدليل على
خلافه لا الاقامة المذكورة وثانيهما انه غير مانع لدخول
الغصب فيه مثلا اذا قال المعلل يجب الزكوة في الحلي
لقوله عليه الصلوة والسلام ادوا زكوة اموالكم وهذا
النص متناول لمحل النزاع فيجب الزكوة فيه فيقول السائل
لا نسلم ان النص متناول لمحل النزاع بل ليس متناولا
له اذ لو كان كذلك لكان متناولا للآلي والجواهر لكون
المالية مشتركة بينهما ولكن لا يتناولهما والا لزم الوجوب
فيهما لكنه منتف فيلزم انتفاؤه في الحلي اذا تحققت هذا
فالصواب تعريفها بمنع المدلول مع اقامة الدليل
وايراده على نفي المدلول موافقا لمراده ثم ان المعارضة
تجري في الحكم بان يقيم المعارض دليلا على نقيض الحكم
المطلوب وفي علته بان يقيم دليلا على نفي شئ من
مقدمات دليله بعد اثبات المعلل تلك المقدمة

بالدليل ويسمى الاول معارضة في الحكم والثاني معارضة
في المقدمه وتكون بالنسبة الى تمام الدليل مناقضه واعلم
ان دليل المعارض ان كان عين دليل المعلل بان يكونا مبنيين
من الشكل الاول مع اتحاد المطلوب فذاك معارضة بالقلب
والا فان كانت صورة دليل المعارض كصورة دليل المعلل
فيسمى معارضة بالمثل والا فمعارضة بالغير فافهم وههنا بحث
شريف وهو ان القوم ذكروا ان المعارضة في الادلة العقلية
كالنقض في الدليل بمعنى انه يرجع محصلها الى فساد الدليل بان
يقال دليلكم لو كان بجميع مقدماته صحيحا لما صدق نقيض
مدلوله لكن عندنا دليل على صدقه فلا يكون صحيحا فيكون
محصل المعارضة نقضا اجماليا لانها تدل على ان دليل المعلل
مما لا يستحق ان يستدل به على المطلوب ثم ان وجه تخصيص
القوم هذا الحكم بالادلة العقليه على ما ذكره بعض المحققين
هو انها ملزومات بالنسبة الى مدلولاتها بخلاف الادلة النقليه
اذ هي امارات على تحقق المدلول ولا يلزم من تحقق امارة
الشئ تحقق ذلك الشئ وتحقيقه ان الدلائل النقليه
مبنية على امور ظنيه والمبني على الظني لا يفيد اليقين اما
الثاني فظاهر واما الاول فلتوقفها على امور وجوديه
كنقل اللغة لمعرفة معاني هيآت التراكيب والصرف

المفردات والنحو لمعرفة معاني

لمعرفة معاني هيئات المفردات وعلى امور عدمية كعدم
الاشتراك والمجاز ونحوهما اذ مع احتمال شئ من ذلك
لا دلالة على تعيين المقصود والامور المذكوره كلها ظنيات
اما الاول فلتوقف قطعيتها على عصمة الرواة ان نقلت
بطريق الاحاد والا فعلى التواتر وكلاهما منتف واما
الثاني فلان مبناها على الاستقراء وهو انما يفيد الظن
دون القطع هذا وقد اورد عليهم بانه ان اريد ان
بعض الدلائل النقليه غير قطعي فلا نزاع في ذلك وان
اريد انه لا شئ منها بقطعي فالدليل المذكور لا يفيده
لانا لا نسلم ان الامور المذكورة ظنية في كل دليل نقلي
اما في الوجوديات فلانا لا نسلم عدم التواتر في الكل
فان من الدلائل النقليه ما هو متواتر لغة كمعنى الارض
والسماء ونحوا كقاعدة رفع الفاعل وصرفا كقاعدة
ان مثل ضرب فعل ماض فيجوز ان يؤلف منها دليل
نقلي واما في العدميات فلانا لا نسلم ان مبناها على
الاستقراء بل مبناها على ان الاشتراك والمجاز وغيرهما
من الامور التي يتوقف الدليل على عدمها كلها خلاف
الاصل والعاقل لا يستعمل الكلام في خلاف الاصل
الا عند قرينة تدل عليه فاللفظ عند عدمها يدل على

معنا

معناه قطعا ولو سلم عدم قطعية دلالته عليه عند عدم
قرينة خلاف الاصل فيجوز ان ينضم اليه قرينة قطعية
الدلالة على ان الاصل هو المراد وح يعلم قطعا ان الاصل
هو المراد والا لزم بطلان فائدة التخاطب اذ لا فائدة له
الا العلم بمعاني الخطابات ولوازمها وبطلان كون المتوا تر
قطعيا لان خبرا انضم اليه قرينة دالة على تحقق معناه
قطعا وهي بلوغ رواته حدا يمنع تواطؤهم على الكذب فاذا
لم يكن مثل هذا قطعي الدلالة على ان معناه هو المراد لم
يكن المتواتر قطعيا كذا افاده المحقق سعد الملة والدين في
التلويح انتهى قوله

وانحصرت في هذه الامور وظائف السائل في المشهور

قد عرفت ان السائل اذا لم يسلم ما اورده المعلل من الد ليل
فوظائفه منحصرة في ثلاثة امور المناقضة والنقض الا جمالي
والمعارضه لان المنع اما ان يكون متعلقا بالدليل او المدلول
وعلى الاول اما ان يكون واردا على مقدمة معينة اولا
فان كان واردا على مقدمة معينة فاما ان يقتصر السائل
على مجرد المنع اولا يقتصر فان لم يقتصر فاما ان يذكر السند
اولا يذكره بل يستدل على تلك المقدمة الممنوعة بدليل والا ولان
مناقضة والثالث غصب غير مسموع هذا وان لم يكن المنع

واردا على مقدمة معينة بل على الدليل نفسه فلا يخ
من ان يكون مقترنا بالشاهد او لا يكون فان كان مقترنا
به فهو النقض الاجمالي وان لم يكن كذلك فهو مكابرة وعلى
الثاني وهو منع المدلول فلا يخ من ان يكون مع اقامة الدليل
على خلاف ما اقامه عليه الخصم او لا فان كان معها فهو
المعارضة وان لم يكن كذلك فهو مكابرة ايضا فقد تبين
لك انحصار وظايف السائل في المنوع الثلاثة المذكورة
وان ما سواها خارج عن قانون التوجيه وقد اوضحت
ذلك بقولي

ومنعه للجزء بالدليل … غصب كذاك المنع للمدلول
بلا دليل وكذا الدليل … بغير شاهد دعا الفحول
وخص بالمكابرة كليهما … فلا تعرج مطلقا عليهما

جواب لما يقال ان وظائف السائل غير منحصرة فيما ذكر
من المنوع الثلاثة فان ثمة ثلاث صور خارجة عنها
احداها منعه لجزء الدليل وهو المقدمة مع الاستدلال
على انتفائها وثانيها منع المدلول بلا دليل يدل على خلاف
ما اقامه عليه الخصم وثالثها منع الدليل من غير شاهد
يدل على فساده فما ذكرت من الانحصار في تلك الامور
غير مستقيم وتقرير الجواب ان هذه الصور بجملتها خارجة

عن قانون التوجيه اما الاخيرتان فلانهما مكابرة غير
مسموعة باتفاق الفحول من ارباب النظر وذلك لان
المنع على شيء غير مدلل يكون لطلب الدليل فيسمع لان
استعلام ما ليس بمعلوم جايز عرفا واما منع نفس الدليل او المدلول
فهو استعلام الثابت في نفس الامر فيكون راجعا الى جهل
السائل ولا يلزم من عدم علمه بالشيء عدمه في الواقع فلا
بد من البيان اما بالشاهد او بالدليل وبعبارة اخرى
ان منع الدليل او المدلول عبارة عن دعوى بطلانهما
فلابد لها من بينة واما منع جزء الدليل فلما كان عبارة عن
طلب الدليل عليه لم يحتج الى شاهد وهو ظاهر كما قيل فتبين
لك ان هاتين الصورتين مما لا يسمع وانهما مخصوصتان باسم
المكابرة هذا واما الصورة الاولى فلانها غصب وهو غير
مسموع ايضا عند المحققين من اهل النظر خلافا للامام
ركن الدين العميدي لانه لو جاز سماعه لجاز ان يغصب
السائل منصب المعلل والمعلل منصب السائل فيلزم
الانقلاب من الكلام الذي هو المنع الى الكلام الذي
هو الاستدلال ويلزم بعدهما عما كانا فيه وضلالهما
عما هو طريق التوجيه واما ما قيل انما لم يكن الغصب مسموعا
لئلا ينسد باب الالزام والافحام فقد اورد عليه بانه

يجوز انتهاكلام احد المتخاصمين الى امر ضروري القبول
بحيث لا يمكن منعه اصلا فينقطع الكلام ويحصل ح
الالزام والافحام فتامل وانما سمي غصبا لان السائل
اذا كان في منع المقدمة لا يكون معارضا بل يكون مناقضا
فالمعارضه منصب الغير وقد غصب السائل ذلك
المنصب وقيل لان التعليل قبل اثبات المقدمة الممنوعة
حق المعلل وليس للسائل الا المنع المجرد والمنع مع السند
او المطالبة على تصحيح النقل لتتبين صحة الدليل اوفساده
وينقطع البحث فلو تعرض للاستدلال فقد غصب
منصب المعلل كما اذا قال المعلل الزكوة واجبة في حلي
النسا لانه متناول النص وهو قوله عليه الصلوة والسلام
ادوا زكوة اموالكم وكلما هو متناول النص فهو مراد
فيكون الحلي مرادا فيقول السائل لا نسلم ان الحلي مراد
بل هو غير مراد اذ لو كان مرادا لثبت الحكم فيه لكنه غير
ثابت لقوله عليه السلام لا زكوة في الحلي وينبغي ان يعلم
ان السائل اذا غصب منصب المعلل على الوجه المذكور
فالاحسن في توجيه البحث والمناظرة ان لا يطعن في
ذلك او يتعرض له بان يمنع مقدمة من مقدمات
دليله لانه لا يلزم من شئ من ذلك ما يجب عليه من اثبات

المقدمة الممنوعة فلا وجه لاشتغاله بها فاللايق
بحاله ان يثبت تلك المقدمة اولا ثم يتعرض لدليله
لانه يكون ح معارضا للدليل المثبت لتلك المقدمة التي
كان منعها السائل هذا تكميل نقل عن الامام العميدي
انه كان يسمع الغصب ويقول ان عدم سماعه لا يجدي
نفعا فان السائل قد يكون ذهينا فيخرج ما قاله عن صورة
الغصب بادنى تغيير مثلا في المثال المذكور انفا اذا قال
لا نسلم ان الحلي مراد بل هو غير مراد اذ لو كان مرادا لثبت الحكم
فيه لكنه غير ثابت لقوله عليه السلام لا زكوة في الحلي
فان قال المعلل هذا غصب وهو غير مسموع فيقول
السائل هكذا الحلي غير مراد اذ لو كان مرادا منه لكان
مرادا في جميع لوازم الارادة كالحكم في صورة النزاع والخروج
بعدم الاداء لكن جميع اللوازم منتفية لقوله عليه الصلوة
والسلام لا زكوة في الحلي فح يكون قياسا استثنائيا
واجب السمع واذا كان كذلك يكون الغصب مسموعا
وقد اورد عليه بحث من وجهين احدهما ان ما هو
باطل فالاصل ان لا يجاب عنه وما لا يتوقع الا من
البعض في بعض الاحيان لا يترك الاصل لاجله
وثانيهما ان الجواب عن الغصب لا يخلوا اما ان يكون

جوابا عن نفس الغصب وهو بط لان الغصب بط
بالاتفاق والباطل لايستحق الجواب اصلا اويكون
جوابا عما يقال بعد المنع وهو لايجدي نفعا ايضا لانه
لايكون جوابا عن الغصب هذا ثم لما فرغت من بيان
وظائف السائل شرعت في بيان وظائف المعلل فقلت

هذا وان مورد الدليل وهو الذي يدعى بذي التعليل
له وظايف بها يعول في دفع تلك كلها فالاول
قد ذكروا في دفع وجوها ايراده دليلا او تنبيها
فيثبت الممنوع او ابطاله سند منع ان مساويا له

اعلم انه لابد للمعلل اولا من امور ثلاثة احدها تقديم
الاشارة الى البحث وهو ان يتصور البحث على وجه يتمكن
من تطبيق الدليل عليه والثاني التلفظ بتقديم الاشارة
اي التلفظ بذلك المتصور ليصير متصور المتناظرين
فيه والثالث تحرير البحث وتشخيصه لان الكلام ٢ اي تعيينه م
من الجانبين انما يتوجه الى ما يبحث فيه فلو لم يكن
متعينا ولا متشخصا لم يعلم ان دليل المعلل مظهر لثبوته
اوليس بمظهر له وكذلك بالنسبة الى دليل المعارض
هذا اذا كان البحث غير بين واما اذا كان بينا فلا
حاجة اليه ثم ان السائل اذا سال فتدبير المعلل

ان لايستعجل في الجواب بل يطلب من السائل توجيه المنع
وتحقيقه اذ ربما لايتمكن من التوجيه فالبحث ينقطع
او يظهر الفساد فالمنع يندفع او يتذكر المعلل الجواب
فيتمكن من التعليل عند توجيه السائل المنع والتفصيل
فان المنع على ضربين احدهما يضر المعلل ويفيد السائل
وهو بان يكون تمام دليله موقوفا على صحة المقدمة
التي منعها السائل والثاني لايضر المعلل ولا يفيد
السائل وذلك بان يكون انتفاء تلك المقدمة مستلزما
لمطلوب المعلل وجواب مثل هذا المنع بتحقق في ثبوت
تلك المقدمة او لا ثبوتها بان يقال لايخ اما ان تحقق
المقدمة اولا فان تحققت يتم ما ذكرنا سالما عن المنع
والمعارضة وان لم تتحقق يلزم المدعي لان عدمها ملزوم
للمدعي مثلا اذا قال المعلل لو وجبت الزكوة على المديون
لوجبت على الفقير بالمقتضي للوجوب وهو قوله
عليه السلام ادوا زكوة اموالكم فيقول السائل لا
نسلم ان المقتضي للوجوب متحقق فيقول المعلل هذا
المنع لايضرنا لانه لايخ من ان يكون المقتضي للوجوب
متحققا اولا فان كان متحققا يتم ما ذكرناه سالما
عن المنع وان لم يكن كذلك فلا يجب الزكوة على المديون

لعدم المقتضى للوجوب وهو المدعي اذا عرفت هذا
فنقول لما كان للسائل وظائف ثلاثة على ما مر كذلك
للمعلل وهو الذي اورد الدليل المتنازع فيه وظائف
يعول بها في دفع كل واحدة من تلك الوظائف فالاول
اي فوظيفته في دفع الامر الاول وهو المناقضة والنقض
التفصيلي قد ذكروا فيه وجوها ثلاثة احدها ان يورد
دليلا على تلك المقدمة الممنوعة ان كانت نظرية او تنبيها
ان كانت بديهية فيثبت بذلك ما منعه السائل من
مقدمة دليله وثانيها ان يبطل سند منع السائل ان
كان مساويا للمنع بان يلزم من ثبوته وانتفائه
ثبوت المنع وانتفاؤه وانما اخص هذا الوجه بطريق الابطال
وبشرط المساوات لان منع السند غير مفيد اذ منع المنع
ومنع ما يؤيده لا يوجب اثبات المقدمة الممنوعة التي
يجب على المعلل اثباتها عند منع المانع سواء كان ذلك
السند مساويا ام لا واما ابطاله بالدليل او التنبيه
فانما يفيد اذا كان مساويا بخلاف ما اذا كان اعم او
اخص فان ابطالها غير مفيد ايضا ثم ان مساوات
السند للمنع وعمومه وخصوصه انما يعتبر بالقياس الى
نقيض المقدمة الممنوعة بمعنى انه كلما تحقق النقيض

تحقق السند وبالعكس اي كلما تحقق هذا تحقق ذاك
او كلما تحقق هذا تحقق ذاك وليس بالعكس او قد يكون
اذا تحقق هذا او لا تحقق تحقق ذاك وليس بالعكس
مثال السند المساوي كفردية الاربعة لمنع انها منقسمة
بمتساويين والاخص كانسانية الشئ لمنع انه لا حيوان
والاعم مطلقا كحيوانيته لمنع انه لا انسان والاعم من وجه
كحيوانيته لمنع انه انسان هذا هو التحقيق وههنا كلام
يستدعي المقام ايراده وهو ان الكلام على السند لم يجوزه
قوم من اهل النظر قالوا ان الاشتغال بالكلام عليه
اشتغال بما لا يفيد لان المنع مع السند اخص من مطلق المنع
فان المقيد اخص من المطلق ورفع الاخص لا يستلزم رفع
الاعم وسمعه اكثرهم واوردوا البحث على اولئك من وجهين
احدهما انه اذا لم يفد دفع السند لا يجوز البحث عنه فكيف
يمكن الجواب عن المنع مع بقاء السند اذ السند ملزوم
وعلة للمنع ورفع اللازم والمعلول مع بقاء الملزوم والعلة
غير متصور وثانيهما ان السند اذا كان مساويا للمنع لا يكون
بينه وبين المنع عموم وخصوص بل يكونان متساويين
بحسب التحقق فرفعه يستلزم رفع المنع والحاصل ان المنع
مع السند وان كان اخص من مطلق المنع بحسب المفهوم

لكن قد يكون بينهما مساواة بحسب التحقق والصدق
والكلام فيه فتامل والوجه الثالث من تلك الوجوه
الموجهه من المعلل في دفع المناقضه اشرت اليه بقولي
اوبدليل غير ما ابداه يثبت عنده الذي ادعاه
يعني ان للمعلل ايضا اثبات مدعاه بدليل غير الدليل
الذي ذكره وتعرض لي بعض مقدماته السائل هذا ان
قدر عليه والا فيلزم الافحام وستعلم تفصيله قوله
هذا وعند النقض بنفي شاهد او بدليل غير ما قد عاه
يثبت ما قد ادعى واما عند تعارض فيبدي مهما
ابداه سائل من الوظائف هذا على التحقيق فافهم واعرف
يعني ان ما مضى هو وظائف المعلل عند المناقضه واما
عند النقض الاجمالي فبوجهين احدهما نفي شاهده
وقد عرفت انه اما تخلف الحكم عن الدليل او استلزامه
فسادا آخر فيدفعه المعلل بالمنع لان الناقض لما كان
مستدلا على بطلان الدليل توجه عليه المنع اما بمنع جريان
الدليل في صورة التخلف او بمنع المقدمات التي استدل
بها في صورة استلزامه الفساد ومرجعه الى منع لزومها
او منع استحالتها والثاني اثبات مدعاه بدليل اخر
ان لم يمكنه التعرض بنفي الشاهد وقد رد على ذلك

والا يلزم الافحام كما مر هذا واما وظائفه عند المعارضه
فيبدي كلما ابداه السائل من تلك الوظائف اذ يصير المعلل
هنا كالسائل ثمه وبالعكس فكان للسائل هناك
ثلاثه وظائف المنع وهو المناقضه والنقض والمعارضه
كذلك للمعلل الاول تلك الوظائف ثم ان قولي هذا على
التحقيق اشارة الى ان ما يقال ان المعارضة لا تعارض
فالتحقيق خلافه لان الدليل الثاني للمعلل يجوز ان
يكون اظهر من دليله الاول مادة وصورة مسلما عند
المعارض او يكون اختلال دليل المعارض مستفادا منه
بلا خفاء وايضا اذا انضم الى الدليل الاول دليل اخر كان
راجحا على دليل المعارض فيكون مفيدا ويؤيده وقوعها
في كلام المحققين كالنصير الطوسي والمحقق الشريف قدس
سره والفاضل مسعود الرومي كذا افاده مولانا
الحنفي تتميم ينبغي ان يعلم ان الممنوع مطلقا اعني
المطالبات والابطالات الصادره من المعلل والسائل
انما تصح وتليق اذا لم تكن صحة متعلقاتها بديهية جلية
ولا مسلمة ولا غير ملتزمة الصحة ولا نظرية معلومه بالعلم
المناسب للمطلوب والا فلا يليق ايرادها من المناظرين
من حيث انهم مناظرون وانها تجري في التنبيهات

كما تجري في الدلائل فالاكتفا بالدلايل فيها بنا على راي من
لم يجوز المناظره فى التنبيهات او على حمل الدليل على الاعم منه
ومما فى صورته او هو من قبيل الاكتفا بالاصل انتهى قوله

ثم الذى فى صدد التعليل ان كان ناقلا لبعض القيل
مجردا من ادعاء ما نقل فيطلب التصحيح منه ان جهل

اعلم ان من يكون بصدد التعليل قد لا يكون مدعيا
بل يكون ناقلا لبعض الاقوال الصادرة عن الغير فقط
فح يطلب تصحيح النقل منه فيحضر الكتاب المنقول عنه
سواء كان النقل بعبارة المنقول عنه ام بمعناها ويسمى
نقلا بالمعنى وسواء كان بواسطة او بغيرها هذا اذا كانت
صحة النقل مجهولة للطالب واما اذا كانت معلومة له
فطلبها لا يليق بحاله وغرضه من حيث انه مناظر
لان غرضه اظهار الصواب والمراد بالعلم العلم المناسب
للمطلوب سواء كان يقينيا او تقليديا او ظنيا لا مطلق
التصديق ولا التصديق اليقينى فيندفع ما يقال
ان اريد بالعلم مطلق التصديق فلا نسلم ان الصحة لو
كانت معلومة فلا يليق طلبها بحال المناظر من حيث
هو مناظر لجواز ان يكون العلم بها ظنيا والمطلوب
يقينيا وح ليس طلبها غير لايق بحاله وان اريد التصديق

اليقينى فالتقييد قاصر لانه قد يكون الطلب غير لايق
مع انتفاء العلم اليقينى ايضا كما اذا كانت الصحة معلومة
بالعلم الظنى والمطلوب ظنيا ايضا واما انه لا يلزم من
كونها معلومة له بالعلم التقليدي عدم كون الطلب
لائقا لاجل تحصيل العلم اليقينى او الظنى وكذا لا
يلزم من كونها معلومة بالعلم الظنى عدم كون
الطلب لائقا لاجل تحصيل العلم اليقينى فذلك
طلب لتحصيل الزايد فلا يليق بحاله قوله

ومنعه فى عرف هذا العلم غير موجه فلاحظ نظمي
تحقيقه ان مدار المنع دعوى ثبوت الحكم وهو المرعي

ينبغى ان يعلم ان البحث انما يقع فيما فيه حكم بنفي او
اثبات وان المنع فى عرفهم يطلق على معنيين احدهما
طلب الدليل على مقدمة الدليل وثانيهما السؤال
والدخل فى مقابلة الدليل سواء كان بطريق المطالبة
او الابطال والاول اخص من الثانى وكلاهما متعلقان
بالدليل ويردان على دعوى ثبوت الحكم فينتفيان
بانتفائه ولا شك ان هذا منتف من الناقل من حيث
انه ناقل وذلك لانه ان لم يذكر فيما نقله دليل فظ
انه لا يتوجه عليه شئ من المنوع الثلاثة بل يطلب منه

تصحيح النقل لاغير كما ذكر وان ذكر فيه دليل فانما هو على
طريق الحكاية عن المنقول عنه كتابا كان او غيره فلا
يتوجه عليه شئ منها ايضا نعم اذا التزم صحته او اقام
دليلا برأسه على ما نقله صار مستدلا عليه فيتوجه
عليه ح ما يتوجه على المستدل لكن افيد وبهذا تعرف
ان هذا الحكم ليس مختصا بالمعنى الاول للمنع كما هو ظاهر
كلام بعض المحققين حتى يكون المنفي عن النقل هو المناقضة
لاغير فان المعنى المذكور مختص بها بل كلا المعنيين منتفيان
ههنا وما قيل في وجه التخصيص ان عدم جريان النقض
والمعارضة على النقل في غاية الظهور بحيث لا يحتاج
الى الذكر فضلا عن البيان بخلاف عدم جريان المناقضة
عليه ففيه ان هذا الفرق تحكم بحت ولا يبعد ان يقال
على عدم توجه المناقضة عليه بالطريق الاولى اذ هما
لا يكونان الا بعد تمام الدليل بخلاف المناقضة فانها
تكون قبل تمامه فلما لم يصح منع النقل لانتفاء مقدمة
الدليل علم منه عدم صحة النقض والمعارضة لانتفاء
الدليل بالطريق الاولى وههنا ابحاث نفيسة تطلب
من الحاشية الفتحية وحواشيها واعلم ان من يكون
بصدد التعليل كما انه قد لا يكون مدعيا بل يكون ناقلا

ان عدم توجه النقض والمعارضة على النقل يعلم بالمقايسة م

كذلك قد يكون معرفا وحيث كان هذا المقام مما اغفله
اكثر فضلاء الانام وان تحقيقه كثير الجدوى ويبلغ به
الفطن الغاية القصوى فلا علينا في ايضاحه وبيانه بقولنا
كذاك اذ معرفا يكون اسميا او حقيقة يبين
فتطلب الشرايط المعتبرة ويورد النقض على ما قرره
قد تقرر ان البحث انما يقع فيما فيه حكم اما بنفي او اثبات
فاعلم انه ينقسم الى التعريفات والى المسائل ولكل واحد
منهما طرق مخصوصة في البيان والمطالبة اما في المسائل
فقد بينت من قبل واما في التعريفات فنقول هي على
ضربين حقيقية واسمية وذلك لان ما قصد به تحصيل
صورة غير حاصلة في الذهن سواء كان ما به القصد والتحصيل
كنهها لذي الصورة او وجها له ان كان تعريفا لماهية
معلومة الوجود في الخارج فهو تعريف حقيقي يبين
الحقيقة اي يظهرها وان كان تعريفا لماهية غير معلومة
الوجود فيه سواء كانت معلومة العدم او لا فهو تعريف
اسمي وقد علم في المنطق ان شرايط التعريف على ضربين
خاصة وعامة والاولى ما يختص بقسم قسم ككون الحد
التام مركبا من الجنس والفصل القريبين وكون الحد
الناقص مركبا من الفصل القريب وغير الجنس القريب

وكون الرسم التام مركبا من الجنس القريب والخاصة وكون الناقص مركبا من الخاصة صح
وغير الجنس القريب والفصل القريب والثانية ما لا يختص
بشئ من الاقسام بل يكون شرطا في جميعها ككون المعرف
مغايرا للمعرَّف ومساويا له في الصدق والكذب وكون
المعرف اجلى وغير متوقف على المعرف في المعرفه وكون
الجزء العام في التعريف متقدما على الخاص وعدم تكرير
لفظ بلا فائدة فاذا وقع الخلل في شئ منها فسد التعريف
وللسائل ان يطلب صحة هذه الشرايط كلها وله ايضا
ان يورد النقض بوجدان المعرف مع فُقدان المعرف
وبالعكس نقضا حقيقيا او شبيها به قيل والنقض
اقرب الطرق في اظهار فساد التعريف لانه اظهر واسهل
الزاما للخصم بناء على عدم اشتراط الدعوى فيه من
صاحب التعريف بخلاف المنع والمعارضه كما اشرت الى
ذلك بقولي

ومنع حقيقة لقد حظر كذا المعارضه بحكم مشتهر
الا اذا ما الخصم للدعوى اعتبر من صاحب التعريف فافهم ذي الدرر

الضمير راجع الى التعريف المدلول عليه بقوله معرفا
في البيت السابق على حد قوله تع اعدلوا هو اقرب للتقوى
واللام في قوله المعارضه عوض عن الضمير العايد الى

ذلك التعريف وحاصله ان المنع بالمعنى الحقيقي والمعارضه
لا يتوجهان الى التعريف لان المتصدي له بمنزلة نقاش
ينقش لك في ذهنك صورة شئ فاذا قال مثلا الانسان
حيوان ناطق لم يقصد به ان يحكم على الانسان بانه حيوان
ناطق والا لكان مصدقا لا مصورا بل اراد بذكر الانسان
ان يتوجه ذهنك الى معرفته بوجه ما ثم انه يشرع في
تصويره بوجه اكمل فليس بين الحد والمحدود حكم حتى
يمنع او يعارض فلا يصح ان يقال لا نسلم ان الانسان
حيوان ناطق فانه يجري مجرى قولك للكاتب لا نسلم كتابتك
والحاصل ان صاحب التعريف بمنزلة النقاش مشير الى
نقش نفسه فلا يتوجه عليه المناقشه بهذين الطريقين
الا اذا اعتبر الخصم الدعوى من المعرف بان تعريفي هذا
حد وجزؤه هذا جنس وذاك فصل مثلا او انه جامع
ومانع وعار عن المفاسد كلها كاستلزامه الدور والتس
مثلا فح يجوز للخصم ان يمنع احدى هذه الدعاوي
الضمنيه او كلها او اعتبر هذه الدعاوي وقرر الدليل
عليها فح يجوز له ان يعارض ذلك التعريف ويقول
وان كان لك دليل مفروض دلالته على صحة دعواك
لكن عندي دليل على بطلانها وهو ان تعريفك هذا

غير جامع او غير مانع او يستلزم التسلسل او مشتمل
على اللفظ المشترك وكل تعريف هذا شانه باطل فتعريفك
باطل هذا هو المشهور وقد جوز المحقق الشريف معارضة
التعريف من غير اعتبار الدعوي من المعرف وفرض الدليل
وينبغي ان يعلم ان هذه المعارضه غير المعارضة السابقه
التي هي بتقدير الدليل بل هي مثل النقض الاجمالي الوارد على
التعريف على راي من يجعل متعلقه الدليل فقط اعني
النقض الغير الحقيقي كذا افاده بعض افاضل المتاخرين

ثم جواب صاحب الاسمي اثبات ذاك المدعى الضمني
بذكره الدليل او تحريره ما قد اتى به كذا التغييره
ومنعه ايضا بغير مرية تعارض التعريف بالرسميه

قد عرفت ان التعريف على ضربين اسمي وحقيقي وتبين
لك ما يرد عليهما من المناقشات فاعلم ان جواب صاحب
التعريف الاسمي يكون بوجوه احدها اثبات المدعي
الضمني اعني الذي اعتبره الخصم باقامة الدليل على صحته
لان دفع المحذورات في الاعتباريات سهل عند من هو
للتوجيهات اهل لان حاصله يرجع الى الاصطلاح
فيصح تعريفه بما عليه الاصطلاح وثانيها ان يحرر التعريف
اي يبين اجزاؤه فيندفع الاعتراض عنه وثالثها ان يغير

التعريف جزأ او كلا ان قدر عليه هذا عند المنع واما عند
المعارضه فلصاحب التعريف ان يجيب بما ذكر من الوجوه
الثلاثه وان يمنع تعارض التعريف مستندا بجواز كونه رسما
مثلا وقد مثل بعض افاضل المتاخرين لهذا بما اذا عرف
العلم بما يصح من الموصوف به احكام العقل وقال الخصم
المعارض انه الاعتقاد المقتضي لسكون النفس فيقول
صاحب التعريف لا نسلم تعارض تعريفك وانما يكون
كذلك ان لو كان حدا وحديته ممنوعة لجواز كونه رسما
فانه اذا سلم انه حد بطلت حدية تعريفه اذ لا يكون
لشئ حقيقتان مختلفتان واما اذا لم يسلم ذلك فلا
وهو ظاهر قوله

هذا واما صاحب الحقيقي جوابه مستصعب التحقيق
عن منع حدية ما قد عرفا ومنع جنسية جزء الفا
تعريفه منه كذا الفصليه يا من حوى مرتبة عليه

يعني ان جواب صاحب التعريف الحقيقي في دفع منع حدية
تعريفه ومنع جنسية بعض اجزائه التي الفا اي ركب
منها ومنع فصلية جزء اخر مستصعب التحقيق جدا اذ لا
مدخل فيها للاصطلاحات بل يجب فيها العلم بالذاتيات
والعرضيات والتفرقة بين الاجناس والعوارض

وبين الفصول والخواص وهذا متعسر جدا بل متعذر
كذا افاده السيد السند قدس سره في بعض رسائله
وانما قيدت صعوبة الجواب بهذه الصور لانه فيما
عداها سهل من منع جامعيه التعريف ومنع مانعيته
ومنع العراء عن المفاسد كما مر فتبصر ان يعلم ان
من يكون في صدد التعليل قد يكون قاسما والتقسيم
ضربان حقيقي وهو ضم قيود متباينه في الصدق الى
المقسم الذي هو الكلي ويسمى ما حصل منه اقساما واعتباري
وهو ضم قيود متغايرة في الجملة الى المقسم ولا يتوجه على
كل من التقسيمين شئ من المنع الحقيقي والنقض والمعارضة
الا اذا اعتبر الخصم الدعوي من القاسم مثل كون التقسيم
صحيحا وغير متداخل الاقسام وحاصرا لاقسامه فيتوجه
عليه اما منع احدي هذه الدعاوي الضمنيه او كلها
او النقض الاجمالي الشبيه بالحقيقي بشهادة فساد ما
من تداخل الاقسام وعدم حاصرية التقسيم وكون قسيم
الشئ قسما منه وبالعكس الى غير ذلك او المعارضة بتقديم
دليل ايضا كما مر فتنبه ثم الوظائف الموجهه من صاحب
التقسيم ففي الاول اثبات تلك الدعاوي كلا او بعضا
باقامة الدليل عليها او ابطال سند المنع او تحرير المقسم

او الاقسام او تغيير التقسيم ان قدر عليه واما في الثاني
والثالث فالنقض الاجمالي او المعارضه الحقيقيان او
التحريران او التغيير المذكورات هذا ملخص ما ذكره
بعض الافاضل قوله

تنبيه في بيان مآل المناظرة

لابد ان ينقطع الكلام وينتهي البحث وذا المقام
اما بعجز صاحب التعليل عن دفع ما اورد بالدليل
وبعجز سائل عن التعرض اذ ينتهي البحث الى ما يقتضي
ضرورة وقد يكون هذا ان يسلم لديه لا ذا

اعلم ان كل بحث يقع التنازع فيه بين المعلل والسائل
لابد ان ينتهي الى حد ويحصل العجز من احدهما اذ لا قدرة
لهما على اقامة وظايفهما لا الى نهاية لعدم وفاء الطاقة
البشرية بذلك فان تحقق العجز من المعلل عن دفع ما
اورده السائل من احد المنوع الثلاثة باقامة الدليل
على مدعاه فذاك يعرف بالافحام وان تحقق العجز من
السائل عن التعرض للمعلل بشئ من وظايفه وهذا قد
يكون بان ينتهي البحث اي دليل المعلل في البحث الى المقدمة
ضرورية الارتضاء والقبول فيكون انكارها خروجا
عن طور العقل وقد يكون بان يلوذ المعلل اي يتمسك

بمقدمة مسلمة عند السائل تضطره الى القبول
فذاك يعرف بالالزام وقد اشرت الى ذلك بقولي

واول القسمين بالافحام   يعرف عندهم وبالالزام
ثانيهما وان لتفصيل ترد   ففي المطولات ذاك فاعتمد

هذا التقسيم اولى مما ذهب اليه الامام السمرقندي
في الرساله وفي شرح القسطاس من ان المعلل اما
ان ينقطع كلامه بالمنع او المعارضة او لا ينقطع بل يستدل
على اثبات كل مقدمة منعها السائل بدليل اخر وتنبيه
فان انقطع فقد حصل افحام المعلل وان لم ينقطع فلا
بد من ان تنتهي ادلته في تلك المناظرة الى امر ضروري
القبول اولا فان كان الاول يلزم الزام السائل وان كان
الثاني يلزم افحام المعلل ايضا لانه اما ان يعجز عن اقامة
الدليل على مقدمة منعها السائل او لا يعجز بل تتسلسل
ادلته الى غير النهاية والثاني محال فتعين الاول
فيلزم الافحام وعلى تقدير عدم استحالة التسلسل
يلزم ذلك ايضا لانه لا يتمكن من اثبات امور لا نهاية
لها في مدة عمره فضلا عن اثباتها في مجلس واحد او
مجالس معدودة لامتناع احاطة الذهن بما لا نهاية
له اذ لو احاط به لكان متناهيا هذه عبارته وانما كان

ما ذكرناه اولى من هذا التقسيم لانه قد اورد عليه بان
العجز عن الاستدلال داخل في الانقطاع بالمنع او المعارضة
وقد جعل قسيما له فيلزم هنا ان يكون قسيم الشيء قسيما وان
اجيب عنه بمنع دخول العجز في الانقطاع بناء على ان العجز اعم
منه والعام لا يكون مندرجا تحت الخاص بل الامر بالعكس
يناقش فيه بانه يلزم من كون العجز اعم من الانقطاع ومن
دخول الانقطاع تحته ان يكون العام قسيما للخاص ايضا
فيلزم ذلك المحذور وسواء جعل العجز اعم من الانقطاع
او جعل الانقطاع اعم من العجز

خاتمة في بيان آدابها

اعتبر الفخر الامام الماهر   تسعة اداب لمن يناظر
تعدادها مفصلا لقد ذكر   في شرح اداب لمولى اشتهر
بقطب كيلان عليه الرحمة   فارجع اليه باذلا للهمة

قال العلامة القطب الكيلاني في شرحه على الرسالة
السمرقندية ما نصه اعتبر الامام فخر الدين الرازي
للمناظرة تسعة امور احدها انه يجب على المناظر ان يحترز
عن الايجاز والاختصار في الكلام عند المناظرة لئلا يكون
مخلا بالفهم وثانيها ان يحترز عن التطويل في الكلام لئلا
يؤدي الى الملالة وثالثها ان يحترز عن استعمال الالفاظ
الغريبة في البحث ورابعها ان يحترز عن استعمال اللفظ المحتمل

للمعنيين في السؤال والجواب لئلا يفوت الغرض
من البحث الذي هو التفهيم وخامسها ان يحترز عن الدخل
في كلام الخصم قبل الفهم بتمامه وان افتقر الي اعادته مرتين
فلا باس بالمطالبة بها اذ الدخل في كلام الخصم قبل الفهم
بتمامه اقبح من طلب الاعاده وسادسها ان يحترز عما لا مدخل
له في المقصود لئلا يخرج الكلام عن الضبط ويلزم البعد
عن المقصود فلا يحصل المطلوب في مجلس واحد وسابعها
ان يحترز عن الضحك ورفع الصوت وتحريك اليد وما
يضاهي ذلك لان هذه الصفات كلها من خصايص الجهال
يسترون بها جهلهم وثامنها ان يحترز في المناظره عن من
كان مهيبا محترما اذ هيبة الخصم واحترامه ربما يزيل دقة
نظره وحدة ذهنه وتاسعها ان يحترز في المناظرات
يحسب الخصم حقيرا لئلا يصدر عنه بسببه كلام ضعيف
وبذلك يغلب عليه خصمه الضعيف انتهى

وتمت الارجوزه المسميه بتحفة الطلاب والامنيه
من كل حبر فاضل قبولها مصححا بفضله مدخولها
فانني بقلة البضاعه معترف بين ذي الصناعه
ولم اجد نظما لهذا الفن فان تجد عيبا فلا تلمني
والله شاهد على هذا فلا باس بسد خلل ان حصل

وانني من ربي المنان لارتجي العفو مع الغفران
مصليا على النبي واله وصحبه وتابعي منوا له

يقول ناظمها هذا ما قصدت تعليقه على هذه الارجوزه
مما استفدته من كتب المتاخرين وزبر المتاخرين
مع ما حفظته من العلماء الاعلام غير مقتصر على ما هو
المشهور فيما بين المحصلين من الانام مقتبسا من نوارهم
مستضيا من شعشعة اشعة اقمارهم آملا من المتامل
فيها من الاذكيا المتحلين بحلي الانصاف المتخليين
عن رذيلتي البغي والاعتساف اذا وجد سهوا من
اللسان او عثرة في البيان او طغيانا من القلم او غواية
من القدم ان يسبل عليه ذيل العفو والاغماض ولا يقدم
سريعا على الرد والاعتراض بل يصلحه بنظره الصايب وفكره
الثاقب وان يستحضر ان لكل جواد كبوه ولكل صارم نبوه
وان من صنف فقد استهدف

ومن الذي ترضى سجاياه كلها كفى المرء نبلا ان تعد معايبه
هذا واني لم اقصد به سوى وجه ربي الكريم ولم اتخ مطايا الرجا
بغير باب جوده العميم والحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا
لنهتدي لولا ان هدانا الله والصلوة والسلام على سيد
الاولين والاخرين وسند الانبياء والمرسلين سيدنا

ومولانا محمد وعلى اله وصحبه اجمعين وسلم
تسليما كثيرا دايما ابدا
الى يوم الدين -

منهل الصفا في مزج الاسماء الحسنى مع اسماء المصطفى صلى الله عليه وسلم وشرف وكرم لناظمها فقير عفو ربه واسير وصمة ذنبه مصطفى العلواني غفر الله ذنوبه وستر عيوبه آمين

الحمد لله تعالى

إن الفصاحة في صفات الباري ... سالت بدوغتها كما آجاري

بمنازل العمرين نظم مصطفى ... الفاظها فسمت على الأقمار

تشهد البديع له بأصل ينتمي ... للمصطفى المبعوث بالأنوار

درّ ألم تنظمه ما يجتني ... من حسنه بأنامل الأفكار

هذا هو الفضل الذي هو سائر ... معناه بين أفاضل النظار

حرره الفقير الى عفو مولاه
احمد بغا عفي الله عنه
وسماه منهل الصفا
كما يرجوه لتشطيره
المصطفى
١١

بسم الله الرحمن الرحيم

يقول علوانى بنسبة الى ... ابن عطية على ذى التقى
علوان وهو سبطه الذى التجى ... للطف مولاه الفقير مصطفى
حمدا لمن عم الورى بنعم ... من محض فضل الجود غراء السنا
ثم الصلاة والسلام دائما ... على الذى أرسل فينا بالهدى
وبعد فالدعاء خير ما به ... يستفتح المضطر ابواب الرجا
وان اسماء الاله كلها ... اولى واحرى ما به العبد دعا
اعنى بها الحسنى فان الامر فى ... آخر الاعراف بها لقد اتى
فاخترتها لنيل ما املته ... ودفع ما احذره من البلا
واخترت ان امزج فى توسلى ... بها هنا اسماء سيد الورى

لانه الواسطة العظمى لما ... يرام من خير ونعم الملتجى
مقتصرا منها على ما هو فى ... دلائل الخيرات مسطورا يرى
وان يضق وزن عن اللفظ به ... عينا اجئ عنه بمعنى يرتضى
مقتفيا ترتيبه فانه ... فى مثل هذا الخير ممن يقتفى
مصدر الاسم من الحسنى تلا ... ه اسمان من اسماء من لنا هدى
وعندما فرغت من نظمى لها ... وقرت العين به لما ازها
سميت هذا النظم منهل الصفا ... فى مزج الاسما مع اسما المصطفى
واننى كما جعلت نظمها ... وسيلة للخير فى دار الجزا
جعلتها وسيلة نافعة ... عند فتى لديه ما خاب الرجا
مقصورة عليه فى زفافها ... وهو لها الكفؤ الكريم قد غدا
اعنى به ذا الهمة التى سمت ... بقدرها على السماك والسهى
وصاحب الآراء السديدة التى ... ليس ينال شأوها اولو الحجى
من ان يلاحظ خاملا بنظرة ... يغد على الجاه مرفوع الذرى
وكيف لا وهو الذى لاحظه ... بالنظر السعيد سلطان الورى
خليفة الله وظله ومن ... غدا لبذل العرف محمود الثنا

وهو امين دار ملك تربها   ملتثم الشفاه مسكي الشذا
احبب به بشير خير كل ما   عز على الانام منه يرتجى
لا زال قطبا لرحى الملك التي   قد طحنت بعزمها من قد بغى
فقلت يا الله ثبتني على   دين محمد فذا اعلى المنى
فباسمه محمد لذت فلا   تخيب العبد بهذا المبتغى
باحمد ايضا رفعت حاجتي   هذي فجد بها وعامل بالرضى
وارحمني يا رحمن في دنيا وفي   اخرى بحامد ومحمود سما
ويا رحيم ارحم عبيدا مذنبا   اليك بالاحيد في الدعا التجى
وبوحيد لم يشاركه بما   خص به الانام من ذاك العلا
لقد تشفعت ويا مالك لي   ملك زمام مطلبي من التقى
فانني بالماحي والحاشر قد   رفعت كفي الوذ في الدجى
وكن مطهري يا قدوس من   خبائث النفس واضلال الهوى
وامنن بطه وبيا سين فقد   حل بفودي نذير ذي النهى
ويا سلام كن مسلمي عسى   انجو ان سلمتني من الردى
فها اليك الكف قد رفعته   مستشفعا ودمع عيني هما

بطاهر

بطاهر مطهر فانه   ذاتا واوصافا ودينا قد زكى
والامن يا مؤمن من لظى به   من فلا طاقة لي على لظى
بطيب وسيد الرسل غدا   مستشفعا من ضعفت منه القوى
ويا مهيمنا على العباد لا   يخفى عليه ما اكنوا في الجوى
افرغ على قلبي لباس خشية   يزكو به عن قصد ما لا يرتضى
فبالرسول والنبي لذت ومن   به يلوذ نال منك ما رجا
ويا عزيزا كلت الالسن عن   مدح صفاته وحارت النهى
اعزني عن ان اكون عاقدا   اجلال من يتيه في ثوب الغنى
ليسلم الدين فمن يسلبه   فهو الذي من شاهق العز هوى
فبرسول الرحمة القيم قد   اتيت سائلا لنيل ذا العلا
اليك يا جبار هبني ان ارى   مفوضا كل امور تبتغى
فلا اخاف اختلال حالتي   لثقتي باللطف منك والعطا
بجامع قد جمع الخلق على   دين به النجاة والفوز غدا
لقد توسلت كذا بمقتف   اثار من قبل من الرسل خلا
يا متكبر اعذني ان ارى   مرتديا في الناس ثوب الخيلا

وبالمقفى اقف بنا نهج تولا … ضع يكون سلما للاء رتقا
وبرسول الملاحم استجب … فهو ملاذى كلما خطب دجا
يا خالق من امعن الانظار فى … اتقان مخلوقاته نال الهدى
هب برسول الراحة الكشف الذى … يزيح عن قلبى غيا هب الخفا
بكامل هذا الكمال ارتجى … وفضلك الواسع هطال الجدا
من وصمة الاعجاب كن مبرئ … يا بارئا اوجدنى من الثرى
ارجو باكليل كذا مدثر … اسبالك الستر الجميل والرضى
حسنت يا مصور خلقى فكن … محسنا خلقى ووفق للثنا
انى بالمزمل استجرت من … كفرانها اوليتنى من ذا البها
كذا بعبد الله من اسريته … بوصفها العظيم فى ذاك السرى
واستر بفضل منك يا غفار ما … فرط فيه العبد فيما قد مضى
فبحبيب الله جاء ضارعا … وبصفى الله والدمع همى
اعوذ من بغتات مكرك التى … تجاء يا قهار بالقهر سطا
فبنجى الله لذت خائفا … وبكليم الله من مر القضا
وهبنى الرجوع فيما ابتغى … اليك يا وهاب كل مبتغى

ارجوك مولاى بخاتم الانبيا … وخاتم الرسل لتبليغ المنى
والرزق سهله فمن جدواك يا … رزاق يرجى الرزق لا من السوى
مددت بالمجتبى وبالمنجى الى … رجائه كفى وحسبى وكفى
فافتح ايا فتاح ابوابا له … تكل عن تدبير فتحها النهى
واسطتى مذكر وناصر … ومن يوسطه ينل كل الرجا
ويا عليما طبق ما فى علمه … قضاؤه المحتوم حقا قد جرى
هبنى اذا جرى على حكمه … سكون قلب ذى خشوع ورضى
فالعبد بالمنصور اذ يضطرب آل … قلب بذا يدعوا اذا الليل سجى
وهو نبى الرحمة المأمول ان … خطب الم او مخوف قد دهى
اليك سهل الرجوع كلما … ضاقت من القبض بجاونيف الحشا
عسى رجوعى يبعث البسط فما … لقابض الا انت حقا لا السوى
وبنبى الرحمة الحريص لى … عليكم كما به الذكر اتى
تشفعى لدى انقباضى وبه … من ترك استشفاعه فقد غوى
يا باسط ابسط منك رزقا طيبا … قارنه الشكر على فضل الغنى
ادعوك بالمعلوم والشهير ان … تؤتينى عيشا عن الضنك خلا

وأخفض يا خافض بالصغار من | تعمم البغي وبالكبر ارتدى
بالشاهد الشهيد عجل هلكه | ان هو للتوبة والحق ابى
وارفعني يا رافع بالتوفيق والـ | هدى الى اعمال بر تقتفى
يصفو بها القلب ويخلو اللب عن | شواغل ليست تليق بالفتى
وذاك بالمشهود والبشير اد | عوك الى الاسعاف فيه والهدى
بعز طاعة اعز جانبي | ايا معز من عز للغوا انتهى
ان المبشر النذير هو لى | معتصم عند مداحض الهوى
ويا مذل من عصى احكامه | بوجهك الليا ذمن ذل الشقا
بالمنذر النور الذى بعثته | بالحق فاشتدت به منه العرى
ويا سميع يسمع الدبيب من | صغير نملة على صلد الصفا
هبني سمعا مصغيا للخير ما | يسمعه ومعرضا عمن لغا
فبسراج ثم مصباح به | كل ظلام في البسيطة انمحى
اسمع دعائي واجبه رحمة | فالوعد لازم اذا المولى وأى
انت البصير تبصر الاشيا على | ما هي عليه في الضحى وفي الدجى
هبني حياء صارفا عن كل ما | تبصره مني غير مرتضى

وأى اى وعد ضمن منسبب الغنى ... الذى ... ان هذه ... الحسنات الخ

فبالهدى لذت وبالمهدي الذى | يدخل من ابوابه راجي القرى
والجرى تحت حكمك المقضي فى الـ | آزال هب لى والرضى فيما قضى
يا حكم امضي لما قد شاء من | سعادة قد سبقت ومن شقا
انى بالمنير كل منهج | كذا ببداع نيط مني الرجا
يا عدل فى افعاله فليس من | افعاله فعل عن الحسن خلا
هبني بالمدعو المجيب العدل فى | جميع ما اسأل عنه في غدا
ويا لطيفا بالعباد حيث قد | اعطى العباد فوق ما لهم كفى
وكلف الجميع لطفا بهم الوسع الذى تطيق منهم القوى
بلطفك الخفي عامل مذنبا | فبالمجاب والخفي قد دعا
ويا خبيرا بي هبني ثقة | بك تثني العزم عن قصد السوى
منفردا بك غير ناظر | غير الى ما كلفت فارغ الحشا
فبالعفو والولي تشفعي | اليك في الدنيا وفي يوم الجزا
ويا حليما لم يعجل بطشه | بمن عصى ثم اذا شاء عفى
سامح بمحض الفضل هذا العبد من | ما قدمت يداه قبل وجنى
يدعوك بالحق وبالقوي ان | تمن في مطلوبه الذى رجى

فليس للمقترف العظيم من	ذنب سواك يا عظيم ملتجى
وهبنى توفيقا لتعظيمى من	عظمت كى يربو به عندى الحيا
خصوصا الامين والمامون من	تعظيمه فى وحيك المتلو اتى
وطن القلب فلا ييأس من	روحك يا غفور ذنب من عصى
كم بكريم ومكرم الى	بابك مثلى مذنب لقد اتى
ويا شكور بقليل طاعة	يجزى كثير الدرجات للورى
هبنى شكرا استزيد فيه من	شكرك يا اى الذى شكرى سما
فبمكين ومتين ابتغى	ذا الفضل منك يا جزيل العطا
ويا عليا لم يزل ولا يزا	ل بالنعوت الكاملات ناعلا
هبنى ذلالك مع تواضع	للخلق كل منهما كبرى نفى
فبمبين ومؤمل بندا	ظل تقنعى مساء وضحى
ويا كبيرا لم يشابه احدا	من خلقه بل عن جميعهم علا
افض على من خضوعى لك له	لمن عصاك ثوب عز قد ضفى
ويا لوصول وبذى القوة صل	حبل رجائى بك موثق العرى
وكن حفيظى يا حفيظ من هوى	يهوى به من يتبعه فى لظى

وانك لعلى خلق عظيم

واحفظ

واحفظ من النفس ومن ابليس ان	يوقع تسويلهما لى فى الردى
واحفظ لى التوحيد ما حييت واحفظ	لدى موتى وسكناى الثرى
فانما وسيلتى ذو حرمة	وذو مكانة بهذا المرتجى
ويا مقيت سهل القوت ولا	تكل به للحول لا ولا القوى
والروح قوتها بعرفان به	لذتها تبقى على طول المدا
ان شفيعى فيهما اليك ذو	عز وذو فضل اتانا بالهدى
ويا حسيب اكفنى ما ارتجى	فلا انيط لى رجاء بالسوى
عسى بك الحاج انيط قائلا	فى نجحها الله حسبى وكفى
وان احاسب الفؤاد طالبا	منه القيام بحقوق تقتضى
فبالمطاع بالذى جاء به	وبالمطيع ماله الحق ارتضى
ملك يدى زمام نفسى فعسى	اصرفها اليك عما يشتهى
ويا جليلا يستحق ذاته	من الصفات كل وصف قد علا
اكشف غطاء عين يقينى كى ارى	بها الجلال منك وضاح السنا
فيصبح القلب وعن غيرك فى	تقلباته جميعا قد خلا
ويغدو العبد ذليلا خاضعا	لكل ما يختاره مولى سما

فلا يرى الا كريشة بها   ايدى الشمال عابثات فى فلى

فى جمع فلاة ٥

بقدم الصدق لذا المقام قدمنى وبالرحمة جد بنا الولا

وكاشف القلب يا جميل بال   وصف الذى له جمالك اقتضى

يوجب له صحوا وقربا وحيا   ة بعد محوه بذياك الفنى

وسيلتى بذاك بشرى وهو غو   ث مستغيث فى بلوغ ذى المنى

بكثرة العطا واسبال الغطا   عامل ايا كريم من لك التجى

وكن بد مخلقا عبدك كى   يعامل الخلق بما فيه الرضى

فهو بغيث وغياث لائذ   ومن بد لاذ من اللوم نجا

يا من هو الرقيب فوق خلقه   يعلم منهم ما بدا وما اختفى

يعد انفاس العباد محصيا   ما جل وقل وتحسن الجزا

هبنى اذا عملت ان اراك نا   ظرا الى عملى لك انجلى

وسامعا اذا انطقت ثم ان   اسكت اراك عالما منى الجوى

بنعمة الله توسلت ومن   هدية الله اروم ذا الهدى

فيا مجيبا دعوة الداعين لا   تخيب العبيد فيما قد نحا

بالعروة الوثقى تضرعت ومن   منهاجه سرت الى هذا الحمى

فهو صراط الله يوصل الفتى   الى فضا اجابة اذا دعا

يا واسع الرحمة والاحسان وال   علم ويا من هو واسع الغنى

اجعل حيائى من جزيل نعم   اوليتنيها ما الا دناها انتهى

موجبا التوقف الحتم عن ال   امر الذى لست له بذى رضى

فلى صراط مستقيم اقتفى   بد اليك وهو نعم المقتفى

كذاك ذكر الله حصن لى من   ان يستفزنى الى النار الهوى

ويا حكيما احكم الاشيا بما   احسن من تدبيره الذى زهى

فليس من شئ عن الفائدة ال   عظمى كذا المصلحة الحسنى خلا

نور بصيرتى عساها ان ترى   مولاى حسن ما عن العقل اختفى

واقطع بسيف الله عنق مطمعى   من ان تميد للذى عنه انطوى

واجعل بحزب الله نصرى من وسا   وس تجر الغافلين للردى

ويا ودود اغرس بقلبى غصنا   يثمر ودا لك طيب الجنى

يوجب لى مودة منك بها   اكون محبيا بانواع الرضى

واغرس ودادى فى قلوب الصلحا   واجعله مستقيا بصيب الوفا

واجعل بقلبى لهم ودا اذا   زالت رواسى الارض يبقى فى الحشا

لا سيما للنجم الثاقب من | غدا به للعالمين الإهتدا
فليك منه وافر القسم الذي | يقر عيني مصطفى من مصطفى
ويا مجيد لجعل عظيما من دعا | من تقنع القدر لدى كل الملا
واحفظ عليه القلب واجعل وقته | ورزقه متصفين بالصفا
واحفظه في توحيده ودينه | مجتبى لاذ كذا بمنتقى

يا باعث العباد للجزاء بالثواب أو بضده عما مضى

هب لي تصفحا لأعمالي فلا | اختار الأما من الخزي وقى
عساي بالأمي وبالمختار أن | أبعث في زمرة من قد اتقى
ويا شهيد ليس من خافية | تحجبها عن علمه حجب الخفا
هون على ما أقاسي وأعا | ني فيك مما أبتغي به الرضى
وأن أكف عن معاص شهدت | جوارح بها على العبد غدا
وأن أذيب الجسم والأحشاء في | مشاهدات تلك توجب الفنا
فيا جبير ويا جبار أجب | تضرعاتي كلها يا ذا العلا
يا حق عرفني بحقك الذي | جعلت عارفيه مرفوعي الذرى
لأن أكون مؤثر الله على | حظي الذي الهوى إليه قد دعا

فاعبد الحق بتحقيق العبو | دية محفوظا به عن الدنا

فبأبي القاسم ثم بأبي الطاهر حققني بهذا الاصطفا

بين لقلبي يا مبين حجج التوحيد كي أدحض فيها من طغى

واجعل كتابك المبين قائدي | بنوره من الضلال للهدى
فبأبي الطيب ثم بأبي | إبراهيم المأمول حقق والرجا
وكل أموري كلها إليك يا | وكيل للأمر تولى فكفى
ثم على النفس أقمني سيدي | لك الوكيل المتقاضي للتقى
فشافعي مشفع في المبتغى | وهو شفيع لي في يوم الجزا
من قوتي والحول برئني يا | قوي باسمه تلاشت القوى
فلا أخاف قوة امرئ على | عبادك المستضعفين قد سطا

بصالح ومصلح قد قام ذا العبد الضعيف يستغيث في الدجا

ويا متين لي كن منتصرا | ممن على من عبادك اعتدى
وبمهيمن وصادق أجر | منه والقه بهوة الردى
ولأموري كلها تول يا | ولي وانصرني على أعدى العدا
واجعلني ممن نصر الدين ولم | يرعه في نصرته من قد بغى

ولی مصدق وصدق سیدی   اجعل نصیرا کلما خطب عری
ویا حمید ارنی عطاءک الـ   جمیل ایای ووفق للثنا
مع زیادة من الحمد هی الشکر وحمد رؤیة العطا
بسید المرسلین واما   م المتقین ذی الأیادی والندی
یا محصیا علی الوری اعمالهم   یعلم منها ما زکی وما دسی
یراقب الافعال والاحوال والـ   اقوال والقلب وما القلب نوی
هب لی توفیقا اکون واقفا   به مع الاداب عما یستحی
منه وانا مستغرق الوقت بما   ترضی فلا ینهب لی وقت سدی
بقائد الغر المحجلین من   قام بدعوی الخلق غیر ذی ونی
خلیل الرحمن الذی من بحر خلة بها العز زوی قد ارتوی
یا مبدئا للخلق قد انشاهم   من عدم الی وجود ذی سنا
بمحض فضل الجود اذ کان ولا   یزال عنهم جل ذاتا ذا غنی
وبجزیل من نواله لهم   اغدق انعاما علیهم قد نمی
هبنی اقتدارا کی اری مبتدئا   منی باحسان الیهم یرتضی
انی ببر ومبر ارتجی التوفیق للبر بهم فهو المنی

دستی کستی ضد زکی

وان اری ذا الابتداء منک علی   یدی یجری والیک المنتهی
عوائدا للطفا عد علی یا   معید من اماتَ من بعد الفنا
عسی علی الاخوان ان اعود بالـ   بر وان اکون حرا ذا وفا
فبوجیه ونصیح لم یزل   تشفعی یربو علی طول المدا
واحی یا محیی باقبالک ذا الـ   قلب الذی کادت یمیته الهوی
اعش مع الحق اخا مروءة   وذا فتوة مع الخلق اری
توجب نعتا الصدق لی اولاهما   مع الاله الحق جل وعلا
وحسن خلق مع خلق توجب الـ   اخری فاغدو بهما فی الحلی
بناصح وبوکیل رقنی   بکل وصف منهما اعلی الذری
وامنن باکثاری ذکر الموت یا   ممیت کل من ثوی تحت الثری
فذکره یفرغ الفؤاد عن   ملاحظات لیس تجدی للسوی
ومتوکل کفیل عصمتی   مما به یستوجب العبد لظی
هب لی توکلا علیک راسخا   یا حی عن غیرک فیه یکتفی
فمن علی مخلوق اتکاله   یوسه لدی احتیاج قد عری
فبشفیق لا تکلنی للسوی   وهو مقیم السنة الغرا السنا

يا من هو القيوم فالاشيا به … قامت ولولاه جميعها انمحى
براحة التفويض عن كد الندا … بيرا رح فرسم حولى قد عفى
كرسم قوتى فلا حول ولا … قوة الا بك لى يا ذا العلى
فبمقدس وروح القدس طهرنى من ادعاء حول وقوى
يا واجد هب لى تواجدا اذا … تلى كتابك الكريم من تلى
واجعلنى ممن فهم الذكر اذا … اصغى وبالقلب ليه قد صغى
واجعل حياة الروح ذكرك الذى … تلاه روح الحق فضل الورى
انى بروح القسط ذاك بغيتى … ونعم مطلوبا له العبد ابتغى
يا ماجد الصفات والذات وبا … من كل كفوء مجده السامى ابى
مقام تمجيدك عرفنى ولى … فيه اقم فهو رفيع المذرى
فها انا ارجو بكاف سيدى … ومكتف تسهيل هذا المرتقى
يا واحدا فى الذات والصفات ال … افعال لاندله ولا ولا
بماء الاخلاص اسق بذر عملى … فهو اذا لم يسق ذا الماء ذوى
انى من توحيدك استمسكت بال … حبل المتين وهو واثق العرى
وحفظه اسأله منك ببا … لغ مبلغ لغايات المنى

يا احد بقل هو الله احد … عن نفسى امحنى وحقق لى الفنا
واشف بشاف باطنى وظاهرى … وسائرى عن داء رؤية السوى
بواصل اوصل اليك حائرا … ترجعه الحيرة فيك القهقرى
يا صمدا يصمد فى حوائج الـ … خلق الى بحر عطا منه طما
اجعل حوائجى اليك والسوى … الآت ايصالك لى ما يرتجى
ولى بالموصول والسابق او … صل ما ارجى سيدى من الغنى
يا قادرا يوجد ما اراده … بقدرة باهرة عز السنا
املاء فؤادى خشية منك بها … اكون عما قد كرهت ذا انثنا
بسائق سقنى الى ما ترضى … وعاف بالتوفيق من داء الونى
واهد بهاد لسبيل من على … منهجه يسلك يأمن الردى
فى مقعد الصدق اجعلنى فى غد … لديك يا مقتدر فهو المنى
بك انزلت امورى كلها … اذ لا ارى الرجوع فيها للسوى
وانما بمهد استشفاع من … اليك فى رجوعه قد اهتدى
فهو مقدم على كل الورى … بكل وصف ذى كمال وعلاء
كن لى مقدما الى الخيرات يا … مقدما من قد حباه بالرضى

المدرى مفتعل من الذروة والمصدر المذرى فقلبت التاء والاثم ادغمت اى الذال

فيه اكتفاء اى لا شريك ولا نظير ولا كفوا الا كفاه

اصغى استمع وصغى مال

يا احد

وبعزيز كن بها معززا … عبد بفاضل يلوذ فى الدعا

وكن مؤخرى ايا موخر … عما به يستوجب العبد لظى

فبمفضل كذا بفاتح … ابواب رحمة فسيحة الفضا

فضلك ارجوه لفتح كل ما … أرتج عنى وللنشر ما انطوى

يا اول بقدم كان ولا … شئ سواه بل وجود فى عما

يا آخر ما لبقائه انتها … بعد اتصاف من سواه بالفنا

بالسبق للخير اجعلنى ولا … وعن سواه متأخر الخطى

ادعو بمفتاح هو للفتاح للرحمة ان تفتح لى باب الجدا

يا ظاهرا بهذه الآثار يا … باطن لا تدريه بالكنه النهى

كن لى موفقا فلا اظهر ما … سوى الذى بطن منى الحشا

وزين الظاهر والباطن بالتقى بمفتاح الجنة غدا

بعلم الايمان واجعلنى به … لشعب الايمان ممن اهتدى

يا واليا امور كل خلقه … هبنى ان اكون من اهل الولا

فمن تولّيت بك اشتغاله … يصبح عن كل الانام والدنا

واشرح الى علم اليقين خاطرى … بعلم اليقين من لى بذا

عن

بمن هو الدليل للخيرات لى … سهل الهى الاهتدا والاقتدا

يا متعاليا على الاشياء بالقدرة … فهو عن جميعها سما

هبنى الوقوف عند حد هو بى … يليق وهو العجز منى لا سوى

ثم قبولك الذى اعمل من … مصحح للحسنات يرتجى

به اقلنى عثراتى كلها … فهو مقيل العثرات للورى

يا بر هبنى البر فى الاعمال ولى … حفظا من اتباع نفس وهوى

وبصفوح اى عن الزلات ان … زللت ارجو منك ما لها محى

اى وهو صاحب الشفاعة التى … ليس لها سواه فى فصل القضا

البسنى يا تواب ستر توبة … عن كل ما اسأت فيه قد صفى

فتوبة العباد منك اصلها … يريد ان يتوب فى الذكرات

ثم على الله تمامها كما … نظامها بالله جل وعلا

اضفتها اليك واستدعيتها … منا فما اخسر من عنها ابى

بصاحب المقام وفقنى لها … اذا رمى بزلة صرف المنى

وصاحب القدم ايضا شافع … اليك ان تلطف فيما قد بقى

فوخط شيبى خط فوق عارضى … اطربا بعد المشيب والجلا

المنا القدر

قوله اطربا الى هذا المصراع تضمين من مقصورة ابن د والجلا انحسار الشعر عن مقدم

ه

وانت یا منتقما ممن علی الـ عباد بالبغی وبالقهر سطا

لی انتقم ممن علی قد بغی وفی جاوز الحدود واعتدی

واجعل لی بالمخصوص بالعز كذا المخصوص بالمجد من الباغی ردا

یمنعنی منه وذاك الخوف من جنابك الرفیع ربی والتقی

ویا عفوا بجمیل عفوه قد قبل التوب وللذنب محی

امح كثیر السیئات وازل آثار اجرامی الذی منی مضی

رجوت یا مولای بالمخصوص بالشرف والسامی بما علا الذری

كذا بصاحب الوسیلة التی خصصت به من دون سائر الوری

عفوك عن ذنبی فجسمی ضعفه نمی ورسم الصبر منی قد عفی

وزفرتی احرقت انفاسها جسمی وطرفی بالدما القد همی

ویا رؤفا قد وقی عباده برأفة تمنعهم من الردی

هبنی منها ما به تصوننی عن موجبات لعقاب یختشی

بصاحب السیف سألت وبصا حب الفضیلة الجلیلة العلی

من نال من ذا الاسم حظا وافرا به علی الرسل الكرام قد سما

لطفك ارجو فی اموری كلها ورأفة تكلؤنی عما دهی

یا مالك

یا مالك الملك فلا مالك للملك سواه فهو یؤتی من یشا

نصیبه منه كذلك ینزع الملك من الشخص فما شاء جری

اصلح لنا من ولی الملك عسی نبقی بظل منه مأمونی العدا

بصاحب الازار البسه من الرحمة فی العبا دضا فی الردا

واجعله بالعزم القوی ماحیا بصاحب الحجة كل من بغی

محمود الآثار یذیب الرعب من سطوته القلوب من قبل اللقا

ان العلی المحض لذی الجلال والاكرام حق جل فیه وعلا

فیا من اختص به الجلال والاكرام البسنی حیاء وتقی

كی لا اری مقصرا فی خدمة الاجل وجهك الكریم ترتضی

حان قدومی سیدی علیك والشباب ولی وقته الذی زها

بصاحب السلطان ثم صاحب الرداء ارجو اللطف وهو المبتغی

یا مقسط هبنی عدلا فی الذی ولیتنی فكلكم راع اتی

بصاحب الدرجة الرفیعة الـ مدعو به الیك فی كل دعا

وصاحب التاج الذی كملته بكل وصف لكمال اقتضی

یا جامعا للخلق من بعد الفنا وبعد تمزیق اللحوم بالبلی

هب لي تحققي بديع قدرة   وحكمة ظاهرة بلا خفا

واجمع همومي التي تفرقت   فهي بذاك الجمع واحدا ترى

اكفني به كل الهموم وبه   اسعى بما يسعدني يوم الجزا

بصاحب المغفر ثم صاحب الرداء ادعوك لينجح ذا الرجا

انت الغني عن المعين والظهير والوزير وبك اختص الغنى

فاغن يا مغني لمن به دعا   عن العباد بالذي له كفى

بصاحب المعراج ثم صاحب القضيب جئت طارقا باب العطا

فالمعطي انت لا سواك احد   يعطي فاعطني ووفق للثنا

بصاحب البراق ثم صاحب الخاتم ادعو في العشي والضحى

يا مانع امنعني ممن قد عدا   على يبغي لي الردى من العدا

واجعل الهي كيده في نحره   ورده في بئر مكر قد طوى

بصاحب العلامة الدعا استجب   وصاحب البرهان من عبد دعا

يا ضار لا تجد تضر لم يشاء   احداثه بل ان يشا به قضى

اجعل على من قد سعى بي الى   عبدك هذا سعيه الذي سعى

بصاحب البيان سلم منه واحفظني من مكر غوي ذي دها

وبفصيح

وبفصيح اللسان منه لا   تجعلني من حزب الذي به مشى

يا نافع انفعني بما علمتني   وزدني علما من لدنك يبتغى

واكشف حجاب القلب كي يبصر ما   في الكون من نفع فمنك قد بدا

وطهر الجنان بالمطهر الجنان من نسبة ذاك للسوى

بل ينسب الكسب لعبد والى القادر خلق ما يشا اذا يشا

وبرؤف بعبادك الالى   قد آمنوا نفعي منك يرتجى

يا نور نور باطني وظاهري   منك بعرفان لي الحق جلا

واجعل لي من بين يدي ثم من   خلفي نورا سائقا الى الهدى

واجعل لي من فوقي نورا ثم من   تحتي نورا باهرا عالي السنا

واجعل لي نورا عن يميني ثم عن   شمالي نورا يمحو ظلمة الهوى

واجعلني نورا برحيم لم يزل   اذن خير نعم وصفا قد زها

يا هادي اهدني بايصالك اياي اليك فاليك المنتهى

واحفظ على صحة الاسلام بالصحيح الاسلام الذي بنا اعتنى

بسيد الكونين ثبتني اذا   بلغت الحلقوم روحي واللها

ويا بديع ابتدع الاشيا على   غير مثال سابق له اقتفى

جنبني البدعة واجعلني ملا ... زم الذي سن لنا خير الورى
فانما عين النعيم شافعي ... بنيلي النعيم في دار البقا
وذاك عين الغر ما اكرمه ... من شافع يرجى به نيل المنى
يا باقيا بعد فناء خلقه ... وهو باق لا يزال بالبقا
والعز بالابقاء باق ومتى ... شاء له الافناء عاد للفنا
هبني الاستعداد للموت وايقظني له ان جفن خاطري غفا
اني بسعد الله ادعوك كذا ... ادعو بسعد الخلق فاقبل دعا
يا وارث الارض ومن عليها ان ... يصعق من في الارض طرا والسما
خذ بيدي في ذلك اليوم فلا ... اكون فيه قائلا واحسرتا
وبخطيب الامم الذي رقى ... مرقى على السوى عزيز المرتقى
فهو فيه علم الهدى استجب ... دعوة عبدك بثه شكى
ويا رشيد ارشد القلب الى ... معرفة يسمو بها اعلى الذرى
وارشد العبد الى اصلاحه ... من نفسه ما كان فسد الهوى
وارشدن لاستقامة وثبته عليها سيدي طول المدا
بكاشف الكرب لاذ قائلا ... عبدك ذا قد بلغ السيل الزبى

ورافع الرتب ذي الجاه الذي ... ليس يخيب من اليه قد لجا
ويا صبور لي هب تصبرا ... اذا تحققت به الصبر حلى
مسهلا حملي ما استقبلتني ... به بلا تضجر من البلا
ثم اصطبارا بعده يكون ما ... لو فابه الضر الموا في للفتى
انى بعز العرب استغاثتي ... ولا اشك انني نلت المنى
لا سيما بصاحب الفرج قد ... جاء ختامي فيه كربي انجلى
وفرج الهم فراق الوقت من ... بواعث الاكدار فيه وصفا
والحمد لله الذي به تتم الصالحات كلها الا بالسوى
ومني الصلاة والتسليم قد ... عطر هذا الكون منها الشذا
على محمد ومن ارسل من ... قبل نذيرا وجميع الانبيا
ثم عن الصديق والفاروق ما ... اشرقت الافلاك مني الرضى
ثم الرضى عن ذينك الصهرين ذي النورين والشهم على المرتضى
وابنيه مع امهما الزهرا ومن ... الى النبي المصطفى قد انتمى
بصحبة او بقرابة ومن ... لشرعه المرشد للحق اقتفى
والله اسأل استجابة لمن ... بمنهل الصفا ابتغى بل الصدى

صادق الوعد
الأمين

٨٦

الحمد لله على التوفيق واستغفر الله
من كل تقصير خادم الفقراء بشير
آغا دار السعادة
الشريفة

بسم الله الرحمن الرحيم

گل ای کلک هنرمند و سرافراز   انیس اهل دل دانای هر راز
ندیم صحبت ارباب عرفان   سمیر مجلس اصحاب اذعان
سنی ای خامهٔ اعجاز گویا   هر ایشده قوللنور یاران اما
کمینه ناظمک سندن رجاسی   دلالتدر برامره ماوراسی
سنی سوق ایلیم تکلیف خامه   شروع ایله اول امری اختتامه
اولوب چابک و میدان عرفان   نعوته ایله کل تشمیر دامان
یاز اول نام پاک مصطفایی   او سالار جمیع انبیایی
نعوتی ساحه سنده قیلنک دو   اولوب مرحوم خاقانی یه پیرو
مقدم حلیهٔ پاکن یاز آنک   بیان ایله صفاتن مصطفانک
حدیثنده بیوردی فخر عالم   او شاه انبیا ذات مکرم
بیورمشدر او شاه تخت لولاک   او سلطان زمین و عرش و افلاک
محبتله بنم حلیه‌م گورنلر   جمالم شوقنه جانلر ویرنلر

تحیات و سلامم ایدر اکثار   گوروب حلیه‌م ایدر تعظیم هربار
صلاتمله ایدر اسمامی تعداد   ایدر روح روانم ذکریله شاد
خصوصا حلیه‌می ایتدرسه تحریر   یوزین گورمکله لوحه قیلسه توقیر
بنی گورمش اولور گویا او امت   اولور عقباده شایان شفاعت
او کیم تعداد ایدن اسم شریفم   بیله جانی کبی لوح لطیفم
آنی گورمش بنی گورمش گبیدر   بو تبشیری ایدن حق انبیادر
اوله برخانه‌ده اول لوحهٔ پاک   بلایادن ایدر حق آنی پاک
ایدرسه ذکر اسماء ایله تعظیم   قیلارسه حلیه‌مه بیننده تکریم
برینه اون صلات اولور خدادن   ایدر فیض حبیب کبریادن
کشی محبوبی ذکرین ایتسه اکثار   محبتله ایدر تحصیل دیدار
مجربدر که اسماء رسولی   یازوب اولمزسه معنادن ذهولی
اولور هر مشکلی اول شخصه آسان   اعانت ایلرا که شاه عدنان
تشبث ایتمسون داما غیری   خدا فتح ایلر اگه باب خیری
ایدر ترفیه اکا امر معاشن   گیدررسن دلدن افکار و تلاشن
اولور شایستهٔ توفیق باری   رسول الله اولور هر دمده یاری

آنكچون ناظم دلخسته حالم حبيب بينوا مفتون بلوا
قضايه اوغرايوب كندى اليله بلايه دوشش اولوب حال دليله
اولوب افتادهٔ چاه بلايا عسير اولمغله انتاج قضايا
توسّل ايلدم بر كار خيره بو سرّى آچمه دم بر درلو غيره
خدادن ايستدم بو درده چاره درونه لايح اولدى استخاره
بكا اولمشدى بر ديرينه عادت ندكيم خاطرم بولسه كدورت
يازوب نعت شريف مصطفايى ستايش ايليوب آل عبايى
ايدردم وصف اصحاب كرامى يازاردم عترت وآل فخامى
صلاتى هم سلامى ايدوب اكثار دلمدن دوشمز ايدى ذكر اسحار
كهى منظوم اولوردى كاه منثور اولوردى خاطرم آنكله مسرور
كوجلشن ايشلرم آسان اولوردى شفيعم دائم اول سلطان اولوردى
رهاياب اولمغه قيد كدردن توسّل ايليوب خير البشردن
نظام حالمه قيلدم وسيله ياپشدم ذيل اسماء جميله
بو دفعه ايلدم اسمايى تحرير رسولك نعتن ايتدم آنى تقرير
مراد ايتدم كه ايدم نظم اسما رسول اللهى بولدم خير منجا

اودر

اودر سرمايهٔ پرسود عالم اودر بو امّته دادار ارحم
انك اسميله بولدم دردمه درمان جميع مشكلاتم اولدى آسان
خدا بو نظمى قيلدى باكه توفيق انكله ايلدم مأمولى تحقيق
الهى نظممه وير سوز وتأثير محبّت آتشين قيل دلده تشوير
كمينه بنده يم آل عبادن كرم جوييم جناب كبريادن
بحق نور پاك مصطفايى بجاه سرورئ انبيايى
بنور سرمد اسرار اسرا بفيض اقدس اسماء حسنى
بقرب لامكان كردكارى بمحبوبيّت انوار سارى
الها پادشاها كردكارا حبيب روسيه سندن الها
رجا ايلر كمال شفقتكله كناهن محو ايدرسن رحمتكله
كمينه امّتيدر اول رسولك غبار پاى اول اصل اصولك
تكاسل ايتمزه سنّتنده يوزومز يوق رجايه حضرتنده
غريق لجّهٔ جرم وخطايز ولكن آرزومند عطايز
اودر انجق ملاذ اهل عصيان رؤف اسمينه مظهردر او سلطان
شفاعت ايلمزسه روز فردا اولور بيچاره امّت خلقه رسوا

مکر نقد شفاعت اوله یاری | ایره انك یوزندن عون باری
کبایر اهلنه وعد شفاعت | او شاه انبیادن ایتدی سبقت
اگرچه عفو ایدن زلاتی ربدر | شفاعت لطف غفرانه سببدر
تهاون ایتدکن اجرای سنن ج | ولکن مخجلتی وار جان و تنده
نه حدم نعت پاکن ایتسم انك | او ممدوح الهی مصطفانك
نه ممکن نعتنی یازمق کماهی | گدا قادر می وصفه پادشاهی
جناب کبریا مدح ایتدی آنی | یوجه در انبیادن قدرشانی
وجودی باعث خلق جهاندر | عصات کائناته ارمغاندر
آنی عالمله حق قیلدی رحمت | او سلطانه بز اولدق خرامت
برای مغفرت ای کلك چالاك | رسولك اسم پاکن ایدوب ادراك
نکات ایتله قیلوب اسمای تعداد | اوله آثار فیضی دلده مزداد
تحیات و سلامم ایله املا | روان پاکن ایله بزدن ارضا
روایتدر که بیك بر اسمی واردر | حقایق اهلنه اول آشکاردر
دکلدر کیمسه اول اسمایه واقف | مگر اول سری مولا اوله کاشف
ایکی یوز بر یازار اسم رسولی | دلائلده سلیمان جزولی

ولکن

ولکن نظمله اولنسه تعداد | سهولت اوزره حفظ ایلردی عباد
غرض تعظیمدر شاه جهانی | ستایش ایله اول سامی مکانی
گناهك عفونه اولسون وسیله | انکله نایل اول اجر جزیله
محمد مصطفی محمود و احمد | اولوب اسماء پاك ذات امجد
علی قول اسامی پیمبر | اولوب اسماء حسنایه برابر
نیجه اسماسی واردر مصطفانك | فقط معلومیدر باری خدانك
فرشته لر قتنده نام احمد | اولوب اسماء سائردن سرامد
وحوش و طیر و ماهیلر سراپا | رسولی ذکر ایدر سرا و جهرا
لسان حالله بلکه جمادات | ایدر اول ذات ذیشانه تحیات
او فخر انبیانك اسمی چوقدر | بیلور اعدادنی بر فرد یوقدر
رسوله چونکه قرآن نازل اولدی | انك بر اسمی ده **مزمل** اولدی
دخی بر اسمی **مدثردر** آنك | قبیل بعثنده مصطفانك
محمد احمد و محمود و **حامد** | رسوله اولدی اسماء محامد
حمددندر بو دردك اشتقاقی | بری بیرندن اولمز افتراقی
انکچون اولدی محمود الخصائل | یازار تفصیلنی تفسیر عادل

احد ایله وحید اولمغله آدی　　نوله معناده اوله اتحادی
اکر محو کناه اولماسه بزدن　　قالوردی دوزخ هجرانه بوتن
دخی برنام پاکی اولدی حاشر　　عدد ده آنی یازدم اسم عاشر
معاشرله ایدردی حسن عشرت　　اشدّای قریشه ایردی دهشت
کیمیسن رفق ایله دعوت بیوردی　　کیمن انذار ایله امت بیوردی
او سلطانک براسمی اولدی عاقب　　انکچون اولدی اعدا اوزره غالب
نه دم اعدای دینی ایتدی تعقیب　　هزیمتله قموسن قیلدی تعذیب
عقابه مستحق ایکن قریشه　　ایدردی اکثریا عفوی پیشه
کیمینی لطف ایله آزاد ایدردی　　کیمینی قهر ایله منقاد ایدردی
ختامی اولدیغیچون انبیانک　　رسلدن اولمدی تعقیبی آنک
براسم پاکی داخی اولدی طاها　　اولوب برسوره قرآن ایچره اما
یازیلدی نیچه معنای دقیقه　　نیچه اسرار وار در فی الحقیقه
مزایاسی عباده اولدی مبهم　　مرادین حق بیلور الله اعلم
اولوب اسما ایچنده اسم اعظم　　رسول الله اولدی نام اکرم
براسم پاکی داخی اولدی یاسین　　مفسرلر آنی ایتدی تبیین

اوده برسوره در فرقان ایچنده　　تلاوت اولنور قرآن ایچنده
انکا اطلاق اولندی قلب قرآن　　اولور اربابنه سرّی نمایان
براسمی اولوب طاهر مطهر　　مسمّی اولدی انلارله پیمبر
معایبدن انکچون اولدی طاهر　　فیوضاتی اولور هر دمده ظاهر
ایکی اسمک اولوب معناسی واحد　　کتابنده یازار آنی مجاهد
براسمی داخی طیب در رسولک　　اولوب معلومی اصحاب عقولک
انکچون طیب اولدی جمله حالی　　اول اسمه مظهر اولدی صحب و آلی
دخی براسم پاکی اولدی سیّد　　سیادتله اودر موصوف جیّد
اول اسمه جمله مظهر اولدی سادات　　انکله بولدیلر عزّ و سعادات
رسول اولدی براسمی مصطفانک　　حبیب اکرمی باری خدانک
رسالت باغنه اولدی در رعنا　　اولوب ختمیّت ایله رونق افزا
اولوبدر کلشن عدنانه بلبل　　سیه کاکللریدر صانکی سنبل
کل اولدی نفخه‌منده وجه پاکی　　نوله هر بلبل اولسه دردناکی
نبی در همدخی اسم شریفی　　دوشورمه دلدن اول نام لطیفی
نبیلر سروریدر اول محمد　　شفاعت کانیدر اول آیت امجد

رسول الرحمه در همدخی نامی — روان پاکنه ایله سلامی
حقیقتده وجودی عین رحمت — هویتده در دریای وحدت
جمیع عالمه رحمتدر اول ذات — روان پاکنه الف تحیات
اولوب بر اسم پاکی داخی قیم — او در شفقتکر ایتام دائم
قیام لیله مألوف ایدی اول ذات — ایدرلردی لیالیده عبادات
آکا طاعتی سودرمکله قیوم — تهجد اولدی آکا داب مرسوم
دخی بر اسم پاکی اولدی جامع — جهانه اولدی جسمی شمس لامع
وجودی جامع الانوار اولدی — جمیع مرسله سالار اولدی
ملاذ اولمغله مجموع عصاته — ترحم اوزره اولدی کائناته
او در مستجمع جمله کمالات — روان پاکنه اولسون تحیات
بر اسم پاکی دخی مقتفی در — وجودیله دو عالم مکتفیدر
ایدنلر اقتفا اثر رسوله — ایرر البته اعلای وصوله
خصوصا ایلین احیای سنت — او عالیشانه اولدی خیر امت
دخی بر اسم اولوب آکا مقفی — وجودک دردینه بیل محض شافی
او نام پاکه هر کیم اولدی مظهر — اولور نیل مرامیله مظفر

رسول الراحه در بر اسم پاکی — مداوم اول کدردن ایتمه باکی
سکا راحت رسان اولسون نام نامی — دمادم ایله اتحاف سلامی
خدادن استرایسک روح وریحان — رسوله اتباع ایله بهر آن
رسولک اولدی هم بر اسمی کامل — دلا اکمله انی اعلی الوسائل
کمال اهلی اول اسمه اولدی مظهر — ترقیاتله اولدی مبشر
اول اسم پاکه هر کیم اولدی مشغول — مراتب قطعی ایله اولدی موصول
بر اسم پاکی داخی اولدی اکلیل — ویریلدکجه اوشاهه تاج تبجیل
سر آمالکه ایله نهاده — ایدرسک رتبهٔ علیا اراده
انی تاج سراوراد ایله — اساس دینکی آباد ایله
بر اسم پاکی عبدالله اولدی — خدایه بندهلکله شاه اولدی
اول اسم پاکه دینلدی خیر الاسما — عبودیتله حالن ایتدی انبا
سمی والد اولمغله او سلطان — ایرشدی عاقبت توفیق رحمان
حبیب الله اولوب بر اسمی آنکش — احب نامی ایدی مصطفانک
اضافتله جناب کبریایه — شرف کلدی او محبوب خدایه
محب اولان رسولک امتندن — ایدرمی هیچ تهاون سنتندن

قیله توفیقنی همواره یا ربی — ایره عقباده باری همجواری
براسمی ده صفی الله اولدی — سمی جدّ عالیجاه اولدی
اگرچه گلدی آدمدن اگا نور — شرف فخر جهانه اولدی موفور
جمیع انبیادن اولدی افضل — کمالاتیله اولدی ذات اکمل
محمد گرچه ختم الانبیادر — ولکن اوّلینه مقتدادر
او در فرمانروای تخت لولاک — یوزی صوییله خلق اولندی افلاک
او در مهمان قرب لایزالی — قیلندی دعوت ایله قدری عالی
غبار پای تشریفیله حورا — قریر العین اولوب جنتده حالا
او رتبه دولت ال ویردی رسوله — سزاوار اولدی دیدار وصوله
شرف بولدی قدومندن فلکلر — رکابه چهره سا اولدی ملکلر
خصوصا لیلهٔ اسراده جبریل — گتوردی بر براق وتاج تبجیل
سموات اهلی استقبال ایتدی — سراپا انبیا اقبال ایتدی
امین الله او شاهه اولدی رهبر — گذار ایتدی سمواتی سراسر
گچنجه سدره دن مانندهٔ تیر — اولوب رفرف قرین بزم توقیر
سرای لامکانک اولدی ضیفی — بیلنمز اولدی غیری کم وکیفی

توکنمز

توکنمز نقلله وصف شریفی — گوزللردن گوزل خلق لطیفی
روان پاکنه بیحد وغایات — اوله بیچاره امتدن تحیات
نجی الله ایدی همدا خی نامی — ولکن نوحه برتر در مقامی
نجات وفوزی نوح انگله بولدی — نبوّت نوری زیرا گونه طولدی
جبین احمدیده نور رخشان — نجی اللهه ویردی عصمت سامان
براسمی ده کلیم الله اولدی — محبتله حبیب الله اولدی
سزاوار اولدی اگا جاه تکلیم — شب اسراده اولدی شان تکریم
کلامه برتر اولمشدر محبت — ویرلمشدر انگچون خاتمیت
اگا مهر نبوت حجت اولدی — سعادت اول قوله کیم امت اولدی
براسمی داخی ختم الانبیادر — ختام المسک محبوب خدادر
دخی ختم الرسل در نام پاکی — مگر مدّ وجود تابناکی
دلائلده یازیلدی گرچه خاتم — ختم لفظیله راوی اولدی عاصم
خاتم الانبیا یازیلسه قصدا — معانیده تغایر اولمز اصلا
او سلطان رسلدر گرچه آخر — وجودیله مهر لندی مظاهر
رسالت باغنک اول نخل پاکی — قدومیله مشرف ایتدی خاکی

اولوب شرع شریفی سیف قاطع   جهانی قاپلدی اول نور لامع
رسالتله او نخل باغ رضوان   اولوب بی سایه بر سرو خرامان
نوله اغصانی اولسه آل و عترت   اودر صاحب قضیب باغ جنت
براسمی داخی محیی در حبیبك   حیاتی متفقدر اول طبیبك
حیات جاودانیدر وجودی   مدار زندگانیدر شهودی
انك فیض حیاتی ایله عیسی   دمیله نیجه موتی ایتدی احیا
علم اولدی رسول اللهه منجی   اکا عاشق اولان اولمزمی ناجی
اودر ناسی ایدن دوزخدن انجا   شفاعت کانیدر اول ذات والا
جهنمدن کیم استرسه نجاتی   روان پاکنه ایتسون صلاتی
مذکر در دخی نام شریفی   عصاتك روز محشرده شفیعی
اودر تذکیر ایدن روز قیامی   اودر تبشیر ایدن دار السلامی
انك ذکراسی اولمزسه عنایات   قالور امت چه تحیرده البت
کل ایدی ذکرا ایدك انجام کاری   ایرشسون جرمه عفو کردکاری
کلامنده بیوردی حق فذکر   نیچون غافل اولور بو عبد مدبر
براسمی پاکی دخی اولدی ناصر   معین امت صاحب کبائر

عبادك

عبادك اولمشیدی دستگیری   کورردی مجرمان هول سعیری
اولورسه دستیاری شفاعت   اولور البتده مولادن عنایت
دخی براسم پاکی اولدی منصور   اولان مظهر اول اسمه اولدی مسرور
انکچون حضرت شاه رسالت   جهاده دائما ایلردی عزیمت
غزادن اکثریا اولمدی دور   پاینده جیش اسلام اولدی موفور
نبی الرحمه درهم داخی اسمی   سراپا نور ایدی فطرتده جسمی
اوکان مرحمت اول نور عالم   ایدردی هرکسه شفقت دمادم
نبی التوبه درهم داخی نامی   ایدردی توبه یه اغرا انامی
گنهدن پاك ایکن اول سرور دین   ینه ایتمشدی استغفاری آیین
گرکدر کیم دوام اوزره بو امت   گنهدن ایده استغفاره سرعت
براسمی ده رسولك اولدی معلوم   رسوخ علمله اولمغله مرسوم
وجودی عین علم اولمغله آنك   اکا معلوم ایدی سرّ خدانك
شهیر اولدی براسم پاکی آنك   پاییلدی کونه نوری مصطفانك
وجود پاکی چون شمس الضحادر   جهانه نور پاك کبریادر
کمال لطفیله اولمغله مشهور   قئودلرده اولدی نامی مذکور

براسم پاکی داخی اولدی **شاهد** / آنکا شاهد خصالنده محامد
شهودی غیب الغیبه جامع / نمودی باعث خلق بدایع
شهید اولدی اکابر نام نامی / خدادن کوردیکنده احترامی
شهادت ایتمیله امتینه / ایرر بیچاره‌لر حق رحمتینه
دخی براسم پاکی اولدی **مشهود** / مشاهد در وجودنده کرم جود
بو اوچ اسم شریفک اتحادی / اولور معناده هر احسانه بادی
شهادتله رسولک اتصافی / اولور اهل دله برهان کافی
اولان مظهر بو اسماء صفاته / اولور البته غرق انوار ذاته
بشیر اسم اولدی فخر الانبیایه / بشارت اولدی قوم اهتدایه
مبشر درهم اول سلطان اکرم / عصات امته عقباده ارحم
ایدر مؤمنلره تبشیر رضوان / شفاعتله ایدر غفرانه شایان
اودر مژده ایدن قرب وصالی / ارایت ایتدرن نور جمالی
براسمی **نذیر** و **منذر** اولدی / کسیر القلبه حقا مجبر اولدی
عصاتی ایتمسه عدلیله انذار / اولوردی اکثر امت کنهکار
آنک تحذیری احسانسبدر / اگرچه عفو ایدن ذلاتی ربدر

سورسك

سورسک جان و دلدن اول **همامی** / صلاتنده آنک قیل اهتمامی
دخی براسم پاکی اولدی چون **نور** / جبیندن آلور انواری هب حور
رسولک نوری نور اصطفادر / مبارک طلعتی نور خدادر
او نور النور در انواری جامع / وجوه انبیاده اولدی لامع
زیاده وجه پاکی انور ایدی / جمال یوسفه اوزره برتر ایدی
سراج اولمغله هم اسم شریفی / همان بر نور ایدی جسم لطیفی
او نور ایله منور اولدی عالم / آنکچون انبیادن اولدی اکرم
جهانی پرتوی اشراق قیلدی / جمال پاکنه مشتاق قیلدی
زهی عزت زهی دولت سعادت / او نور پاکه اولدق خیر امت
بحمد الله بزه اول نور جسیمی / عیانا گورمدک اما صمیمی
اورتبه عاشق اولدق جان و دلدن / محبت ایتمشز درنیجه ییلدن
غبار پایی کحل جانمزدر / کوکل ویرمک بتون ایمانمزدر
گنهکار امتنز اول نور پاکه / تواری ایلینجه زیر خاکه
آنک براسمی داخی اولدی **مصباح** / جمالی نوری ایتدی گونی اصباح
او مصباح سعادت اولمسیدی / کثافتدن جهان قورتلمیدی

جهانی نور وجهی روشن ایتدی — خلیلک ناری نور گلشن ایتدی
او نورک پرتویله ایله پر نور — شفاعتله الها ایله مسرور
براسمی داخی اول نورک هدای — آنکه چشم عالم روشنا در
اولوب مهدی وهادی صوب حقدن — رها بولدی جهان ظلم غسقدن
هدایت شمعیدر نور محمد — تجلیسی ویرر انوار سرمد
منیر اسمیله موسوم ایدر اول شاه — آنکچون امتی قالمادی گمراه
انارت ایلیوب شمع جمالی — عیان ایتدی خدا حق و ضلالی
می عشقی بزی مستانه قیلدی — جمالی شمعنه پروانه قیلدی
براسمی اولوب مدعو وداعی — بزه واجبدر آنک اتباعی
طریق حقه خلقی دعوت ایتدی — عصات خلقه غایت شفقت ایتدی
اول ایلرکن بزه دائم تعاون — روامی سنتنی اوزره تهاون
دلی یاربی غفلتدن اویاندر — بزی جام می عشقیله قاندر
کل ای طلبجار امت قیل مدامی — روان پاکنه عرض سلامی
مجیب وهم مجاب اولدی اکی نام — اجابت ایلسون اصحاب اسلام
اول اسمه هر کیم اولدیسه مداوم — خدادن ایردی اکا لطف دائم

براسمی خفی در مصطفی نک — ظهور ایتدکده اسرار خدانک
قوینک کیدی اولدقچه زیاده — ایدردی اختفا غار حراده
ابوبکر ایدی اولدم یار غاری — ایدردی تسلیت اول شهریاری
تواری ایتدکی غار الحجره اول شب — صیانت ایتدی اعدادن آنی رب
کبوتر لانه ساز اولدی او غاره — عناکب دام ایدوب قوم شراره
ایوزدن حق مصون ایتدی رسولی — تجسس ایتدی اعدا صاغ وصولی
جبینن صاقلغله رب ستار — خفی اولدی عدودن اول نکوکار
عفو اولدی براسمی دخی نبینک — ملاذ و ملجأی اصحاب دینک
اوبرشاه کرم عالی نسبدر — کبائر عفونه ذاتی سببدر
اسائت ایلدکچه قوم اشرار — ینه عفو ایلر اول سلطان ابرار
بیلورکن کمرینی اعدای دینک — ظهور ایلر ینه عفوی نبینک
ولی در اول نبینک داخی نامی — روایت ایتدی اصحاب کرامی
اوستادلر گروه انبیایه — او محبوب جمیع اتقیایه
ولایت تاجن اول ویردی باری — نبوت تختی صکره اولدی یاری
دیندی شانه سلطان لولاک — قدومیله شرف بولدی افلاک

اوشاه انبیایه امت اولدق   بحمدالله سزای رحمت اولدق
تحیات وسلام ایله دمادم   روان پاکی اولسون شادوخرم
انکڭ برنام پاکی داخی حق در   یولنده جان وسر ویرسک احقدر
ظهیرشی اولدی حقانیت اوزره   قتی شفقتلودر بوامته اوزره
شریعتله طریقتده حقیقت   اوعرفان کاننه اولمغله فطرت
کلام ودینی حق هم مسلکی حق   حقکی الحق رسولیدر محقق
سوزلرآنی اولدی حقه واصل   اگرحق امت ایسک اولمه غافل
روان پاکنه دائم سلام ایت   اوشاه انبیایه احترام ایت
قوی اولدی دخی براسم احمد   متانت اوزره در دین محمد
نبوتی اولوب برهانی قوی   فتوتی قمودن اولدی اولی
قوی درشرع پاکی مستطابی   قبول ایتمز تلون هیچ جنابی
شرایعدن انڭ شرعی قویدر   رسالت تختنڭ اول خسرودر
امین اولدی دخی هم اسم پاکی   عدودن یوقدر اصلا بیم وباکی
دیمشدر هرکورن اول یوزی ماهی   امین کنز اسرار الهی
امین اسمیله موسوم ایدی اول   صباوت عالمنده شاه اکمل

امانت فطرتیدر دیرینه سیدر   صداقت پرتو آیینه سیدر
اشرادن امین اولمغله اول شاه   امین وحی اولدی آکه همراه
نیجه جانلر فدا ایتمز بوامته   نه یوزله ایلمز احیای سنت
اودرتامین ایدن منهاج دینی   اودرتبیین ایدن علم الیقینی
امان هول محشردر محمد   ضمان عفو اکبردر محمد
روان پاکنه الف تحیات   دمادم این حق بیحد وغایات
براسم پاکی داخی اولدی مأمون   حقکی امنده‌در اول در مکنون
امان الخلقدر اول کان رحمت   نوله بوامتی ایتسه صیانت
امین ایتدی آنی حق هم وعده   مبرادر وجودی هر المدن
علم اولدی کریم وهم مکرم   رسول اکرمه بوندن مقدم
جمیع انبیادن اکرم اولدی   اوشب کیم ضیف رب ارحم اولدی
کرامتدر جمیع معجزاتی   عجبمی امت ایتسه کائناتی
مکین وهم متین اولدی آکانام   آنکله بولدی قوت دین اسلام
متانت ایتدیکیچون هرغزاده   ثبات اولدی جنود اقویاده
مکانت استکانت برله دائم   جهاده اولمشدی سیف صارم

امانت

مغازی اول نبیدن اولدی مسنون
آنکچون نور اسلام اولدی افزون

مبین اولدی او سلطانک برآدی
مبیندر مفاد اجتهادی

ایدوب دین مبینی خلقه اظهار
آنکچون انبیایه اولدی سالار

آنک شرع شریفی اولدی منهاج
عیاندر کونه همچون نور وهاج

آکا نازل اولان قرآن بسدر
آنک غیری اولان حیت جسدر

نه ایسه رطب و یابس آنده موجود
بیان ایتدی رسوله رب معبود

اویان صدقیله فرقان مبینه
اطاعت ایله اول سلطان دینه

کیمک قرآنه اولدی اقتداسی
خدادن ایردی عون اهتداسی

تشبث ایله قرآن مبینه
دودستکله یاپش حبل المتینه

صقین الدن براقمه اول کتابی
ایشتدک خطاب مستطابی

تحیات ایت رسول کائناته
وجودک ایله غرق انوار ذاته

دخی بر اسم پاکیدر مؤمل
نه مأمول ایلدیسه اولدی نائل

خدادن ایتدیکی اعلای مأمول
اوله امتلری رضوانه موصول

الملکار اولماشدر ماسوایه
مرامن حصر ایدوب نور لقایه

بغیض اولمغله اکه حب دنیا
بقاء الله ایدی مأمول اقصی

وصول اولدی ذیشانک برآدی
حصول اوزره ایدی دائم مرادی

اولوب هر بر مرادی خیر جاری
طلب سز بخش ایدردی اکه باری

او فخر العالمینه حائل اولمز
آنک کیبی نبیلر واصل اولمز

مقام قربه واصل اولدی اول شاه
آکا دیدارنی کوستردی الله

ایرشدی وصلت لاهوته حقا
آنی محبوب حضرت قیلدی مولا

نه دولتدر که آکه امت اولدق
نه غفلتدر که ترک سنت اولدق

بزی یاربی غفلتدن اویاندر
آکا امت اولان آکه اویاندر

انک بر اسمی ذو قوت اولدی
اکا قوت هر امره قدرت اولدی

قوی البنیه در اول شاه اکرم
قواسی انبیا اوزره مسلم

جهانک کشتن ایلدی بست
کمینه بطشی ایلر شیر سرمست

اکوبر قهرمانه اورسه بر ضرب
هنرندن ایدردی توبه حرب

طوقنه نره یه بر کره مشتی
تقدم ایلر ایدی ضربه کشتی

بر اسم پاکیده ذو حرمت ایدی
اکا حرمت ایدن ذی قوت ایدی

قوی اولمغله جسمی اقویادن
مهابت اوزره ایدی انبیادن

دیدی اول قوته قدسیه ابرار
قواسی اعتدال اوزره ایدی هر بار

جبالی قلعه ایر حسیت پاکی — یرندن اوینادردی ارض خاکی
اورتبه اکه قوت ویردی باری — ضعیفانه ایدردی دستیاری
اوحرمت صاحبی بر محترمدر — بتون احوال وافعالی کرمدر
ایدردی اختیاری پیره حرمت — یتیم وبیکسه ایلردی شفقت
وجودی عین رحمتکن جهانه — نلر ایتدی عدو اول جان جانه
ایدرکن دایما خویشانه حرمت — حرمده ایتدیلر آکا اذیت
اکا حرمتله اول سلطان لولاک — مقام قربله اولدی فرحناک
مقدم ایدی هجرتدن اودعوت — رسولا احترام ایتمکله حضرت
مقام قاب قوسینه کذاری — اولنجه احترام کردکاری
جمالیله ایدوب اکرامی تکمیل — اوده من سدره ده قالمشدی جبریل
اولوب مستغرق انوار سرمد — اوشب معراجنی بولدی محمد
رسوله ذومکانه نام اولدی — علوقدری الحق نام اولدی
کمال استکانتله خصالی — جمیع انبیادن اولدی عالی
علوشانیله اول شاه ابرار — هر ایشده مسکنتی ایلردی اظهار
تواضع ایله ایتام وصغاره — تعبد ایلریدی کردکاره

دخی

دخی ذوعز ایدی نام شریفی — سوردی عز طبع لطیفی
ایدردی دایما مسکینه عزت — ایدردی هر زمان ارحامه حرمت
عزیز اولدی انکچون وصف نامی — کورنجه عزت ایلردی کرامی
عدوسن ایلمزدی کورنجه تحقیر — ایدردی هر حدنجه توقیر
آکا خلق عظیم احسان ایدن حق — کلامنده خطاب ایتدی محقق
آکا عزت بیوردی رب عزت — اوشب کیم ایلمشدی قربه دعوت
عزیز القدر اولوب اسم احمد — بیوردی اکه محبوبم محمد
نه عزتدر نه دولتدرکه باری — حبیبم ایلدی دیدار یاری
دخی ذوفضل اولوب اسم خطیری — فضائل اولدی وصف دلپذیری
فضائل بحریدر اول کان عرفان — که یوقدر فضلنه هیچ حد و پایان
اوفخر انبیا شاه عرب در — آکا امی بیوردی حق لقبدر
مفضلدر جمیع انبیایه — خدا قیلمشدر اکه عرشی سایه
اگرچه سایه سی دوشمز زمینه — عوض ایتمز شعشع نور مبینه
علوم اولینه اولدی واقف — کنوز آخرینی اولدی کاشف
آکا علم لدن احسان حقدر — که درس من عرف اکه سبقدر

اکا تعلیم اولندی علم اسما
ویروب جنتده اکه رب عزت
علومی جمله کشف ایتدی اکا حق
اوسلطان لدندر حضرت موسی
سبق آلمغله عرفان مکتبندن
انک ذوفضل ایکن نام شریفی
اکا مکشوف ایدی اسرار غیبی
خلیفه اولدی تعلیمنده جبریل
همان بر نور علم وفضل ایدی حق
بنی همایه قیل یارب اونور
مطیع وهم مطاع اولدی ایکی نام
اطاعت وزره ایدی حقه دائم
وجودی اولدی چون تکوینه بادی
مطاع اولسه نوله هر امر ونهیی
ایدلدن خلقه تبلیغ رسالت

صفی الله اولدی فضلی اجلا
وسیله حوض کوثر له فضیلت
فضائل فطرتنده اولدی مطلق
یانده مبتدی تلمیذ کو یا
خبیر اولمادی کیم مکتبندن
خفا اوزره ایدی افهام لطیفی
یوغیدی علم وادراکنده ریبی
خدادن ایلدی احکامی تنزیل
صونیلدی اولدیغنده صدری مشقوق
ایرم اول نور ایله حور وقصور
رسوله انقیاد ایتمکله اقوام
دوام اوزره اولوب طاعتده قائم
نوله قول ایله جمله عبادی
خداوندر بتون الهام وحیی
آنی حق بیلدی اصحاب هدایت

اطاعت

اطاعت ایلین ایردی نعیمه
هر امری معجز وهر قولی حقدر
انکچون رحمت اولدی نام پاکی
وجودی عالمینه عین رحمت
اوسلطان سریر اصطفایی
حبیب اکرم اولمغله خدایه
شفاعتله ملاذ امت ایتدی
ظهوری علت غائیه کونه
انکچون اسم پاکی اولدی بشری
بهشتی مؤمنینه قیلدی تبشیر
مبشر در دخول جنت ایله
امان دهشت محشردر اول ذات
اودر مژده رسان جا غفران
اودر صاحب لوای حمد اجلال
آکا ویردی جنانع رب معبود

مخالف اولدی شایسته جحیمه
وجودی رحمت رب الفلق در
اودر تشریف ایدن افلاک وخاکی
شهودی انس وجنه محض شفقت
سپهسالار جمع انبیایی
آنی ایرکوردی اقصای منایه
ولی النعمت هر ملت ایتدی
مدارامت اولدی صون وعونه
سکز اوجماغی نوله ایتسه ماوی
شفاعتله قیلندی ذاتی تخییر
موقر دردخی ختمیت ایله
ضمان عفو زلات وخطیات
اودر فرمانروای ملک رضوان
اودر صاحب رداوتاج اقبال
عطشدن صونه ایله رجوض مورود

اولوب ساقی کوثر جنت ایچره　　ابد قالمایه رحمت امت ایچره
کل ای بیچاره امت غافل اتمه　　رسوله آل و صحبه قیل تحیت
تحیات و صلات زاکیات ایت　　او سلطان درود طیبات ایت
غیاث و غیث و غوث اوج الفاظی　　او شاه انبیانک اولدی نامی
مغیث چاره جو یا ایدی دائم　　ایدردی هر کسه لطف و مراحم
کروه اهل دردک چاره سازی　　ریاض جنتک اول سرو نازی
اوللدن جلوه ساز باغ اکوان　　ایدردی هر کسه لطف فراوان
خصوصا امت بیچاره کانه　　کرملر ایلمشدر ایکا نه
سزادر دینسه غوث انبیا در　　دوا بخش علیل بینوا در
غیاث المجرمین غوث الملوثین　　اولوردی هر زمان اول شاه تکوین
کلنجه عالم ناسوته اول دم　　بیورمش امتی اول فخر عالم
دم محشرده داخی امتندن　　کچمه مز هیچ کمال شفقتندن
انکچون نامی اولدی نعمة الله　　جهانه رحمت مولادر اول شاه
نیجه اول نعمته شکر ایتمز آدم　　آنکله بولدی درد ذنبه اوم
کل ای بیچاره امت قیل تذکر　　مدام اول نعمته ایله تشکر

اگر اول نعمتی ویرمزسه الله　　قالوروب بینوا الجمله کمراه
هزاران حمد و شکر اولسون خدایه　　اولوب امت رسول کبریایه
بزه خیر الامم دیدی او سلطان　　عبودیتله ویردی عزت شان
تهاون اوزره ایکن سنتندن　　نه دولتدر که کچمز امتندن
براسمی عروه در براسمی وثقی　　ایکی وصفیله موصوف اولدی حقا
بزه الده سند در وصف و اسمی　　بتون موثوقه در احوال و رسمی
علی قول اضافتله اولوب نام　　معرف ایلدی اسمی الف لام
شریعت عروة الوثقی در الحق　　بو تشبیهی ثقاة ایتدی محقق
شریعت کویا ابریق زر در　　آنی حفظ ایلک حقا هنردر
صقین دستکدن آنی ایله دور　　اولورسون باب حقدن سنده مهجور
مشابهدر مزایاسی زلاله　　او بر معیاردر حق و ضلاله
دلی یارب زلال شرعه قاندر　　کرم قیل خواب غفلتدن اویاندر
ایکی عالمده استرسک نجاتی　　او شاه انبیایه قیل صلاتی
صراط الله ایدی همدخی نامی　　اودر باذن حق هادی انامی
خدانک سوکیلی پیغمبریدر　　کروه کمرهانک رهبریدر

صراط مستقیم اولدی دخی نام / بیلندی شرعی ایله علم احکام
آنک شرع شریفی اولدی منهاج / تمو عالم او شاهه اولدی محتاج
براسمی داخی ذکر الله اولدی / آکا مشغول اولان آگاه اولدی
کوکل ذکر خدادن اولمه غافل / درونکده اولور اذکاری حاصل
کشی محبوبی ذکرین ایتکنده ر / کلالی اولمز آنک قیله تکرار
آنک ذکری اولور قند مکرر / یه وردتر در آنی ایله برسر
ایدن اول شاه کونینه محبت / ایدر احیای سنتله اطاعت
کیدرمز دلدن اذکار حبیبی / کوکلر دردینک او در طبیبی
بزی اول دردیله یارب قیل احیا / شفایی سندن استر جمله مرضی
روان پاکنه اولسون تحیات / صباح حشره دک بیحد وغایات
آنک براسمی سیف الله اولدی / عدویه خنجر جانکاه اولدی
جهاندن اولوب آثاری ظاهر / آنی ادراک ایدر اهل مظاهر
اولنجه شرع پاکی سیف قاطع / یاییلدی کونه انوار شرایع
کیم اولدی اکه گردن بند طاعت / ایکی عالمده بولدی امن وراحت
او تیغ شرعه کیم اولمزسه منقاد / ابد دام بلادن بولمز آزاد

دخی اول شاهه حزب الله اولور نام / آنکچون غالب اولدی جند اسلام
نه سمته ایلسه تحریک رایات / مظفر ایدی اول صاحب کمالات
ملائک جیشی اولوب همسر بر غزاده / گزند ایلردی ارباب فساده
دمادم غالب اولدی جند اسلام / آنکله اولدی واقع کسر اصنام
خدادن ایرسه سلطانه امداد / بولور البته اعدا قهر بیداد
اولوب براسمی داخی نجم ثاقب / او ماهک نوری شمس اولدی غالب
او نورک پرتویله آل واصحاب / بر بر کوکب ایدی مانند مهتاب
نه کوکب هر بری مهر سعادت / ایدیلر افق ابولدی هدایت
صفای طینتی فطریدر آنک / آنکچون اکملیدر انبیانک
محمد ماه برج اصطفادر / آنک اصحابی نجم اهتدادر
براسمی پاکی داخی مصطفادر / آنکچون انبیایه مقتدادر
مصفی دردل پر نور احمد / مجلادر معلادر محمد
دخی بر نام پاکی مجتبادر / ملاذ و مرجع آل عبادر
کل زیبای باغ اهتدادر / عصات کائناته ملتجادر
براسم پاکی داخی متقادر / نقاده ذاتنه داد خدادر

وجود پاکنك يوقدر عديلى   قتى خوشدر آنك خلق جميلى
دخى امّى در آكا نام احسن   تعلّم ايتامشدر هيچ بشردن
او سلطاندر علمه کاندر   آكا تعليم ايدن ربّى مكاندر
وساطتله سيله آكه جبرئيل   نزول ايتدى آكا آيات تنزيل
علومى وحى ايله بيلدردى مولا   آكا وهبى ايدى تعليم اسما
سبقخوان معلّم خانهٔ دين   اولوب اول شهريار قدس آيين
عيان در قلبنه جمله رموزات   دوهستى اولدى مفتاح كنوزات
نيجه اسراره واقفدر كه اول شاه   آنى بيلدرمدى بر فرد الله
علومه اولدى چون قلبى مدينه   درونى اولدى عرفانه خزينه
محمّد محرم اسرار اولدى   امين مخزن انوار اولدى
انك براسمى داخى اولدى مختار   آنى اكرم يراتدى ربّ ستّار
مصفّادر نسبده هم حسبده   معلّادر فضايلده ادبده
قريشك اولدى مستصفاسى اول ذات   نبوّتله ويريلدى آكه آيات
انك دين حنيفى اولدى مختار   جميع انبيايه اولدى سالار
ختام الانبيادر شاه عدنان   مهرلندى آنكله باب رضوان

جميع

جميع مرسلينه اولدى آخر   اولوب ختميّتى ظهرنده ظاهر
اكرامتسك اول كان وفايه   سلام ايله روان مصطفايه
اجير اولدى آكا براسم سامى   خدادن بولديغيچون احترامى
آكا جور ايلدكده قوم بطحا   خصوصا بوجهل كيبى اشدّا
مبارك خاطرين ايتدكده مكسور   خدا هجرتله قيلدى آنى مأجور
ويروب اجر جميل اول شاه دينه   خزائن ويردى اول قلبى خزينه
قبيل بعثتنده داخى اول نور   تجارتله دخى اولمشدى مأجور
ولكن ايتمدى دنيايه رغبت   آكا اقصى امل غفران امّت
ايدن اجراى سنّت اولدى مأجور   جوارين استينلر اولدى مسرور
صلوات اولسون او شاه انبيايه   كه انكله ايردى امّت اعتلايه
جبار اولدى دخى براسم پاكى   او درصون ايلين هر دردناكى
درپاكندن ايدن استجارة   غم ودردده بولور البتّه چاره
او در عقباده خير المستجيرين   آكا محتاجدر مسرور وغمكين
شفاعت ايتمه روز جزاده   قالوردى امّتى رنج وعناده
كل ايدى عشقيله بيچاره امّت   او شاهه عالمه ايله تحيّت

براسمی ده ابو القاسم در آنک / اگرچه کنیه سید مصطفی نک
عرب بیننده اشهردر او نامی / انکله یاد ایدرلر اول همامی
رسولک اکبر اولاد پاکی / جناب قاسم اول رضوان خاکی
دم طفلی ده رضوانه آلندی / مثال سرو او گلزاره صالندی
ابو الطیب ایدی هم داخی اسمی / مطیب اولدی وصف حد و رسمی
اولنجه طابه یه هجرتله مأمور / بو اسم پاکی اولدم اولدی مشهور
مبارک طبعی مائل ایدی طیبه / نساوش سودرلمشدی حبیبه
روایحدن زیاده حظ ایدردی / سعادتله نه جانبدن گیدردی
وجود پاکی گویا عنبر ایدی / روایحدن یه مشک اذفر ایدی
نه یردن کیم کچه اول گوهر تاب / مرورین فهم ایدردی آل و اصحاب
ابو الطیب انگچون نام اولدی / رسوله اشهر اعلام اولدی
براسمی ده ابو الطاهر در آنک / اوداخی کنیه سید مصطفی نک
معایبدن وجودی طاهر ایدی / کمالی هر جهتله ظاهر ایدی
اولوب اصلاب طاهردن وجودی / دخی ارحام پاک اولدی نمودی
سفاح اولمادی انسابنده قطعا / یوغیدی امهاتنه شین قربی

براسمی ده ابو ابراهیم اولدی / رسوله فوتی حزن دایم اولدی
براسم شریف اولدی بیل آنی / بو اوج نام ایله اول فخر جهانی
تکنی بیلدی مجموع قبائل / یازار تفصیلنی شرح شمائل
رسول اللهک اولاد ذکوری / گل نوخیز جنت رشک حوری
قبول ایتمز محبت چونکه شرکت / حبیبندن صاقندی رب عزت
گل نوخیز ایکن هر غنچه پاک / صبا وتن اولوب آلوده خاک
شه کونین ایکن اول نور سرمد / جگرپاره آجیسن گوردی احمد
اوشاهک اکبر اولادی قاسم / انک اول باغ عدنه اولدی عازم
انکله اکتفا بیوردی اول / او گوهرپاره سلطان اکمل
گل نشکفته ایدی فطرتنده / الم ویردی رسوله رحلتنده
بو امری بیلدی اصحاب حقایق / نبوت ختمنه برهان فائق
مشفع هم شفیع اولدی ایکی نام / رسول اللهه بو ترتیب اعلام
شفیع المذنبین اولمغله نامی / جهنمدن خلاص ایلر انامی
او شاهنشاه دیهیم شفاعت / او سلطان کرم فرمای امت
اگر رحم ایتمسه بیچاره گانه / نه او دایته گرک دوزخ بو جانه

اگر اولمزسه احسان شفاعت — یرینی اوداید بالله امت
زلال لطفنه قاندر الهی — قیلوب بو امتک خیر پناهی
یوزی صوینه آنک رحمت ایله — یریمز اوداکن هب جنت ایله
سن اصلاح ایله یارب کائناتی — عنایت قیل عذابکدن نجاتی
اولوب صالح ایله مصلح ایکی نام — نه دکلی طالح ایسه عبد ناکام
رسول الله اولدق خیر امت — ترحم کاندر ایلر شفاعت
صلاح حال اولدی آگه فطرت — انگچون دین اولمشدر نصیحت
عنایت ایتمسیدی رب عزت — بو اصلاح اولهسی بیچاره امت
بولورمیدی بو دکلو عزت شان — اوشاهک یوزی صویدر بو احسان
سعادت بیلدی آگه انتسابی — امید ایلر که چکمز اضطرابی
یوزی قاره عمل خود غیر صالح — نه یوزله واره درکاهه او طالح
مجرد اعتراف ایشی یرمز اصلا — شفاعت خود اولور باذن مولا
سنک احسانکه مغرور عالم — الهی سنسن اول خلاق ارحم
حبیبکدن شفاعت ایله فرمان — وارنجه محشره افتان وخیزان
بزه گولدرمه اصحاب جحیمی — سن احسان ایله گلزار نعیمی

الولک

رسولک روحنه الف تحیات — اوله سرمایهٔ دیدار وجنات
اولوب بر نام نامیسی مهیمن — رسول اکرمک بیل آنی مؤمن
علو قدرنی بیل مصطفی نک — اولوب همنام ذیشانی خدانک
اورتبه ذاتنی عالی یراتدی — حبیبی اسمنی اسمینه قاتدی
نه یرده نام باری اولسه مکتوب — اولور آنده محمد اسمی مصحوب
او محبوبه ایدن حب و اطاعت — خدایه اتباعی ایلر عبادت
اولوب بر نام پاکی داخی صادق — مسمایه اولنجه اول مطابق
صداقت اوزره در بالجمله قولی — مبرادر هزلدن وضع و فعلی
اولوب مرآت طبع پاکی صافی — کلامنده یوغیدی هیچ خلافی
سوزی صادق اوزی دوغریدی غایت — یوغیدی طرز و طورنده سقامت
صراط مستقیم ایدی فعالی — رضاء الله ایدی حال و مآلی
براسم اولدی صدق هم مصدق — صداقت اوزره خلق ایتدی آنی حق
انگچون آنی تصدیق اولدی ایمان — آنی تکذیب ایدنلر بولدی خسران
ابوبکرک اولوب تصدیقی اول — انگچون اولدی اصحابه مفضل
سر ارکان چار اولدی او سرور — آگا عنوان ایدی صدیق اکبر

رسولك یار غار یدر جزاده   معیت ایلدی اکثر غزاده

اودر سر دفتر اصحاب هجرت   سریر آرای دیهیم خلافت

عتیق عنوانن احراز ایتدی اول ذات   اکا تبشیر اولندی نیل جنات

اب صدیقه در ابن قحافه   کلورمی عزو فضلی اختلافه

اودر ارکان چارك ابتداسی   اودر اصحاب دینك مقتداسی

سوكن اول افضل صحب کرامی   ایدر حقا رسوله احترامی

امام المتقین اولدی رسولك   بر اسمیده بودر قولی فحولك

جمیع اتقیانك سروریدر   اوشه آخر زمان پیغمبریدر

کمال اتقا سیله او اکرم   خدانك اولدی عندنده مکرم

اورتبه متقی در فخر عالم   انكیچون بولدی حقدن قدر اعظم

نیچون بیچاره امت اکمز عبرت   اکا مرآتدر شاه رسالت

رسوله قایدالغر المحجل   علمدر آنی یازدی بعض کمل

بو اسم پاکك اولدی اختلافی   رواتك بو اسمده قول صافی

سلیمان جزولی مسلکیدر   بو اسم پاکه راوی ایکیدر

کمیسی غر کمیسی عزا اوقورلر   کهی راحرفی او زره نقطه قورلر

علی قولین اولور توجیهی قابل   بیلندن بیلمینلر اوله سایل

ای کلک نغمه پرداز صفنده اولر رسولك   بحر دیگرده ایله بو ایکی بیتی املا

غر المحجلینه اولدی رسول قاید   اولدی علم او شاهه بو اسم بو الفوائد

بر بیت اولدی الحق بو اسم پاك احمد   روح رسوله اولسون دائم صلات بیحد

بنه ای خامهٔ اعجاز پرداز   قالان اسمایی نظمه ایله اغاز

منبر و بر بو ایکی اسم رعنا   رسوله اسم و هم وصف اولدی حقا

انكیچون سید الابرار اولدی   قمودن اکرم و مختار اولدی

ایدردی هر کشی یه بر و احسان   انكیچون انبیادن بولدی رجحان

وجیه اولدی او سلطانك براسمی   همان بر نور محض اولمشدی جسمی

وجاهتده یوغیدی اکه بکزر   بشر اما ملکلردن منور

وجوه ایله او شاه اولمغله احسن   جمالی اولمشیدی مهر روشن

قد موزونی عرعر ایدی گویا   گوزنلر سدره دیرلردی یه طوبا

نصیح و ناصح اول شاه جهانك   بر اسم شریفی اولدی آنك

انك نصحیله بولدی دینی عالم   نصیحتله اولور صالح هر آدم

نصیحت دیندر ارباب حاله   تنصح ایتمین ایرمز کماله

او خیر الناس صحبت اولان امت / ایدر احیای سنتده اطاعت
توکل اوزره خلق ایتمکله علام / وکیل اولدی رسول اکرمه نام
متوکل دخی اولدی بر آدی / توکل اوزره ایدی اعتیادی
سؤال ایمدن کلن مال زکوتی / ویرردی اهلنه بر وجه آتی
غنا ایمدن نیه اول ظفریاب / مساکینه ویروب ایلردی نایاب
وثوق ایتمکله رب بی زواله / نگاه ایتمزدی قطعا ملک و ماله
قبول ایلردی کلدکده هدایا / ینه غیره ایدردی آنی اعطا
کفیل اسمیله موسوم ایدی اول شاه / تعب ویرمز اکا هیچ ایشده الله
خصوصا اوله محبوب الهی / هر امره واردر آنک اکتناهی
کفیل عفو و غفران امّتدر / خدا عندنده غایت محترمدر
نه استرسه خدادن هب روادر / سوزی کچکین حبیب کبریادر
خدایه صد هزاران حمد و منت / بزی قیلدی او عالیشانه امت
ولا سندا اخی انصاف ایله انصاف / ایزیندن آیریلوب ایتمه صقین لاف
مجرد امت اولمغله رسوله / عجب لایقمیسن لطف وصوله
اکا امت اولان بیچاره هربار / سنن اجراسنه اولور هوسکار

روان پاکنه ایله تحیات / ایرم دیرسک اودر اقصای غایات
شفیق اولدی او سلطانک بر آدی / عباد اللهه شفقتدر مرادی
شفاعت شفقتندندر او ذاتک / کفیل عفو ذنبیدر عصاتک
رسول اللهه بکزر مشفق اولمز / نیچون امت اورحمه لایق اولمز
شفاعت ایتمکه قطعا اوصانمز / ولی امت کناهه هیچ اوتانمز
لواء الحمدنی آلدقده دسته / امید اولدر که امت اوله رسته
الها ایله آنی بزدن ارضا / بزی قیلمه دم محشرده رسوا
صلات و صد سلام اولسون او سوره که / شفاعت ایلیه بیچاره قوله
بحق نور پاک سوره نور / بزی امتلکندن قیلمه مهجور
معظم السنه اکا نام اولدی / رسوله اشهر اعلام اولدی
اول ایلرچون سننده اهتمامی / بزه واجبدر انک التزامی
رسوله اتباع ایتمکله امت / اکا مفروضه در احیای سنت
خصوصا فرضه اوله استهانت / اولورمی بنده شایان شفاعت
اوتاندرمه بزی ترکیله یارب / عذاب شرمله قیلمه معذب
خجالتده قومه قوم عصاتی / بتر از نار خطا و سیئاتی

بزی قیل مظهر لطف شفاعت
دیه رحم ایله کل بیچاره امت

اگر امت دیمزسه وای حاله
حاضر لنسون گناهندن سؤاله

نه دولتدر که اول سلطان عدنان
بزی عدنه دلالت ایده هر آن

رسولک اولدی بر اسمی مقدس
آنی خلق ایلدی طاهر رب اقدس

نقایصدن بریدر جسم پاکی
اولوب عنبردن اعلا بوی خاکی

اولنلر چهره سای قبر انور
عبیر و مشک نافی صکره نیلر

خدا تقدیس ایده روح شریفن
کوریدک اولمدین قبر لطیفن

روان پاکنه اولسون تحیات
صباح حشره دک بیحد و غایات

دخی روح القدس در نام احمد
اوشاه انبیا اول نور سرمد

مقدس خلق اولندی فطرتنده
سر مو عیبی یوقدر طینتنده

خدا اسلام ایچون شرح ایتدی صدرین
ملائکدن معلا قیلدی قدرین

او بر در یتیم عالی گهردر
وجود نازنینی ور دتر در

جبینی نورینی کورمکله حورا
بهشت الچهره قالدی حیران و شیدا

کنش مهر رخندن اولدی پنهان
قمر خجلتله قالدی شدی تابان

کیروب هر بیریسی زیر زمینه
یوزی یوق باقمغه اول نازنینه

اکا روح القسط داخی اولوب نام
انکک نامیله عدلی بولدی احکام

اولوب شرع شریفی عدله میزان
بیلنمشدر انکله حق و بطلان

ایکی کفه شریعتله طریقت
انکله وزن اولنمشدر حقیقت

براقمز معرفت اهلی الندن
اودر فهم ایلین سری دلندن

کیمک دستنده باقیدر او میزان
چکلمز حشره دک وزننده خسران

بزی یا ربی شریعته ایله منقاد
انکله قیل بزی ناردن آزاد

بر اسمی ده کافی مکتفی در
اوشاه عالمک فیضی وفی در

بو امتدن کیم اولدی اکا مظهر
کفایت ایلدی بو اسم مطهر

مریض اولسه اولوردی اکا شافی
بری عافی اولور بری کافی

اگرچه اسم اولوب باری خدایه
ولی صکره علمدر مصطفایه

کفایت ایلمزمی فخر عالم
طوتارسه نتن بیچاره آدم

ایرر داری ده اعلای کامه
اولور همایه اول فخر الانامه

دخی بالغ مبلغ بو ایکی نام
رسول اللهه اولدی زیب اعلام

اولوب اعلای علیینه بالغ
نوله احکامنی اولسه مبلغ

ایدوب آفاقه تبلیغ رسالات
نزول ایتدکجه جبریل ایله آیات

بلوغ ایتدکن اقصای منایه / مبلّغ دیدیلر اول مصطفایه
او مبلّغ کیم انک یوق انتهاسی / اکا اولدی رسولک ارتقاسی
شب اسرا قدری اولدی عالی / دینلمز هر اسرار حالی
اولوب براسم پاکی داخی شافی / دماسی درد ذنبه اولدی کافی
عیادت ایلسه مرضای فرضا / شفا احسان ایدردی اکه مولا
شفای صدر اولوب هر بر کلامی / جواهر ایدی گویا انتظامی
ملایم ایدی گفتار شریفی / مؤثر ایدی هر نطق لطیفی
تکلم ایتسه اول روح مصور / دهانندن دوکردی در و گوهر
براسم پاکی داخی اولدی واصل / اولنجه سدره راحه نائل
وصال حضرت ایله اولدی شادان / نعیم قرب ایله اول شاه عدنان
رسوله اسم سامی اولدی موصول / اولنجه درکه مولاده مقبول
او شب موصول جانان اولدی احمد / سزای قرب ایدی اول نور سرمد
او شب کیم اولدی جبریل اکه همراه / رسوله دیدیلر واصل الی الله
اولوب نائل نیجه اعلا مقامه / سزاوار اولدی عز و احترامه
محب محبوبنه اولدی ملاقی / قالورمی آنده هیچ اغیار باقی

بحمد الله اولوب موصول حضرت / ویریلدی خلعت و تاج کرامت
او شاه انبیا سلطان لولاک / سریر آرای ملک ما عرفناک
ختام المرسلین اولدی محمد / امام المتقین اول ذات امجد
ضعیف امتدن اول شب قایردی / شفاعت نعمتی خلقی طویوردی
روان پاکنه ایتسون سلامی / دیلرسه امتی دار السلامی
خداوندا حبیبکدن آیرمه / کریبانم یدی بی رحمه ویرمه
براسم اولدی سابق ایله سائق / او شب کیم انبیایه اولدی فائق
جمیع انبیایی سبقت ایتدی / اگرچه صکره گلدی دعوت ایتدی
محمد سابق الخیرات اولدی / عبادی سائق جنات اولدی
عصاتی سوق ایدردی سمت بره / عطاسی شامل ایدی بحر و بره
نه دکلی وصف پاکن ایتسم اطرا / ینه بیکده بری اولمز مؤدا
براسم پاکی داخی اولدی هادی / وجودی خلقه کونه اولدی بادی
هدایت شمعنی یاقدی جهانه / وجودی نور ایدی کون و مکانه
اولوب شرع شریفی خلقه منهاج / دو عالم اولدی اول منهاجه محتاج
بزی شرعیله یارب بر دوام ایت / قیام سنتیله مستدام ایت

آیرمه شرع پاك مصطفادن   منور قیل او نور كبریادن
بحق سورۀ طاها و یاسین   قبول ایله حبیبانك دعاسین
دخی اسم اولدی اول ذاتك مهدی   انكچون اولدی فطری خوف زهدی
هدایت فطرت ذاتیه سیدر   كرم انوار مرآتیه سیدر
هدایایی اولوردی كرچه قابل   بینه اهدا ایدردی كل سائل
سخا وجودینك پایانی یوقدر   نبی اكرمك احسانی چوقدر
مقدم داخی اولدی اسم احمد   ولی آخرده كلدی اول سرامد
شرفده جمله یه اولكندی تقدیم   زیاده ذاتنه قیلندی تكریم
ختام المرسلین اولمغله اول شاه   آنی بعثتده تأخیر ایتدی الله
انك نوری اولوب خلقتده اول   او نور ایله دو عالم اولدی اكمل
او نورك اولمسیدی انتقالی   كورلمزدی انك نور جمالی
او نور ایتدی منور انبیایی   او نور ایتدی منور اولیایی
او نورك پرتوی شمس و قمردر   كواكب نوری اول نوره اثردر
او نورك لمعه سی در و جواهر   معادنده بحرده اولدی باهر
عزیز اسمیله موسوم اولدی اول نور   خدادن بولدیغنده عز موفور

شب اسراده اعزازی خدانك   مدار عزتیدر مصطفانك
او شب كیم دعوت ایتدی رب عزت   وصال قربله بولدی سعادت
معزز اولدیغیچون ذات پاكی   قدوم میله شرفناك ایتدی خاكی
رسولك عزتیله بولدی اعزاز   انكچون امتی اولدی سرافراز
زهی عزت كه ایردی مؤمنینه   اولوب امت او فخر المرسلینه
صلات بی نهایه اوله وایه   بو امتدن اوشانه انبیایه
اولوب فاضل مفضل اسم سامی   فضیلتله بولنجه اول مقامی
فضیلتله وسیله اولدی موعود   او محمود الخصاله جای مورود
خدا فضلندن آنی قیلدی خاتم   لدن علمیله حقا اولدی اعلم
فضائلده قمودن اعلم اولدی   علوم اولینه ملهم اولدی
افاضل اولدیلر علمنده عاجز   او بحر علم اولوب اسراره فائز
كمالاتی انك تعداده كلمز   او بر مجموعه در افراده كلمز
بر اسم پاكی داخی اولدی فاتح   ویریلدی دستنه خیر المفاتح
او بر كنز حقایقدر كه ذاتی   عیان ایلر آنی نور صفاتی
شفاعت كانی كنز مرحمتدر   انكچون حق قتنده ملتفتدر

فتوحات عظیمه مظهر اولدی
معینی فاتح الغیب اولدی آنک
نیجه کنز خفی یه اولدی واقف
کنوز سر مولایه ایرشدی
انکچون اسم پاکی اولدی مفتاح
کوکل صبر ایله ایتمه استهانت
انک بر اسمی ده مفتاح رحمت
کلید شفقتک مفتاحی اولدر
اولوب بر نامی ده مفتاح جنّت
آکا مفتوحدر ابواب رضوان
آنی حق عالمینه قیلدی رحمت
ظلال عرشده اولدقده ساجد
دیه قالدر مبارک باشک احمد
شفاعت ایله بندن کائناتی
رجا ایله حبیبم جمله بندن

جهاد اتنده هب مستنصر اولدی
ملائک ناصر یدر مصطفانک
نیجه اسرار حقی اولدی کاشف
رموزات خبایایه یتشدی
اولوب شمع جمالی نور مصباح
او مفتاح فرجدن بول سعادت
ایدر البتّه فتح باب جنّت
هدایت نورینک مصباحی اولدر
نوله بو امتّه قیلسه شفاعت
اودر حقدن آلان فرمان غفران
مفوّضدر آکا امر شفاعت
خطاب ایتسه کرکدر ربّ واحد
دکلدر سجده وقتی یا محمد
خصوصا امتّمدن هب عصاتی
دریغ ایتمم عطای عفوی سندن

کنهکار

کنهکاران امت انبیایی
شفاعت خواه اولوب کریان و نالان
واروب اوّل صفی یه صکره نوحه
خلیل و یوسفه داخی واریلدی
واریلدی بعد ازین موسایه اما
بو امت بعد ازین عیسایه کلدی
بره عذر ایلمش هر بر رسولکم
قموسی ایلمش دعوای خجلت
عصات امتّک اولمغله مایوس
بوکون یوم شفاعتدر رسولکم
شفاعتله سنی قیلدم مخیّر
دیلرسک نصفنی ایله شفاعت
دیلرسک اکثرینه قیل رجاکی
سنی عالملره بن رحمت ایتدم
مفوّضدر سکا حکم شفاعت

طولاشدی جمله باب اولیایی
رجامند اولدیلر افتان و خیزان
بریسی ایرمدی لطف فتوحه
قمونک یأس و حرمانی کورلدی
مواسات ایتمدی هیچ فرده اصلا
اویردن ده قمو بی وایه کلدی
برینک عذرینه اولمز قبولم
رجایه ایتمشلردر جسارت
دیلرلر کیم اوله غفرانه مانوس
پناه ایتدی سنی بالجمله قوللم
عصات امتّه اولمه نکدر
مهیّادر عصاته ایشته جنّت
قبول ایتدم بوکون جمله دعاکی
سزای دولت ختمیت ایتدم
مسلّمدر سکا ارضای امت

نه ایله خاطرک اولور مطیب / حبیبم اولمه بر دورلو معذب
عصاتک عفوینی بند نیازه ایت / در رضوانی غفرانمله باز ایت
مبارک خاطرک خوش طوت حبیبا / سنی بیلدی عبادم خیر ملجا
نه ارحم پادشهدر حق تعالی / حبیبن ایلدی ممنون و ارضا
بو حالاتی کورنجه اهل محشر / رسولک پاینه دوشدی سراسر
رجامند اولدی شاه انبیایه / حبیب کبریادن ایردی وآیه
دینلدی اول زمان مفتاح جنت / مشفع اولدیغنده آنده امت
شفاعت ایلدکده مجرمانی / عصاته آچدی ابواب جنانی
خدا قیلمشدی آگه عرشی سایی / قبول اولدی جمله امت مصطفایی
خداوندا الها پادشاها / بزی عفوکله قیل دوزخدن انجا
بزی کنز شفاعتله سوینذر / زلال عفو ایله احیا قیلندر
اولوب بر اسم آکا مخصوص بالعز / اولنجه عزت اسرایی فایز
اولوب قرب الهی ایله سامی / خدادن بولدی عز و احترامی
آکا اقبال ایدوب ارواح کمل / جمیع انبیادن اولدی افضل
آکا بیک جلیل رب عزت / دلالتله ایدوب مخصوص خدمت

اودم

اودم مخصوص بالمجد اولدی اسمی / همان بر نور محض اولمشدی جسمی
شرفله اولدی الحق ذاتی مخصوص / خدادن بولدی تعظیماتی مخصوص
انکچون انبیادن اولدی امجد / مجید اسمینه مظهردر محمد
روان پاکنه حق قیلدی تکریم / نوله امتلری ایلرسه تسلیم
رسولک صاحب السیف اولدی نامی / آنکله دعوت ایتمشدر انامی
اولوب شرع شریفی سیف صارم / عروق شرکی قطع ایتمکله دایم
اودر قطع ایلین احکام دینی / همان بر تیغدر علم یقینی
او سیف صارمه کیم اولدی منقاد / ایکی عالمده غمدن اولدی آزاد
هدایت ایتمینجه رب هادی / اولورمی اهتدایی خلقه بادی
خدایا ایله لطفکله هدایت / رسولکدن ایره نقد شفاعت
ایرشمزسه مددسندن الهی / کیم اولسون امتنک یا رب پناهی
کروه مجرمینه ملحق اولدق / کنه دریاسنه مستغرق اولدق
رسوله صاحب الحجة اولوب نام / آنکله ثابت اولدی حکم اسلام
نبوت مهری ایله اولدی مختوم / اولوب ظهریه احکامی معلوم
ازلده قاضی قدس ایتدی امضا / مطابق اولدی مهره حکم مولا

اوشه انبیا ختم رسالت / اولوب ختمیتیله محض رحمت

انگچون نامی اولدی صاحب التاج / او شمس اهتدا اول نور وهاج

مکلّلدر سرآی کبریادن / مفضّلدر جمیع انبیادن

اولوب مسندطراز قرب مولا / آکا برهاندر انا فتحنا

کلنجه دعوت معراجه جبریل / گتوردی اکه جنتدن بر اکلیل

نه اکلیل اول مجوهر تاج شاهی / قیلوب بر سر او محبوب الهی

دخی بر حلّه بر زرین کمرله / بهشتی بر براق معتبرله

رسولك اولدی شان و قدری برتر / رکابه چهره سا اولدی ملکلر

اودم صاحب المغفر اولوب نام / او عالیشان آکوشایان اکرام

مغازیکاره اولنجه رب غفار / آکا الباس قلندی تاج زرکار

اودم غفران امتله اوذیشان / فرحناك اولدی بر منطوق قرآن

سرا پرچیقدی استقباله ارواح / اولوب ارواح کمّل نور مصباح

امام المرسلین اولدی محمد / ختام الواصلین اول نور سرمد

بو ذکری سبق ایدن اسمای علیا / شب اسراده اولمشدی هویدا

انگچون صاحب المعراج اولوب نام / دلائلده یازیلدی زیب اعلام

بولوب معراجنی پیک الهی / اولنجه سدرده مسدود راهی

اولنجه تسدیره جبرئیله سدره / رسول ایردی اودم اعلا قدره

براسمی صاحب الخاتم در آنگ / سمایه چیقدی نامی مصطفانگ

ختام الانبیا اولمغله اول ذات / نبوت بعثتیله بولدی غایات

ختام المسك اولوا الحق شهودی / عبیر اولسه نوله جسم نمودی

برآدی صاحب البرهان اولدی / رسالت تختنه سلطان اولدی

براهین اولدی خلقه معجزاتی / مجلّادر صفات و نور ذاتی

انگ قرآنی اولدی صدق برهان / هیچ انکار اولنور می شمس تابان

گورنمز چشم کفره نور ایمان / گورر می وجه حقی چشم عمیان

هدایتدن اوکیم الدینه بهره / خدا ایرگورمدی بر درلو قهره

رجامندز خدای لایزاله / بزی اوغراتمیه راه ضلاله

خداوندا بحق آیت نور / بزی امتلکندن ایتمه مهجور

رؤف اسمیله موسوم ایدر اول شاه / آنی شفقتله خلق ایتمشدر الله

ضعیف و بیکسه ایلردی شفقت / ایدردی ارمل و ایتامه رأفت

کرم ایلردی پیر و اختیاره / آجردی رحمله غایت صغاره

فقیره اشفق ایدی اولسه سائل — ورندن هیچ تهی کیتمزدی عائل
براسمی صاحب السلطان اولدی — قبائلده کریم الشان اولدی
نبوت سلطنت بو ایکی نعمت — او شاه انبیایه اولدی فطرت
علو قدریله اول ذات والا — دعای مسکنت ایلردی اما
جبابردن تبری اوزره ایدی — مظالمدن تحری اوزره ایدی
علو شان ایله اول شاه لولاک — ایدردی مسکنتله کندویی خاک
رحیم اسمیله موسوم ایدی اول شاه — عباده رافتن وصف ایتدی الله
ایدردی دائما ارحامه شفقت — قیلاردی وصلنه دائم رعایت
رضا ویرمزدی وصلی انقطاعه — مزولیدی اول صاحب شفاعه
سمایه ارضدن چون دعوت اولدی — انیس بزم قرب حضرت اولدی
تمام اولدقده رسم بزم لاهوت — اولنجه عازم دهلیز ناسوت
ینه رحمت کبی ایندی زمینه — غیاث رحمت اولدی عالمینه
او کان رحمته برامت اولدی — سزای عزت قربیت اولدی
براسمی اذن خیر اولدی نبینک — ایشت اوصافن اول خورشید دینک
قچن برخیره مظهر اولسه امت — اولور خیری او دم موصول حضرت

فرشته

فرشته لر ایدوب اول خبری اسماع — اولور دار السلامه امتی داع
براسمی صحیح الاسلام اولدی — رویاتله امم برکام اولدی
انک دینن خدا اکمال ایتدی — تمام نعمتن اجلال ایتدی
اولوب دینی انک ناموس اکبر — اولوب جبریله داخی نام دیگر
محمد دینی در منهاج انور — ایدر امتلرین شکلدن مطهر
انکا دین حنیف اطلاق اولندی — قلوبه نور فیض اشراق اولندی
ایدن دین محمدله تشرف — قیام حشره دک ایتمز تاسف
خدا عندنده دین اسلام اولدی — محمد ایله استحکام بولدی
انک دینی اولوب ادیانه ناسخ — عیان ایتدی او دینی علم راسخ
او دین حقه توفیق ایتدی باری — دینور اکا عطای کردکاری
براسمی سید الکونین اولدی — وجودی کونه الحق زین اولدی
سیادت برجنک ماه منیری — رسالت تختنک شاه و امیری
جناب احمد مختار اولدی — او سرور جمله یه سالار اولدی
جمیع انبیادن اولدی اشرف — لقاء الله ایله اولدی مشرف
سزادر سید السادات دینسه — امین مخزن جنات دینسه

اودر اشرفترین هر قبائل / سیادت منبعی بر بحر کامل
اولوب عین النعیم اسمیله معروف / کمالاتیله اولدی ذاتی موصوف
نعیم وصلله اولمغله خرم / جمیع انبیادن اولدی اکرم
نه نعمتدر که آکا امت اولدق / طلبکار رضای حضرت اولدق
ایرشدر منزل مقصوده یا رب / فراقیله بزی قیلمه معذب
دخی عین العز اولدی نام والا / آنی مغرور ایدرمی حب دنیا
یوزی نوری اولوب اسلامه غره / عیون مؤمنینه اولدی قره
اولوب اول غرهٔ ماه شفاعت / مشار بالبنان جمله امت
علی قولٍ اولوب عین العز آدی / عزیز اولمغله افعال سدادی
ایکی قوله کون اول نور اجسام / خدادن بولدی الحق عزت تام
اعز انبیادر فخر عالم / معززدر او سلطان مکرم
وجودیله بولوب عزت بو اکوان / عزیز اولدیغنی بیلدردی قرآن
بر اسم پاکی سعد الله اولدی / او شب کیم واصل درگاه اولدی
سعادت برجنه ماه اولدی اول شاه / اکا دیدارینی کوستردی الله
جمالی ایلدی مسعود آنی / بیورمشکن کلیمه لن ترانی

رسولك

رسولك اولدی سعد الخلق نامی / سعادتمند ایدوب جمله انامی
اولنجه بزم قرب حقه واصل / بو ایکی اسم سعده اولدی نائل
سعادت اول قوله کیم امت اولدی / او شاه انبیایه عترت اولدی
بزی اول شاهه یا رب آشنا قیل / انك نوریله چشمم روشنا قیل
می عشقیله دل مستانه اولسون / جمالی شمعنه پروانه اولسون
صلاته زاکیات وطیبات تم / ایده محو جمیع سیئاتم
انك بر اسمیده عز العرب در / بو عزت ذاتنه احسان ربدر
عرب نسلندن اولمغله ظهوری / جهانه اولدی لامع فیض نوری
انکچون طاهر الانساب اولدی / در یکتای گوهر تاب اولدی
قریشی النسب مکی نسبدر / درونی منبع علم وادبدر
رسول ابطحی وهاشمیدر / بسالت فطرتنده دائمیدر
عریق النسل اولوب اول شاه عدنان / بو کونی قیلدی روشن ماه عدنان
دخی بر نسبتی ده یثربیدر / رسالت برجنك بر کوکبیدر
شرف بولدی وجودیله قبائل / کف پر جودی اولدی بحر کامل
وجوده کلدی چون اول در فاخر / انکله بولدی نوری اول آخر

روان پاکنه اولسون تحیات   قیام حشره دک بیحد و غایات
نیجه اسماسی وار مصطفانک   او سلطان سریر اصطفانک
هزج بحرینه نظمی امر مشکل   رکاکتله اولور نثری معادل
بو لنمز نظم اولنسه هیچ بلاغت   اولور معنا و لفظنده وقاحت
انکچون بحر دیگر اوزره خامه   شروع ایتدی بو صنعتی اختتامه
گیروب میدان نظمه اسب خامه   لباس دیگر اولدی اکه جامه
قیوب بر غیری اسلوبه کلامی   ینه نظم ایتدم اسماء کرامی
اولورسه خامه مه توفیق مولا   ایدم بو وجهله تکمیل اسما

نظم اسامی شریفهٔ نبوی در بحر دیگر

گل ای اسب جاپکرو پر تغم   فضای نعوته بصر سک قدم
نه قالدیسه اسماء پیغمبری   کتور سلک نظمه او گوهرلری
بحار معانیدن اخراج ایدوب   شه انبیایه در تاج ایدوب
سلاسته نظم ایت لآل تری   سکا نام قالسون اودم گوهری
نه بحره مناسب ایسه اول گهر   یاقشدر کلامی ویروب زیب و فر
قوافیده ایله مراعات تام   کله نظم اسمایه حسن نظام

کلامک

کلامک اودم رشک حسان اوله   سوزک حیرت افزای سحبان اوله
ویره امری القیسه بهت سخن   براز دینه گلسون اوفضل کهن
لبیدبلید ایتسون انصافله   تبری ملت دل صافله
گیدوب دلدن موالادبیر   اوله هر بری همچو ابن زهیر
بوله کعبی هر بیرینک اعتلا   ایره کعبه دینه سعی و صفا
قیلوب نظم اسماء پیغمبری   آرایرم وصف ایله اول سروری
او سروردن استرسک ای دل کرم   صلات و سلام ایت اکا دمبدم
رسول الملاحم علمدر اکا   آنی سلک نظمه کتور اولا
ایرشدر ایکیوزبره اسمنه   دلائلده کوردک آنک رسمنی
براسمی اولوب خاتم الانبیا   قیلندی ختام و ختم وصف اکا
مرور ایتدی سابقده نظمی ولی   تکررله معناسی اولور جلی
کل اولسه مکرر صفاسی اولور   دماغ دله انجلاسی اولور
مکرر دخی اولسه قند و نبات   صفابخش اولور خاطره چون صلات
دخی اسم اولوب اکه ختم رسل   انکله عیان اولدی چون کیم سبل
ختام الرسل ده بو معنایه در   بو اوج لفظک اولدی معانیسی بر

ختام النبيين اولوب مصطفى — عليه التحايا عليه الثنا
حريص عليكم آكا نام ايدى — انكچون مراعىٔ ارحام ايدى
كنهكار امتلرين اول رسول — معاصيسى ايله ايدردى قبول
اول امت كه جرمه ايده اعتراف — شفاعتله آندن اولور سينه صاف
ضمين شفاعتدر اول پادشاه — انكچون ايدر حرص عفو كناه
براسمى دخى ذو مكانه ايدى — آكا مسكنت دائم عادت ايدى
دلى كبريادن انك صاف ايدى — تواضعله خلوت آنى وصاف ايدى
بو عزتله بو استكانت ايله — كچندى او سرور قناعت ايله
مكمل ايدى انده عز و وقار — زن دهره هيچ ايتمدى اعتبار
علم اولدى آكه فصيح اللسان — بلاغتله احكامى ايتدى عيان
عربدن ظهور ايتدى چونكيم او ذات — بيلندى دلندن جميع لغات
اولوب سلطان علم لدن نور دين — جهان خلقنه ويردى علم يقين
آكا نام اولوب سيد المرسلين — كنوز رموزه قيلندى امين
علوم حقايقده فايق ايدى — جميع كلامنده صادق ايدى
آكا بعثنده قمو اهل دين — ديمشلردى جمله محمد امين

سيادت

سيادت شرافتله اول مصطفى — او در سيد آل و صحب و فا
امانت صداقتله اولدى بنام — عليه الصلوة وازكى السلام
خطيب الامم اسم ديكر ايدى — بلاغتده سحبانه برتر ايدى
خطيب رسالت ديدى خاص و عام — شريعتله اولدى امام همام
عرب آندن اوكرندى علم و ادب — قتى كامل ايدى او امى لقب
دكل كسب ايله آنده علم و كمال — تعلمده جبريل ايدى علمه دال
او درسنده ديهيم علم و ادب — علوم لدن ويردى مولاى رب
بتون انبيادن او اعلم ايدى — ازل مكتبندن معلم ايدى
خضر آندن اوكرنسون علم و كمال — كه استاذيدر ايزد ذو الجلال

در بحر ديكر

باشله اى خامهٔ شيرين ادا — بحر ديكرده اولوب نغمه سرا
شاهد نظمه لباس ديكر — تازه دن تازه ويرر رونق و فر
وير عروس كلماته رونق — بكر مضمونيله ياز تازه سبق
ايله وزن ايله صلاتى هر آن — حسناتى كله ميزانده كران
ذكر اولندقده رسولك نامى — عفو عصيانك اوله انجامى

ایلدی تسلیم وصلاتک اکثار ... روز محشرده اوله عفوه مدار
قدم صدق ایدی براسم نبی ... راست گو ایدی او شاع علی
صادق الوعد ایدی هر بار رسول ... هیچ خلاف اولمدی آندن مأمول
حق کاتی حسنات اوزره ایدی ... هر امورنده ثبات اوزره ایدی
پک ادیب ایدی او نور مصباح ... ایتمدی کیمسه ایله هزل و مزاح
هب حقیقت ایدی اقوالی مدام ... کیرمدی فعلنه رمز و ایهام
نامی اولمغله خلیل الرحمن ... دوستلق ایلردی عباده هر آن
اسم جدی ایدی او انام شریف ... نوله مهمانی ایدر تشریف
ضیفنه چونکه ایدردی تکریم ... ایده مزدی او قدر ابراهیم
حسن اخلاقی اکه غالب ایدی ... تربیت بخشی ابو طالب ایدی
خیری سومکله او فخر سادات ... اکه اسم اولدی دلیل الخیرات
خیر محض ایدی وجود پاکی ... نور ایدی فطرت عنبرناکی
خیره ایتمکله دلالت او رسول ... امتن ایلدی خیره موصول
خیره موقوف ایدی دست املی ... خیر محض اولدی سراپا عملی
خیره سوق ایتمکله خلقی مدام ... تقویت بولدی اساس اسلام

اولدی

اولدی براسمی مقیل العثرات ... محو ذنب ایله او ممدوح صفات
بر و احسانی اولوب خیره سبب ... کیمسه یه ویرمدی کارنده تعب
کم لک ایتسه مثلا بر آدم ... لطف ایدی اکه مکافاتی اودم
صدق اقوالله پیغمبر ایدی ... هر کسک ایلکنی استر ایدی
عفو زلاتی سوردی غایت ... هر کنهکاره ایدردی شفقت
جبر کسر ایدی بتون احوالی ... غدری سومزدی رسول عالی
رنجش خاطر ایله کلسه بری ... لطفنک ظاهر اولوردی اثری
اسم پاکی علم الایماندر ... جانمک جانی قتی ذیشاندر
هیچ سویلمزمی او جانلر جانی ... وارمیدر سومیه نک ایمانی
رایت افراز اوله لی کشور دین ... نور ایمان ایله پر اولدی زمین
امتن خالص او عالیشانه ... جان فدا در او شه عدنانه
قولی قربانی ایسک ایله سلام ... روز و شب سنتنه ایله قیام

در بحر آخر

کل ای پیرایۀ شیرین ادای خوب اثر ... چیقار بحار معانیدن اسم پیغمبر
نه اسم او کوهر اصداف قلزم قرشی ... آرانسه بلکه بولنمز او کوهرک برشی

نعوت پاکنی یازشمدی بحر دیکرده
امید لطفک اکرواریسه اوکوهرده

مفتح الحسنات اولدی نام ذیشانی
جهانه طاشدی توکیلدی بحار احسانی

ستایش ایتمکه خدم دکل او ذیشانکنی
جناب حق اوکرا اول شاه تخت عدنانی

او مصدر حسناتک یکینه امتیوز
کناهمزله دخی سائل شفاعتیوز

الهی مرحمت ایت باقمه سیئاتمزه
حبیب اکرمی ایله شفیع ذاتمزه

رسولک اسمی اولکو صاحب القدم حقا
غبار پاینی کحل ایتدی چشمنه حورا

قدوم پاکنه مشتاق ایدی سروش جنان
مقربین رکابنده اولدیلر پویان

علو کعبنه نعلینی شاهد عدلین
سزا دکلمی یوزین سوره روز و شب قمرین

براسم پاکی دخی صاحب المقام اولدی
او شب که دولت قربیله شادکام اولدی

حبیب اکرمه ویردی مقام محمودی
نوال وصلله سیر ایلدکده معبودی

وسیله کرمی اولدی حوض موردی
زلال لطفنه قاندردی شاه مسعودی

براسم پاکی دخی صاحب القضب اولدی
او شب که قرب الهی اکا نصیب اولدی

جمالی شمعنه پروانه اولدی مولانک
نعیم وصلنه سیر اولدی حق تعالانک

براسم پاکی دخی صاحب البیان اولدی
او دمکه امر رسالت اکا عیان اولدی

نزول وحیله شرعی بولنجه استحکام
مبلغ اولدی رسالاتنی او فخر انام

کنشدن اظهر ایکن معجزات و فرقانی
اطاعتندن ابا ایتدی بعض خویشانی

دلیل واضح ایکن انشقاق جرم قمر
اینانمدی برالای اهل شرک ولان ابتر

شعاع مهری نیجه ستر ایدر کل انکار
ظلام شبده کورنمزمی ماه مهر انوار

ید کریمه سی سویلتدی سنک خارایی
آقتمشیدی بنانی زلال رعنایی

بهیمه نطوع ایله کویا ایکن چو بلبل باغ
تکلم ایتمشیکن آنده طوطی ما زاغ

غرابت آنده که زاغان مشرکین قریش
عناد و کفر ایله انکار ایدوب قمودیدی ایش

الهی آتش یاق اولیه قوم کفاری
که نار اولدی سبب هر بر بینک انکاری

براسم پاکی دخی صاحب العلامه ایدی
او شب که نائل قرب نعیم حضرت ایدی

خبر ویرنجه قریشه رموز اسرادن
اینانمدی برالای مشرکین بطحادن

علامت ایستدیلر اول شه ممجددن
سؤال اولنمشیدی نیجه سر محمددن

صور و علامت اسرا و صوب اقصایی
جنان و حور و قصور ایله عرش اعلایی

علی الخصوص دینلمز نعیم وصلتدن
خبر ویرکده دیدیلر لامکان حضرتدن

زمین دن کوکه دک صوردیلر مقاماتی
ریاض جنت ماوا و بعض حالاتی

تیقن ایتمکیچون صوردیلر او سلطانه
اذیت ایلدیلر اول عزیز مهمانه

بیان ایدک دیدیلر سدره ایله طوبایی
برید دعوت اولان قاصد معلایی

جناب احمدی تعجیز ایدی اراده لری / اوشهسوارک خجالت ویررمی هیچ باری
علامتیله یکایک قریش ویردی خبر / یانده حاضر ایدی قاصد ستوده سیر
جیبی قورمی خجالتده هیچ محبوبی / سویندررمی خدا اول کروه مغضوبی
براق ورفرفی وصف ایلمشدی یدرده دک / امین وحی الهی هیچ اولمادی منفک
کورندی بیشکهنده مقام او ادنی / مشاهد اولدی حبیبه منازل اقصی
اوساحه لرکا مکشوف اولوب بام آله / قریشه ویردی خبر جمله سن رسول الله
طباق سبع سمواتی باغ جناتی / مشاهداتی اولان منزلک مقاماتی
وقوعی اوزره بتعلیم رهنمای کریم / عدوی دینه خبر ویردی ایلدی تفهیم
سرادق ملکوتی مقام لاهوتی / عدویه احمدی اسرار فالدی مسکوتی
مصدقین اولانه قیلدی جنتی تبشیر / عدوی دینه انذار اولندی نار سعیر
جناب حق کیمی کیم ایتدی مظهر توفیق / باشنده دولتی وار اولدی بیر وصدیق
انکچون اسم نبی صاحب العلامتدر / بو اسمه مظهر اولان نائل سعادتدر
خدا اوکیمسه یکیم ایتمیه هدایه قرین / ابو جهل کبی اولدی ضلالتیله لعین
بوکمتر امتی یارب ایدوقرین سداد / حبیب اکرمک ایله بندهٔ آزاد
شفاعتیله سویندردم قیامتده / جوارنی کرم ایله ریاض جنتده

روان

روان پاکنه الف تحیت و تسلیم / قیام حشره دک اولسون هدیهٔ تکریم
بر اسم انوریدر صاحب الوسیلة در / رسول اکرمه موعود اولان سعادتدر
او نعمت ایله مبشردر اول حبیب خدا / ارائت ایلدی اسرارن حضرت مولا
وسیلهٔ جنت اعلاده بر مقام اولدی / انکله روضهٔ جنتده احترام اولدی
زیاده سودیکی یردر رسول ذیشانک / بقاده جلوه کهیدر او شاه اسرانک
اذانلر عقبنده نبی ذیشانه / عجبمی امتی ایتسه دعا فقیرانه
جناب حق آنی جنتده ایلدی اعداد / اوذات اکرمه حالا اولور اهم مراد
دعالرنده دخی ایتدیلر آنی تصریح / تواتر اوزره اسانیدن ایلدم تصحیح
رسولک نام شرفبخشی غرو دولتدر / بر اسم پاکی دخی صاحب الفضیلتدر
اوشاه عالمه موعود اولور وسیلهٔ کبی / مقام ایدوب آنی جنتده اول شه عربی
خدادن استرایدی اول مقام اعلایی / انکچون امتی دائم ایدر تمنایی
کمال فضلی ایله کوستره خدا آنی / عنایت ایلدیکنده ریاض رضوانی
او فخر عالمه نام اولدی صاحب الدرجة / خدا انکله ایرشدردی رفعت درجه
ایکی مقام معلا مقام محموده / قریب اولور کرم ایتدی او ذات مسعوده
بو اوج اماکن علیای باغ رضوانی / حبیب اکرمه اولمغله وعد ربانی

رجاسی امتنه اولدی سنت نبوی … یزار تواتر ایله صحتن آنک نووی
الهی ایله میسر دخول اولمنی … موقوف ایله صولک طیب اسهلنی
براسم اشهر ایله صاحب البرد اولدی … اوشب که مظهر اکرام اعتلا اولدی
سر سعادتنه تاج وحله قامتنه … براشمش آی ایدجنانده رسول حضرتنه
امین وحی آیدجنتدن ایلیان احضار … بشیر رسالته اتحاف ایدیو اونیکو کار
براقه بندیکی دم وضع اولندی قامتنه … الیله تعبیه قیلدی سر سعادتنه
او دم نامی آنک صاحب الازار اولدی … جبینی درلدی شرمیله کلعذار اولدی
براشدی قامتنه کرچه جامه رضوان … صیقلدی فرط حیادن او ضیف عالیشان
قزردی رخلری کللر کبی او غنچه ناز … آچیلدی کلشن قربه قیلندی محرم راز
اوکل عذاری کورنجه ملایک و حورا … رکاب پاینه غلمان اولندی ناصیه سا
ویریلدی آکه تفاریق بزم رضوانی … نه دیدم کورش ایدنه قولاق اشتمش آنی
جمال عاشقی غیره ایدرمی عطف نکاه … می محبت ایله مست اولنوا و ضیف آله
براقدی سدره ده سدره اولدی جبرائیله … نکاه ایتمدی اصلا براق تبجیله
کورنجه رفرفی جان آتدی قرب لاهوته … وداع کامل ایدوب برمجلده ناسوته
نه کیف وکم وآرا و برده نه حرف و صوت و کلام … نه جوهر ونه عرض نه قوالب اجسام

عزیق قلزم نور اولدی اول مجرد پاک … وصول حضرت قدس اولدی اوشه لولاک
روان پاکنه اولسون سلام بی پایان … تحیت ایلیه تا کیم جنانده اهل جنان
لوای حمدله صاحب لوا اولدی اول که نام … جناب حق آنی دعوت قیلدی شب نیکام
الهی تحت لواسنده سایه دار ایله … اوشاهک امتنی لطف بیشمار ایله
جناب حقه ویردی لوای منصوری … عجبمی اولسه جهان خلقی عبد مشکوری
براسم اکویده صاحب البراق اولدی … اوشب که بیک خدا ایله التحاق اولدی
رکابی خدمتنه کلدیکنده جبرائیل … معیت ایلدی اسرا اکه اسرافیل
زمامی دستنه پیوست ایدوب با مر آله … عنانکش اولوب برق اولدی عازم درکاه
رسوله ایلدی ارواح انبیا اقبال … جنان خلقی بتون ایلمشدر استقبال
سروش عرش برین کبیر جمله بزینه … او رتبه عزت اولندی جهان سرورینه

در بحر دیکر

ای خامه ستوده رقم احترام ایله … یاز اسم پاک احمدی بیحد سلام ایله
بهنام اکرمنده صلاایت اوسرور … نشر ایله نور فیضنی خلقه پیمبرک
درلر نثار ایله کلامکده نظمله … ایثار رحمت ایله سلامکده نظم ایله
بیلدردی نیجه اسم رسولی جناب رب … نام رفیع اولدی آکا کاشف الکرب

مست می محبتی سن چونکه احمدک / طوت دامن شفاعتن اول ذات امجدک

احیای سنتنده مکبّ اول سرورک / نعت شریفی خدمتن ایتدک پیمبرک

اوله عجبمی رفعتکه بو اثر سبب / زیرا او شاهه اولدی علم رافع الرتب

حکمه امید مطلب اعلام سن حرج / زیرا او شاه امتی اولدی صاحب الفرج

البته قورتارر سنی آلام و غصه دن / قیل امتثال امرینه اول خدمتکشان

دنیاده عزّت و درجاتک رفیع اوله / عقباده عفو جرمکه داخی شفیع اوله

در بحر دیگر

کل ای کمیت خامه تک و دو قیل اختتام / ینه بحر دیگر اوزره طوروم لمره سلامه

اوشهک بر اسم پاکی که مظهر الجنان / گهر وجود پاکی کرم و عطایه کاندر

دم محشر اولدیغنده ایدر عالمه شفاعت / نه تعب چکرسن ای دل آکا بولندک امت

در شفقتی آنجقدر ضعفایه لطفی چوقدر / اکو کل ملول اولمه سکا داخی ردّی یوقدر

اکا صاحب الشفاعه علم اولدی صوب حقدن / کرم عصاتناسه امل اولدی ماسبقدن

دیدیلر شه رسالت اولنجه قربه دعوت / او کیجه عصات امت بتون اولدی اهل جنت

علم الیقین اولکو نام او رسول کبریایه / اوشهک لوای حمدی نوله اولسه عرش سایه

او حبیب نیک آیاتکه اولکو صفوح زلات / علم اولدی اکه بالذات اوله روحنه تحیات

کرم ایتدی رب عزت بزی قیلدی اکا امت / بو غیکن ثواب و طاعت ینه اول ایدر شفاعت

بزی قیلدی الهی مسرورکه قیوکزنه ایتمه مهجور / اوله درکهنده مغفور کرمکله جرم موفور

اثر نو حسیبا که اولکو بو نظم اسما / اوله باعث نجاتم بجمال شاه اسرا

او رسول مصطفایه او نبی مجتبایه •

او حبیب کبریایه اوله مدح بی نهایه •

درج الاسما ایله قیلدم بنام / اوله بندن تحفه خیر الانام

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله فاتح الصواب والصلوة على رسوله المبعوث
لاظهار الصواب وعلى آله واصحابه خير الآل وخير
الاصحاب وبعد فلما خالف المعتزلة في رؤية الله تعالى
اهل السنة والجماعة ورايت مخالفتهم لهم فيها محض
الحماقة الفت رسالة تشتمل على تزييف مذاهب اهل الحماقة وتحقيق مذهب
اهل السنة والجماعة ثم اهديتها الى ذي كرم وشان
اهدأ القطرة الى العمان لم يات الزمان بمثله ولا ياتي به
تفاخر العلم واهله في عهده وزمانه وكان كل ذلك
في امنه وامانه وهو من فاز بالسعادتين الدينية والدنيوية
وامتاز من بين كافة الانام بالرياستين العلمية والعملية

والعملية صاحب السيف والقلم الموصوف
بجميع الكمالات والكرم الا وهو آصف الزمان
ومفخر وزرا آل عثمان الدستور الاعظم والمشير
الافخم واهب الاشيا الوفية من غير سائل وطالب
اعني به حضرة عبد الله باشا يسره الله تعالى من المقصودات
مايشا وادام ظلاله وضاعف جلاله ما طلعت
الشمس من القبة الخضرا وظهرت الازهار في صفحة
الغبرا الذي باهت على قامته حلل الرياسة
وتفاخرت على هامته تيجان الوزارة من اين
للسحاب يد تفيض بلا حساب فانه عين الجود
والسخا بلا ارتياب افاض العطا والاحسان بسط
الامن والامان ووضع معيار الرحم والانصاف بهدم
بنيان الجور والاعتساف رتبة العلوم في زمان دولته
عالية وقيمة المعارف من آثار تربيته غالية فنرجو
من عيون كرمه وبحار لطفه ان ينظر بعين رحمه
وعين فضله فان وقع في حيز القبول فهو اقصى
المسؤول واعلى المأمول وها انا اشرع في المقصود

بعون الله الملك المعبود واقول اتفق اهل السنة والجماعة
على ان الله تعالى يجوز رؤيته عقلا وسيقع رؤيته نقلا واستدلوا
عليهما بدلائل اما الاول فلان الله تعالى موجود وكل موجود يجوز
رؤيته ولان الله تعالى سأل موسى عليه السلام رؤيته بقوله رب
فالله تعالى يجوز رؤيته
ارنى انظر اليك وكل شئ سأل موسى عليه السلام رؤيته فيجوز
رؤيته فالله تعالى يجوز رؤيته ولان الله تعالى علق رؤيته على
استقرار الجبل وهو ممكن فى ذاته وكل شئ علق على ممكن فهو
يجوز فالله تعالى رؤيته يجوز ولان الله تعالى تجلى بذاته على
الجبل وكل شئ تجلى على الجبل يجوز رؤيته فالله تعالى يجوز
رويته وهذه المقدمات جلية لا تقبل المنوع الصحيحة
كما لا يخفى على ذوى الطباع القويمة واما الثانى فلان الله تعالى
اثبت رؤية ذاته منطوقا بقوله وجوه يومئذ ناضرة الى ربها
ناظرة ومفهوما بقوله انهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون وكل ذات اثبت
رؤية ذاته فالله تعالى يقع رؤيته ولان الله تعالى قال فى حق
فيقع رؤيته
رؤيته رسول الله عليه وسلم انكم سترون ربكم كما ترون
القمر ليلة البدر وكل ذات قال فى حقه رسول الله كذا
فيقع رؤيته ولان الله تعالى اجمع فى رؤيته السلف
فالله تعالى يقع رؤيته

السلف والخلف من اهل الحق وكل ذات اجمع
فى رؤيته السلف والخلف من اهل الحق فيقع
رؤيته فالله يقع رؤيته وهذه المقدمات ايضا
جلية ومسلمة عند اهل الحق كما لا يخفى على من تتبع الايات
والاحاديث واقوال السلف والخلف كلهم
جل ودق وقال المعتزلة مخالفا لاهل الحق الله تعالى
لا يجوز رؤيته فضلا عن وقوعه لان الله تعالى ليس فى
مكان ولا فى جهة ولا فى مقابلة ولا فى قرب ولا فى بعد
ولا فى ما بينهما وكل شئ شانه كذا فلا يجوز رؤيته فالله
تعالى لا يجوز رؤيته ولان الله تعالى نفى رويته بقوله
لا تدركه الابصار وهو يدرك الابصار وكل ذات
نفى رؤيته فلا يجوز رؤيته فالله تعالى لا يجوز رؤيته والجواب
من طرفنا معاشر اهل الحق اما نقضا فبانه منقوض برؤيته
تعالى ذاته وبقوله تعالى وجوه يومئذ ناضرة الى ربها ناظرة
واما معارضة فبالادلة الثلثة التى مرت منا وبقوله تعالى
ايضا لا تدركه الابصار فانه لو امتنعت الرؤية لما نفيت
فى مقام التمدح لحجاب الكبريا واما منعا فنمنع اولا كبرى القياس

الاول ونستند بان كون المرئی فی مكان وفی جهة وفی
مقابلة وفی قرب او بعد او فيما بينهما شروط عادية
ودنيوية لا شروط عقلية واخروية كيف فان الله تعالی
يری ذاته دائما مع انتفاء تلك الشرائط ونمنع ثانيا صغری
القياس الثانی باعتبارات فنقول لا نسلم ان لام الابصار
للاستغراق فلم لا يجوز ان يكون للجنس او للعهد خارجيا او
او ذهنيا ولو سلم فلا نسلم انه للاستغراق بمعنی الكل
الافرادی حتی تكون القضية سالبة كلية فلم لا يجوز ان يكون
للاستغراق بمعنی الكل المجموعی فتكون سالبة جزئية
ولو سلم فلا نسلم كون القضية دائمة مطلقة فلم لا يجوز
ان تكون منتشرة مطلقة او وقتية مطلقة او مطلقة
عامة فيكون المعنی لا تدركه كل واحد من البصر فی وقت ما او
فی وقت معين او بالفعل ولو فی آن ولو سلم فلا نسلم كون
الادراك المضاف الی البصر بمعنی الابصار كيف وهو
الادراك التام المحيط بجوانب المرئی كلها ويؤيده
قوله تعالی وانا لمدركون وايضا لا تقريب لهذا
الدليل لان الدعوی عدم الجواز والدليل بعد التسليم

التسليم انما ينتج عدم الوقوع فوقع الحق وبطل ما كانوا
يعملون هذا ما سنح لی من المقال
وهو مطابق لحقيقة
الحال
م

حمد بیحدا و خداوند کریم الشانه — که عطا ایتکله جوهر عقل انسانه

قلدی دانای مقادیر امور عالم — قابلیتلی اولور عقلله زیرا آدم

بعده صد صلوةیله سلام و آفرین — روح پاکیزهٔ خیر الرسله مهدادر

که شریعتله عبادی ودراحیا بروان — اهتدا سازره حق مسرت دمساز

بعده روحنه رحمت علمانک که انلر — اولدیلر بیک وبریکادمه اعلام آدر

صرف ایدن نحو علومه نظرا معانی — اوج اعلاوده قیلدر غزایله نام ونشانی

بو محض رایدیکی چونکه بلندیک حقا — مقصدک بیدوکینی بعداوزین ایلر املا

بو کیمی بندهٔ صدقه ادواخلاص کرآن — حورروش بندهٔ فرمان سلیمان دمساز

یوز سکزدن بری کاتب بولنوب دیوانده — کیمسنسن اولمغله قالمشیدیدم پس مانده

خواجه لقدن برینداولمغیحون نائل بن — دیده بان نکه حسرت اولور کن دلده

صدری عالی اوولی النعم جودآور — صهر پاکیزهٔ سلطان مراحم پرور

صدرسر جمله صدور آصف عالی همت — رحمت محض خدا عطا و رحمت

یعنی ابراهیم پاشا او مکارم کاف — رآفتین ایتمکله در دلیلرکه درمانی

بحرارتلو کوکل قوبمدیک عالمده تمام — ایلدی عاطفت وشفقتی هب برده وسلام

عمرینی دولتنی ایلیه الله افزون — ایلدی بن قولنی استد یکمله ممنون

چونکه کوردم بو همین لطفی وجودندن — نه شکرله عبودیت ایدهم حیرتدن

غرق دریای تفکر ایکن اوآره کوکل — عون حق اولدی بکا هادی شهرهٔ سبل

ایلدم کافیه مفهومنی — اولدی تا تحفهٔ موزانه سلیمان

اوسعادتلو نجابتلو اعز واکرم — مردم باصرهٔ حضرت صدر اعظم

بیک افندمز ایچون بلکه اوله فائده سی — کورینور وقت نظر فائدهٔ زایده سی

عرض شکرانهٔ لطفه بونی بولدم نحی — درکه جودینه اتحاف سزا اوفق

مقصدم قوللغمی ایلمک اولدی انها — این صدر کهٔ افندم سینی الله ابقا

در تعریف الکلمه

کلمه لفظی معنا بیلیجک جمله نحات — اتفاق ایلدیلر مفرده وضعین بالذات

کندی نفسنده دلالت یا اید معنایه — اکر ایتمز ایسه معناده اولور بی پایه

اولدخی قدکی حرف اولدیکر آخرینه — انضمامیله بحوب حکم اید معنا برینه

دخی معنایه دلالت ایده نک احوالی — اوج زمانک بریسی اولمسه قرین حالی

یعنی ماضی دخی حال ایله معا استقباله — ضَرَبَ مثلی فعل درلر اکا اهل مقاله

واقعا هیچ برینده اولمسه برده لویقین — اسم اطلاق اولنور یعنی رجل مثلی همین

براسم فعلله یا ایکی اسم . بر برینه — مسند استرکه کلام اوله وآره سوز برینه

باب الاسم

اسم اودر مخبر وهم مخبر عنه ومفرد — کندیدن ایلیه منجر ایله تنوینی رد

مستعد در کیم اولور معرفه هم اکی مضاف — بو سببلرله ورلدی اکا اوبن شاصناف

اسم جنس وعلم ومعرفه ونکره ایله هم — دخی معربله توابع ایله مبنیله بیله هم

هم مثنی ایله مجموع ومذکرله دخی — هم مؤنث ایله منسوب ومصغرله دخی

دخی اسماء عدد هم دخی شول اسماده — متصل اولمغه افعاله اولورلر قادر

در بیان اسم الجنس

اسم جنسک ایکیدر هیئت لفظی کویا — اسم عین اولدی بری دیکری اسم معنا

عین اودر محض رجل هم دخی راکب دینور — اسم معنا ایسه مفهوم ... بیلنور

در بيان العلم

علم اولدر كم ايده ذاته دلالت اكثر
اسم جنسدن اوله منقوله مثال جعفر

فعلدن نقلي آنك نادر اولور هجويزين
مرتجل درلر آنكا اولمغله وضع جديد

در بيان المعرفه

معرفه اولدي دليل عينه هر اشيانك
منقسمدر بشنه تعريفي ايچون اسمانك

علم ومضمر ايله هم ايكي شيدر مبهم
اسم موصول ايله اسماء اشارتدر هم

بري لام ايله معرف بري مطلق اولور
بونلرك واحدينه يعني اضافت بولور

در بيان النكره

نكره ده شخصي عيان ايتمكه يوقدر قابليت
ليك بر برايدر افرادي بتون استيعاب

در بيان المعرب

معرب اولدي ايكي قسم اورزه شهير معروف
بريسي منصرف وبريسي غير منصرف

غير منصرفده دخول ايله مزجر تنوين
حالت جرّي اولور فتحله مفتوح همين

مانع صرف اولان اسباب طقوزدر كه
الف ونوندر بريسي سائرينه هوش دكله

علتّ دخي تأنيث ايله عدل وعجمه
وزن فعليله وصف جمعله تركيب همه

منع ايدر صرفي بري ايسه تكرر يا جود
اولسه بر يرده بونك يعني ايكيسي موجود

مكر اوچ حرفلي بر اسمك اوله ساكن وسطي
انده مذهب ايكيدر اولماسي ترجيحلي

عدم صرفه حصول سببيني تمييز
خفتي اجلي ايچون صرفي كورمش تجويز

معرفه اولسه علم منصرف اولمز كلي
منصرفدر نقدر نكره اولورسه دوكلي

هم اولورلام واضافت سببيله كلام
بو محلده بو در آيين طلبكار مرام

منصرف يعني آكا داخل اولور جر تنوين
بالفعل رفعله نصبه لمده علتدن امين

در بيان الاعراب

دخي اعرابه علامتدر اولور اشبو تعريف
كلمه آخر بنييه ايلر عامل تخليف

اويخلف حركتلر يا حروف يله اولور
حركت يعني رفع نصبله جر ايله ظهور

درت محل اولدي حروفله حركت يقينا
بريسي تثنيه درهم ايكيسي جمع وكلا

اولديكي درديكي محلي دخي بر شو قسم
غريايه متكلمه مضاف اليه اسم

يعني فوه وحموها وهنوه واخوه
بري ذومال اولوب هم بريسي اولديغي ابوه

لفظا اعرابي ظهور ايتمسه تقديري عيان
قاضي تحريكي اولنور يعني عصا ايله همان

در بيان المرفوعات

ايكي قسم اوزره معين بيلنور مرفوعات
اصل وزائده بري ديكري ملحق بالذات

اصله فاعل دينلور ايكيدر انك دوشي
كاه ظاهرده بولور كاهيده مضمر اشبي

ملحقاتي دخي بشدر هم او اصلك بريسي
مبتدا ايله خبر يعني سوزك پيشي وپسي

مبتداحقي بتون معرفه در نكره سي آز
بونك عكسيله خبر كاهيده آز كاهي دراز

كر خبر ويرسه خبر ايكي وجهي بيان
مبتدايه كهي مفرد كهي جمله عيان

جمله نكره بري فعليه بري اسميه
دخي ظرفيه بري هم بريسي شرطيه

جمله اولدقده خبر آنده هميشه لازم
مبتدايه اوله شول عايد اوله هر دائم

مبتدايه كهي تقديم خبر جائز اولور
كه دله لنده بري قاعده در حذف اولنور

ثانيا ملحق اولان كان نك اسميدر بري
نفي جنس ايلمجي لا نك اولورلر خبري

ان نك هم خبري هم بري اسمي مثلا
ليس معناسنه تشبيه اولنان ما ايله لا

جمله نكره بري وارد ركم اولور مستعمل
مفرد اعرابي كسوه ايدينور آنكي محل

حالده همدخي انّ خبرنده هردم　　مبتدانك خبريله خبر كانده هم
همدخي ثاني مفعول قلوب افعال　　هم صفت نكره اولدكسوه لري اولمنوال

دربيان المنصوبات

منقسم اولدي ايكي ضربه دخي منصوبات　　اصله ملحق برسي بري اصلدر بالذات
اصل اولان اولمده مفعول اودخي هم بشدر　　انرمعتبر فاعل عنرت كشدر
بري مطلق ديو اطلاق اولنور مصدردر　　جمله ينسنده بو شهرتله مدام اشهردر
بري مفعول له وهم بري مفعول فيه　　بري مفعول معه هم بري مفعول به
دخي مفعول به هك عاملي مضمر بولنور　　نصبي هم واجب اولور همدخي تحذير اولنور
هم منادايي مضاف وهم كما بكره شي　　عاملك حذفي ايله نصب اولنور بيله ني
ملحق به يديدر اولي حال اولدي همان　　هيئت فاعل ومفعولي ايدر شرح وبيان
نكره درحقي ولي معرفه دي الحال حالي　　حالدن صكره مكرر نكره اولا احوالي
بري تمييز دراندن صاحب ادراك　　جمله دن قالدررابهامي ايدر مقصدي پاك
بري الا ايله جون اولدي آنك مستثنا　　خبري اولدي بري ما ايله لانك حالا
نفي جنسي المبني لانك اولوب اسمي بري　　انّ اسمي برسي ديكري كانَ خبري

دربيان المجرورات

منقسم اولدي ايكي قسمه ديو مجرورات　　اتفاق اورنه خبروردي عموميله نحات
برسي اولدي اضافتيله مجرور صريح　　آخرك جرينه جو حرفي سبب اولدي صحيح
ليك اضافتده اولان اولدي ايكي نوعه قرين　　معنويه برسي ديكري لفظيه همين
معنويه اوله معناي من ولام اكثر　　يعني بيننده مضافيله اليهك مضمر
من ولامدن دخي مقصد بو آلتده همان　　كم مضافتنا ليه عكس ايده علت يا بيان
خاص وتعريفي عيان ايلر اليهنده مضاف　　هم مجرد اولنور انده الف لام اتلاف

كاهيجه حذفي مضافك دكل انجق وهي　　قايمقامي بولنور رتبه اليهي كاهي
دخي لفظيه اودر اولماسي استر عامل　　كه مضاف اولملو مفعولنه اسم فاعل
هم صفت يعني مشبّه حسن الوجه كي　　اودخي فاعلنه ميل اضافت ايلر
اشبو لفظيه اضافتده غرض خفتدر　　يعني تخفيفي دخي مانع هر ثقلتدر
جمله تثنيه دن نون واسمدن تنوين　　دوشر البته مضافيله اليهنده همين

دبيان التوابع

هم توابع شو اسمدر اولور البتّي عل　　اسم تابعنك كسوه ده مبتوعه مثل
يعني تأكيده وصفت هم بدل وعطف بيان　　دخي معطوف حروفه اولدي تحشي عيان
اولدي تأكيد ايكي وجه اوزره معيّن مثلا　　بري لفظي برسي معنوي اولمق كويا
براسم ذكر اوله تكرارينه لفظي دينلور　　ذكري كه معنا ايسه معنوي لرده بيلنور
بدل اولدر اوله بيننده علاقه مبذول　　مبدل منهي ايله بعضا وعينا مشمول
بونلرك بيني اولورايسه علاقه نذور　　اتفاق بر ليت غلط حصل اولنور
هم صفت اولدخي موصوفي ايله يكر نكدر　　كيم سكز وجهله وزن اولمده دنكادنكدر
مفرد وتثنيه وجمعله هم تنكيره　　معرفه معرب وتأنيثله هم تذكيره
اسم مشهوري ايدر عطف بيان حوش تعبير　　آنده جاري بولنور يعني اداي تفسير
متغاير بولنور عطف حروفك يكسر　　بيني معطوفله معطوف عليهك اكثر

دربيان المبني

آخر مبنيه عامل عملي ايتمز اثر　　وير مزلر حركاتيله سكوننه كدر
زيره سكناسي انك وقف وبناسي مشروط　　يعني فتحيله دخي كسر ايله ضمه مربوط
غير تمكينه مناسب لورلو رانده اساس　　لا مسز امر يله ماضي يه دخي حرف قياس
مضمر آنك دخي مبني ايديكي ظاهردر　　بعضيلر حرفه مناسب ايديكي باهردر

انفصالاً بولنور بعضیلری متصلاً   متصل واحدی ملفوظ دکل منفصلاً
دخی اسماء اشارت ایلهدر هم موصولات   فعله نکره نیجه اسما ایله در مبنیات
های تنبیه اشارتده مقدم بولنور   متصل کاف خطابا آخرینه واصل اولور
جمله اربعه موصولک اولورسه صلهسی   صلهده لازم اولور یعنی ضمیر و آصکرسی
اولدی هم بعض ظرف وفعله نیجه ترکیبات   هم کنایات ایله مستعمل اولان مبنیات

در بیان المثنی

هم مثنیٰ شول اسمدرکه علاوه متدر اکا   یا الف لاحق اولور آخرینه یا خود یا
لیک ماقبلی کرکدر اوله فتحا قائم   آخره ملحق اولان یا ایله لفک دائم
عرضا هم حرکتله دخی تنوین یرینه   نون مکسوره کلور لاحق اولور آخرینه
ینه نون ساقط اولور آخره اولدقده مضاف   هم تلاقی سکون الفک ایدر لفظنی لاف
حالت رفعیده عیان ایلر الف تثنیهنک   بللدر حالتی یا دخی نصب وجرک

در بیان المجموع

ایتدی آحاده عموم اوزره دلالت مجموع   هم دخی واحدینه مفرد جمعک موضوع
ایکی قسم اولدی جمع جمع مصحح بری هم   اولدی چون جمع مکسر ایی تفریق الزم
اول جمع صحت ایله یاد اولنه تذکیراً   هم تغیردن اوله واحدی سالم ذکراً
واو ملحقدر آنک حالت رفعینه ونی   هم او واوک دخی مضموماً اوله ماقبلی
حالت جری ایله نصبی ایچون لاحق اولور   شویله یا کیم اوله ماقبلی انکده مکسور
نون مفتوحه دخی لاحق اولور اول جمعک   حرکیله دخی تنوین بدلی مفردینک
بو سیاق اوزره اصح جمعنک الحاقی همان   هر خصوصیله ذوی العقله کورلری شایان
جمع تأنیث صحیح آخرینه موضوعاً   هم الف لاحق اولور هم دخی تا مرفوعاً
حالت نصبله جرده اولور تا مکسور   اقتضاسیله کهی نصب وکهی کده مجرور

اولدی هب قلت ایچون جمع مصحح جمله   کر مذکرده بولنسون کرک انثیده بیله
هم دخی جمع مکسرده تغیر بولنور   دائما واحدینک یعنی بناسی بوزیلور
کر ذوی العقله کرک غیره سمی لنه مثال   رجل وهم فرسک جمعیدر افراس ورجال
درت وزن جمع مکسرده قلت ایله در   افعل وفعله وافعال ایله هم افعله در
ماعداسی نقدر بولنسه بو جمعک وزنت   اتفاق دینلور اتاره جمع کثرت

در بیان المؤنث والمذکر

تاء تأنیث ایله ممدوده والف مقصوره   هر بری اسم مذکردن اولور دوراً دور
هم مؤنثده کرکدر بری دائم بولنه   ناقه هم مرأة وحبلی کبی توصیف اولنه
منقسمدر ایکی قسم اوزره مؤنث مثلا   بریسی عین حقیقت بری غیری کویا
عینی اولان ناقه ومرأة دخی حبلی کبیده   هم مجازیسی انک ظلمة وبشری کبیده
تا مقدر قیلنور بعضا اولور اسماییده   اسم تصغیری اکر مائل اولورسه تایه
هر اسم وزن فعیل ایله فعول بولنور   متساوی قیلنور انده اناثیله ذکور

در بیان اسم التصغیر

اسم تصغیرک اولور اولی دائم مضموم   حرف ثانیسی دخی فتحله اولدی مرسوم
هم حروفینک اوچنجیسی کرکدر البت   لفظ یا اولوهم ساکن اوله بی منت

در بیان اسم المنسوب

اسم منسوبک اولور آخرینه یا ملحق   اولدخی شده ایله نسبت ایچوندر مطلق
بو اسمدن مثلا حذفی احقدر کویا   جمله تثنیه نونی دخی تأنیثی تا

در بیان اسماء العدد

اکر اسماء عدد اولسه مذکوره اسناد   تاء تأنیثی اکا ایلدی الحاق اجداد
لیک اولمقده ثلاثه اکا مبدأ اما   عشره اولدی ولی مقطع ایچون وجرا

غیر تا اولدی مؤنث عددی عشره دکین
تا عددله بری ترکیب وله عشر ایله هیچ

ایریشور تای مذکردن اودم عشره سنک
هم قیاس اوزره مؤنثده اولور تا مضبوط

عشره دک جمله ممیزی عدد جر اولنور
دخی ترکیبک ایسه نصبله مفرد بولنور

جمع المقیله دخی تثنیه الف ومائه
جر ایله مفرد اولور هر بری تمییزی همه

دربیان الاسماء المتصلة بالافعال

اولدی بش دربو اسم متصل بالافعال
بری مصدر اولور مشتق اوزرندن افعال

عمل فعلی کبی فاعل ومفعولنه دا آک
حال وماضی بولنور انده دخی استقبال

اولور
گاه فاعلنه انده اضافت بولنور
اولنمان نصبله مفعولی انک ذکر اولنور

ایتسه مفعولنه گاهیجه اضافت البت
بولنور فاعلنک رفعی کماکان مثبت

عملی فعلی کبی ایلر عمله البحق
ایده مز کندوبه مفعولی تقدم مطلق

والثانی اسم الفاعل

اسم فاعل دخی شول مشتق اسمدر که فعل
اوله معنای حدوث وتجدد دائم بی غل

دخی معلوم مضارع کبی ایلر عملی
حال ومستقبل اولورسه معنی شرط انده ولی

التی شی واحدینه مسندی مشروط مدام
بریسی حرف نفی هم بریسی استفهام

مبتدا در بریسی دیکری انک موصوف
اسم موصول بریسی همدخی ذی الحال معروف

والثالث اسم المفعول

اسم مفعول دخی شول مشتق اسمدر که مدام
موقع فعل ایده معنای حدوث اوزره قیام

عمل ایلر دخی مجهول مضارع آسا
اسم فاعل اولان شرط مماثل اما

والرابع الصفة المشبهة

شول اسمدر که صفت چونکه مشبهه بولنور
یعنی معنای ثبات اوزره فعل قایم اولور

لازم فعل مضارع کبی دا نده عمل
یاکثر قلّ اولور جای عمل اکه محل

اسم فاعل ایله تشبیه اولنور درت یرده
تثنیه جمعله تأنیثله هم تنکیرده

التی شی واحدینه بونده دخی وار رخصت
حال واستقبال معناسنده قالمز حاجت

والخامس اسم التفضیل

فعل تفضیل اولنور شویله بر اسم اسناد
وصف موصوفی اوله غیره قیاس ایله زیاد

کندی معناسنه بو وجه که بونده رکی بر افعال
اسم ظاهرده ایلمز عملی بلکه محال

قسم آیریسی بونده بولنماز نابود
الف لام یاخود اضافه یا من استر موجود

نکره سنده بولنور من متساوی قیلنور
مفرد وتثنیه وجمع وانا نیله ذکور

لام ایله معرفه ده نکره نک عکسی قیلنور
هم اضافه سی مراد ایله ایکی اولنور

باب الفعل

مند اخل بولنور فعله صحیحا دائم
قد ومستقبل ایله همدخی حرف جازم

هم اکا واصل اولور یعنی ضمیر مرفوع
ساکنا تا دخی اول تاده انا نه موضوع

بوتک اصنافی ماضی ومضارع دورلر
متعدیسنه ده امر ایله تحرک یخسس

دخی افعال قلوبیله دخی مفعوله
متقارب متناقص بولنان فعله بیله

بریره فعلك اوزره قدم ومدیحی مشو
برینه فعل تعجب دینلور یعنی نه دد

دربیان فعل الماضی

هله مدلولی زمانیله حدث ماضینک
بچمشی ایلر عیان ذکر بره الفاضینک

آنی فتح اوزره بنا ایلدی ارباب غرض
اقتضا ایتمز ایسه ضم وسکونینه عرض

دربیان فعل المضارع

بولنور صدر مضارعده عقیبا قایم
بریسی زایده اربعه نک هر دایم

اکا سوف دخی لام ایتمه دخل ورغبت
کندیده حاضر ومستقبل ایدرلر شرکت

رفع ونصبله دخی جزمله معرب اولنور
رفع معنا ایله هم جای اسمده بولنور

اَنْ ولَنْ هم كَيْ اِذَنْ ناصب ايكي ظاهرده   متواري بولنور بشقه بر اَنْ بش يرده

لام حتّي ايله هم واو جمع هم اَوْ ده   شويله اَوْ كم اوله معناي الي كندنده

دخي بر فانك عقيبنده هم اول فا مثلا   كيم اولور التي شيئك جمله جوابنده كي فا

امر ونهي وعرض وتقيله هم استفهام   دخي التجيي چون اولدي تمنّي ايله تمام

سبب جزمي بو فعلك بري لَمْ بري لمّا   بري اِنْ بري لا در بري لام اي بنام

متضمّن طقوز اسما دخي معناي اِنْ   مَنْ وما هم دخي اَيّ بر سيد اَيْنَ

حيثما در ومتي در دخي اذما مهما   بري اَنّي كه معانيده جوآنم كويا

شيء سادسده اوله فائده دخي نفسنده   غيريده بولنور كزلوجه جازم ايدن

حالت رفعي اولور تثنيه فعلك دائم   آخر الف ضمير ايله اولور نون قائم

واو ويادن دخي صكره يينه نون لاحق اولور   بو دخي رفعي ايچون محض علامت بولنور

در بيان الامر

امرك اولمقده ايكي وجهله استعمالي   بري بي لام وبري لام ايله در اعمالي

غير لامي اولانك فاعلي حاضر موجود   امر لاميك ايسه فاعل غائب بولنور

در بيان فعل المتعدي وغيره

متعدّي ايله غير متعدّي افعال   بجزه مك بر برينه هر بريسي ايله محال

مستعدد ومتعدّي كيم ايدرسه جمله   اوچه دك واصل اولور حاصلي مفعول به

غيرينك فعلي همان فاعله مختص يكر   مگر امداد ايده مفعوله ايچون حرف جر

اوچ سبيدركه ايدر فعلي تعدّي برور   بري همزه بري تضعيف وبري حرف جر

در بيان المبني للمفعول

فعل مجهولك اَدي مبنيّ مفعول اولدي   نائب فاعل اكا صورت مفعول اولدي

غير مذكور اولجق فاعل فعل مجهول   اولدي فاعل يرينه اوديله مفعول

اوكل ذلّت وتعظيم وجهالت يريدر   ذكر فاعل بو سببلر ايله اندن بريدر

اكا ظرفين ايله مصدر بولنورسه مفعول   قائمقام اولمقده اولور هر بري اكا مقبول

عَلِمَ بابنك البت ايكي مفعولي اولور   قائمقام اولمسنده اوّلكيسي مقبول اولنور

دخي اعلمت ده موجود بولنور اوچ مفعول   قائمقام اولمقده اكا اقرب اولان در مقبول

در بيان افعال القلوب

بري واردر ديسه لر فعل قلوبه يديلر   قلبه تعيين اولنان دركله در حد دكلر

اوله خلت وحسبت وظننت هر بار   بشنه سن شكّ ايله مشكوك اولنورلر اشعار

هم رأيت ووجدت وعلمت دائم   قرب معناي يقينه بولنور قائم

اولدي معنا بو ميان ايچره زعمت احول   كه اولور شكّه بوركاهي يقينه بدل

كندويه هر بري ايتمكده اولور بني بروا
مبتدا وخبري نصب ايله مفعول اما

دائما خلت وحسبت متداخل بولنور   مبتدا ايله خبر انلره مفعول اولنور

وصف هم وقفه مفعولي ايكيدر خاص اما   براولور خارج اولوراسه وصفده معنا

ايكي مفعولي توسّط يا موخّر اولسه   عملي لغو اولنور جملهسنك هر بولسه

ابتدا لامي دخي حرف نفي استفهام   اوّلنده بولنه لغوي تمام انده مدام

در بيان افعال الناقص

فعل ناقص ديو تعداد ايدوب ارباب كلام   ويردنلر ناقصي ايله هر برينه شهرت ونام

كانَ هم صارَ دخي اصبح هم امسي يه   ظلّ هم باتَ دخي ليس يه هم اضحي يه

دخي مازالَ ايله ما برحَ هم مادام   دخي ماانفكّ هم مافتئ جمله تمام

هر بري اسمني رفع وخبرين نصب ايلر
اسمه تقديم خبر جائز اولورمش ديرلر

لفظ ما آشبو فعال وزنده بولنمز سه بیم
یعنی افعالنده جائز اولورمش تقدیم

در بیان افعال المقاربه

متقارب دیو شهرتلو فعللر جیسی   کرب کاد عسی اوشك در هر بریسی
کان شکلنده عمله بولنور لر الا   خبرینك انله مضارع الکور فعل عسی
آز اولور فعل مضارع آکا فاعل بولنور   خیر وشر چقمز اولور اننه خبر ترك اولنور
مدحله ذمله تخصیص اولنور بو افعال   حبذا نعم ایله بئس وساء همچال

در بیان افعال المدح والذم

مدحله ذمله تخصیص اولنور بو افعال   حبذا نعم ایله بئس وساء همچال
ایکی اسمه متداخل بولنورلر هر بار   رفعله عامل اولورلر همه اسمینه بولار
اولی فاعل ایله بولدی همشه شهرت   لیك خاص اولدی ایکنجیسنه ذم ومدحت
اسم اولینك اولور حتی معرف بلام   یا مضاف اولملودر معرفه لامه مدام
وقتا اولور کاهیجه فاعل دخی مضمر بولنور   اولزمان نکرۀ منصوبه ده تفسیر اولنور

در بیان فعلا التعجب

عجب اشعار ایدیجی فعل تعجب ایکیدر   بری ما افعله هم بری افعل به در
اشتقاقی بولنان فعلك اساسی دائم   هر بری اولملودر عیب ولوندن سالم
فعل زائده عجیبدر تعجب ایتمزلر   خارج از عاده بولنمغله عجب ایتمزلر
ما اشدیله مکر مصدری اولورسه تعقیب   اولزمان لون وعیوبیله اولور شیء عجیب
اولدی تفضیل کبی فعل عجب یازآید   هم ثلاثی مجردله بنای واحد

باب الحروف

لفظ حرفك نقدر جوغیسه صنفی مثلا   مستقله یوقدر آنك هیچ بریسنده معنا

هر بری منفرد یعنی کلام اولمزلر   هم ترکیبله کلام اولمزه تام اولمزلر
ضم اولنمغله ایدر آخره کسب بر آیه   صکره اول بایه ایله واصل اولور معنایه
حرف جرله دخی اجمالا حروف معطوف   هم دخی فعله مشابه بولنان بعض حروف
نفی وتنبیه ایله تصدیقله هم حرف ندا   هم دخی حرف خطابیله دخی استثنا
حرف تفسیر ایله هم مصدر یا آن ایله صله   حرف تحضیض ایله تقریبیله تعلیلیله
شرط ومستقبل دردعیله دخی استفهام   بعض موقوف حروفیله اولور نوع تمام

در بیان حروف الجر

حرف جر حرف اضافت دیو تعبیر اولنور   بونلرك جری دخی زید وعمروده بولنور
ابتدایی متضمن من اولور پس حتی   هم الی ایله ایدر غایتی عرض وایما
باء الصوقه دخی لام اولدی تخصیص لحص   ربّ ده قلت ایله نکرۀ موصوفه اخص
کاف تشبیه وتجاوزله ایدر عن الفت   هم زمان اولنه منذ ومذ ایلر نقلت
هم عدا ایله خلا هم دخی حرف حاشا   اولدیلر هر بری برصورت ایله مستثنا

در بیان حروف المشبهة بالفعل

فعله تشبیه اولنان حرفه کلور بعض اثر   شبه فعلك اثریدر اول اثر ده اکثر
مثلا انّ وهم انّ تحققله کلور   دخی لکنّ به ادراك تفوقله کلور
هم کانّ ایله شبه لیت تمنیده کلور   هم لعلّ اوده معنای ترجیده کلور

همزۀ انّ کهی فتحله که کسر ایله در
هر بری جمله یی تاکید تمام ایله در

بونلرك کاهی مقامی بولنور صدر کلام   فتحله کسرینی بیلمکده کرکدر اقدام
اون محلده بولنور کسریله هم ظاهرده   جمله فتحیله تلفظ اولنور سایرده
بعد ثمّ دخی کلا دخی نهی ایله ندا   هم دخی قول وقسم امریله هم بعد دعا

ابتداده دخی لام خبره سر جمله　منكسر داخل اولور اننّ مكسوره هم

إنِ مكسوره عجبدر كه دخی تخفیفا　مبتدا وخبره داخل اولور تحقیقا

الکلام داخل اولان فعله دخی ایته قیام　خبر نده بولنور هر بیرینک البت لام

آنمدن یعنی غرض نا قیه ظنّ ایتمیه‌لر

انّ نک خفتنه حمل وقیاس ایلیه‌لر

أن مفتوحه خفیفا ایدیجک فعله دخول　عمل ناصبه‌دن خیر وشرا اولمز مأمول

زیره قد سوف دخی حرف نفیله هم سین　اولا اِنک یعنی عقیبنده بولنمله هپی

در بیان حروف العطف

حرف عطفک عددی اولدی تماما عشره　لفظی هم خاصیتی هر بیرینک بشقه یره

حرف عطف اولدی ثبات اوزره دیلر حکمه　یعنی معطوفله معطوف علیهک هردم

واو جامع بریدر غیر مرتب بولنور　شویله واو کم مع معناسیله عطف اولور

او حروفک بری ثمّ بری داخی فادر

بری تأخیره وترتیبه بری اَو فادر

بری حتی درانک غایتی ایما ایلر　عطفی که ضعفا ایدر کاهیجه اقوی ایلر

اوله اِمّا ایکی شیئک برینه اولدی حکم　حق اشیایی ثبات اوزره ایدرلر محکم

بونلرک مو قید دامی و خبر استفهام　بوسیاق اوزره درام اولور امله مدام

اتصالنده فقط یعنی رفیق استفهام　انفصالنده خبرله دخی اعمالی تمام

حرف لادر بری کیم عزّه اولور سه مثبت　نفی ایدر حکمینی معطوفه علیهک اثبت

حرف بل در بری اضرابله تخصیص اولنور　هم کلام اولنه چونکه معارض بولنور

او کلام استر ایسه نفی اوله یاخود مثبت　ایدر اجراسی تعرضله ادای خدمت

دخی لکنّ اولور عطف صاحبی در ارک　مفرد وجمله‌یی عطف ایتمه حبست وجالاکه

جمله عطف ایلمه بل ایله تنظر اولنور　عطف مفرده ایسه لا یه مناقض بولنور

نفی ومثبت میانجی بولنور اولکن　نفی ایدر مفرد ایله عاطفه‌نک ما قبلینی

در بیان حروف النافیه

حرف نفیک بری ما هم دخی اِن هم لا در　هم دخی لم ایله لن دردخی هم لما در

نفی ایدر حال ایله ما ماضیه اقرب حالی　هم دخی جمله اسمیه‌یی لا ابایی

نفی حال ایلمده ما کبیدر اِن اما　نفی ایدر جمله‌لرک جمله‌سنی بی پروا

لا مضارع دخی امر ایله دعا هم ماضی　نفی ایدر ماضیه بر نفیله اولمز راضی

گرچه لما ایله لم نفی مضارع ایلر　لیک معناسنی انک ماضیه قلب ایلرلر

لن دخی لا کبی مستقبلی نافی بولنور　نفی تأکید ایله معناسی مؤکد قلنور

در بیان حروف التنبیه

حرف تنبیهک اما دربری هم دیگری ها　هم الا در که کلام اولنه بی پروا

ها داخل بولنور ها ایسه کثرتله اولور　یعنی اسماء اشارت ایله عمال اولنور

در بیان حروف الندا

اولدیلر یا وایا آیله هیا حرف ندا　هم دخی همزه ایله اَی بری انک هم وا

اوله گر شخص منادا نقدر دور البت　اکا یا آیله ایا ایله هیادر آلت

هم منادای قریب اولسه ندایه مظهر　همزه واَی ایله‌در بویله ندالر اکثر

حرف وا اولدی ندالرده اخص مندوب　حفظ ایدن حی او ندادن که بره ایرات کروب

در بیان حروف التصدیق

حرف تصدیق نعم اَی هم اجل ایله بلی　کسر وفتحی متساوی دخی خیر کو یا

نفی واثبات کلامی نعم ایلر تصدیق　خبر اولسون یا کلام مک بوینی ایله تحقیق

با مآل کلما تک گر اوله استفهام　ینه تصدیق نعم ایتمه ده البتّا قدام

غير موجبله كلام آخرينه حرف بلى ‌ ‌ ايريجك نفيني اثبات ايلمه ايلر اجل

اجل وخبر ايسه قريب خبرده هر كاه ‌ ‌ هم مقارن بولنور اي فهمه اي والله

دربيان حروف الاستثنا

حرف الا وعدا هم دخي حاشا وخلا ‌ ‌ منتخب هر بريسي اولدي بر مستثنا

ايسه لر قوم واقلدن بريني استثنا ‌ ‌ عدم دخلني غيرينك ايدرلر بيدا

متصل مخرج اوله يعني عددن اشيا ‌ ‌ لفظ وتقديري كركدركه بولنمق كويا

مخرج اولمزايسه منقطع اوله اجزادن ‌ ‌ صكره مذكور اولور احوالي ايله الادن

دربيان حروف الخطاب

دخي هم حرف خطابك بري تا در بري كاف ‌ ‌ بو خطاب ايله اولور جنس مخاطب وصاف

كلمه آخرينه لاحق اولور هر بريسي ‌ ‌ وصف ايدرلر ايكيسي هر ايسه بر جنسي

يا مخاطب يا مذكر يا مونث اولور ‌ ‌ مفرد وتثنيه هم كاهي جمعده بولنور

دربيان حروف الصله

هم حروف صله نك زايد ايله شهرتي وار ‌ ‌ انتظام ايله اولور شعر ايله انشايه مدار

استقامت بولنور اول صله دن واصله ‌ ‌ نظمه سجعله هم وزن ايله كر قافيه ده

كيم كلام اوزره بونك واحدي ايلر قعود ‌ ‌ بولنور آنده تأكد ايله معنا مقصود

شهرت زائده سنده بو حروفك باعث ‌ ‌ كه وجود وعدمي اولسه كلامه حادث

وارلغندن او كلامه اير يشور صانع هنر ‌ ‌ عدمندن ده كذلك نه ضرر وار نه كدر

بري إنْ در بري أنْ دربري ما در بري لا ‌ ‌ بريسي مِنْدر انك هم بريسي اولمه ده با

دربيان حروف التفسير

حرف تفسير ايكيدر أيْ بري هم ديكري أنْ ‌ ‌ كويا هر بري تفسير اولور اهل سخن

حرف أيْ مفرد وهم جمله ده معناي مراد ‌ ‌ مبهم اولسه نقدر فهم وير استعداد

حرف أنْ اولدخي هم معنئ أيْ در كلا ‌ ‌ يعني تفسير بنيه معناي مرادك اما

شويله فعله متخصص بولنور قول صحيح ‌ ‌ يكه مضمر اوله معناي قول انده صريح

ليك او فعلك دخي اكثر ايدر تقديري ‌ ‌ يعني مفعولنه كه ظاهر بنيه تفسيري

هم او ظاهر دخي اسم اوله كركسه اسم ضمير ‌ ‌ هر بريي بولنور نوع اداي تفسير

حاصل معنئ قول اوله شو وانده كلي ‌ ‌ بوحسه تفسير ايدر قول صحيح فعلي

دربيان حروف المصدر

اوليجق مصدريانك بري أنْ هم بري ما ‌ ‌ كندي حكمنده ايدر جمله بو نلر اجرا

دربيان حروف التحضيض

حرف تحضيض كلمات ايلدي دردده محصور ‌ ‌ بري لولا بري لوما نه ديو اولدي مشهور

هم دخي اولمه ده هلا ايله الا بو نزنك ‌ ‌ اولدي تحضيضه دلالتده مهارت ديدن

فعل ماضي ومضارعده تداخل ايلر ‌ ‌ حرف الا ايله هلا نك ايكيسي اكثر

نه زمان ماضيه هلا دخي الا دوقنور ‌ ‌ لوم وتوبيخ مخاطبله ترك اولنور

هم مضارعده اولور راغب اظهار فعال ‌ ‌ بولنور كه مخاطبده مدام استقلال

اسمه مختص بولنور هم دخي لولا لوما ‌ ‌ ايكي شيدن برينك منعين ايدرلر ايما

شئ اول كه وجودي سبب كامله در ‌ ‌ شئ ثاني سببي ايله انك عاطله در

دربيان حرف التقريب

حرف قد ايلدي تقريبه دلالت بيما ‌ ‌ هم بو تقريب ايله شهرتلو بولنذي اما

فعل ماضيه اكر داخل اولورسه نه الحال ‌ ‌ حال ماضي بولنور بعمله تقريب الاحوال

هم وقوعنده مضارعده اوله قال الا قيل ‌ ‌ قيل وقال نقدر رجوعنه ايلر تقليل

دربيان حروف الاستقبال

سين وسوف دخي أنْ هم دخي لَنْ بالجمله ‌ ‌ نام وشان صاحبيدر هر بري مستقبل ايله

استراكا بولنور ايسه مضارع حاله   بو حروفك بريسي خاص ايدر استقباله

دربيان حرف الاستفهام

حرف هل اولدي دخي همزه ايله استفهام   بونلرك هر برينك موقعيدر صدر كلام
همده هل جمله يه داخل اولورلر جمله   اسميه يا فعليه بولنسون جمله
همزه اعمال و تصرفده اعمدر هلدن   يراشور هر يره همزه هل مستعملدن

دربيان حرف الشرط

حرف شرطك بري اندر دخي لو در بريسي   جازما داخل اولورلر ايكي فعله ايكيسي
فعل اولكي هيئه بولنور شرطيت   فعل ثانيسي ايسه فعل جزادر البت
هر ايكي شرط و جزا فعل مضارع بولنور   اولزمان هر بريسي جزم ايله مجزوم اولور
ليك ماضي بولنور ايسه اكر شرط و جزا   فعل مبنيدر اولور حقي محليله ادا
شرط كه فعل مضارع كهي ماضي اولاشور   بو فعللر كهي ترتيب جزايه دولاشور
هب مضارعله كلاون شرط و جزا جزم اولور   ماضيده شرط و جزا جزمي محلا بولنور
بو دخي ماعده در شرط اولورسه ماضي   هم مضارع اوله ترتيب جزايه راضي
ماضيده لفظا عمل ايلمسه كلا عامل   اولديجه حرفيله دخي رفعي جزانك قابل
اولسه فعل مضارعله جزا كه مذكور   دخي ماضيده كه معناي مضارعدندور
ايرشور فعل جزا اولنه حرف فا   حاصلي فعل مضارع اوله يا خود معنا

دربيان حرف التعليل

حرف كي حرف نواصبدر كي حرف كيدر   بونده تعليل ايله ملفوظ اولنور برشيدر

دربيان حرف الردع

حرف كلا ايچون ديديلر حرف ردع   قائله زجر ايله كلادر اينه قولي منع
قولي كه بغض و عداوت كركك اولسون مدحت   لغو ايدر هر سوزيني قائله وير من رخصت

دربيان لامات

اولدي لامات عددي التي عدد ايله ذكر   لام تعريف و قسم موطئه هم لام امر
ابتدا لامي بري لام جوابدر ديكري   بولنور يعني جوابك لر ولولاده يري
لام تعريف اكا ديرلر كه ايدر جنسني عيان   عهد ايچوندر كه ايدر قصد ايله معهودي بيان
دخي لام قسم اولدر كه جوابنده اولور   صكره دن اول قسمك كه قسم انده بولنور
حرف شرطه اوزره دوشر موطئه لامي مثلا   هم جوابن قسمك حاضر ايدر بي پروا
هم داخي لام جواب لو و لولايه مدام   منزل فاي جوابان اولور جاي مقام
ربط ايچون مشرط ايدر لام جزايي اقدام   علي حالنده بله حذف اولنور كاهي لام
هم داخي لام امر هر نه زمانكم بولنور   واو و فا عاطفي صدرنده انك ساكن اولور
ابتدا لامي دخي جمله لره تاكيدا   شويله داخل بولنور حاصدقي تاييدا

دربيان تاء التانيث الساكنه

ماضيه ساكنه تا لاحق اولور تانيثا   اصل ايله قايمقام فاعلني تفهيما
فائده بونده بودر وهله اوليده عيان   فرق تانيث اولنور فعل مؤنثله همان

دربيان نون التاكيد

نون تاكيد ايكي نوع اوزره در اي نيكونام   بري مفتوح و ثقيله ديو اولمقده بنام
ديكري ساكنه در ليك ثقيله هردم   نون تاكيد ديو شهرتي وار هم علم
فعل مستقبل و امر يله تمني يه مدام   اختصاص اوزره ايدر خدمت تاكيدي تمام
اولمده ده عرض دخي نهيه و استفهام   كار تاكيدي بهر دم كتوروب اقدامه
بونلره نون اخف كرچه رخلدن قالمز   داخل تثنيه و جمع مؤنث اولمز

دربيان هاء السكت

كرچه كم هاء سكت وقفه لاحق بولنور   مصر بكث غيري اولان مبنيه تخصيص اولنور

بر صدا آدر او صدا ساکن اولور هر یرده   یعنی تحریک ایله تحسینی بولنمز یرده

در بیان التنوین

نام تنوینی نجیدر که نجات ایلدی نون   یعنی هم ساکن وهم لفظده معناده زبون

کلمانک حرکاتینه اکر اولسه قرین   اتباعا بولنور حقی سکون اورده همین

ساکنه لکن اولور ایسه ملاقی اول نون   کسره یا ضمه ملفوظ اولنور نون زبون

بشه ضرب ایلدیلر عددانی اول تنوینی   که ترنم اولور نوع صدای بینی

او ترنم دخی ابیات وقوافیده اولور   هم قوافی جمع اولور اکثر مدّ بولنور

بری تنوین تمکن او دخی کر اسما   یعنی معرب ایدوکین وخلل ایلر ایما

دخی تنکیرک ایسه معرفه نک نکره ایله   فرق ایچوندر دوکلی بسینی اعمالی هله

جمع تأنیث ایسه تنوینی مقابل ایلر   سالم جمع مذکرده کی نونه درلر

بری تنوین عوضدر که اولور حذفه بدل   شول مضافک که الیهی اوله هردم منحل

حمد لله که اولوب کافیه مفهومی تمام

ایردی انجامه نظام ایلدم اوزره کلام

ایلدم درکه حقدن بونی شاکر امید   که قبول ایلمدن ایتمیه لر دور وبعید

چشم انصافله ایتدکچه نظر اهل هنر   ایده لر خیر دعا ایله بو فقیره مظهر

بعد الف یوز اوتوز درت سنه‌سی اولدی تمام

بو بهین نظم لائق بصلوة وسلام

عــ